BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
18 0
33

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
55 55
5 K
17

XXVII 5. 21.
X. 3.

12
21
F
20

40.

ANTIDOTARIVM
GENERALE

à Io. Iacobo Vueckero
Baſilienſe
Reipublicæ Colmarienſis
Phyſico

NVNC PRIMVM LABORIOSE CONgeſtum, & methodicè digeſtum.

Cum ELENCHO locupletiſsimo.

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EM. ROMA

Cum Priuilegio ad Ann. decem.

BASILEÆ,
PER EVSEBIVM EPISCOPIVM,
& Nicolai Frat. hæredes.
M D XXCV. 40

AMPLISSIMO PRVDEN-TISSIMO'QVE ARGENTINEN-ſis Reipub. Senatui,

IO. IACOBVS VVECKERVS, Colmarienſis Phyſicus, S.

VT uaria ſunt ſtudiorum genera, Ampliſſimi uiri, ita ſcriptionum quoq; ſcopi uarij, quæq; harum ueluti corollaria cenſeri poſſunt, dedicationum conſilia alijs alia. Mihi uerò, cùm Reipub. literariæ utilitas, cum gloria Dei Opt. Max. coniuncta, in ijs, quas hactenus in lucē edidi, lucubrationibus ſemper propoſita fuerit: tum uerò Reipublicæ ueſtrę maieſtas, non nudis titulorum fulgetris, ſed uiuis omnigenarum uirtutum luminibus coruſcans, ad huius operis noſtri dedicationē impulit. Etſi enim puræ religionis non fucata profeſſio, & ſanctiſſima morum inſtitutio (quibus tanquā geminis cruribus omnes eas, quæ Chriſtū profitentur, politias, ſi modò ad arcem rectitudinis ſupremā recto gradu penetrare cupiunt, niti oportet) ciuitatē ueſtrā præ cæteris Germaniæ celeberrimis urbibus admirabilē reddunt & illuſtrem: florentiſſima inſuper Academia, quæ utriuſq; anchoræ, tam ſacræ illius, quàm profanę alterius, officina, omnigenæq́ue uirtutis ſeminariū iure optimo cenſeri debet, non ſecus atq; aurum precioſæ gemmæ artifici manu circumpoſitū, Mercurialē urbis ueſtræ eloquentiā & opulētiam, Palladijs quoq; muneribus mirificè exornat: haſce tamen tam raras dotes in loco maximè illuſtri & cōſpicuo poſitas, incredibilis popularitas & humanitas ita cōdiunt, ut nō publicè tantùm ab omnibus ijs, qui magnificentiam ueſtram cùm aliàs, tum præſertim ſuperiore æſtate in celeberrima illa totius Germaniæ panegyri, ceu ludis quibuſdam Olympicis, experti ſunt, celebretur, uerumetiā priuata ciuium ueſtrorū hoſpitalitas, ad ideam magiſtratus optimi ſanctiſſimiq́; expreſſa, paſſim commendetur. Ego certè, qui nuper admodum à ciuibus ueſtris D. Io. Schenckbechero, uiro uerè magnifico, à DIDYMO item Obrechto & SIGISMVNDO

Rot,uiris excellentiſs.& in re medica cum antiquis etiam cōparandis,humanitate pluſquā humana exceptus ſum, non modò priuata iſthæc amicorum ſtudia,ſic ut meritò debui,maximi feci: uerumetiā ad urbis ueſtræ publicam laudē hæc ipſa ciuium ueſtrorum officia pertinere arbitratus,ut gratæ uoluntatis monumentum aliquod extaret,ANTIDOTARIVM hocce,lōgis uigilijs,multoq; labore ex probatiſſimis auctoribus collectum, meæ erga illuſtrem Remp.ueſtram uoluntatis teſtem,meæque gratitudinis obſidē perpetuū,extare uolui: quòd ijs, qui omni alio uirtutis genere excellerēt,etiam ciuiū ſuorum ſalubritatē, quę non niſi legitima remediorum præparatione & conſeruari & recuperari poteſt, unicè commendatam eſſe debere,ſcirem, hoc præſertim ut ſcelerū ſic monſtroſarum opinionum feraci ſeculo:quo cùm omnibus omnia liceant,non deſunt audaciſſimi ſimul & improbiſſimi homines,qui quæſtus ſui cauſa,quem ex legitimis artibus facere nequeunt, inſana quadam & fanatica perſuaſione multos mortales eò deducūt,ut relictis methodicæ Medicinæ fontibus,ad neſcio quas ciſternas,ne dicā lacunas,non minus putidas quàm pernicioſas,ſeſe conferāt. Quidā namque, ut improbitatis non una eſt facies, magicis præſtigijs eam medicinæ partem,quæ σημειωτικὴ eſt,inuadunt,& tum præteritarum rerum admiranda recēſione,tum futurarum horrenda prædictione credulitatem miſerorum ægrorum cōtra DEI Opt.Max.præceptum & Naturę leges exercēt aluntq;. Sunt,qui in Pharmacopœiæ regno per mendacia & clamores circumforaneos emplaſtris & antidotis ſuis auctoritatem conciliare ſtudeant,quaſi in his ſolis ſalus ægrotantium poſita ſit. An his meliores ſint ij,qui nouam quandam Medicinæ methodū, chymicorum remediorum non tam noua quàm olim minus uulgata præparatione introducere conantur,quotquot iudicio pollēt, uiderint. Etſi enim Theophraſti Paracelſi aſſeclas eo nomine cū ſuo pręceptore laudare poſſumus,quòd artis Chymicę præſidio nonnulla inuenerint remedia, quæ nos etiam ſæpe felici ſucceſſu comprobauimus: placet tamē hoc minimè,quòd hæc uſqueadeò extollāt,ut alia clamitent nullius eſſe momēti, quæ DEVS & natura uiribus inſigniuere non contemnendis. In eo

uerò

uerò planè uidentur aberrare, quòd ab omni antiquitate receptam medendi methodũ ridendo magis, quàm refellendo confutare nituntur. Nimirum communis eſt hęc labes etiam Galenicæ medicinæ ſectatoribus, tum quòd medicamenta, quibus utuntur, uel proba nõ ſint, uel non, qua decuit ratione compoſita: tum quòd iis non recta methodo utantur. Eaq́; de cauſa, ut pro uirili mea communia ſtudia promouerem, operæpretium me facturum iudicaui, ſi pharmacopœorum & medicorum officia breuibus quibuſdam & generalibus regulis complecterer: ut non eorum tantùm, qui in pharmacis conficiendis, ſed & eorum, qui in iiſdem præſcribendis occupantur, & memoriæ per breuitatem, & intelligentiæ per methodum ex capitum ſerie facili negocio cognoſcendam, cõſuleretur. Veſtræ profectò Reipublicę, ut non omni ex parte optimè cõſtituta uideatur, etiam hoc decus remanſit, quòd eius quàm hiſce libris complecti ſtudui, Pharmacopœiæ doctiſſimos fideliſſimosq́; curatores atq́; miniſtros habeatis, quibus huncce meum laborẽ nec inutilem nec iniucundum fore, mihi perſuaſiſſimum habeo. Vos porrò, Viros magnificos & illuſtres, unicè rogo, ut benigna fronte munuſculum hocce ſuſcipiatis. Ego uiciſſim, quantum in me erit, nec nominis ueſtri obſeruantia, nec erga ciues ueſtros beneuolentia, uel officio uel gratitudini etiam meæ deeſſe conabor. Deus Opt. Max. Rempublicam ueſtram ueſtris auſpiciis quàm diutiſſimè florentem ſeruet & incolumem.

Colmariæ, Calend. Septembr.

M. D. LXXVI.

VV. MM. DD.

deditiſſimus

Ioannes Iacobus Vueckerus, Colmarienſis medicus.

AVTHORES, EX QVIBVS ANTIDOTARIVM TAM GENERALE quàm ſpeciale concinnatum eſt.

Actuarius.
Adolphus Occo.
Aetius.
Albertus Magnus.
Alchindus.
Alexander Benedictus.
Alexander Trallianus.
Alexius.
Ambroſius Iung.
Amatus Luſitanus.
Andernacus.
Andreas à Lacuna.
Andromachus.
Antaus.
Antonius Muſa.
Antonius de Scarperia.
Apollo.
Archines.
Arnoldus de Villa noua.
Auicenna.
Bernardini.
Bertapalia.
Braſſauolus.
Brunſuicenſis.
Cardanus.
Carpenſis.
Carpus.
Cleopatra.
Cordus.
Creſcentius.
Crito.
Cronenburgius.
Damocrates.
Dioſcorides.
Dodonaus.
Euonymus.
Fallopius.
Fernelius.
Floranantus.
Florenzola.
Foenon:
Foeſius.
Fontanus.
Franciſcus Pedemontanus.
Fuchſius.
Fumanellus.
Gabriel.
Galenus.
Garcias ab Horto.
Gentilis Fulginatus.
Gereo.
Geſnerus.
Gilbertus de Anglia.
Gordonins.
Guido.
Hieronymus Fracaſtoreus.
Hieronymus Herold.
Hippocrates.
Hollerius.
Iacobus de Manlijs.
Iacobus Beſſonus.
Illuminare maius.

Ioan.

Ioannes Crato.
Ioannes Langius.
Ioannes de Vigo.
Ioannes de Thenis.
Ioannes Mag.
Ioannes Bauchinus.
Ioannes Marinellus.
Ioannes Baptiſta Porta.
Ioannes de Sancto Amando.
Iſabella Corteſe.
Iulius Caſar Scaliger.
Leonardus de Prædapalia.
Leonellus Fauentinus.
Leo Suauius.
Lumen Apothecariorum.
Manardus.
Magenbuch.
Matthæus de Gradibus.
Mathiolus Senenſis.
Medici Auguſtani.
Medici Colonienſes.
Medici Florentini.
Medici Ferrarienſes.
Meſues.
Montagnanus.
Montanus.
Muraltus.
Nicolaus.
Nicolaus Monardes.
Nicolaus Taurellus.
Oribaſius.
Paulus Aegineta.
Paracelſus.
Petrus Aponenſis.
Petrus Hiſpanus.
Petrus Bayrus.
Philippus Vlſtadius.
Placotomus.
Plinius.
Rhaſis.
Rogerius.
Rondeletius.
Ruffus.
Saladinus.
Serapio.
Seruitor.
Stockſtaldus.
Syluius.
Theodorus Zuinger.
Theophraſtus.
Theſaurus Aromatariorum.
Thomas Eraſtus.
Trincauellus.
Trotula.
Tryphon.
Varignana.
Vuilhelmus Placentinus.
Xenocrates.
Zezar.

ANTI

ANTIDOTARII GENERALIS PRÆCIPVORVM CAPITUM diſpoſitio.

Medicamentorũ differẽtiæ in genere ſumuntur à

- *Cauſis*
  - *Internis*: uidelicet
    - *Materia* (de qua in libro primo) quæ eſt uel
      - *Naturalis*
        - *Animata*
          - *Inſenſilis*: ut
            - *Folia*. cap. I. fol. 1.
            - *Flores*. cap. II. fol. 2.
            - *Fructus*. cap. III. fol. 3.
            - *Semina*. cap. IIII. fol. 5.
            - *Radices*. cap. V. fol. 7.
            - *Ligna*. cap. VI. fol. 8.
            - *Cortices*. cap. VII. fol. 8.
            - *Succi*. cap. VIII. fol. 9.
            - *Liquores*. *Gummi*. cap. IX. fol. 9.
          - *Sẽſibilis*: *Animalia*. *Animaliũ* partes. cap. X. fol. 10.
        - *Inanimata* — *Mineralia*. *Metalla*. *Lapides*. *Terra*. cap. XI. fol. 11.
      - *Artificialis*
        - *Fluida*
          - *Non pinguia*: ut
            - *Aquæ*. cap. XII. fol. 12
            - *Syrupi*. cap. XIII. fol. 13.
            - *Decocta*. cap. XIIII. fol. 14.
            - *Infuſa*. cap. XV. fol. 15.
            - *Clyſteres*. cap. XVI. fol. 16.
            - *Gargariſmata*. c. XVII. fol. 17.
            - *Caputpurgia*. c. XVIII. fol. 18.
            - *Epithemata*. cap. XIX. fol. 18.
            - *Fomenta*. cap. XX. fol. 19.
            - *Embrocha*. cap. XXI. fol. 20.
            - *Inſeſſus*. cap. XXII. fol. 20.
            - *Balnea*. cap. XXIII. fol. 20.
            - *Lotiones*. cap. XXIIII. fol. 2.4.
          - *Pinguia*: ut OLEA. cap. XXV. fol. 22.
        - Non fluida
          - *Diſsipata*: ut *Pulueres*. *Species*. ca. XXVI. f. 21. *Tragemata*. c XXVII. f. 25.
          - *Coacta*
            - *Humida*. Vide in ſeqq. fig. A.
            - *Sicca*: ut
              - *Tabulæ*. cap. XLII. fol. 36.
              - *Trochiſci*. cap. XLIII. fol. 38.
              - *Pilulæ*. cap. XLIIII. fol. 39.
              - *Collyria*. cap. XLV. fol. 40.
              - *Apophlegmatiſmi*. c. XLVI. f. 40
              - *Naſalia*. cap. XLVII. fol. 41.
              - *Confecta*. cap. XLVIII. fol. 41.
              - *Glandes*. cap. XLIX. fol. 43.
              - *Sacculi*. cap. L. fol. 44.
              - *Peſsi*. cap. LI. fol. 45.
              - *Odoramenta*. cap. LII. fol. 45.
              - *Suffimenta*. cap. LIII. fol. 46.
    - *Forma*. Vide in ſeqq. fig. B.
  - *Externis*. Vide in ſeqq. fig. D.
- *Accidentibus*. Vide in ſeqq. fig. E.

A. Hu-

- A *Humida*
  - *Actu*: ut
    - *Electuaria* Aromatica.cap.XXVIII.fol.26
    - *Electuaria* ſolutiua.cap.XXIX.fol.27
    - *Opiata*.cap.XXX.fol.28
    - *Conſerua*.cap.XXXI.fol.28
    - *Condita*.cap.XXXII.fol.29
    - *Eclegmata*.cap.XXXIII.fol.30
    - *Extracta*.cap.XXXIV.fol.30
  - *Potẽtia*: ut
    - *Linimenta*.cap.XXXV.fol.31
    - *Vnguenta*.cap.XXXVI.fol.31
    - *Emplaſtra*.cap.XXXVII.fol.32
    - *Cataplaſmata*.cap.XXXVIII.fol.33
    - *Cerata*.cap.XXXIX.fol.34
    - *Dropaces*.cap.XL.fol.35
    - *Sinapiſmi*.cap.XLI.fol.36
- B *Forma*: (de qua libro ſecundo) qua uel
  - *Alterant*
    - *Communiter*: & uel qualitate
      - *Manifeſta*. Vide in ſeqq. fig.
      - *Occulta*.cap.XXXI.fol.80
    - Propriè, hoc eſt parti alicui dicata. Sic alia
      - *Cephalica*.cap.XXXI.& XXXII.& XXXIII.fol. 80.82.83
      - *Pectoralia*.cap.XXXIV.fol.86
      - *Cordialia*.cap.XXXV.fol.87
      - *Stomachica*.cap.XXXVI.fol.89
      - *Hepatica*.cap.XXXVII.fol.90
      - *Splenitica*.cap.XXXVIII.fol.91
      - *Nephritica*.cap.XXXIX.fol.92
      - *Hyſterica*.cap.XL.fol.93
      - *Arthritica*.cap.XLI.fol.94
  - *Purgant*
    - *De* medicamentis purgantibus.cap.XLII.fol.95
    - *De* medicamentorum purgantium electione.cap.XLIII.fol.96.
    - *De* purgationis tempore.cap.XLIV.fol.97
    - *De* purgantium correctione.cap.XLV.fol.98
    - *De* purgandi ratione.cap.XLVI.fol.99

- *Manifeſta*
  - *Prima.* Sic uel
    - *Temperata*.cap.II.fol.49
    - *Intemperata*
      - *Calida* in gradu
        - *Primo*.cap.III.fol.49
        - *Secundo.* *Tertio.* *Quarto.* cap.IV.fol.50
      - *Frigida* in
        - *Primo.* *Secundo.* *Tertio.* *Quarto.* cap.V.fol.51
      - *Humida* in
        - *Primo.* *Secundo.* *Tertio.* *Quarto.* cap.VI.fol.52
      - *Sicca* in
        - *Primo.* *Secundo.* *Tertio.* *Quarto.* cap.VII.fol.52
  - *Secunda.* quorũ alia.
    - *Emollientia*.cap.VIII.fol.53
    - *Indurantia*.cap.IX.fol.54
    - *Tendentia.* *Laxantia.* cap.X.fol.57
    - *Rarefacientia.* *Denſantia.* cap.XI.fol.57
    - *Aperientia*.cap.XII.fol.59
    - *Attenuantia*.cap.XIII.fol.60
    - *Attrahentia*.cap.XIV.fol.61
    - *Diſcutientia*.cap.XV.fol.61
    - *Repellentia*.cap.XVI.fol.62
    - *Adurentia*.cap.XVII.fol.63
    - *Extergentia* cap.XVIII.fol.64.
    - *Emplaſtica*.cap.XIX.fol.65
  - *Tertia.* quorum alia.
    - *Pus* mouentia.cap.XX.fol.66
    - *Vrinam* cientia.cap.XXI.fol.67
    - *Menſes* mouentia.cap.XXII.fol.68
    - *Lac* generantia. *Lac* minuentia. cap.XXIII.fol.69
    - *Semen* generantia. *Semen* extinguentia. cap.XXIV.fol.70
    - *Dolorem* ſedantia.cap.XXV.fol.72
    - *Carnem* generantia.cap.XXVI.fol.73
    - *Glutinantia*.cap.XXVII.fol.74
    - *Cicatricem* inducentia.cap.XXVIII.fol.75
    - *Venena* arcentia.cap.XXIX.fol.76
    - *Corpus* ornantia.cap.XXX.fol.78.

D *Medicamentorum* differētię à cauſis externis ſumptæ (de quibus libro 3.) nimirum

- *Efficiente*, quæ eſt uel
  - *Agens*
    - *Primaria*
      - *Immediata*. De Deo. / De Natura. — cap.I.fol.100
      - *Mediata*. De
        - *Medico*.cap.II.fol.103
        - *Magiſtratu*.cap.III.fol.104
    - *Secūdaria*
      - *Mediata*. De *Aſtantibus*. / *Aegrotis*. — cap.IV.fol.105
      - *Immediata*. De PHARMACOPOEO (cap.V. fol. 105.) qui agit: uide in ſeqq. ſig. ☞
  - *Inſtrumentum* præparationi inſeruiens uel
    - *Subtiliori*, de quibus in deſtillandi generibus actū eſt.
    - *Craſſiori*, atq; uel
      - *Materiæ*
        - *Minuendæ*. De
          - *Cultris*. *Limis*. *Malleis*. — cap.XLVIII.fol.136
          - *Pilis*. *Mortariis*. *Piſtillis*. — cap.XLIX.fol.164
        - *Separandæ*. De
          - *Spathulis*. *Cochlearibus* — cap. L.fol.164
          - *Cribris*. *Colatorijs*. — cap.LI.fol.164
          - *Ahenis*. *Torcularibus*. *Fornacibus*. — cap.LII.fol.165
          - *Tabulis*. *Menſis*. — cap.LIII.fol.166
      - *Formæ* effingendæ. DE FORMIS.cap.LIV. fol.166
- *Fine*: & confert uel ad
  - *Neceſſitatē*: ut Sanitas uel
    - *Conſtans* conſeruetur
    - *Lapſa*
      - *Inſenſibiliter* præſeruetur.
      - *Senſibiliter* reſtauretur curando.
  - *Ornatum*: ut PVLCHRITVDO.
    - *Conſtans* conſeruetur.
    - *Lapſa* reſtituatur.
  - — cap.LV. fol.166

- Pharmacopœus agit uel modo
  - *Craſſo:* & uel circa
    - *Qualitatem:* uidelicet
      - *Calefaciendo.* De
        - *Calefactione*.cap.VI.fol.108
        - *Inſolatione*.cap.VII.fol.108
      - *Refrigerando.* De
        - *Refrigeratione*. cap.VIII.fol.109
        - *Extinctione*. cap.IX. fol.109
      - *Humectando.* De
        - *Humectatione*.cap.X. fol.110.
        - *Nutritione*.cap.XI.fol.110.
        - *Infuſione*.cap.XII.fol.111.
        - *Mollitione*.cap.XIII.fol.112.
        - *Liquatione*.cap.XIIII.fol.113
        - *Diſſolutione*.cap.XV.fol.113.
      - *Siccando.* De
        - *Exiccatione*.cap.XVI.fol.114
        - *Duratione*.cap.XVII. fol.115
        - *Aſſatione.* / *Frixione.* cap.XVIII. fol.116
        - *Vſtione*.cap.XIX.fol.116
    - *Quãtitatem:* ſcilicet
      - Augendo de
        - *Salitura*.cap.XX.fol.121
        - *Coloratione* cap.XXI.fol.121.
        - *Aromatizatione*.cap.XXII.fol.121
        - *Conditura*.cap.XXIII.fol.123
        - *Fartura*.cap.XXIIII.fol.124
      - *Minuẽdo.* De
        - *Sectione.* / *Fiſſione.* / *Fractione.* / *Limatura.* / *Raſione.* cap.XXV.fol.124
        - *Tuſione*.cap.XXVI.fol.125
      - *Separando.* De
        - *Purgatione*.cap. XXVII.fol.126
        - *Pulſatione*.cap.XXVIII.fol.127
        - *Confricatione*.cap.XXIX.fol.127
        - *Lotione* cap.XXX.fol.129
        - *Expreſſione*. cap.XXXI fol 129
        - *Coctione*.cap.XXXII.fol 130
        - *Putrefactione*. cap.XXXIII.fol 131
        - *Cribratione*.cap.XXXIIII.fol.132
        - *Extractione*.cap XXXV. fol.134
        - *Diſpumatione*. cap XXXVI.fol.136
        - *Clarificatione*. c.XXXVII. fol 137
        - *Colatione*.cap.XXXVIII.fol.138
  - *Subtili.* Vide in ſeqq.ſig.C.

C.
Subtili: ut DESTILLATIONE, q̄ eſt humoris alicuiꝰ, à planta animali, terreo, ui caloris extractio. Huiuſmodi autē calor fit uel ab

- *Igne*, agēte uel
  - *Surſum*, & uel
    - *Mediatè*, re
      - *Humida*
        - *Aquoſa*. DE DESTILLATIONE IN BALNEO MARIAE. cap. xxxix. fol. 140.
        - *Aerea*. DE DESTILLATIONE in uapore aquæ calentis. cap. xl. fol. 144.
      - *Sicca*
        - *Aerea*. DE BALNEO SICCO. cap. xli. fol. 146.
        - *Terrea*
          - Cinere.
          - *Arena*.
          - *Scoria* ferri.
          - → De DESTILLATIONE in cineribꝰ, arena, & ſcoria ferri. capit. xlii. fol. 149.
    - *Immediatè*.
      - *Flamma* ignis
      - *Carbonibus* accenſis.
      - → De DESTILLATIONE per ignem. cap. xliii. fol. 154.
  - *Deorſum*. DE DESTILLATIONE PER DESCENSVM. cap. xliiii. fol. 157.
- *Abſque* igne : & uel
  - *Sole*. DE DESTILLATIONE IN SOLE. cap. xlv. fol. 161.
  - *Putredine*. DE DESTILLATIONE IN FIMO. cap. xlvi. fol. .62.

- E. *Accidentibus*. (de his libro quarto) uidelicet
  - *Qualitate*
    - *Senſili*
      - *Viſili*. De COLORIBVS. cap. II. fol. 168.
      - *Odoratili*. De ODORIBVS. cap. III. fol. 170
      - *Guſtatili*. De SAPORIBVS. cap. IIII. fol. 171
      - *Tactili*. De
        - *Qualitatibus tactilibus.*
        - *Conſiſtentia.*
        - cap. V. fol. 176
    - *Non* ſenſili. De FIGVRA, ET FORMA. cap. VI. fol. 179
  - *Quantitate*
    - *Excedente*. De
      - *Ponderibus*, & menſuris. cap. VII. fol. 180
      - *Valore*, ſeu taxatione. cap. VIII. fol. 182
    - *Deficiente*. De SVCCEDANEIS, ſiue quid, pro quo. cap. IX. fol. 184
  -
    - *Collectionis*. De loco colligendi ſimplicia. cap. X. fol. 188
    - *Repoſitionis*
      - *Vniuerſali*. De *Domo* ſeu ædificio, & officina Pharmacopœi. cap. XI. fol. 190
      - *Particulari*. De
        - *Hypocauſto*. cap. XII. fol. 191
        - *Pixidibus. Arcubus. Vitris. Saccis. Ollis. Vrceis.* cap. XIII. fol. 191
  - *Tempore*
    - *Collectionis*. De tempore colligendi ſimplicia. cap. XIIII. fol. 193.
    - *Durationis*. De duratioue medicamentorum. cap. XV. fol. 194
  - *Ordine*
    - *De* collocatione medicamentorum in formulis ſiue receptis. cap. XVI. fol. 195
    - *De* collocatione medicamentorum in officinis. cap. XVII. f. 197

HIS *itaque ordine poſitis, totum hoc generale Antidotarium in quatuor diſtribuemus libros, in quorum primo medicamentorum Materiam, tum quæ natura, tum quæ arte conſtat: in ſecundo Formam: in tertio Efficientem, & Finem: in quarto Accidentia tractabimus.*

A. # ANTIDOTARII GENERALIS

per Io. Iacobvm Vveckervm editi

Liber Primvs.

B

DE FOLIIS SEV HERBIS, Capvt I.

CV'M de medicamentorum materia hoc primo libro diſſere-
re nobis propoſitum ſit, primò de naturali animata inſenſi-
bili agemus, à folijs ſeu herbis ſumpto exordio. Sunt itaque *Herbæ quæ.*
herbæ latiores plantarum partes: & uel peregrinæ, uel do-
meſticæ. Quæ apud nos naſcuntur, deligendæ ſunt ſucci ple *Domeſticarũ*
næ, floridæ, : fugiendæ grandiores, graciliores, & marcidæ. Comæ ergo *electio.*
C cum floribus ſumendæ ſunt. Colliguntur autem in montibus, collibus, *Locus colli-*
& planis locis: ipſis montibus altiſsimis colligi debent, locisq́ue ſoli, & *gẽdi herbas.*
uento expoſitis, paucis exceptis, quæ collibus frequentiores, magisq́ue
odoratæ ſunt, ut chamædrys, & chamæpitys. Quæ uerò locis planis dun
taxat naſcuntur, eæ locis ſiccioribus, & à lacubus, & fluminibus procul
diſsitis colligendæ ſunt, niſi riguis gaudeant, ut tribulus aquaticus, nym-
phæa, & ſimiles. Cæterùm quædam ſolùm uirides in uſum recipiuntur, *Tempus colli*
præſertim in uſum apozematum, fotuum, cataplaſmatum, enematum, *gẽdi herbas.*
&c. & hæ quouis tempore colligi poſſunt ut beta, braſsica, mercurialis,
parietaria, borrago, malua, &c. Quæ autem reponuntur, iam florentes,
D & ſemen quodammodo conficientes (quod plerunque fit menſe Iunio,
& principio Iulij) colligi debent cœlo ſereno, atque tempore meridia-
no, nullis per aliquot antè dies decidentibus pluuijs, nec etiam rore ni-
mium madentes, nimióue ſolis calore retorridæ. Quòd ſi herbæ nec cau-
lem, nec florem, nec ſemen edunt, ut adiantum omne, aſplenum, legen-
dæ in foliorum uigore, quando ſcilicet maxima, & uirentiſsima ſunt:
quædam uerò dum florent, aut ſementeſcunt, quia lignoſæ ſunt & exuc-
cæ, ante illud tempus legendæ, ut cichorium, beta, &c. Herbæ, ubi pro- *Locus repo-*
bè in umbra fuerint ſiccatæ, reponuntur ad ſacculos lineos nõ compreſ- *nẽdi herbas.*
ſos, ſeu collapſos, ſed iuxta ſacculorum imum circulo uel orbe ligneo di-
ſtentos: uel (quod melius eſt) ligneis capſulis, uel pixidibus reſeruantur,
ne à puluere, uel fumo, offendi poſsint.

Duratio herbarum. SERVANT herbæ ſuas uires annum unum: itaque quotannis mutandæ, niſi anno collectæ fuerint, cuius temperies admodum ſicca fuerit, pluuiarumque expers: & contrà ſubſequatur æſtas admodum humida: tunc enim præſtat his uti, quæ ſicco illo anno ſuperiore collectæ ſint, quàm quæ ſubſequenti pluuioſo. Porrò recentes, manipulis pluribus in balneis: in clyſteribus uerò, tum in decoctionibus, uno uel duobus manipulis, ſi pro uno clyſtere, uel una potione paretur decoctio, menſurantur. Quòd ſi plures clyſteres, uel potiones ex eadem coctione parandæ ſint, doſis augenda erit, uidelicet ad manipulos quatuor, uel quinque ad ſummum. Siccæ, in externis, & magnis remedijs, ut in balneis, & lauacris, pluribus manipulis: in clyſteribus, & potionibus, ut ſuprà dictũ, menſurari ſolent. In alijs autem remedijs, ut pulueribus capitalibus, ſtomachicis &c. à ℈.j. ad ℥.s. uel ℥.j. recipiuntur. Eadem quantitate etiam in quibuſdam fumigijs, ut in ijs, quæ ad tuſsim parantur, tuſsilago ſicca, & ad fumigia capitis, folia roriſmarini, ladi, ciſti, origani, imponi poſsũt. In internis uerò, ut in antidotis, colicis, & nephriticis, pulueribus cordialibus, & capitalibus, uel qui ad uentrem, uel uterum præſcribuntur, à ℈.s. ad ℥.s. exhiberi debent. A

Menſura, ſeu doſis herbarum.

B

Taxatio. PRAETEREA Pharmacopœi noſtri manipulum herbarũ communium denario uno Colmarienſe (qui bazij Conſtantienſis decima pars eſt) uel duobus ad ſummum uendere ſolent. C

Herbæ peregrinæ. *Dignotio peregrinarum.* QVOD ad peregrinas herbas attinet, quæ apud nos non creſcunt, quasque omnino aliunde aduehi oportet, ex Medicorum ſcriptis, uſuq; quotidiano, notis quibuſdam generalibus facilè cognoſci poſſunt, è quibus deprehendere licet, num eæ plantæ collectæ fuerint loco, tempore, modoq; conuenienti, tum etiam repoſitæ, ita ut nec temporis, nec loci, nec uecturæ ratione incommodum ullum paſſæ ſint: quod ex ſapore, odore, & colore deprehenditur, ſi inſuper folia & flores ipſis ramis cohæreant, &c.

DE FLORIBVS,

CAP. II. D

Electio. FLORES, qui in quotidianum uſum ueniunt, magna ex parte apud nos naſcuntur. Recentes, maturi, non corrupti eligendi ſunt.

Dignotio. QVI uerò aliunde aduehuntur, ex odore, ſapore, & natiuo colore dignoſcuntur: ſi prætereà adhuc integri ſunt, nec comminuti, uel ſi nullum aliàs uitium contraxerint.

Locus. COLLIGVNTVR ijs in locis, in quibus ipſæ plantæ maximè celebres ſunt. Deinde, ubi in umbra fuerint ſiccati, & præſertim qui iucundũ odorem efflant, arculis tiliaceis nullo ſitu obductis, reponuntur.

Tempus. DECERPENDI autem, cùm maximè uigẽt, & quum ſeſe ritè explicuerint: (Roſis exceptis, quibus ad cõſeruas utimur, eæ enim antè quàm aperian-

A aperiantur,auelli debent)cœlo ſereno,atque tempore pomeridiano,rore abſumpto calore ſolis, (alioqui enim propter alienam humiditatem facilè corrumpuntur)non quum iam uetuſtate tabeſcunt, defluuntque: non ut Bulcaſis & indocti alij ſcribunt, hoc uel illo menſe. Nam quibuſdam regionibus & cœli conſtitutionibus celerius aut tardius plantarum partes perficiuntur.

FLORES in uniuerſum ſicci ad annum duntaxat edurant, etſi anthemidis, centaurij, chryſanthemi, millefolij, ſpartij, & roſarum flores etiam longiori aſſeruentur tempore, ſi ligneis arculis oportunè incluſi diligenter recondantur. Quamdiu itaque coloris & odoris gra- *Duratio.*
B tiam retinent, tam diu adſeruari poſſunt: quod in paucis ultra annum non contingit.

SICCOS pondere & menſura metimur: recentes menſura tantùm. *Doſis.* Nam in antidotis,& nobilioribus compoſitionibus, in quibus parua tan tum quantitas recipitur, ſicci à ℈.j.ad ʒ.ij.admittuntur,ut in pulueribus cordialibus,capitalibus, ſtomachicis & unguentis. In ſyrupis autem, & apozematis, & alijs decoctionibus à P.s.ad P.ij. uel iij, uel plures, ut & in balneis, & clyſteribus. ſunt enim parum efficaces,niſi in mole magna. Quare in pilulis nunquam uſurpandi ſunt,quia augendo molem, uim aliorum medicamentorum minuunt. Sunt tamen præſtantiores ob ſuam
C tenuitatē partium,ideo uſurpantur in alijs. Recentes,quia efficaces tantum ad refrigerandum,humectandum,& laxandum,in ſyrupis, & apozematis, & alijs huiuſmodi decoctionibus ſolùm immittuntur: idq; à P.s. ad P.plures, uel manipulos:non autem pondere,niſi in conſeruis parandis,ad proportionem cum ſaccharo ſeruandam.

CAETERVM pugillus florum communium in officinis noſtris,duobus denarijs noſtratibus æſtimatur: peregrinorum uerò à tribus denarijs uſque ad plures,pro locorum,ex quibus aduehuntur,diſtantia. *Taxatio.*

DE FRVCTIBVS, CAP. III.

D

FRVCTVS eſt id, quod ultimò planta profert ad ſpeciei conſeruationem & propagationem, conſtans utplurimum carne & ſemine: & dicitur potiſsimum de grandioribus plantis,ut ſunt arbores,frutices,ſuffrutices. Noſtrates deliguntur plenſiores,& bene habiti,ſeu corpulenti,non rugoſi,& carioſi.Peregrini ex ipſorum ſapore,& odore probè dignoſci poſſunt. *Electio.* *Dignotio.*

COLLIGVNTVR his locis, ubi eorum plantæ ſunt præſtātiſsimæ. *Locus.* Siccātur ſole aut clybano pro humiditatis illis innatæ ratione.Reponuntur armarijs, pyxidibus, uel ſportis, & locis, quo neq; humor ullus, neq; fumus, neq; puluis pertingere poſsit, ſed temperatis. Ita enim nec ſitum

facilè contrahunt,nec corrumpuntur,nec nimium ſiccantur.Quidá fru- A
ctibus folia interponunt. Oleoſi fructus, ut iuglandes, amygdala, pi-
neæ, meliùs ſparſim quàm aceruatim aſſeruantur. Nam in aceruos con-
geſti,facilè incaleſcunt,& rancidi fiunt, maximè in loco & tempore cali-
diore:ſeruandi ergo loco frigidiore Quidá fructus,ut Medica mala,hor-
dei aut milij,aceruo ſepeliuntur,alij palea inſtrati,quidam appenſi.

Tempus. CAETERVM fructus rei Medicæ competentes,quum maturitatem
ſenſerint (niſi data opera immaturi expetatur) ex arbore antequam mar
ceſcant,decerpendi ſunt & quotannis mutandi.

Doſis. QVOD ad doſim attinet, non uno & eodem modo menſurantur:alij
enim pondere,alij numero,alij utroq; modo. Fructus igitur magni,inte- B
gri,& diſcreti,ut pruna,poma,pyra,mala punica. cotonea, meſpilla, ſor-
bæ,ficus,iuiubæ, ſebeſten, nuces, & ijs fructus ſimiles numero præſcri-
buntur.Interdum etiam pondere menſurantur,cùm ſcilicet ab ijs aliquæ
partes detrahuntur, uel aliquæ partes tantùm in uſum reuocantur. ut cũ
dicimus, carnium cydoniorũ abiectis cortice & granis lib.j uel corticis
malorum granatorum ℥.iij. Vel cum religioſiùs proportionem miſcẽdo-
rũ ſeruare uolumus, ut in maſticatorijs, & ſynapiſmis, in quibus pro ℥.j.
ſeminis ſinapi, aliquando ficuum lib.s. miſcemus & aliquãdo lib j. Nam
ſi numero ficus metiremur, minùs certa eſſet proportio, cùm ficus aliæ
maiores,aliæ minores ſint.Inter fructus ſunt nonnulli,qui ad uarios uſus C
uſurpari ſolent, & diuerſa menſura pro diuerſitate ſcopi,aut uſus,ut pru-
na,ſebeſten,tamarindi,quę bilem extinguunt,eamq; expurgant,uel par-
tes refrigerant. Quare ſi ad refrigerationem, uel ad bilis alterationem u-
ſurpabuntur, paruo numero inijcientur, ut ad paria duo, uel tria: ſi uerò
ad laxandum,quia imbecilliter laxant,ad paria uiginti. Idem facimus de
paſſulis & ficubus:nam ſi ad laxandum, magno numero: ſi ad leuiter de-
tergendum, uel calfaciendum præſcribantur, minori: & hoc de internis
remedijs eſt intelligendum. Nam in balnea ficus, & paſſulæ inijci poſ-
ſunt: ſi detergere,& relaxare ſit animus, maxima quantitate, quia forma
remedij, & paucitas uirium id poſtulant, ut ad paria L.fructus laxantes: D
detergentes,& emollientes ad paria X, uel XX,dantur. Refrigerantes,
& lenientes in iniectionibus inflammationum uteri,ueſicæ,& inteſtino-
rum, decoqui poſſunt ad paria X, qualia ſunt pruna, ſebeſten, tamarin-
di. Dulciores fructus,in clyſteribus ſedantibus dolorem,lenientibus,la-
xantibus,detergentibus & uermes deorſum trahentibus, eodem nume-
ro ponuntur commodè. Nec non aſtringentes, in clyſteribus ad fluxum
uentris præſcribuntur eodem numero:in decoctionibus uerò alteranti-
bus, ne obſtructiones pariant,minori.Detergentes in laxantibus ad pa-
ria XX,uel XXX,uel XL, poni poſſunt: in alterantibus ad paria V. uel
VI:in decoctis uerò pectoralibus,uel ſyrupis, media quantitate: fructus
enim detergẽtes in pectoralibus maiori quidẽ numero ſunt opus, quàm

A in alterantibus tantùm, ut uis medicamenti ſeruetur, donec ad pulmones peruenerit: minori uerò quàm in laxantibus: nam ſi æqualis menſura, ut aut paria X X, aut X X X ponantur nimium detergendo uentrem laxant, & ad partes ſuperiores non perueniunt. In alterantibus ergo ponantur ad paria V, in laxantibus ad paria X X: in pectoralibus ad paria X, ut medius modus ſeruetur. Quod de paſſulis, ficubus, iuiubis, ſebeſten, & dactylis uolo intelligi. *Pulparũ doſis.* Horũ item fructuum pulpa, ceu caro, præſcribitur in eclegmatis, opiatis, & cataplaſmatis: ſed pondere, non numero: quia eorum tantùm pars uſurpatur. Pulpa paſſularũ in opiatis laxantibus ad ℥.ij. in eclegmatis media menſura: in cataplaſmatis hepaticis cor
B roborantibus, uel malacticis à quart. 5. ad ℔. 5. uel ℔. j. ponitur. Pulpa prunorum dulcium laxantibus tantùm medicamentis, & opiatis miſceri poteſt: acidorum in cataplaſmatis adſtringentibus uentrem, ut & alij fructus omnes adſtringentes, ut pirorum, pomorum, malorũ cotoneorum, à quart. j ad ℔. j. Dactylorum pulpa in hepaticis, corroborantibus, uel malacticis poni ſolet ad ℔. j. Capita papaueris, ut fructus numeramus, ut ex deſcriptione Diacodij apud Galenum patet lib. κατὰ τόπους. Fructus minores, ut paſſulæ Corinthiacæ, myrthi fructus, ſiue baccæ, uel berberis, uel lentiſci, uel balſami, uel terebinthi pondere maiore, uel minore, pro ſcopo, natura, uiribus & forma remediorum uſurpantur, maxima ex
C parte à ʒ.j. ad ℥.j. Fructus indiſcreti, uel cõtuſi, ut tamarindi, pondere, nõ numero menſurantur. Paſſulæ utraq; menſura: dicimus enim paſſularũ ʒ.ij. uel iij. interdum paſſularum paria X, X X, X X X.

PORRO cùm fructuum uariæ ſint differentiæ, pretio quoq; uariant. *Taxatio.*

DE SEMINIBVS,

CAP. IIII.

D SEMEN eſt ea pars plantæ, ex qua in terram proiecta, ſimilis planta producitur. Differt à fructu, ſicut pars à toto, contentum à cõtinente. Ficus uuæ, poma, pira ſunt fructus: grana in illis contenta, ſemina ſunt. Omnes fructus habent ſemina: ſed non è conuerſo: non omnia ſemina fructu continentur, ut ſemina aniſi, fœniculi, milij ſolis. Eligenda *Electio.* ſunt matura, bene habita, & corpulenta ſeu pleniora, non rugoſa, & quæ naturæ ſuæ uires proprias habent efficaciſsimas, & odorem, ſaporẽ, colorem ſui generis perfectiſsimum ſeruant. Quæ foris & peregrinis locis adferuntur, conſiderare oportet, an notis reſpondeant à Medicis prę *Dignotio.* ſcriptis, & in eorum cognitione exerceri, ut ex ſapore & odore dignoſci poſsint. Deligantur plena, non carioſa, nec rugoſa.

NOSTRATIA iis in locis colligantur, quibus præſtantiſsimæ her- *Locus.* bæ naſcuntur. Quæ certis regionibus celebrantur (ut etiam ipſæ herbę)

his locis, ſi fieri poteſt, colligi debent, quæ proximè accedant ad eorum A
ſimilitudinem, quæ à ueteribus commendabantur.

SICCANTVR, ut herbæ: deinde uaſculis uitratis, aut ſacculis repo-
nuntur, locoq; ſicciore, & humiditatis experte: aut charta, aut mẽbranis
Tempus. aptè inuoluuntur. Legenda ſunt ex fructibus ſummè maturis, ubi ſiccari
cœperint, priùs quàm defluant: ex ſtirpibus iam ſiccis, nec ampliùs uirẽ-
tibus qui ſanè in ſole ſuſpendendi potiſsimùm ex cucurbitę, cucumeris,
& huius generis fructibus, ut eorum omnis caro exiccetur. Noſtratia an
num aut uix biennium durant. Quare quotannis innouare ſatiùs credi-
derim.

Doſis Calidorum. SEMINA ſemper pondere metimur: ſed diuerſa, diuerſo pro natura B
ipſorum, & ſcopo, & forma remediorum. Calida & grata, ut aniſum, fœ-
niculum, ad ʒ.j. uel ʒ.ij. præſcribuntur, ut in pulueribus poſt paſtũ. Quæ
minùs grata ſunt ob odorem, uel ſaporem, à ʒ.s. ad ʒ.j. ut ſemẽ cumini, ſe
ſeli Maſsilienſis, carui, ameos. Quæ magis acria ſunt, ut rutæ agreſtis, na-
Temperatorum. ſturtij, thlaſpi, multò minori quantitate ſumuntur. Quæ temperata ſunt,
à ʒ.j ad ℥.j. in internis remediis poni poſſunt. In balneis uerò & fotibus,
uel clyſteribus, ab ℥.j. ad plures: cuiuſmodi ſunt ſemen maluæ, altheæ, li-
ni, bombacis, fœni græci.

Diureticorũ doſis. SEMINA diuretica pro ſcopo, & ſua acrimonia diuerſis ponderibus
adminiſtrari debent. Si ad ciendá urinam dentur, à ʒ.j. ad ʒ.iij. uel iiij. ex- C
hibentur: ſi uerò purgátibus permiſceantur ad humoris attenuationes,
uel medicamenti deductionem, à ℈.j. ad ʒ.j. Poſſent enim impedire, deri
Doſis aperiẽtium. uando ad renes, uim medicamenti laxantis. In aperientibus obſtructio-
nes, media quantitate poni debent. In arteriacis à ℈.j. ad ʒ.j. In Bechicis
Flatus diſcutientiũ doſis. à ℈.j. ad ʒ.j. Quæ flatus diſcutiunt, in clyſteribus, & ſedantibus doloré,
& remediis aliis colicis, à ʒ.ij. ad ʒ. vj. in antidotis, à ʒ.j. ad ʒ. iij.

Calidiſsimorum doſis. CALIDISSIMA ſemina in puluere, ut naſturtij, rutæ agreſtis, tha-
pſiæ, ſynapi, erucæ, in internis remediis à ℈.j. ad ʒ.j. in externis aũt à ʒ.ij.
ad ℥.j. In decoctionibus uerò, intrinſecus ſumendis à ʒ.j. uſque ad ʒ.iij. in
externis autem remediis à ʒ.iij ad ℥.j.s. D

Frigidorum doſis. SEMINA frigida maiora, in cientibus urinam à ʒ.ij. ad ℥.j. In pectora-
libus à ʒ.s. ad ʒ.ij. uel ʒ.iij. In laxantibus à ℈.j. ad ʒ.j. In clyſterib. ab ℥.s.
ad ℥.j. In balneis ab ℥.ij. ad ℥.iiij. uel ℥.vj. Frigida uerò minora in internis
remediis, ut pulueribus, à ℈.j. ad ʒ.j. & ʒ.ij. in externis à ʒ.s. ad ℥.s. Nar-
cotica à ʒ.s. ad ʒ.ij. uel ʒ.iij. ponuntur, ut in colicis: liberiùs uerò in exter
nis remediis, uidelicet à ʒ.j. ad ℥.s.

Cerealium doſis. CERBALIA integra pugillis uel manipulis menſurantur: in balneis
quidem ad manus plures: in clyſteribus P.j. uel P.ij. in decoctionibus ue
rò ſyruporum, iniectionum, gargariſmatum ad P.j. uel P.s. Cerealia ue-
Farinæ doſis. rò in farinam redacta, pondere menſurantur: ut ad cataplaſmatum com-
poſitionem, à ℔.j. ad ℔.ij. Sic ad inſpiſſationem ſucci herbarum, quan-
tum

A tum ſufficit, imponitur, donec mellis conſiſtentiam acquirat: ut in bechico medicamento, aut arteriaco farina hordei, uel amylum à ʒ.j. ad ʒ.ij. uel iij.

LEGVMINA, ut Cerealia, metiuntur: in farinam uerò redacta ponderantur. *Leguminum.*

CAETERVM ℥.s. noſtratium ſeminum à denario uno, uſq; ad duos, uel tres ad ſummum uendi ſolet. Peregrina uerò pro nobilitatis & loci ratione pretio uariant. *Valor, ſeu taxatio.*

DE RADICIBVS, CAP. V.

B

RADICES deligendæ ſunt, quæ ſaporem, odorem, & colorem ſui generis perfectiſsimum habeant, quæq; ſint bene habitæ, extento cortice, non carioſæ, non marcidæ, nec rugoſæ. Exoticæ peculiaribus notis dignoſcuntur. Colliguntur locis aptis, & terra uel ſordibus purgatæ, uel inciduntur, uel integræ filo traiecto ſuſpenſæ ſeruantur, loco non inſolato, non infumato, non humido, non puluerulento: ſed ſublimi, puro, ſicco, aut ſeptentrionem, aut meridiem ſpectante, modò non flent auſtri. *Electio. Dignotio. Locus colligendi. Locus reponendi.*

C EVELLVNTVR fructu iam deperdito, & incipiente foliorum defluuio, cœlo ſereno, (pluuiæ namque illas imbecilliores reddunt, & humore crudo implent) quum crudi & excrementitij humoris quàm minimum habent, quando nec nimis molles, nec nimis duræ & lignoſæ. *Tempus colligendi.* Exiguæ radices in annum ſeruantur: maiores in biennium, uel trienniũ ad ſummum. Mutandę autem ſunt intra id tempus, ſi anni temperies ſicca fuerit: ſin autem admodum humida fuerit, eo pręſertim tempore, quo radices colligendæ ſunt ſatiùs eſt illis uti, quæ pręcedente anno collectę ſint, modò ea, qua dictum eſt, ratione ſint ſeruatæ. *Duratio.*

D RADICVM doſis in ſyrupis uel apozematis, eſt ab ℥.j, ad ℥.ij, uel ℥.iij. ſi pro multis doſibus paretur: ſi pro una doſi. à ʒ.iij. ad ℥ s. uel ℥.j magis uel minùs pro radicum natura, & uiribus. Nam ſi cum purgantibus miſceantur radices aperientes, minori quantitate ponendæ ſunt. Nam ſi in maiori quantitate ponantur, humores tenues & ſeroſos à uentre ad renes deducendo, & detiuando, alui ſubductionem minuunt. *Doſis in apozematis.*

RADICVM uerò quantitas in balneis, libris, uel manipulis multis menſuratur. In clyſteribus uerò ſi pro uno clyſtere paretur decoctio, ab ℥.ij. ad ℥.iij Quòd ſi plures clyſteres ex eadem decoctione parandi ſunt, uel clyſter, fotus, irrigationes, enchatiſmata, & balneum, doſis augenda erit. Quod ad purgantium radicum doſim attinet, ſuprà in Antidotario ſpeciali dictum eſt. *Doſis in balneis, & apozematis.*

PORRO Aromatarij noſtri ℥.s. radicum à denario uno, uſq; ad tres uendere poſſunt, pro locorum, in quibus colliguntur, ratione. *Valor ſeu taxatio.*

DE LIGNIS, A

CAP. VI.

lectio. *Locus.* *Tempus.* *Doſis nobilium.*

LIGNA ſunt partes plantarum firmiſsimæ, tanquam oſſa in animalibus, duriſsimæ. Eligendum ſolidum, graue, minimè carioſum & corruptum. Ligna magna ex parte peregrina ſunt, de quibus in Antidotario ſpeciali particulatim tractauimus. Noſtra autem ex arboribus adultis decerpenda ſunt. Quod ad quantitatem attinet, odorata, nobilia, uel precioſa pondere ʒ.j. ut plurimùm deſcribuntur, ut lignum aloes, xylobalſamum, & ſantali omnes. Horumq; uſus eſt non in internis ſolùm, B ſed & in externis remediis, ut in antidotis, in pulueribus cordialibus, capitalibus, in unguentis uentriculi, hepatis & uteri. Item in epithematis cordis & uentriculi: in ſuffumigiis etiam uſurpantur.

Ignobiliũ doſis. LIGNA autem craſsiora, & minùs nobilia, ex quibus decoctiones parantur, ut ligni guaiaci, tamaricis, fraxini ramenta, maiori pondere uſurpantur, uidelicet ab ℥.j. ad ℔.j.

DE CORTICIBVS,

CAP. VII.

C

CORTICES, quibus Medici utuntur, partim è fructibus, partim ex radicibus, partim ex ramis ſumuntur.

Electio. EXOTICI eliguntur, qui nec ſitu obducti, nec aqua ſubmerſi, aut excocti, nec teredine carioſi ſunt.

Locus. COLLIGVNTVR, ubi eorum plantæ ſunt præſtãtiſsimæ. Craſsiores arborum cortices aut manu auelluntur, cùm leuiter adhærent: aut cùm tenaciùs adhęrẽt, ferro abſcinduntur. Tenues uerò ac membranoſi abraduntur. Radicum cortices ſic parantur. Finduntur radices per medium, uel pulſantur piſtillo à ſummo uſq; ad imum: deinde eximuntur medullæ, & abiiciuntur: cortices uerò diligenter exiccantur, atque arculis ligneis reconduntur. D

Tempus colligendi. CAETERVM fructuum cortices eximere conuenit, cùm maximè matureſcunt fructus: radicum, cùm herbæ foliis ſuis exuuntur: arborum uerò, cùm uigent.

Duratio. SERVANTVR autem in annum.

Doſis. QVO ad doſim, nobilium corticum erit à ℈.j ad ʒ.iij uel ℥.ß. ut cinnamomi, nucis moſchatæ, &c. Ignobilium uerò arborum, & fructuum, niſi ingratitudo prohibeat, ab ℥.j. ad plures, ut guaiaci, capparis, fraxini, tamaricis, &c.

DE

A

DE SVCCIS,

CAP. VIII.

SVCCI ex plantis eliciuntur, uirentium & tenerorum foliorum cauliúmue tritura, & manuum aut torcularis expreſsione. Horum ſtatim ab expreſsione uſus eſt, adſeruanturq́; aut liquidi, aut ſiccati, aut cum ſaccharo mixti in modum ſyrupi. Eliguntur non uetuſti, non elangueſcentes, non aliena qualitatum ſuarum conditione. Peregrini ſiue externi aut odoris, ſaporis, coloris præſtantia dignoſcuntur, aut ſi non puluerulenti ſint, alioue modo corrupti. Eliciuntur ex adultis potiùs her-
B bis, iam tum ingentibus (utpote minus excrementitijs) nondum lignoſis, aut tabeſcentibus. Qui liquidi ſeruandi ſunt, igne aut inſolatione à craſsioribus partibus repurgantur, & in phialam anguſti oris inijciuntur ſuperfuſo aliquantulo oleo. Qui ſicci reponendi ſunt, aut ſole, aut igne probè ſiccantur: tum demum uaſculis uitratis, aut pyxidibus reponuntur. Liquidi mutantur quotannis. Sicci uerò & apud nos expreſsi, aut ſingulis annis, aut ad ſummum biennio.

Electio. *Tempus colligendi.* *Locus reponendi.* *Duratio.*

DE LIQVORIBVS, LACHRYMIS,

C

ET GVMMIS, CAP. IX.

LIQVOR à ſucco differt: hic namque eſt, qui contuſione & quaſſatione exprimitur: ille uerò, qui inciſa uel ſcarificata aut terebrata plantæ alicuius parte extillat ſiue emanat. Lachryma eſt, quæ ſua ſponte ex plantæ alicuius parte aliqua promanat, & cócreſcit uel in gummi, uel reſinam. Liquores, lachrymæ & gummi, quæ medicis in uſu ſunt, magna ex parte peregrina ſunt. Eliguntur non uetuſta, non elangueſcentia, & euanida, non aliena qualitatum ſuarum conditione, ſic ut guſtus iudicium ſubeuntia, nihil reſipiant. Liquores excipiuntur inciſo per ſummum adoleſcentiæ uigorem caule. Gummi uerò genera non prius decer-
D puntur, quàm concreta, ac conglobata ſuis ſtirpibus, idoneam maturitatem aſſecuta ſint: reſinæ tamen igne ſæpius ſibi concrementum aſciſcũt. Reponuntur loco ſicco. Liquores triennio ut plurimùm uigent: gummi uero & reſinæ diutiùs.

CAETERVM reſinarum pondus, pro ſcopi, effectus & formæ remedij ratione, uariat. Siquidẽ liquidæ per ſe aſſumptæ, ut larycæa, & abietina, à ℈ j. ad ʒ. ij. uel ʒ iij. exhibemus, cùm detergere renes uolumus: ſi aluum ſubducere, à ℥. ij. ad ℥. s. In emplaſtris & unguẽtis ab ℥. s ad ℥. j uel plures pro ſcopi ratione. Siccarum uerò reſinarum, ut picis, doſis eſt, & quidem in externis remedijs, ut emplaſtris & unguentis, ab ℥ s. ad ℥. j. uel plures.

Electio. *Tempus colligendi.* *Locus colligendi.* *Locus reponendi.* *Duratio.* *Doſis.*

DE ANIMALIBVS, ET EORVNDEM PARTIBVS, CAP. X. A

lectio. EX animalibus integris, aut eorum partibus medicamenta ſumuntur. Præferenda autem ea ſunt, quæ ex animalibus mediæ ætatis, benè pinguibus, beneq; habito corpore deſumuntur: non ex morbidis, ætate confectis aut cadaueribus. *Dignotio.* Præſtantia autem ex natiua colore, ſapore & odore dignoſcitur.

Locus reponendi, CAETERVM pauca animalia integra aſſeruantur. Sicciora, ut cantharides, non difficulter, ubi ſemel probè exiccata fuerint, cuſtodiuntur. B Humidiora uerò, & pinguiora facilè corrumpuntur, putreſcunt, & uermes generant. Vnde abſynthium, & ſimilia putredinem arcentia illis adduntur. Reponuntur autem in loco ſicciore, non calido.

Duratio, PARTES molles aliæ alijs diutiùs durant, nec certus terminus præfiniri ſingulis poteſt. Pleraque annum durant, quædam uel propter cœli intemperiem, uel propter malam aſſeruationem citiùs corrumpuntur. Quotannis autem uſitatè mutantur, interdum conſultò: quædam diutiùs anno ſeruantur.

Doſis. ANIMALIA, quæ integra uſurpantur, numero frequentiùs menſurantur: quæ uerò mutilata aliqua parte ſui, & numero & pondere: quanquam nihil prohibet etiam integra animalia, ſi minora ſint, pondere metiri, ut cimices, cantharides, &c. C Partes animalium, ſiue maiores ſint, ſiue minores, etiam liquidiores, ut fel, penduntur omnes: item quæ uſtæ ſunt, uel alio modo præparatæ: doſis earum à ʒ. ſ. ad ʒ. j. *Parum efficacium doſis.* Quæ minus ingratæ ſunt, uel parum efficaces, à ʒ. j. ad ʒ. iij. uel ʒ. iiij. præſcribi poſſunt, ut raſura eboris, uel cornu cerui, uel unicornis, quæ quia cariùs emitur, minori pondere datur. *Acrium, aut fœtidarũ, aut nimiùm odoratarũ doſis.* Partes autem, quæ acres, aut fœtidæ, aut nimiùm odoratæ ſunt, in internis remedijs à gr ij. ad ℈ j. uel ℈. ij. uel ad ʒ j. admiſceri poſſunt, ut moſchus, ambra, zibettum, caſtoreum. In externis uerò remedijs poteſt quantitas eorum augeri.

Inteſtinorum doſis. INTESTINORVM quantitas à ʒ. j. ad ʒ. ij. per ſe, uel cum uino D propinatur. Verùm ſi opiatis, & pulueribus inſerantur, ad ℥. j. uel ij. imponi poſſunt, quod ad multas doſes componantur. *Pulmonũ & hepatũ doſis.* Pulmones, & hepata, præſertim ingrata, & malè olentia, ſiccata in furno, à ℈. ſ. ad ʒ. j. dantur, uel ad ʒ. ij. ſi odoratis alijs admiſceantur.

Excrementorum doſis. EXCREMENTORVM alia alijs ſunt efficaciora, & magis acria: ob id diuerſa præſcribuntur menſura, ut ſtercus gallinarum aduerſus fungos, à ʒ. j. ad ʒ. ij. ſtercus columbarum à ʒ. ſ. ad ʒ j. In externis uerò remedijs ab ℥. ſ. ad ℥. ij. uel plures poſſunt imperari. Stercus ouis & capræ & boum nec pondere nec menſura eadẽ præſcribuntur. Stercus enim ouis in cataplaſmatis ab ℥. ij. ad ℥. vj. ſtercus uerò caprarum ad ℥. iiij. at

uaccæ

A uaccæ ad lib.j uel plus, habita ſemper ratione quantitatis remediorum, & partis, cui applicabuntur.

FELLA, ut acrimonia, & conſiſtentia differunt, ſic etiam pondere. *Fellium doſis.* Fel enim auium, cùm minus acre, tenuius autē felle quadrupedum ſit, acrius uerò, ſed minùs tenue felle piſcium. fellis quadrupedum doſis erit ʒ.j. auium ʒ.ij. piſcium uero ʒ.iij.

CORNVA, quia dura ſunt, uel uruntur, ut oſtracea uel lima radun- *Cornuũ doſis.* tur, à ʒ j ad ʒ.iij uel ʒ.iiij. dantur. Pretioſa autem ut unicornu à gr.vj. ad ʒ s. uel ʒ.j. exhiberi ſolent, præſertim diuitibus quibus nihil carum eſſe poteſt.

B TESTAE ſimiliter oſtreorum, mitulorum, concharum purpurarum, *Teſtarum doſis.* buccinarum, cancrorum, &c. uruntur, ut faciliùs in partes tenuiſsimas reduci poſsint, & à ʒ.j ad ʒ.ij. uel ʒ.ij. dantur. In externis autem remedijs ab ℥.s. ad ℥.ij.

VNIONES uerò ſeu perlæ, quas uſus in antidotis, & pulueribus cor- *Perlarum doſis.* dialibus, & quibuſdam collyrijs recipit, à ℈.j. ad ʒ.ij. aſſumuntur.

DE MINERALIBVS, METALLICIS, LAPIDIBVS ET TERRIS,

Caput XI.

C

MINERALIA ſunt, quæcunque ex terra effodiuntur. Metallica *Mineralia.* uero, quæ præterea poſſunt liquefieri concreta. Horum autem *Metallica.* medicamentorum genus, cùm plerunque peregrinum ſit, de ſin- *Electio.* gulorum, quæ in maiore uſu ſunt, delectu peculiariter in ſpeciali Antidotario tractauimus: nunc ſaltem de doſi eorum in genere agendum eſſe uidetur. Itaque metallica omnia, pro ratione efficaciæ & acrimoniæ, diuerſis ponderibus metiuntur. Quæ ſummæ ſunt efficaciæ, à ʒ j. ad ℥.j. *Efficacium doſis.* exhibentur.

QVAE parum efficacia ſunt, magna copia imponuntur. Quæ autem *Doſis parum efficacium.* D poſſunt liquari, & emplaſtica ſunt, ut ceruſſa, lythargyrũ, ab ℥ j. ad lib.s. uel lib.j. uel plures imponuntur. Acria uero per ſe, uel ob uſtionem, ut *Acriũ doſis.* ærugo, flos æris, &c. à ʒ.s. ad ʒ.ij: ſi fuerint abluta, maiori copia. Parum acria, ut plumbum non uſtum, pompholyx, thutia, ceruſſa, &c. & quæ ſine morſu ſiccant, à ʒ j. ad ℥.j ponuntur: poſſunt tamen maiori quantitate uſurpari. Mineralia uerò, ut ſulphur, alumen, chalcantum, cùm ſint acerrima, non niſi in fortioribus remedijs ſunt uſurpanda. Cau- *Cauſticorum doſis.* ſtica, ut chalcantum, chalcitis, ſandaracha, chryſocolla, &c. à ℈. s. ad ℈.j. per ſe imponuntur: ſi uerò mitioribus admiſcentur, ad ʒ.j. Pretio- *Gemmarum doſis.* ſorum lapidum, ut ſmaragi, ſaphyri, &c. doſis eſt à ℈.s. ad ʒ j Qui effi- *Acrium lapidum doſis.* caciores ſunt, & acrimoniam quandam habent, ut lapis armenus, & cyaneus, pro diuerſitate ſcopi, & præparationis ratione, diuerſemodè

menſurantur. Siquidem in cordialibus à gr. vij. ad ℈. s. in purgantibus A uerò à ʒ.j. ad ʒ.ij.s. pro unica doſi ponitur: in compoſitionibus maioribus, maiori copia, pro earum ſcilicet quantitate. Sic uſtus minori quantitate ponitur, quàm non uſtus & ablutus.

apidum nō crium doſis.

Lapides uerò nulla acrimonia præditi, ut Iudaicus, & lapis lincis, à ʒ.s.ad ʒ j.uel ʒ.ij.

erræ acris oſis.

PORRO terra eodem pondere menſurari debet, quo lapides. Nam acris, ut ochra uſta, à ℈.j.ad ʒ s. Quæ uerò ſine acrimonia eſt, ut ſigillata,

erræ nō acris doſis.

rubrica fabrilis, bolus armenus, à ʒ.s.ad ʒ.ij.

DE AQVIS DESTILLATIS, B
CAP. XII.

HACTENVS de medicamentis, quæ natura conſtát, diſſeruimus: nunc de artificialibus tractandum uenit, ſumpto à fluidis, quæ intrinſecus ſumuntur, initio. Horum autem primum locum obtinét aquæ ſtillatitiæ, quæ ex herbis, floribus, fructibus, radicibus, liquoribus, & animalibus eliciuntur.

lectio.

PRAESTANT, quę uaſis uitreis, uel figulinis tempore, quo maximè uigent plantæ, deſtillantur, & quidem in balneo Mariæ, uel uapore aquæ calentis, uel cineribus moderatè calidis. Veruntamen uapore aquæ ferC uentis deſtillatæ, uires & qualitates plantarum integriùs retinent. Neceſſarius autem eſt ignis ex carbonibus accenſis, & non lignis, pręſertim uiridibus & fumum reddentibus.

ocus repoſi ionis.

SERVANTVR in uaſis uitreis, in loco temperato. Verùm antè quàm reponuntur, per aliquot dies ſoli exponi debent, uaſis linteo, aut membrana perforata obturatis, ut quicquid excrementoſum eſt, reſoluatur, ſimulque exhalet empyreuma, quod in aquis deſtillatis remanſerat.

uratio.

DVRANT annum, plus minúſue, pro deſtillationis ratione. Nam in uapore aquæ calentis deſtillata, cùm ſint excrementoſa, parum diu ſeruari poſſunt: quæ uerò in cineribus calidis, aut arena, diutiùs: quæ in bal- D neo, medio modo ſe habent.

Doſis.

CAETERVM aquas ſtillatitias omnes propemodum hodie medici cum ſyrupis commiſcent, ac ſic potandas prębent ab ℥ iij. uſque ad ℥.iiij. addita dimidia ſyrupi conuenientis parte, ita ut ſit dupla aquarum ad ſimplam ſyruporum menſura. Aquis quoque extrinſecus utuntur medici, in forma epithematis, de quorum doſi infrà ſuo loco.

alor.

Aeſtimatur ℥.j denarijs duobus, uel tribus.

DE

A

DE SYRVPIS, IVLAPIIS, ET SAPIS, CAP. XIII.

SYRVPVS eſt medicamenti forma liquidior ex ſuccis,uel alijs plantarum partibus cum humore aliquo percoctis, & ſaccharatis ad ſaporis gratiam & cuſtodiæ diuturnitatem. Horum autem alij ſimplices: alij compoſiti. Simplices,qui ex unius ſimplicis decocto uel ſucco fiunt. Coquuntur autem ſucci in olla uitrata ad quartæ partis conſumptionem,& depurari ſinuntur:deinde huius ſucci ſic depurati libra cum ſacchari clarificati tantundem coquitur ad iuſtam craſsitiem:cuius indicium erit,ſi guttula in marmor effuſa hæreat:aut digitis accepta, horum adductione & diductione fila ducat. Alij ſaccharum coquunt ad penidiorum uſq; craſsitiem,deinde ſuccum admiſcent, & ſimul feruere ſemel ſinunt poſtea igni exemptum inſolant. *Syrupus.* *Syrupi ſimplices.*

B

COMPOSITI, ex infuſionibus, & uariarum rerum decoctionibus conficiuntur,ac uariè parantur. Alij decoctiones à ſimplicibus ſine expreſsione effundunt,& colant, ac addito ſaccharo, ut ſuprà dictum, uel quátum ſatis eſt, coquunt. Alij decoctum manibus, uel prælo priùs exprimunt:expreſſum donec clarum fiat,purificant.deinde ad perfectionē coquunt. Hi prioribus uidentur eſſe efficaciores:illi elegantiores. Optima ratio eſſe uidetur conficiendi efficaces ſyrupos,macerare aliquandiu materias in liquore præſcripto, & calidè ſuperinfuſo, non nimis multo, ſed quantum tegendis & humectandis materiis ſufficit:deinde tanquam recētes,& uirides prælo ſubiicere,ſuccum exprimere,& ut decet,percoquere,ne coquēdo,& diutiùs feruendo multum exhalet, & quod tenuiꝰ eſt,pereat. In quibuſdam etiam ſyrupis compoſitis,materię exactiſsimè tritæ,& in panniculum lineum incluſæ, in ſyrupos adhuc feruentes imponunt,& relinquuntur ibidem,donec ſyrupus abſumatur, ut in ſyrupo de cichorio cum rhabarbaro,&c. Rectiùs facere uiderentur, ſi qui materiam illam,uel diſſolutam,uel laxiùs incluſam,in medio decoctionis iniicerent,atq; aliquátiſper ſimul feruere ſinerent ſubinde, rudicula ad lebetem comprimendo,mouendoq;,ac tandem fortiter exprimerent. *Syrupi compoſiti.*

C

D

REPONVNTVR uaſis uitreis,aut figulinis uitratis,ac ſimplices quidem ad annum unum: compoſiti uerò,biennium. Exhibentur frequenter diluculo appetente. priùs quidem calefacti Nonnunquam etiam ueſperi. potiſsimùm ubi ſomni conciliandi gratia ſumuntur. *Locus reponendi.* *Duratio.* *Tempus exhibendi.*

DOSIS alterantium à ʒ.vj.ad ℥. ij. cum dupla aquæ affectui accommodatæ, quantitate:laxantium uerò ab ℥.s.ad ℥.iiij.cum decoctione laxatiua.℥.j ſyrupi ſufficit.pro unica doſi. *Doſis.*

ÆSTIMATVR ℥ j.ſyrupi à denariis iiij.uſque ad vj.ad ſummum.In quibus autem ingreditur caſsia,aut manna,aut aliquod pretioſorum laxantium,taxabitur ℥.j.bazione unico,ſeu denariis decē noſtratibus, aut *Taxatio.*

Iulapium. plus,ſecundùm ingredientis ualorem. Cæterùm iulepus Arabum, potionis genus eſt delicatæ apud Græcos,quæ parabatur ex aqua,uino,& ſuccis cum ſaccharo. Arabes id genus ſolùm deſcripſerunt, quod ex aqua & ſuccis componebatur,illudq́; Iuleb uocarunt: Græci recentiores Iulapium. Fiunt autẽ cum aquis ſtillatitiis,&horum frequentior eſt uſus hodie:aut cum decoctionibus,& ſuccis ori gratis.ſed horum uſus nullus eſt:nam eorum loco ſyrupo ſimplici utimur.Sumitũr aũt in iulapiis conficiendis æqualis aquæ cum ſaccharo quantitas,& ad ſyrupi conſiſtentiã coquuntur:deinde in uaſis uitreis(ut ſyrupi) uel figulinis uitratis ad annum reponuntur. A

Vſus. QVOD ad ſyruporum & iulapiorum uſum attinet, ſuccos corporis purgationi præparant, meatus reſerant,obſtructiones leuant, humoris lentitiam diſſecant & detergunt, materiam in corporis habitũ digerunt, diſsipant,qualitatibus ſuis intemperiem oppugnant:& quod non parui eſt momenti,quiddam etiam læuiſsimè educunt, ut his omnino nominibus in purgationibus ipſis non paruo ſint uſui. B

Rob. PORRO Rob,aut ſapa,ſuccus eſt fructuum,ſolis aut ignis calore inſpiſſatus,ut aſſeruari poſsit,& eo uti liceat in oris præſertim morbis, aut per ſe,aut cum melle,aut ſaccharo aut ſapa. Perfectæ coctionis indiciũ eſt,ſi tantum inſpiſſata ſit,ut frigefacta unitatem quandam,& mellis craſſitudinem adipiſcatur. Reponuntur, ut iulapij & ſyrupi, ad annum unum, uel ultra. C

DE DECOCTIS, SEV APOZEMATIS, CAP. XIIII.

Decoctorum & ſyruporũ differentia. DECOCTA (quæ Græcis apozemata dicuntur) cum ſyrupis cõpoſitis magnam habent cognationem, à quibus tamen differunt duratione,ſuauitate & conſiſtentia. Siquidem ſyrupi,ubi ritè fuerint cocti,ultra annum etiam quandoque durant. Decocta uerò uix per ſeptimanam ſeruari poſſunt.Syrupi plus ſacchari recipiunt,quàm decocta:ideoque ſuauiores,& gulæ gratiores. Syrupi præterea ad iuſtam ſpiſſitudinem coquuntur:decocta uero non. Fiunt decocta ex foliis, floribus,radicibus,fructibus, ſeminibus,corticibus, lignis: interdum etiam ſuccis:raro ex liquoribus,gummis,reſinis: raro item ex animalium partibus: rariſsimè ex terris & metallicis corporibus. Coquuntur autem hæc nunc ex aqua, tum ſimplici qualis fontana, pluuia: tum medicamentoſa,qualis ex plantis deſtillata, marina, ſalſa, ſulphurea,aluminoſa: nunc ex alio humore,ut ſero lactis,uino,aceto lixiuio,&c. Foliorum autem quantitas manipulos quinque ad ſummum:florum pugillos quatuor: radicum uncias tres, ad ſummum quinque: ſeminum drachmas quatuor aut ſex non excedat. Aquæ menſura raro libras duas, uel ad ſum- D

Decoctorum compoſitio.

Ingredientiũ doſis.

A ſummum tres, ſuperet. Cæterùm initiò omne meditullium lignoſum, durum, uetuſtum ex radicibus auferendum, (alioquin in recentibus relinquendum) atq; radices, ſemina, cortices lignorum mediocriter comminuenda, & ſi quæ ſunt craſsioris ſubſtantiæ, & inodora primo loco coctura committenda: deinde quæ rarioris materiæ exiſtunt, ueluti radices graciles, & fructus aliquot: poſtremò flores, herbæ, & radices odoratæ, fructus, cortices peregrinæ & odoratæ, aromata, & id genus alia imbecilla. Quæ uerò mucorem de ſe præbent, qualia ſunt ficus, myxa, ſemina citoniorum, lini, fœnigræci, tragacanthum, gummi arabicum, ad finē quoq; iniicienda, aut (quod ſatius) in pãno lineo raro & laxo ligata, longo & contumaci filo appenſo coquenda.

Ordo in coctura qualis ſeruandus.

B COQVVNTVR autem omnia in olla uitrata ad tertias, interdum ad dimidiæ partis conſumptionem: poſtea colo transfunduntur, adiectaq; ſacchari conuenienti quantitate, decoctum dulce redditur & cum oui albo ab omni ſpurcitia mundatur, & pro qualibet una doſi decocti ℥. j. ſyrupi conuenientis commiſcetur.

Modus coquendi.

COMPONVNTVR etiam decocta quædam purgantia, non multũ à iam commemoratis uariantia, niſi quòd in illorum compoſitione diligenter ad pondus purgantium medicamentorum ſit reſpiciendum, adiectis ſemper iis, quæ uim eorundem infrænant, atque uehementiam re- C mittunt.

Decoctorum purgantium componendi ratio.

PORRO debent decocta conſeruari in uaſis uitreis, diligenter obturatis, loco frigido aut arena ſepeliri ſi diutiùs ſint aſſeruandi. Seruantur autem uix, ut antea dictum, per ſeptimanam.

Locus reponendi decocta. *Duratio.*

ASSVMVNTVR autem inſtar ſyruporum, diluculo appetente, pondere trium, aut quatuor, aut quinque unciarum, priùs calefacta.

Tempus exhibendi. *Doſis.*

DE INFVSIONIBVS SEV DILVTIS,

D

CAPVT XV.

INFVSIO, quæ & maceratio, & irrigatio, & dilutum nonnunquam appellatur eſt liquor, in quo medicamenta certo tempore citra elixationem macerantur. Infunduntur autem ſeu macerantur eædem materiæ, quæ in decoctis ſeu apozematibus decoquuntur: atque uel ſimplices & infuſio ſimplex dicitur, uel diuerſæ, ac infuſio compoſita appellatur, aut in uino, aceto, ſero, aqua deſtillata aut alio quodã liquore. Vtrũque infuſorum genus ſæpiùs à medico præſcribitur, in quo humore, qua quantitate, qualitate item calidène an frigidè, quantoque tempore fieri debeant: item quales fieri debeant expreſsiones, fortes an imbecillæ. Hæc autem omnia diligenter perfici debent; & ſi quando cõtingat ut in medi-

Infuſio quid. *Infuſio duplex.*

medicamento non ſit expreſſa quantitas qualitas & tempus: aut ſi ſcribatur, Infunde ſecundùm artem, tanta quantitas aquæ ſumenda eſt, ut medicamenta, quæ maceranda ſunt, operiat. A

Medicamẽta ſicca quãdiu, & quo macerãda, & exprimenda. RADICES, fructus, ligna aut cortices ſicci, & ſequiente hyeme, macerari debent primùm contuſa & confracta, aqua tepida aut calida, per uiginti quatuor horarum ſpacium, aut ſupra cineres, aut ſuper fornacem, aut in uaſe calido, aut ad ſolem, aut loco calido.

Recentia quo & quandiu infundenda. FLORES, herbæ, aut fructus recentes, & æſtiuo tempore, macerantur in humore frigido duodecim horarum ſpacio. In utriſque expreſsio fortis facienda eſt.

Purgantia quand uirrigãda, et quo exprimenda. MEDICAMENTA purgantia, ueluti rhabarbarum, agaricum, & ſimilia, craſsiùs aut minutiùs confringuntur ex medici præſcripto: deinde macerantur hyeme horis duodecim, æſtate ſex. Expreſsio autem magis aut minùs fortis eſto pro medici præſcripto. Nam quæ ſaltem colantur, & non exprimuntur, imbecilliora ſunt, ſed tenuiora & iucundiora: quæ uerò exprimuntur, ualentiora exiſtunt, & minùs iucunda, prout expreſsio magis aut minùs fortis eſt. B

Doſis purgantium. Infrænantia. OBSERVANDVM etiam uenit, ut purgantium medicamentorum pondus ritè ſeruent, & ut iis commiſceantur, quæ uehementiam eorum infrænare poſſunt, de quibus omnibus in ſpeciali egimus Antidotario.

Duratio. CAETERVM omnes infuſiones recentes fieri debent, nõ autem ex ſumendæ, quæ tempus legitimum prætergreſſæ ſint: nam facilè corrumpuntur. Quòd ſi conſeruandæ ſint, uas arena obruendum eſt: nam ſic meliùs perdurant. C

Tempus aſſumendi. Quantitas. SVMVNTVR autem calidè, tempore matutino, & ſtomacho uacuo ſicuti ſyrupi & apozemata, ab ℥.iij. ad ℥.iiij.

DE CLYSTERIBVS, CAP. XVI.

DE Medicinis artificialibus liquidis, quæ per os ſumũtur, quatuor præcedentibus capitibus diſſeruimus: nũc de iis, quę per anum induntur, clyſteribus ſcilicet, agendum eſt. D

Clyſter. CLYSTER, Latinis Ablutio: enema, iniectio Latinis dicitur. Medici huius temporis clyſteris, & enematis uocibus Græcis potiùs quàm Latinis utuntur. Etſi uaria ſint enematũ genera, tamẽ ex quatuor potiſsimũ rebus componuntur: uidelicet liquore, ut iuſculo aliquo, uel decocto: medicamentis purgantibus: oleis, & ſale: quæ omnia pro morbi diuerſitate uariantur. Interdum etiam mel, aut ſaccharum, aut uitelli ouorum, aut butyrum, aliaque eius generis, prout morbus poſtulat, adiiciuntur. Singula tamen eorum, quæ iam ordine recenſuimus, certa quædam ponderum ratione permiſcentur. Nempe iuris decocti, aut liquoris libra magna ex parte una, aut plùs minùsue, pro corporis magnitudine, uentris

Clyſterũ compoſitio.

Decocti doſis.

A triſ plenitudine,morbi natura,& ætatis ratione.Siquidē in pcerioribus, & magnis inteſtinorum inanitionibus, uſque ad lib.j.s. infundimus. At in affectibus, qui cum fluore ſunt, cùm inteſtina eluere uolumus,& inie-ctionem citò reddi,maiorem quantitatem imperamus.Id etiam obſerua-tur in ulceribus detergendis, præſertim quæ altiora inteſtina obſederūt. In aliјs autem affectibus,quibus diutiùs clyſteres retineri oportet,mino-rem quantitatem præſcribimus, ut in colicis doloribus, magna uentris plenitudine, grauidis, in enterocele. Idem etiam intelligendum,cùm iu-ſculum, ſeu brodium nutritionis gratia inijcimus. Similis eſt puerorum ratio,quorum clyſteres eadem,uel minore quantitate contenti ſunt.

B MEDICAMENTORVM pondus,ferè geminum,ad ea, quæ deuo-rantur,exiſtit: uidelicet purgantium ſimplicium,ut agarici,turpeti,colo-cinthidi; ad ʒ.ij. uel ʒ iij. compoſitorum uerò, ut hieræ picræ, diaphœ-niconis,benedictæ,&c. ad ℥.j. uel ℥.j.s. plus minúſue pro uirium ratione & morbi uehementia. In febribus enim,& debilibus,ſenibus,cōualeſcen-tibus, & inteſtinorum mordicationibus, minorem doſim præſcribimus: econtrà in apoplecticis, lethargicis, coxendicum doloribus, & in ijs qui exitiale uenenum hauſerunt,maiorem doſim imperamus. *Purgantium doſis.*

OLEORVM ut plurimum ℥.iij. Pinguedinum,mellis,butyri,ſaccha-ri.℥.j.aut ℥.s Vitelli ouorum maxima ex parte, duo,aut tres. Salis com- *Olei menſura.* *Salis quantitas.*

C munis ʒ.j s. plus minúſue, prout facultatem excretricem proritare ne-ceſſe eſt. Cæterùm omnia in mortario diligenter permiſcenda ſunt, & ſi quid craſsi, aut terreni in fundo reſederit, abijciendum: reliquum autem moderatè calidum per ueſicam, uel ſyringam, duabus uel tribus horis ante cibum inijciendum.Detinendi uerò tempus non unum idemq; eſt: ſed pro eorundem diuerſitate uariatur. Quibus enim abluendi & exter-gendi uis ineſt,hi ſupra horæ dimidium in corpore haud retineātur. Do-lores mitigantes longiori tempore detineri debent. Omnium longiſsi-mo,quibus glutinandi eſt facultas. Quibus purgandi uis ineſt, ſua ſpon-te erumpere ſolent. Quòd ſi tamen diutiùs in corpore cunctantur, glan- *Tempus inijciendi clyſteres.* *Tempus detinendi.*

D dem ſupponere conuenit,ut facultas expultrix excitetur, noxiaque tan-dem expellantur.

DE GARGARISMIS, CAP. XVII.

EX genere particulariter euacuantium medicamentorum ſunt gar-garifmata, quorum mixtura conſtat ex decoctis, uel aquis ſtillati-tijs & aridis medicamentis in puluerem redactis, quibus pro affe-ctus diuerſitate, aut additur mel roſatum, uel mel anthoſatum, ſyrupus de ſtœchade, è calamintha, uel diamoron, uel ſuccus è ribes, uel oxya-cantha, uel hiera picra, &c. Horum autem pondus nullum certum ob-ſeruatur. Sunt tamen, qui liquorū triplum pondus ſimplo antidotorum ſuccorū medicatorū & ſyruporū debere reſpondere uelint. Verbi gratia, *Gargariſmatum compoſitio.* *Doſis.*

ſi ſyruporum & antidotorum, ſuccorumq́; medicatorum ℥.ij. ſint, liquorum eſſe debent ℥.vj. Sunt etiam, qui decocti lib.s. & aridorum medicamentorum ℥.ij. uel iij. præſcribere ſolent. A

Duratio. CORRVMPVNTVR gargariſmata breui tẽpore: ideò recenter parari debent. *Tempus uſurpandi.* Tempus autem uſurpandi conueniens matutinum eſt, & ueſpertinum ante cibum.

Vſus. VSVS uerò horum in affectibus capitis, faucium oris, cùm ſcilicet pituitam ex cerebro elicere, uel fauciũ & oris tumores inhibere, uel diſcutere, uel ulcera detergere & conſolidare uolumus.

DE CAPVTPVRGIIS, SIVE ERRHINIS LIQVIDIS, CAP. XVIII. B

ERRHINA ſunt medicamenta, quæ naribus inſeruntur: à quibus nomen acceperunt. *Errhinorum tria genera.* Horum cùm tria ſint genera, alia liquida, alia ſolida ſiue coacta, alia diſsipata: de liquidis ſeu fluidis hoc loco tantum agemus, de reliquis uerò duobus ſuo loco tractabimus. *Caputpurgia.* Itaque Errhina liquida ſunt, quæ medicis Caputpurgia uoce confi̇cta appellantur. *Caputpurgia ex quibus parantur.* Fiunt autem uel ex humidis ſolis, uel aridis & humoribus ſimul ad unguenti ſpiſsitudinem miſtis. Humida, ex quibus componũtur, ſunt ſucci herbarum: uidelicet betæ, anagallidis, cucumeris ſylueſtris, braſsicæ, maioranæ, ſambuci, ſabinæ, nigellæ, liquoribusq́; ijs ſimilibus. C *Doſis.* Horum ſufficit una uice ſemiunciam infudiſſe. Admonendi ſunt, qui ſumunt, ut os aqua compleant, ne ſcilicet è naribus per meatus in os perfluant ſucci: caputq́; in poſteriora reclinandum. Arida uero quæ humoribus commiſcentur, ſunt piper, nigella, nitrum, caſtoreum, pyrethrum, elleborus albus, carpeſium, zingiber radix iridis, acori, pulegium, origanum, calamenthum, agaricũ, colocynthis, &c. Ex his, inquam, errhina ad unguenti ſpiſsitudinem formantur. In uſu, panno lineo aut ſerico penicilli inſtar formato oblinuntur, & naribus conduntur. *Tempus uſurpandi.* His quidem omnibus ſtomacho ieiuno utendum eſt, & non niſi poſt quàm corpus uniuerſum, aut uenæ ſectione, aut purgatorio medicamento euacuatum fuerit. *Ingredientium doſis.* Doſis uerò ingredientium ex Antidotario ſpeciali cuiuis facilè patebit. D

Vſus. CAETERVM errhinorum uſus eſt, in diuturnis capitis affectibus, præſertim morbo comitiali, oculorum hebetudinibus, narium obſtructionibus, & ulceribus, odoratus difficultate, conuulſione cynica, & morbo regio, &c.

DE EPITHEMATIS, CAP. XIX.

HACTENVS de medicamentis fluidis, quæ intrinſecùs ſumũtur, actum eſt: nunc de ijs, quæ forinſecus apponuntur, tractandũ eſſe uidetur, ſumpto ab epithematis exordio.

Epithemata. EPITHEMATA ueteribus malagmata, recẽtioribus uerò irrigationes.

A nes & irrorationes dicuntur. Componũtur ex ſtillatitijs liquoribus affe- *Epithematũ*
ctui, & parti proprijs, adiectis pulueribus, uel ſpeciebus aliquot, interdũ *compoſitio.*
etiam uino, & croco, interdum aceto, pro partis affectæ natura. Quibus
omnibus ſimul mixtis & agitatis, intingũtur panni linei tepidè, ac made-
facti, leniterq; expreſsi, parti applicantur, & ſubinde mutantur, ne calefa-
cti corpus calefaciant. Admouentur hodie ſæpiùs iecori, & cordi epithe- *Locus.*
mata: rarius autem fronti, pectori, uentriculo, lieni, renibus & teſtibus.
His quę cordi applicantur, aliquid uini optimi & croci miſcetur: ijs uerò
quæ iecori, uel lieni, aceti părum (ut nimirũ ad iecur, uel lienem, & corpo
ris interiora uim medicamentorum deducant) & aſtringẽtia aliqua: quæ
B autem uentriculo, aſtringentia aromatica ad robur parti inducendum.

APPLICANTVR autem poſt euacuationẽ factam, uel poſt ſangui- *Tempus ap-*
nis miſsionem: & potiſsimùm in febrium ſtatu, in quo omnia ſunt ſæuiſ- *plicandi.*
ſima. Frequenter ijs utendũ, ſerò & manè. In ſumma, quoties pars aliqua
inflammatur, aut alia calida affectione afficitur.

MENSVRA epithematũ libram non excedit: communiter autẽ ſeli- *Doſis.*
bram, uel ℥ x continet. Sic autem ea magna ex parte miſcentur, ut libræ
uni liquorũ ʒ j.s. aut ʒ.ij. ſpecierũ reſpondeant. Quæ uinum & crocũ (ut
cordialia epithemata) recipiunt, eum modũ in illis miſcendis ſeruant, ut
libræ liquorum uncia una uini, & croci aliquot grana, adijciátur: quæ ue-
C rò acetum (ut in epithematis hepaticis & ſpleniticis) expoſcunt, ijs pro
libra una aquarum ℥.s. aceti ſufficiet.

VTIMVR autem his in febribus hecticis, & ſqualidis, ardentibus, pe- *Vſus.*
ſtilentialibus, uiſcerũ inflãmatione, & totius corporis incẽdio: itẽ in cor-
dis palpitatione, cardiaca paſsione, eryſipelate, & uiriũ imbecillitate, &c.

DE FOMENTIS, CAP. XX.

EPITHEMATIS ſimilia ſunt fomenta, quæ à fouendo dicta ſunt, *Fomenta unde*
quod ſcilicet ſuo calore partes corporis, quibus applicantur foue- *dicta.*
ant. Græci πυρίας uocăt. Sunt autem duplicia, humida nimirum, &
arida: hæc nihil ferè à ſacculis, de quibus ſuo loco tractabimus, diſtant: il-
D la uero, de quibus hoc capite agimus, fiunt uel ex aqua calida, uel uino, *Fomenta ex*
uel oleo, uel decoctis herbarum, florum & ſeminum, ad tertias uel dimi- *quibus fiant.*
dias, interdum etiam ex decoctis cataplaſmatum, quæ uel in ueſica bu-
bula, uel uaſculo æreo, aut fictili, aut uitreo poſita, aut ſpongia, aut filtro,
uel panniculis ſeu linteis duplicatis, aut triplicatis excepta, parti affectæ *Partes quibus*
admouentur, uidelicet oculis, thoraci, uentri, iecori, lieni, renibus, ueſi- *applicentur.*
cæ, utero, &c.

FOMENTIS ſæpè utimur, antè quàm uel cataplaſmate, uel unguen *Tempus.*
tis utamur, quò pori aperiantur, partes relaxentur, & quodãmodo uiam
muniant alijs remedijs. Ante tamẽ corporis euacuationẽ non ſunt teme-
rè adhibẽda: tunc enim plus humorũ ad calefactam partẽ trahetur, quàm
id ſit quod diſcutitur. Præterea in febribus ante acceſsionẽ ipſis utendũ,

c 2 ſed

ſed nõ ſtatim per initia, neq; cum copia humorũ in toto corpore ſuperat. A

FREQVENTER autem ſunt mutanda, ne refrigerata lædant.

Vſus. QVOD ad ingredientium quantitatem attinet, pro ſingulis manipulis, uel duobus herbarum, libra una humoris addenda eſt.

Doſis. CVTIM rarefaciunt, & tranſpirabilem reddunt, ſanguinem & bilioſiorem ſuccum qui eſt in inflammationibus attenuant, crudũ humorem concoquunt, emolliunt, & per halitum digerunt, quibus de cauſis dolores leniunt, & ſedant.

DE EMBROCHIS, CAP. XXI.

Embrocha quid. EMBROCHA, Latinis perfuſio, & irrigatio, eſt, ubi ex alto pluuiæ B inſtar in partem aliquam fit deſtillatio: à uerbo βρέχω, quod pluo ac irrigo ſignificat. Differt à fomento humido, quod hoc ſpongia, uel pannis denſis, in decoctione madefactis utamur, illa uerò pars ex alto irrigetur.

Embrocha ex quibus cõponatur. COMPONITVR ex herbis, floribus, radicibus ſeminibus, & id genus alijs, decoctis in aqua, aut uino, aut lixiuio, uel oleo. Vtimur ijs calidis: & quidē in capitis malis, aliarumq; partiũ fracturis & cõtuſionibus.

Pars cui applicetur. ADIICITVR autem magna ex parte ad manipulos duos plãtarum, libra una liquorum, atque quoad medietas abſumatur, decoquitur.

Doſis.

DE INSESSIONIBVS, CAP. XXII. C

Inſeſſus quid. INSESSIO, inſeſſus, Græcis ἐγκάθισμα, quemadmodum à fomentis materia non differt, ita forma cum balneo conuenit, ut ſit quaſi dimidium ſolium, cui ægri ad uentriculum uſque tantummodo inſideant,

Inſeſſus ex quibus componantur. cruribus, & brachijs exemptis: uulgò appellant ſemicupium. Fiunt ex decoctione herbarum, florũ, radicum, & ſeminum, quæ omnia pro morbi natura uariantur. Herbarum autem quantitas ſit à manipulis quinque

Doſis ingredientium. ad viij. uel decem: radicum ab ℥. ij. ad ℥. iiij. ſeminum à ʒ. vj. ad ℥. v. uel ℥. vj. aquæ uerò, quantum pro inſeſſu ſufficere uidetur. Imponuntur medi-

Tempus inſedendi. camenta ſacco, & in aqua ad tertias uſque coquuntur. Vtimur his tem- D peratè calidis, duabus aut tribus horis ante cibum, corpore priùs purgato, uel ſaltem alui & ueſicæ excrementis depoſitis: non autem, ubi cru-

Mora in inſeſſu. dis, & malis humoribus corpus eſt refertum. Mora autem in eo ad horam eſſe debet, plus minúſue, tum pro affectus uehementia, tum uirium imbecillitate.

Vſus. CAETERVM inſeſſionum uſus expetitur aut ob balneorum defectum, aut uirium imbecillitatem.

DE BALNEIS, CAP. XXIII.

Balneũ quid. BALNEVM eſt remedium totius corporis aqua uel uapore irrigati, uel ad deterſionem, uel dolores, uel laſsitudines, uel cutis uitia, uel.

A uel corporis totius intemperiem. Sunt autem uel naturalia, uel artificialia. Naturalia dicuntur, quæ per ſe, aut ſpontè, naturaliterque proueniunt, & thermæ uocantur, à thermon Græcè, Latinè calor. Artificialia uerò, aut aerea, ut Laconicum, uel liquida ſeu aquoſa, ut ſolium, quod nihil aliud eſt, quàm uas, in quo homines ſedentes lauantur, labrum, lauacrum, piſcina, & tina appellatur. Laconicum uerò nominamus locum undique uallatum, cuius aer per medium calefit, ſiue ab igne, ſiue ab aqua fieri contingat.

Balnea naturalia. *Artificialia.* *Solium quid.* *Laconicum quid.*

NATVRALIA conſtant ex ſulphure, uel alumine, uel ſale, uel nitro, uel bitumine, ære, ferro, cupro, auro, uel ex his miſtis. Artificialia uerò B uel ex ſimplicibus, ut aqua ſimplici calida, uino, lacte, oleo: uel compoſitis, ut herbis, floribus, fructibus, ſeminibus, radicibus, corticibus, ſuccis herbarum, mineralibus, & id genus aliis, ſacco impoſitis, atque in aqua ad tertias uſque decoctis. Liquoris quidem quantitas, pro balneo conueniens eſſe debet, & nõ ultra uentriculi orificiũ ſedentis progredi: herbarum uerò à manipulis v. ad M. x. uel M. xv. plus minúſue pro morbi natura, & uirium robore: florum ad P. ij. ad P. x. uel xij. radicum ab ℥. iij. ad ℔. iij. uel iij. uel v. ſeminum, ad ʒ. j. leguminum ab ʒ. vj. ad ℔. ij. mineralium ab ℥ iij. ad. ℔. iij. &c.

Balnea ex quibus conſtent. *Doſis ingredientium.*

CAETERVM tempus laconici conueniens eſſe uidetur hyemis & ueris principium, uel quod neque frigore, neque æſtu nimio excedit. So C lij uerò uer, æſtas, & æſtatis finis, corpore priùs euacuato: non autẽ adhuc ex labore itineris defatigato, uel repleto, uel crudis & malis humoribus referto. Hora diei commoda, matutina eſt poſt ſolis ortũ per horam unam, ſtomacho uacuo (in balneo namque neque comedendum, neque bibendum, neque dormiendum, ne actio balnei impediatur) alui & ueſicæ excrementis priùs depoſitis, natura, uel arte. Veſpertina uerò hora, ea conueniens eſſe uidetur, in qua prandij digeſtio completa eſt.

Tempus balneandi.

MORA autem in balneo matutina prolixior ſit ueſpertina, manè uidelicet ab una hora uſque ad horas duas, uel tres, plus minúſue pro ægri natura, & uirium robore. Siquidem bilioſi, macilenti, & debiles longam D moram non ferunt: ecõtrà fortes, pingues, frigidi & humidi longiorem. Veſpertina mora duarum horarum ad ſummum.

Mora.

PORRO laconicum materias per totum corpus calefacit, fundit & euacuat, cutim laxat: confert craſsis & pinguibus, & minùs quàm par eſt exercitatis.

Laconici uſus.

SOLIVM aquæ dulcis moderatè calidum pueris ac ſenibus cõfert, calefacit & humectat, laſsitudinem ſoluit, mitigat, plenitudinem diſcutit, duras partes emollit, flatus diſcutit, ſomnum prouocat: tepidum uerò humectat & infrigidat: febribus exiccantibus, hecticis & uehementibus ſolis exuſtionibus confert: quod uerò iuſto calidius eſt, calefacit quidem, ſed non perinde humectat.

Solij uſus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

alnei ex lac cleuſus. BALNEVM ex lacte, ad emaciatos, uiribus deſtitutos, & alimenti indigos: ex eius ſero, ad pruritum & calorem cutis, maximè ad puerorum exanthemata. Balneum ex uino ad membra debilia corroboranda. A

alnei ex uino uſus.

alnei ex oleo uſus. BALNEVM ex oleo, febribus cum frigore accidentibus, doloribusq; neruorum inde ortis, confert: item conuulſioni ex punctura, aut uulnere factæ: calorem natiuum roborat: materiam noxiam reſoluit: articulorum doloribus prodeſt, &c.

aturalium alneorum ſus. THERMAE in uniuerſum omnes exiccant, ſed quædam cum exiccatione egregiè ſimul calefaciunt: quædam exiccando conſtringunt: ſed de his abundè in ſpeciali Antidotario.

B

DE LOTIONIBVS, CAP. XXIIII.

otiones ex uib. componantur. LOTIONES quodammodo balnea particularia ſunt. Abluuntur enim caput, axillæ, manus, pedes, & naturalia. Capitales ablutiones, ex herbis, & floribus capitalibus in lixiuio coctis, componuntur: axillarum, ex aſtringentibus, ut oleaſtro, lentiſco, additis quibuſdam odoratis, ut roſis, in lixiuio: pedum uerò, ex herbis, floribus, uel calidis, uel frigidis, in aqua uel lixiuio bullitis. Horum autem quantitas communiter à manipulis iiij. ad M. viij. uel M. x. Qui frigidi & humidi naturâ ſunt, capitalibus lotionibus, rariùs: qui uerò calidi & ſicci, frequentiùs utantur. C

oſis.

empus lauā i caput, & edes. CAPITIS autem lotiones calidè exhibendæ manè ante cibum, corpore recrementis uacuo, ſic tamen, ut ſtatim caput abſtergatur linteis calidis, & exiccetur: pedum uerò lotiones, manè, uel ueſperi ante cibum, uel etiam ante ſomnum: non autem pedes rurſus abſtergendi, ſed linteo humido inuoluendi ſunt. Lixiuia ſudores & ſordes capitis detergunt: & cutis meatus reſerant. Pedum uerò ablutiones, humores ex ſupernis partibus ad infernas eliciunt laſsitudinem diſcutiunt, & ſomnū conciliant.

ſus.

DE OLEIS, CAP. XXV. D

leum quid. ABSOLVTA de medicamentis fluidis, non pinguibus, tractatione, de pinguibus nunc, nimirum oleis, differendum eſt. Itaq; Oleum ſimpliciter & propriiſsimè Galeno dicitur, quod ex maturis oliuis eſt expreſſum, omnis ferè excedentis qualitatis expers. Nobis uerò hîc dicitur, quicunque ſuccus oleaginus, unguinoſus & pinguis, ſiue expreſſus, ſiue deſtillatus, ſiue quocunq; alio modo paratus. Horum alia ſimplicia, alia compoſita.

lea ſimplicia. SIMPLICIA uocantur, quæ ex fructibus expreſſa ſunt ſine ulla alia admiſtione, aut quæ ex oleo conflata ſunt, in quo macerati flores, uel herbæ unius generis inſolantur, aut coquuntur.

ompoſita. COMPOSITA ea ſunt, quæ multa medicamenta ſimplicia, & odorata

A rata recipiunt, quæque plerunque igni parantur: hæc apud ueteres unguenta nuncupabãtur, quòd reciperẽt aromata & lacrymas. Fiunt olea ex floribus, herbis, ſeminibus, fructibus, aromatis, lignis, metallis, & cæt. & hæc quidem uel per expreſsionem, uel macerationem, uel deſtillationem. *Olea ex quibus parẽtur.*

EXPRIMVNTVR olea hoc modo. Accipitur ſemẽ aliquod, ſeu fructus, à cortice duriore purgatus, & contunditur calido piſtillo in mortario calido: contuſum per ſetaceum pannum torculari ligneo, ſi uulgaris eſt materia: ſin pretioſa, ſtãno obducto exprimitur. Quòd ſi materia exprimenda aridior eſt, ut ſemen lini, torreri hinc probè in lebete agitando, & uerſando debet: deinde feruens prelo ſubiici, & exprimi inuoluta ſetaceo. *Olea per expreſsionẽ parandi modus.*

B

MACERANTVR ſimplicia in oleo communi recenti, flores aut herbæ, ita ut oleo integantur, frigidæ quidem in oleo lauato, calidæ uerò in oleo puro: deinde inſolantur per aliquot dies, & facta expreſsione ualida, herbæ abiiciuntur, & recentes immittuntur, idq́ ſæpiùs: aut coquuntur in duplici uaſe, donec flores uel herbæ immiſſæ tenereſcant, deinde exprimuntur, recentesq́ue iniiciuntur, & coquuntur ſæpiùs: id autem fit ob temporis anguſtiam, aut quia ſubitò eorum uſus requiritur, aut quia flores, uel herbæ, quæ medicamentum ingrediuntur, non ſunt tam diuturnæ, ut macerari & inſolari poſsint, quantum neceſſe eſt. Compoſita magna ex parte coquuntur, admiſta oleo, aqua, aut uino, aut infuſo, aut decoctione aliqua, pro medicamenti præſcripti ratione. Coquuntur autem lento igne ex carbonibus conflato, donec omnis ferè humor, qui admiſtus eſt, conſumatur: aut coquuntur in uaſe duplici: quod præſtat. *Olea per macerationẽ parandi modus.*

C

QVAE per deſtillationem parantur olea, aut per aſcenſum, aut deſcenſum deſtillantur. Nam quæ contumacius reddunt oleum, ut ligna, per deſcenſum extorquentur: quæ uerò faciliùs, ut ſemina, & aromata, per aſcenſum. Eliciuntur autem in arena calida, quorum deſtillandi modum in tertio libro expediemus. *Olea per deſtillationẽ parandi modus.*

EXPRESSA & macerata olea reponi debent uaſis uitreis, uel figulinis uitratis: deſtillata uerò in uaſis uitreis, anguſto ore, bene obturato: ſeruantur hæc diu: illa uerò durant annum unum. *Locus.*

D

QVAE ex fructibus & ſeminibus temperatæ qualitatis fiunt, quale eſt oleum amygdalarum, ſeſaminum, elici debent, cum horum uſus neceſſarius eſt: nam ſi antè extrahantur, nouas acquirunt qualitates. *Tempus.*

QVOD ad quantitatem attinet, non una deſcribitur menſura, ſed pro natura olei, & medicamenti forma & ſcopo uariatur. *Quãtitas ſeu menſura olei.*

OLEVM enim commune per ſe, uel cum aliis commixtum uſurpatur, ut in clyſteribus. Si per ſe, à ℔. ſ. ad ℔. j. ſ. iniici debet, pro ratione ætatis, corporis mole, & uentris repletione, ut ſuprà in capite de- *Olei cõmunis temperati doſis.*

de clyſteribus dictum. Si uerò aliis commiſceatur, ut uino, uel decocto, A
tū ad doloris lenitionem, æquis partibus, ad mollitionē uerò excremen-
torū durorū, ad ℥.iij. iniici debet. Idem de omnibus temperatis oleis ſen
tiendum eſt: ut chamæmelino, amygdalino, liliorum, & ſeminis lini. Alio
rum autem multum calefacientium, tertia pars ſufficiet ſuprà dictæ do-
ſis, uel dimidia, niſi morbus extremus eſſet, in quo licebit communem
doſim uſurpare ad ℥.iij. Minuitur uerò quantitas, quando ex decocto
pingui clyſter paratur, uel quādo butyrū, uel axungia porci admiſcetur.

Externorum doſis. *In unguentis.* *In ceratis.* *In emplaſtris.*

In externis uerò remediis, ut unguentis, & linimentis, pro ℥. ij. olei,
addimus ceræ ℥.s. In cerato uerò pro ℥.s. olei, ceræ uetuſtę & durę ℥.ij.
adduntur In emplaſtro, aliquando æqualis menſura olei, & ceræ, uel e- B
ius rei, quę ceræ uices gerit, datur. Si emplaſtrum fiat ex decoctione her
barum, radicum, uel ſeminum, pro ℔.j. olei M.j. herbarū iniici poteſt.
Quod ſi in decoctione fuerit aliquod uiſcidum, ut radix altheę, cerę quā
titas minui poteſt, pro regione, & tempore, & iis quæ admiſcētur. Quòd
ſi axungia addatur, olei quantitas eſt minuenda, uel cerę quātitas augē-
da ad dimidium. In metallicis autem, aridis, uel acribus, oleum maiore
quantitate ponendum: quia multum olei imbibunt, & acrium frangitur
acrimonia. Augendum uerò, uel minuendum pro conſiſtentia, uel natu-
ra miſcendorum, uel pro fine, & ſcopo. Nam ſi ad ſedandum dolorem,
uel emolliendum, uel relaxandum, plus olei: ſi uerò ad conſtringendum, C
uel ſiccandum, minùs ponendum eſt.

In metallicis, aridis, uel acribus.

Valor, ſeu taxatio.

CAETERVM per expreſsionem, uel macerationem factorum oleo-
rum ℥.s. communiter æſtimatur denariis quatuor noſtratibus: deſtilla-
torum uerò, & quidem pretioſorum gutta unica denario uno, plùs mi-
núſue pro olei præſtantia.

Vſus.

PORRO oleorum uſus eſt frequentiſsimus, ita ut illis ſolis aliquādo
utamur ad dolores, aſperitates & alios multos affectus curādos: ſæpiùs
autem ad unguentorum, ceratorum & emplaſtrorum confectionem.

DE PVLVERIBVS ET SPECIEBVS A- D
ROMATICIS, CAP. XXVI.

HACTENVS fluida medicamenta expediuimus: nunc ad minimè fluida accedentes, primùm de diſsipatis, hoc eſt, pulueribus, deinde etiam coactis, tractabimus.

Pulueres.

PVLVERES Arabibus Suffuf, & Alcohol, & quæ ex rebus aromaticis conſtant, intrò ſumendis, noſtris Species dicuntur. Verùm ſpecies & pulueres differunt, ſicut compoſitum & ſimplex. Sunt enim ſpecies pulueres compoſitorum medicaminum mixti, ſed nondum humida aliqua materia uniti. Vocantur & compoſita quædam pulueres, ut puluis ſenæ, &c. Species omnium ferè aromaticorum in uſu & promptu eſſe ſolent, opiatorum nullæ, catharticorum paucæ.

Species et pulueres quomodo differant.

PVL

A PVLVERVM autem alij intra corpus aſſumuntur, alij foris applicantur. Qui per os ſumuntur, aut uim alterandi, aut purgandi obtinent. Alterantes ex aromaticis componuntur: purgantes uerò ex medicamentis purgantibus, uel ſpeciebus compoſitorum, additis ſemper ijs, quæ uehementiam eorundem remittunt. *Pulueres ex quibus componantur.*

QVI extrinſecus apponuntur, ex uarijs medicamentis commiſcentur ſimplicibus, ijq́ue diuerſis corporis adminiſtrantur partibus, ueluti qui à uulgo medicorum, & pharmacopœorum epithemata cordialia, & hepatica uocantur.

ALII ſunt utiles ad uulnera, & ulcera, idq́ue in uarijs corporis partibus, & uarias ob cauſas, ut pulueres capitales, adſtringentes, ſarcotici, erodentes. Hi autem ex ſelectiſsimis fiunt medicamentis, plus minúſue tritis, pro medicamenti præſcripti ſcopo, eoq́; ordine, & diligentia, quo libro tertio cap. de tritura, dicetur.

B

CAETERVM reponuntur pulueres ſeu ſpecies ſacculis coriaceis benè conſutis, aut, quod magis probatur, uaſis uitreis, optimè clauſis: uel ſtanneis: uel pyxidibus ligneis. Verùm ſingulis annis ut plurimùm renouari debent. Qui foris applicandi ſunt, quòd frequenti in uſu non ſint, neque magna eodem tempore copia opus ſit, primùm componi ſolent, cùm ijs utendum eſt. *Locus reponendi.* *Duratio.*

C INTRINSECVS ſumendi dantur in uino, iuſculo, ſyrupo, aut alio liquore conueniente, idq́ue ieiunis, & diluculo appetente, à ℈.j. ad ʒ.j. ſi quidem ſuauiores ſint, ut ſpecies diamarg. frigidi, aromatici roſati, diarrhodon Abbatis, driaſandali. Efficaciores uerò, ut diagemmæ, diacameron, à ℈.s. ad ℈.ij. Species cordiales ſuauiores, in potionibus cordialibus, à ʒ s. ad ʒ.j. cum ℥.iiij. aquarum, & ℥ j. ſyrupi ſumuntur. In eclegmatis, & pectoralibus remedijs ponuntur pulueres diatragacanthi, incraſſantibus, à ʒ.j. ad ʒ.iij. In expectorantibus leuiter, diairis ſimplicis, à ʒ.s. ad ʒ.j. uel ʒ.ij. Diairis Salomonis, à ℈.s. ad ℥.s. augendo uel minuendo pro forma remedij. Pulueres in inſtauratiuis adduntur ea proportione, qua in opiatis: uel pro ℥.j. decoctionis capi, puluerum cordialium ʒ.j. imponimus. *Tempus utendi.* *Menſura ſeu doſis.*

D

PORRO ℈.j. ſpecierum, quæ moſchum, ambram, aurum, uel argentum recipiũt: æſtimatur communiter, à denarijs octo noſtratibus, ad denarios decem, hoc eſt bazium unum Conſtantienſem: cæterarum uerò à denarijs quatuor ad denarios ſex. *Valor.*

DE TRAGEMATIS, CAP. XXVII.

TRAGEMATA, uulgares Tragæas, Latini bellaria, & ſecũdas menſas appellant, ſiue uentriculi corroborandi gratia: ſiue ad flatus diſcutiendos, aut uapores impediẽdos, aliorumq́; uiſcerum ac mem- *Tragemata.*

Tragemata ex quibus. *Quantitas.* brorum affectus ſanandos exhibeantur. Componuntur ex ſpeciebus A antidotorum, odoratiſque alijs rebus, & medicamentis ſimplicibus, in puluerem redactis ſaccharo adiecto. In his conficiendis communiter capitur ℥.j. ſacchari ad ſingulas drachmas ſpecierum, præſertim amariorũ, aut minùs gratarum: quia minus ſacchari ſumi poſsit, ſi iucundiores fuerint ſpecies. Qui palato magis ſeruiũt, communem ſacchari modum pro libito excedunt.

Tempus utendi. EXHIBENTVR drachmæ unius aut duarum pōdere, cum pane toſto, in uino optimè macerato, manè ſtomacho ieiuno, & ueſperi, duabus uel tribus horis ante cœnam: interdum etiam poſt cibum, quando uapores in caput exhalantes prohibere uolumus, quæ tamen nullo odore, uel B ſapore acri prædita eſſe debent.

Tragæa rubra. CAETERVM tragæa rubra ſic fieri ſolet. Accipitur puluis ſacchari albi craſsiuſculus, & in aheno ſupra prunas uerſatur, donec bene incaleſcat. Deinde affunditur ſantalum ſublimato maceratum, ac manibus, uel ligno in eum uſum facto ſaccharum miſcetur, ne in grumos cōglobetur.

DE ELECTVARIIS AROMATICIS, CAP. XXVIII.

DE medicamentis diſsipatis, id eſt pulueribus, & tragematis modò C differuimus: nunc de coactis, & actu humidis agendum eſt, ab Antidotis ſumpto exordio. Verùm cũ horum tria ſint genera: electuaria uidelicet aromatica, cathartica, & opiatæ, de aromaticis primò tractādum. *Electuaria.* Electuaria itaque aromatica appellantur, quòd ex electis conſtent aromatis, uel quòd præ cæteris medicamentis eligantur. Sunt autem medicamina melle, aut ſyrupo ſacchari, id eſt, ſaccharo ad ſyrupi conſiſtentiam cocto, excepta. *Electuaria ex quibus.* Conficiuntur ex uarijs, & multis peculiaribus medicamentis, præſertim aromatis, (quorum delectus, maxima cum diligentia ex typo ſuprà in capite primo poſito, fieri debet) melle, aut ſaccharo exceptis. *Quantitas ingredientium.* Aromatum uerò quantitas melli ſaccharóue inſpergenda, D plerunq; in ipſa cōpoſitione expreſſa eſt. Quòd ſi expreſſa non ſit, & ſimpliciter ſit additum, mellis aut ſacchari q. ſ. id eſt, quantum ſatis eſt, tunc triplum mellis, aut ſyrupi recipimus, niſi medico ſecùs uideatur. Nam de quantitate uariãt authores. Alij ſiquidem triplum, alij quadruplum, imò & ſexcuplum mellis aut ſacchari ſpeciebus admiſcent. Quare hìc (ut in alijs omnibus ambiguis) medicos pharmacopœi in cõſilium adhibeant, & nihil pro arbitrio ſuo faciant. Cæterùm aromata ſaccharo uel melle cocto, & deſpumato, & igni exempto paulatim inſperguntur, & aſsiduè uerſantur, donec perfectè fuerint mixta. Perfectæ autem mixtionis notæ ſunt, ſi neq; grumi, neq; bullæ, neq; lineæ, neq; feſtucę, neq; id genus alia, ſed color æqualis conſpiciatur. Vbi probè fuerint permixta, reponuntur

non-

A non nimis calidè,uaſis figulinis uitratis, aut ſtanneis, aut plumbeis (ſi acetum admixtum non habent) benè obturatis. Vaſa autem non debent ad ſummum uſq; repleri, ne dum feruent,exundent,ac diffluant. Relinquuntur itaque aperta, donec refrigeſcant, aut charta, cribri inſtar, ſtilo pertuſa,imponitur: deinde obturata reponuntur: & grata quidem & iucũda ad annum unũ,amara uerò & ingrata ad biennium. Tempore uerò neceſsitatis exhibentur diluculo, & ueſperi, tribus aut quatuor horis à cœna,pondere ʒ.j.s. aut ʒ.ij. Horum ℥.j. à denarijs quatuor uſque ad ſex uendi ſolet. Ad confortandum membra principalia magis, quàm ad alios uſus,comparata ſunt. *Locus reponendi. Duratio. Tempus utendi. Doſis. Valor. Vſus.*

B DE ELECTVARIIS CATHARTICIS, CAP. XXIX.

ELECTVARIA cathartica (uulgò ſolutiua & laxatiua) dicuntur, quòd aluum purgandi facultatem habeant. Conficiuntur ex medicamentis purgantibus, alijsq; melle aut ſaccharo exceptis,additis ſemper ijs, quæ malitiam eorum corrigunt:ita ut ſpecierum pars ſit una, atq; mellis uel ſacchari partes tres. Horum aũt omniũ exquiſita & proba fiat permixtio : primò cathartica probè miſceantur, adeò ut iam omnia, unum & idem eſſe appareãt: deinde paululum ſyrupi in pilam lapideam infundendum eſt:mox ſpecies adijciendæ,& circumagenda ambo ſimul C ligneo piſtillo, donec omnia unum & idem conſiſtentia & colore eſſe uideantur.Poſtea per uices affundatur reliquũ ſyrupi,& eodem modo procedatur.Quando res negligenter miſcentur,ſæpè uſu uenire ſolet,ut ſpecies in una parte quaſi conglobẽtur, (id quod in diagrydiatis facilè & ſæpè fieri ſolet)in alia uerò uix ſenſu percipi poſsint:unde ęgrotis maximũ periculum, pharmacopœis uerò & medicis ignominia cõiuncta cũ mala conſcientia accedit. Seruãtur ut prædicta,uaſis figulinis uitratis,uel ſtanneis, obturatis in annũ. Frequẽter aũt hodie de paulò ualidioribus ʒ.vj. aut paulò plus minúſue pro ætatis, ſexus,anniq; temporũ ratione,& pro ſumentis uiribus exhibent. De mitioribus,& ijs, quæ aluum leuiter mo- D uent,atq; ſine tumultu exonerant,qualia ſunt diaprunum, diacatholicũ, & ſimilia, plus præbent, nimirum unciam integram. Sumuntur autẽ uel in forma potionis,uel boli. Vnicè etiam obſeruãdum, ut purgantib.medicamẽtis aliquid commiſceatur,quod in iucunditatẽ redundet,& quod ſtomachum firmet: quòd pleraq; purgantia medicamenta ſtomacho aduerſentur, & eidem negotium faceſſant. Interdũ re ipſa exigente,aliqua, quæ uiam faciant,& tranſitum præbeant,atq; adeo humorum craſsitiem incidant,adijcienda. *Catharticæ. Catharticæ ex quibus. Quantitas ingredientium. Locus reponendi. Duratio. Doſis.*

PROPINANTVR omnia medicamẽta purgantia diluculo, cùm ſcilicet uentriculus copia humorum haud grauatur. *Tempus utendi.*

HORVM ℥.s. communiter denarijs decem, ſiue bazione Conſtantienſi æſtimari ſolet,plus minúſue pro ingredientium ratione. *Valor.*

DE OPIATIS, CAP. XXX. A

Opiata. OPIATA ſunt præſtantiora quædam antidota narcotica, id eſt ſtupefactiua, ab opio, quod ingreditur compoſitionem eorum, dicta. Hæc non minorem, quàm cathartica, in miſcẽdo diligentiam requirunt. *Locus reponendi.* Reponuntur communiter in uaſe ſtanneo, loco temperato declinante ad ſiccitatem. *Duratio.* Durant communiter in decennium, Theriaca uerò ad uigeſimum annum: neque exhiberi debent ante ſemeſtre, niſi medicus aliud præſcribat. Operculi itaque cauo inſcribendum tempus mixtionis eſt. *Doſis.* Dantur ex ijs ℈ ij. aut ʒ. j. Veteres ad ſummum nucis auellanæ magnitudine præbebant. *Tempus utendi.* Sumuntur autem ueſperi, dum cubitum B itur, in uino, aut alio liquore conueniente. *Valor.* Horum ʒ. j. à denarijs quatuor uſque ad octo æſtimari ſolet, plus minúſue pro uaria eorum differentia. *Vſus.* Vtimur his in magnis doloribus, colicis paſsionibus, alijsq; affectibus, qui mitigatione indigent.

DE CONSERVIS, CAP. XXXI.

Conſeruæ. CONSERVAE ſunt flores, uel herbæ exactiſsimè conciſæ, uel tuſæ, & ſaccharo mixtæ. *Pondus ingredientium.* Sumitur plerunque triplum ſacchari puluerizati, ad unam partem conciſorum florum, aut herbarum: alij, qui uel quæſtui ſtudent, uel gulæ gratificari cupiunt, plus accipiunt. Pa- C rantur autem ſic: Conciſæ materiæ additur ſaccharum, & ſimul in mortarium benè mundatum, conijciuntur, miſcẽtur, & contunduntur, deinde aliquot diebus ſoli exponuntur. Cauendum autem, ne conſeruæ fermentando diffluant, quod floribus bugloſsi, borraginis præcipuè uſu uenire ſolet: ita uerò cauetur, quando uas non ad ſummum impletur. Si herbæ aridiores ſunt, uel natura, ut lauendulæ, roriſmarini, uel ratione cœli, ut conſtitutione anni calida, non coaleſcere cum ſaccharo, quod etiam ſiccum eſt, facilè poſſunt, quare ſaccharum coquendum eſt ultra ſyrupi conſiſtentiam, & deinde ſimul miſcenda aliquandiu ſupra prunas. *Locus reponendi.* Quo facto, uaſis uitreis, uel fictilibus denſis, benè obturatis, ſeruãtur in annum, D uel biennium. *Duratio.* Eſt enim earum duratio inæqualis: aliæ enim ſatis diu durant, ut roſarum: aliæ contrà cito corrumpuntur, aceſcunt, uel areſcunt, & tanquam uermiculis in ſuperficie corroſæ uidentur, ut conſeruæ borraginis, bugloſsi, uiolarum. Virtus autem earum meliùs ex colore, ſapore, odoreque deprehenditur.

Tempus & modus utẽdi. CAETERVM nullus in ijs ſumẽdis præſcriptus eſt modus: uſus tamen obtinuit, ut diluculo & ueſperi nucis iuglandis quantitate exhibeantur, uel per ſe, & citra aliorum acceſsionem, uel alijs ſpeciebus robur certis corporis partibus, addentibus, mixtæ, & ſyrupo aliquo exceptæ.

Valor. QVOD ad earum pretium attinet, uncia una pharmacopœis communiter à denarijs quinq; noſtratibus, uſq; ad octo uendi ſolet.

DE

A

DE CONDITIS, CAP. XXXII.

CONDITA fiunt ex floribus, fructibus, radicibus, & corticibus. Flores pauci integri ſeruantur, ut flores citrinati, aranciorum. Reliqui minutiſsimè inciſi, uel tuſi ſaccharo condiuntur. Sunt, qui etiam roſarum folia integra condiunt. Capparum flores ſale, geniſtæ ſale & aceto condiuntur. *Conditura florum.*

FRVCTVS condiuntur, aut conficiuntur coctione, cocti enim, cribro cernuntur, & ad ſingulas iulepi libras, pulpæ quatuor unciç adiiciũtur, deinde lento igne coquuntur, donec ad eam conſiſtentiem perducti *Conditura fructuum.*
B ſint, ut nec nimium liquidi, nec nimia coctione aridi, & exſucei ſint redditi: quod experientia facilè deprehendi poteſt: nam ſi guttula in marmor aut ferrum demiſſa, manus, ubi refrixerit, non inquinet, iuſtam eſſe coctionem cenſebitur.

CONDIVNTVR etiam fructus, ſi primùm repurgati à cortice, & oſſibus, æquis partibus cum ſaccharo & aqua, lento igni coquãtur, donec ſaccharum totam fructuum ſubſtantiam penetrarit, & ad iuſtam coctionem perducti ſint: quod ex eo deprehendetur, ſi iulepus conſiſtentiam habeat lentam, ita ut digitis ductus fila tenuia mittat: ſed id experientia ipſa certiùs commonſtrat. *Cõditura fructuum integrorum.*

FRVCTVS peregrini primùm macerantur, deinde cocti cum iulepo
C dilutiore, quem longum uocant, condiuntur.

RADICES, ut condiantur, primùn terra, & cortice exteriori purgatæ, & matrice, deinde in partes ſectæ, coquuntur in iulepo dilutiore, donec radicum ſubſtantiam penetrarit, & probè coctæ ſint, ut in fructibus dictum eſt. Peregrinæ uerò radices humectantur, deinde in iulepum impoſitæ coquuntur, ut ſuprà de fructibus dictum eſt. *Conditura radicum.*

CORTICES quorundam fructuum, ueluti citriorum, malorum medicorum, & limonum, quòd ſubſtantia ſint aliquantulum amara, primũ aliquot dies in aqua macerantur, ſæpiùs aqua mutata, deinde aquç incoquuntur, donec tenereſcant: tandem in aquam recentem ſemel atq; ite- *Conditura corticum.*
D rum immittuntur: poſtremò in iulepum aut mel, cui multa ſit aqua admiſta iniecti coquuntur ad iuſtam craſsitiem. Quòd ſi fuerint peregrini, primùm humectantur, deinde cum iulepo, ut de fructibus dictum eſt, coquuntur.

REPONVNTVR pyxidibus, aut uaſis bene obturatis: durãt autem annum, & interdum biennium, cortices diutiùs. *Locus reponendi.* *Duratio.*

INTERDVM condita compoſita à medicis præſcribuntur ex conſeruis, conditis fructuum, corticum & radicum, ſpeciebus aromaticis, & ſaccharo: ſic tamen, ut conſeruæ duarum aut trium unciarum inſtar: ſpecierum autem, ſi acres & caræ ſint, uncia: ſi lenes ſeſcuncia: ſacchari. q. ſ. ſatis eſt. auri aũt bracteç tres, aut quatuor, ſi diuites aſſumũt, iniiciuntur. *Condita compoſita.*

Vſus. PORRO conditurę ars planè ad delitias inuenta, magnũ ægrotis momentum affert, dum eo inuento medicamenta alioqui per ſe ſatis faſtidita, ita condulcantur, ut ſtomacho & palato grata ſint, aut etiam in plures annos integra, & ueluti recentia durent. A

DE ECLEGMATIS, CAP. XXXIII.

Linctus. LINCTVS, Græcis eclegmata, Arabibus Lohoch, eſt medicamentum thoracicum, ad pulmonis noxiam pręſidio efficax, & ad pituitę in thoracem effluxum expectorandum idoneum. Horum alia ſimplicia, alia compoſita. Simplicia ex ſolius medicamenti ſimplicis decocto, aut ſucco, & ſaccharo, melle, alióue humore parantur. Compoſita, gummi, fructus & aromata recipiunt. *Linctus ex quibus.* Fiunt ex dulcibus, mediocriter amaris, & nonnullis acribus. B

Locus reponendi. Duratio. REPONVNTVR uaſis figulinis uitratis. Seruantur autem ſimplicia in ſua perfectione annum unum: compoſita uerò biennium, his exceptis, quæ amygdalas, pineas, piſtachia, & alia huiuſmodi, quæ facilè ſeneſcunt, receperunt.

Tempus & modus utẽdi. EXHIBENTVR quouis tempore, ante & poſt cibum, nucis auellanæ aut fabæ quantitatem, potiſsimùm uerò diluculo & ueſperi, meliùs uerò, ut unciæ unius pondere lambendo ſumantur. Detinentur in ore, donec ſua ſponte liqueſcant, atq; adeò paulatim deſcendant. *Valor* Horum ℥.s. ſeplaſiariis quatuor emitur denariis noſtratibus. C

Vſus. AD aſperæ arteriæ aſperitatem, pulmonis inflammationem, ulcera, ſpiritus difficultatem, anhelationes, tuſsim ex humoris influxu ac deſtillatione ortam, & eos, qui difficulter glutinoſa excreant, ut præfocari uideantur, &c.

DE EXTRACTIS, CAP. XXXIIII.

EXTRACTA, ἐκχυλώματα Gręcis uocantur: fiunt ex medicamentis ſimplicibus & compoſitis ad hunc modũ: In aqua uitæ optima ponitur medicamentum aliquod minutim inciſum, ita ut ad duos digitos emineat aqua, uaſe optimè obdurato: deinde ubi per tres dies in loco aliquo calido uas fuerit relictum, aqua in aliud uas effunditur, medicamentum uerò per pannũ lineum ualidè exprimitur & abiicitur. Tunc rurſus aliud eiuſdem generis medicamentũ in eandem aquam, ut priùs, infunditur, maceratur & exprimitur, idq; ter quatérue ita reiterandum, prout extractum ualidum, aut imbecillum quis parare uoluerit. Quòd ſi medicamentum fuerit magni pretij, ut eſt lignum aloes, rhabarbarũ, &c. nõ ſemel ei eſt affundenda aqua uitæ, ſed ſæpe ac ſæpiùs, ut penitùs quicquid inerit ſpiritus, aut facultatis, in aquam deponatur. Poſteaquã igitur uini ſpiritus facultate medicamenti abundauerit, ita ut quaſi proprium iam amiſerit ſaporem aut odorem, tum medicamentũ exprimitur, colatur, D

A tur, aquaq́; uitæ, à facultate medicamenti per balneum mariæ ſeparatur, extrahendo, quouſq; incraſſeſcat: tum in uaſe uitreo, uel figulino uitrato reponitur, uaſe optimè clauſo: quod quo fuerit uetuſtius, eo etiam erit melius. Datur ex iure, alióue diluto, à ℈.s. uſq; ad ʒ.s. uel in catapotio per ſe, aut medicamentis aliis mixtum, manè ſtomacho uacuo. *Locus reponendi. Duratio. Vſus. Tempus utendi.*

VSVS quidem extracti eſt, quòd pauca quantitate aſſumptũ, magna in corpore noſtro præſtet commoda. Etenim ubi de medicamentis in tota ſubſtantia dari ſolet ℥.j extracti ſufficit ʒ.j. in quo certè ęgrotis multũ gratificari poteſt, præcipuè cum plerique ab aſſumptione medicamentorum plurimùm abhorrere ſoleant. *Vſus.*

B DE LINIMENTIS, CAP. XXXV.

De medicamentis coactis humidis intrinſecùs ſumendis hactenus diſſeruimus: nunc de iis, quæ extrinſecùs apponuntur, agemus, initium à linimentis ſumentes.

ITAQVE linimenta ſunt, quę liquida inunguntur. Differunt ab oleis & unguentis, ab his quidem, quòd liquidiora exiſtant: ab illis, quòd craſſiora ſint, eoq́; magis adhæreant. Fiunt ex oleo, adipe, butyro, ſeuo, liquefactis, uel aliis, quæ olei ſpiſsitudinem habent, ut ſtyrace liquida, myrrha liquida. Aliquando additur terebinthina, uel mucilago, uel medulla, quę C adipis temperatura & conſiſtentia ſimilis eſt. Horum autem nulla certa quantitas deſcribitur, communiter tamen medici ad ℥.j. olei recipiunt butyri, adipis, cremoris, ana ʒ.ij. *Linimenta. Linimenta ex quibus conſtent. Quantitas.*

REPONVNTVR uaſis figulinis. Vtimur autem his calidè duabus uel tribus horis ante cibum, cùm uel aſperam partem lenire, uel dolorem mitigare, uel calefacere, rarefacere, uel refrigerare, uel exiccare, uel humectare, uel diſcutere, uel detergere, uel emollire, uel maturare, intendimus. *Locus reponendi. Tempus utendi. Vſus.*

DE VNGVENTIS, CAP. XXXVI.

D VNGVENTA craſsioris conſiſtentię ſunt, quàm linimenta, & ualentiora: & Galeno ea dicebantur quæ ex odoramentis conficiebantur, nobis uerò, quæ unguinoſo ſuo corpore, partibus illita, & cereo quodam lentore craſsitudinem adepta, inhærent. Fiunt ex oleis, pulueribus & cera: interdum etiam adipe, butyro, mucilagine, lacrymis & gummi, &c. Species iuxta affectuum, quibus adhibentur unguenta, diuerſitatem uariantur. Cera, ut conuenientem nanciſcatur cõſiſtentiam, adiicitur. In his autem componendis hodie plerique obſeruant, ut unciæ uni oleorum, drachmam unam ſpecierum, & drachmas duas ceræ commiſceant. Sed præſtat ceræ quantitatem eius qui componit, arbitrio ac iudicio relinquere, ut is ſcilicet addat, quãtum ad iuſtam unguenti conſiſtentiam ſatis eſt. *Vnguentum quid. Vnguenta ex quibus. Doſis.*

CAE-

Modus parandi: CAETERVM horum alia abſque igne parantur, cum materiæ oleo, A uel pinguedini piſtillo bene miſcentur: alia admota igni, idq; dupliciter: uel pinguedinibus liquatis, ut materiæ metallicæ, terreæq; faciliùs miſceantur atque uniantur: uel maceratis aliquandiu pinguedine plantis coctis, & ualidiſsimè per craſsioris texturę pannum, uel per ſe expreſsis materiis pinguedine addita, ad perfectionem coctis. Si unguentum ceram recipit, liquatæ ſimul pinguedo & cera ab igne remouentur: ubi cōcreſcere cœperint, pulueres iniiciuntur, & ſimul miſcentur, donec prorſus refrixerint. Si mora moleſta eſt, patella aquæ frigidæ imponatur, & citiſsimè concreſcet.

Locus reponendi. REPONVNTVR pixidibus uel uaſis figulinis uitratis, uel ſtãneis. B

Duratio. Tempus utendi. DVRANT autem annum, quædam biennium & triennium. Vſus uerò horum ante cibum eſt.

Valor. QVOD ad ualorem attinet, uenditur ℥ s. communiter denariis quatuor noſtratibus.

DE EMPLASTRIS, CAP. XXXVII.

Emplaſtra. EMPLASTRA Græcis ſunt medicamenta, uaria ſimplicium genera, & metallica præſertim recipientia, atque eò uſq; percocta, quouſque manus ampliùs non inficiant, quæ refrigerata ſint ſolida & dura, calefactione uerò malaxantur: Arabibus, recentioribusq; Cerota nuncupantur. C

ARABVM uerò emplaſtra ea ſunt, quæ Græcis malagmata, cataplaſmata, & epithemata ex herbis, floribus, farinis, oleis, & adipibus compoſita, quæ tam diuturnam coctionem non patiuntur, atque emplaſtra. Verùm de his deinceps, nunc uerò de Græcorum emplaſtris agendum eſt.

Emplaſtra Græcorum ex quibus. Hæc fiunt ex metallicis, lapidibus terræ ſpeciebus, fecibus, lacrymis, ſuccis, liquoribus, ſeminibus, radicibus, herbis, animalium excrementis, cera & reſina, &c.

Modus componendi emplaſtra. METALLICA priùs oleo, uino, aceto, aut alio quouis liquore ſine igne nutriuntur, & in pila, aut ſartaginis fundo rudicula uel piſtillo continenter mota craſſeſcunt. Pinguia, ſi quæ addenda, in lebete ſuper ignẽ lentum aſsiduè tribulata metallicis adiunguntur. Gummium genera po D ſtrema cæteris decoquendis adhibentur. Liquanda humore aliquo idoneo macerantur, diſſoluuntur, colantur, & ad humoris illius cōſumptionem coquuntur. Quæ uerò terenda ſunt, per ſe probè trita in opus cum cæteris ueniunt. Succi item craſsi, & ſiccati, aliquo liquore ſoluti, & ad illius expirationem cocti, pòſt miſceri debent, quando emplaſtrum refrigerari incipit. Liquidi uerò & recentes oleo immiſcendi, & cum eo coquendi. Herbæ etiam recentes liquore aliquo maceratæ, in eo poſtea percoqui debent, dum expiret: quod in emplaſtro Gratia Dei ex uino in uſum uenit. Emplaſtri corpus & materiam faciunt cera & reſina: quorũ quod

A quod primum eſt, nullam ad uirtutem efficacitatem addit, ſed ſolidum tantum corpus præbet. Alterum uerò, ut nonnihil materiam augeat pro uario tamen genere qualitatem admouet, & aliquantulum medicamenti uires immutat. Eſt, ubi neutrum ad emplaſtri conſiſtẽtiam requiritur, quando iuſta craſsities nõ temerè ex aliorũ materia ſuppeditatur: quod in emplaſtro diachalciteos factitatum eſt. Oleum ad medicamentorum coctionem, & idoneum materiæ argumentum in emplaſtra uenit: quod etiam nonnunquam ſuis uiribus totam medicamẽti molem afficit. Anodynum namq;, molliens, reſoluens, illius opera efficitur, & medicamenti uis acrior, aut ſubauſtera obtunditur. Emplaſtra ipſa oleo, aut aliquo li-
B quore idoneo coquere conuenit, ad liquoris, quem adhibueris, conſumptionem, dum manus non inquinẽt tandem manibus oleo inunctis, formanda in magdalias oblongas, rotundas.

QVOD ad ingredientium quantitatem attinet, ad aridorum unciam tres olei: ad huius autem quadrantẽ, ceræ libra, reſinæ bes, quo illud fiat tenacius. Hodie expreſſo aridorum & oleorum pondere, ceræ, quod ſatis eſt, addere ſolemus. Non poteſt autem in omnibus emplaſtris certus medicamentorum modus, pondusq; deſcribi. *Doſis.*

REPONVNTVR emplaſtra, ſeu potiùs chartis oleo inunctis inuoluuntur, uel pyxidibus ſeruantur, ut plurimùm quidem ad annum. *Locus reponendi. Duratio.*

C ÆSTIMATVR ℥.s. communiter denariis quatuor noſtratibus. *Valor.*

VTIMVR autem his ante cibum, tum ad humorum influxum per inflammationes repellendum, tum dolorem leniendum, membra corroboranda, dura emollienda: diſcutienda ea, quæ coierunt: cruda concoquenda, maturandaque: infixa pertinaciter, euocanda: ad ſuppurationem ducenda: purganda: aperienda: glutinanda: cicatrice obducenda. *Tempus utendi. Vſus.*

PORRO ſunt & emplaſtra impropriè dicta, quæ citra coctionem parantur, ut quæ cremore alicuius, ueluti pſyllij, & ſuccis: quædam aut pane, aut farina hordei coagmentantur. *Emplaſtra impropriè quæ.*

D DE CATAPLASMATIS, CAP. XXXVIII.

CATAPLASMATA cum emplaſtris impropriè dictis, magnam habent ſimilitudinem. Chirurgi hodie pulticulas quoq; uocant, eò quòd mollem ſpiſsitudinem habeant, & linamento, aut ſtupa, aut lana excepta, emplaſtri modo extẽdãtur, ut adhærere poſsint. In hoc aũt à pulticulis differunt, quòd hæ farina aliqua, in oleo, & aqua, uel melle, uel butyro decoctæ ſint: illa uerò ex herbis uiridibus, radicibus, floribus, fructibus, ſeminibus contuſis, oleis, adipibus, farinis conficiantur. *Cataplaſmata.*

PLANTARVM autem, uel alterius materiæ ſingulis faſciculis: olei, uel adipis ſingulæ unciæ, uel ſeſcunciæ miſceri debent. *Doſis.*

POSSVNT autem ſupra omnes partes dolentes aut inflammantes, applicari. Quòd ſi hypochondriis calefacientia, & diſcutientia catapla- *Locus. Tempus.*

ſmata applicanda ſint, niſi anteà uacuato corpore, adhiberi minimè debent. Attrahunt enim totius corporis excrementa.

Vſus. CAETERUM doloribus leniendis, tumoribusq; concoquendis, uel digerendis maximè accommodata ſunt.

DE CERATIS, CAP. XXXIX.

Ceratū quid. *Cerata ex quibus.* CERATUM à cera & oleo dictum, eſt medicamentum conſiſtētia quodammodo medium inter unguenta & emplaſtra. Concinnantur ex cera, pice, reſina, propoli, adipe, & oleo, & pulueribus. Fiūt etiam ex emplaſtris oleo liquefactis, cùm ſcilicet pars affecta emplaſtri *Doſis.* duritiem ferre nequit. In huius compoſitione idem, quod in unguentis, B pondus nonnulli obſeruant medici, ut ſcilicet ℥ j. oleorum ʒ. j. aut ʒ. j. s. ſpecierum reſpondeat. Ceræ duræ paulò plus quàm ℥ s. pro ℥. j. olei, *Locus.* addita pauca reſina. Adhibentur uentriculo, hepati, ſpleni, pectori, utero, & oſſibus fractis, ita tamen ut eorundem figura parti, cui admouentur, ſimilis ſit. Quod enim uentriculo adhibetur, ſcuti formam obtinere debet: quod iecinori apponitur, iecoris: quod lieni, lienis. Acu etiam *Tempus.* tranſuerſim tranſmiſſo, conſuuntur: atque ante cibum ſtomacho ieiuno applicantur. Stomachica cibi tempore ſeponuntur.

DE DROPACE, CAP. XL. C

Dropax quid. *Dropax duplex.* *Dropax ex quibus.* DROPAX Latinis picatio, à pice uocata eſt, qua membra externa omnia, extenuata, reſoluta, frigida & humida oblini ſolent. Eſt autem ſimplex, uel compoſitus. Simplex ex pice modico oleo liquata, conſtat. Compoſitus præter picem oleo liquatam, recipit etiam piper, pyrethrum, bitumen, ſemen roriſmarini: & ſi opus ſit ſiccare, ſulphur uiuum, ſalem, cinerem ſarmentorum: ſin uellicare, adarcem, aut euphorbium. atque hæc trita liquefactis adiiciuntur, ut maiorem calorem ex- *Forma.* citent. Forma autem uaria eſt. Quidam enim emplaſtri formam referunt, alij cataplaſmatis. D

CAETERUM dropax uterque calidus adhuc cuti illinetur, & præraſis membris adglutinabitur. Priuſquam autem perfrigeſcat, auelletur, rurſusque calefactus ad ignem admouebitur: idem anteà quàm refrigeſcat, auelli debet, idque ſæpius. Tam craſſus autem membris affectis, quibus pili priùs ablati ſint, adhibebitur, quàm ægri uires tolerare poterunt. Qui robuſti ſunt, etiam lauare, & corpus exercere poſſunt interea, dum dropax eſt partibus affectis obductus.

Vſus. VSUS huius in totius corporis, aut eiuſdem partium extenuatione eſt. Humectat enim, calefacit, ac ſanguinis copiam allicit, atque adeò amiſſam carnem reparat, extenuatosque reficit. Adhibentur etiam iis, qui crebrò uomunt, & qui cruditatem patiuntur, atque affectus cœliacos

item

A item cataplaſmatis uice in malis diuturnis, & ante ſinapiſmum, ut corpus ad ſinapi præparetur: & poſt ſinapiſmum, ut affectus reliquias diſcutiat.

DE SINAPISMO, CAP. XLI.

SINAPISMVS nihil aliud eſt, quàm cataplaſma, aut emplaſtrum ex ſinapi additis ficubus contuſis cõfectum, qualia hodie ſunt, quæ uulgò uocant rubificantia, & Græci φοινίσσοντα, unde φοινιγμὸς nomen habet. Mitior autem fit, uel fortior pro natura corporis, uel partis affectæ. In corporibus duris, qualia ſunt ruſticorum, nautarum, piſcatorum, B & id genus hominum fortioribus utimur: in urbanis, mediis: in pueris, mulieribus, & non multum carnoſis, imbecillioribus. *Sinapiſmus quid.*

FORTIOR duas partes ſinapi contuſi recipit, ficuum partem unam. Imbecillior contrà ficuum partes duas, ſinapi unam. Medius æquales utriuſque partes. Parantur autem hoc modo. Ficus ſiccæ in aqua tepida pridie macerantur, ſequenti die expreſſæ probè læuigari debent, deinde ſinapi acre per ſe contuſum miſceri, & maſſa facienda. *Doſis.* *Parãdi ratio*

SVPRA partem autem remanere debet, donec dolor ſubſecutus fuerit uehemẽs, & caro liuidior altiorq́; euaſerit, & pòſt quàm ablutum fuerit, puſtulæ mitiùs eruperint. Quòd ſi etiam ſenſus perierit, animum ad- C hibere oportet, parte quam obleueris ſæpiùs detecta: quia ſi uel immodicè adurantur ita affecti, tamen non ſentiunt. *Modus actionis ſinapiſmi.*

PORRO ſi dolor uehemens roborq́; acceſſerit, & puſtulæ, linteolum ſucco maluæ, aut fœnigræci cum roſaceo madefactum imponemus. Deinde roſaceo cerato cum ceruſſa utemur. In his autem qui cõtinua febre laborant, ulcusq́ue habent, tum in cartilaginoſis, tum locis excarnibus, uitari debet ſinapiſmus. Vlcera enim efferuntur, nimiaq́; acrimonia exacerbantur: partes uerò carnibus uacuæ, ſi obducantur ſinapiſmo, uruntur, interdum etiam nigreſcunt.

IMPONITVR autem ſinapiſmus, ubi ex alto ad ſuperficiẽ extrahe- D re uolumus, ideoq́; alicui parti admotus, non amouetur, dum cutem exulceret, aut cruento colore ſuffundat. Vſus aũt in diuturnis potiſsimùm affectibus, ubi reliqua præſidia non ſuffecerint, efficaciſsimus eſt. Maximè uerò prodeſt capitis dolori, hemicraniæ, morbo comitiali, uertiginibus, inſaniæ, capiti admotus. Thoraci autem in aſthmate, orthopnœa, tuſsi diuturna. Item in deſtillatione, caput & thorax ſinapiſmo illinendus. Stomachus etiam & uentriculus in longis ipſorum paſsionibus ſinapiſmo obducuntur. Conueniens quoq; præſidium iſchiadicis, podagricis, & omni parti reſolutæ, aut alio quodam modo ſic refrigeratæ, ut difficulter calefieri queat. Præterea in acutis paſsionibus, utpote lethargo, cataphora, & catocho, ſinapiſmus inducitur, initio quidem cruribus: ubi uero materia radices egerit, ac firmata fuerit, capiti. *Vſus.*

DE TABVLIS, ORBICVLIS, ET MORSELLIS, CAP. XLII.

A

PERACTA coactorum humidorum medicamentorum natura, ſiccorum & ſolidorum ineunda eſt ratio, exordio à confectionibus ſolidis ſumpto. Horum autem triplex eſt forma, rotunda uidelicet, quadrata, & oblonga. Quæ rotundam orbicularemq́; formam accipiũt, Orbiculi ſiue Placentæ dici poſſunt, à noſtris Rotulæ uocantur. Quæ quadrata forma effinguntur, Tabulæ, aut Tabulata nominantur. Quæ figuram oblongam recipiunt, Morſelli, & Lozengiæ barbaris appellantur.

Orbiculi. *Tabulæ.* *Morſelli.*

Confectiones ſolidæ ex quibus.

COMPONVNTVR magna ex parte, ex ſpeciebus electuariorum, adiectis quibuſdam nouis, & recentibus. Interdum caporum, & perdicum pulpæ, amygdalæ, nuces pineæ, uuæ paſſæ & id genus alia, commiſcentur, adiecto ſaccharo. Fiunt nonnunquam ex medicamentis, quæ aluum ſoluunt, in puluerem redactis, quibus ſaccharum in aqua ſtillatitia aliqua, humori euacuando accommodata, diſſolutum, additur: & tabulæ purgantes dicuntur. B

Doſis.

IN orbiculis autem ſeu rotulis parandis accipiuntur unciæ quatuor ſacchari ad drachmas duas ſpecierum.

IN tabulatis uerò & morſulis parandis eadem ſeruatur quantitas, & proportio: alij tamen ad libram unam medicinalem ſacchari ſumunt ſpecierum drachmas octo: alij duodecim, præſertim in purgantibus tabulis. C

Orbiculos parandi ratio.

CAETERVM orbiculos parandi ratio huiuſmodi eſt. Coquitur ſaccharum ad perfectionem exactam, deinde ab igne remotum, ligneo piſtillo agitatur, & ſpecies iniiciuntur, ac probè miſcentur. Cauendum, ne nimis citò pulueres addantur, ne adurantur, aut uis ipſorum reſoluatur, mixtis ſimul cunctis per plicam lebetis, in tabulam, farina uel puluere aliquo, ut cinnamomi, ſantali rubri, &c. ſtratã: ſpathula aſsiduè ſaccharũ pari & æquali quantitate extrahatur, quod decidens placentulæ modo in orbem concreſcit. Si quid uerò remanet in lebete, dureſcit iterũm, ſed pauca aqua affuſa liqueſcet. Deinde extrahatur, ut prius. Rotulæ concretæ digitis ſigillatim auferantur, & farina ſuperficiei inferiori adhærens penicillo, aut panno abſterſa, in cribrum coniiciatur, & ulteriùs in loco calido exiccetur. Quando candidiores orbiculi expetuntur, ſaccharum albiſsimum coctum, diu piſtillo agitetur: ita non ſolum candidiùs, ſed etiam friabiliùs ſaccharum euadet, & qui inde fiunt orbiculi, eodem modo. D

QVIDAM in tabulam ſuperficie tenus ſpongia madefactum ſaccharum infundunt; quæ ratio non aliena eſt, ſed rotulæ ualde tenues fiunt. Alij marmor butyro, uel oleo leuiter inungunt prius, quemadmodum penidium paratur.

SVNT rurſus alij, qui ſimpliciter in nudam tabulam æneam tenuem

bene

A bene læuigatam ſaccharum fundunt: deinde ubi refrixit, ut auelli poſsit, leuiter igni admouent.

VERVM cùm multa una uice conficienda ſunt, farinam ſubſternere commodiſsimùm uidetur: nec poſſunt hîc ſigillatim orbiculi auferri, ſed ſimul deinde in cribrum coniiciuntur, cribrando farina traiicitur: quod reliquum eſt tenuioris farinæ, cauda uulpina baculo alligata, excutitur.

IN tabulis quoq; & morſellis ſaccharum diutiùs agitari, additis in fine materiis oportet: quod deinde in tabulam ſuperficie humectata ſimul ſecundùm longitudinem effunditur, & ligneis tabellis adpoſitis ma- *Tabularũ & morſellorum parandi modus.*
B defactis utrinque cogitur, atque latitudine & craſsitudine tabularum uel morſulorum formatur: poſtea præciduntur, & in alium locum ſicciorem tranſponuntur.

QVIDAM ſaccharum in tabulis latitudine morſulorum, aut tabulatorum imponunt & formant, deinde in fruſta apta ſecant.

QVIDAM uerò ſaccharum fluidum adhuc, in tabulam æqualiter ſitam effundunt, nec cohibent, ſed ſuperficiem eius acie cultri, forma morſulorum ſeu tabulatorum perſtringunt: poſtquam ſaccharum induruit, totam maſſam tollunt, & in ſuas portiones pro modo linearũ frangunt. Hic modus omnium eſt expeditiſsimus, minimeq; diſpendioſus.

C SVNT qui non effundunt ſaccharum, ſed ligneis quibuſdam ſpathulis ex lebete fruſtatim eximunt, uerùm tales fiunt ualde inæquales.

PLACOTOMVS, ex quo hæc tranſcripta ſunt, certis quibuſdã formulis ligneis, uel ſtanneis, quatuor lateribus clauſis, uti ſolet, quibus ſaccharum tanquam carcere quodam, ne inæqualiter diffluat, continetur: deinde formato ſaccharo formulam remouet, & in partes, ut priùs dictũ eſt, maſſam diſſecat. Hic modus uidetur omnium optimus, & ad efficiendos elegantes ac æquales morſus aptiſsimus.

MORSVLI, ſi opus eſt, in cribro ſubiectis chartis fornaci impoſiti, exiccentur.

D QVANDO fructus, ut amygdala, pineæ, uuæ paſſæ, ſpeciebus adduntur, diutiùs morſuli ſiccandi ſunt.

ITEM ad morſulos materiæ plerunq; inciduntur, aut craſsiùs quàm ad rotulas contunduntur. Obſeruandum autem eſt, ut in tabulatis citiùs immiſceantur ſpecies, feruente quodámodo adhuc ſaccharo: in morſellis uerò ſeriùs tepefacto, & tantùm non refrigeſcente ſaccharo: unde etiam in morſellis & lozengiis minùs læditur, aduritur, abſumiturque uis ſpecierum, uegetiorque & efficacior remanet, quàm in tabellis ſeu tabulatis.

PRAETERBA ad confectiones ſolidas ſaccharum coquitur tantiſper, dum aquoſitas omnis abſumpta eſt. Id uocant ad perfectionem coqui, cuius rei ſignum eſt, quando ſpathula extractum, & uiolenter in aerem proiectum, in floccos, inſtar niuis craſsioris abire uidetur.

Locus reponendi. SERVANTVR orbiculi,& tabulata in ligneis arculis, ex tilia,aut ſimili materia inodora. Quæ enim ex abiete, & aliis reſinoſis lignis fiunt, ſuo odore medicamina incluſa inficiunt, uel in calidiore loco reſinam reſudare ſolent. Poſtea in ſicco & calido loco reponuntur. A

Duratio. Seruantur autem ad menſes ſex,uel plus.

TEMPVS exhibitionis ante cibum, duabus uel tribus horis. Purgantes uerò tabulæ tribus,aut quatuor horis cibos præcedunt.

Tempus & modus utēdi. EXHIBENTVR ex iis orbiculi duo, aut tres, plus aut minus, pro morbi conditione. Morſulus unus,niſi admodum exiguus ſit, pro uice ſufficit. Ex purgantibus ut plurimùm non datur, niſi ℥.s. interdum uerò plus minusq́ue,pro ſumentis uiribus per ſe, uel trita in iuſculo capi, uel galli. B

Valor. QVOD ad pretium attinet,℥.s.ut plurimum à denariis quinque uſq; ad decem noſtrates uenditur.

DE TROCHISCIS, CAP. XLIII.

Trochiſcus quid. Τροχίσκοι & κυκλίσκοι, ſiue ἀρτίσκοι Græcis, paſtilli, ſiue placentulæ Latinis: medicamentum planum, depreſſum, in rotæ aut orbiculi, ſemini ſiue lupini formam coactum, etſi quadrati hodie pluribus fiant.

HORVM autem alij per ſe in corpus aſſumuntur: alij in compoſitiones aliorum medicamentorum recipiuntur, alij extra corpus applicantur, conſtantq; ex metallicis: & hi uel ulceribus malignis utiles: uel oculorum morbis inſeruiunt, qui Sieff Arabibus, & Collyria Latinis dicuntur. C

Trochiſcorū compoſitio. Ex eorum numero, qui intra corpus ſumuntur, alij ex aromatibus, herbis, fructibus & medicamentis quibuſdam purgantibus conſtant: alij ad eorum compoſitionem opium requirunt. Fiunt ex medicamentis ſiccis tritis,& cum aqua,aut decoctione,aut ſucco miſtis, donec ad eam craſsitiem reducantur,qualis eſt maſſa pilularum. Formantur autem in rotulas. Quidam imagines imprimunt,quod in uulgaribus ſuperuacaneum eſt: in pretioſis uerò, ut gallia,& alipta,moſchata,& cæteris, non indecorum. D

Locus reponendi. SICCANTVR in umbra, & papyro inuoluti, ligneis pyxidibus reponuntur.

Duratio. DVRANT annum unum,& qui opium recipiunt, duos,tres,& plures. Qui foris applicandi ſunt,cùm ex medicamentis conſtent, quæ non facilè reſoluuntur,ſeruari poſſunt in annum unum,aut duos.

Doſis. CAETERVM paſtillorum, qui citra aliorum medicamentorum commiſtionem ſumuntur, pondus haud excedat ℥. unam, uel ʒ j. s. Et ij ſanè,quorum compoſitionem opium ingreditur, pondere ℈. j. aut ʒ.s. dantur,triti ex aqua,aut uino,aut alio quouis liquore, ut congruere uidetur.

POR-

Vſus.

A PORRO paſtillorum forma ideò à ueteribus inuenta eſt, ut medicamenta in pulueres redacta, per eam diutiùs conſeruentur, quæ alioquin perirent, exhalarentq́;, & uires ſuas amitterent. Nam paſtilli ſic indurati, denſiq́; facti, faciliùs aeris iniuriis reſiſtunt: pulueres minimè: quia cùm tenues ſint, aer ſtatim eos ſubit, atq; ita immutantur. Nonnunquam antidotis, ſuccis medicatis, ſaccharis, catapotiis, clyſteribus, unguentis, aliiſque eius farinæ commiſcentur. Præterea utiles ſunt paſtilli, qui ab inferioribus partibus iniiciuntur, ad eos potiſsimùm affectus, qui infrà umbilicum infeſtant. Nam ſuperiùs uis illorum peruenire non poteſt.

B

DE PILVLIS, CAP. XLIIII.

Pilulæ.

PILVLAE à paruæ pilæ ſimilitudine dicuntur, & Græcis καταπότια uocantur. medicamentum eſt, quod deglutiendo ſumitur, ad fallendam medicamenti inſuauitatem inuentum.

Pilularum compoſitio. *Locus reponendi.* *Duratio.*

CONFICIVNTVR ex amaris, acribus, & fœtidis, aloe uidelicet, colocynthide, ſcammonio agarico, ſagapeno, ſarcocolla, myrrha, aliiſque lacrymis, additis iis, quæ malitiam eorum corrigunt: omnibus, inquam, tritis, deinde cum ſuccis, aut aquis ſtillatitiis, in maſſam tereti forma redactis. C quæ cùm leuiter in umbra fuerit exiccata, ueſica, uel corio, uel q̃d melius eſt, papyro ceræ liquatæ intincta inuoluitur, & pyxidibus ſtãneis ſicciore loco reponitur. Seruatur autem purgantium pilularum maſſa annum unum, uel eò uſque, quò ſitum uarij coloris intus non contraxerit (ea enim uitioſa eſt) quæ uerò opium acceperunt, duos, tres, & plures annos. Tempore uſus maſſa rurſus teritur, & cum ſucco aliquo in pilulas uel maiores, uel minores, uel mediocres, pro ut eas magis uel minùs diu in uentriculo immorari uolumus, formatur.

Tempus utendi. *Doſis.* *Valor.*

QVAE maiori forma parantur pilulæ, ut ſunt capitales, tribus aut quatuor horis à leuiori cœna, uel media nocte, uel poſt primum ſomnum aſ- D ſumuntur. Minores & leues, ut peſtilentiales, & alephanginæ, hora una, uel duab. ante cibum commodè exhiberi poſſunt. Mediocres uerò matutinis horis in uſum ueniunt. Modus tamen exhibitionis rarò drachmã unam excedit, quæ communiter ſeplaſiariis à denariis ſex uſque ad octo noſtrates uenditur. Quoniam autẽ ſemel, id eſt non maſticatæ deuorandę ſunt, ob ingratum ſaporem tectorio aliquo indigent. Qua in re ſaccharo, aut cinnamomi puluere, aut auri foliis utimur, quod lõgè eſt æquius quàm membrana prunorum & uuarum (quod nonnulli factitant) inducere. Durior enim ille cortex tam obſtinatè ſæpe pilulas tegit, ut uentriculo negotium faceſſant, nec multis pòſt horis actionem exerant: interdum etiam integræ uomitu, aut ſeceſſu regerantur. Prunorum aut pomorum pulpa inuolui tutò poſſunt, ut & pane azymo uino molliter perfuſo. Quidam facili negotio ex ouo ſorberi iubent.

HO-

Vſus. HORVM ferè in capite purgando ſolennis eſt uſus. Quum enim materiæ uacuandæ longinquitas uulgaribus medicamentis non cedat: ea faciliùs pilulis, quàm alio quouis pharmaci genere, propinantur. A

DE COLLYRIIS, CAP. XLV.

Collyria quæ. COLLYRIA Latinis medicamenta uocantur, quæ oculis admouentur. Græci κολλύρια uocant. Hæc uerò duûm generum ſunt: *Collyria liquida.* quædam enim liquida ſunt, & priuatim hodie à medicis collyria nominantur: quædam uerò arida, & Arabibus Sieff, & Alcohol dicũtur.

Collyriorum compoſitio. LIQVIDA fiunt ex aquis ſtillatitiis, ut roſarum, myrthi, plantaginis, portulacę, caprifolij, &c. aut ex ſuccis herbarum fructuúmue repurgatis, B *Doſis.* quibus parum albuminis ouorum adiicitur: quorum gutta una aut altera oculorum angulis inſtillatur. Arida ex metallicis conficiuntur, herbis, floribus, fructibus, aliisque plantarum partibus tenuiſsimè tritis, ac liquore aliquo competenti, in pyramidis ferè, uel trochiſcorum formam redactis: quæ uſus tempore uel trita, ac in cote læuigata, & in tenuiſsimũ pollinem coacta, aliquo ſtillatitio liquore diſſoluta, inſtillantur: uel arida inſpirantur, aut intra palpebras ponuntur.

Locus reponendi. SICCANTVR arida in umbra, & chartis inuoluta pyxidibus reponuntur ad annum unum, uel duos.

Duratio. *Vſus.* VTIMVR his in oculorum diuerſis morbis, ulceribus, uulneribus, fiſtulis, ſuffuſionibus, & id genus aliis. C

DE APOPHLEGMATISMIS, CAP. XLVI.

Apophlegmatiſmus quid. APOPHLEGMATISMI Græcis ſunt medicamenta, quæ retenta in ore, & commanducata, per emiſſaria palati pituitam, & qui in capite concreuerunt, humores noxios eliciunt: uulgò maſticatoria uocant. *Apophlegmatiſmorum cõpoſitio.* Fiunt ex ſinapi, hyſſopo, cortice, capparis, origano, thymo, pulegio, uua paſſa, maſtiche, radice acori, zingibere, pyrethro, pipere, D uua taminea, & id genus aliis.

Modus utẽdi. HORVM uſus uarius eſt: aut enim medicamenta in partes minutas conciſa commanducantur, dentibusque confringuntur: aut trita & contuſa ſucco aliquo, uel liquore, uel melle excipiuntur, & in manſiles paſtillos, ſiue trochiſcos coguntur, & cùm poſtulat uſus, unus præbetur mandendus. Aut medicamenta contuſa ſacculo è ſubtili linteo confecto induntur & commanducantur. Aut ius decoctorum medicamentorum diu in ore continetur.

CAETERVM oportet manducantem deorſum nuere, & ex interuallis, quo congeſtus humor effluat, hiare.

Tempus utendi. VTENDVM autem apophlegmatiſmis matutino tempore, & tum potiſ-

A potiſsimum, cùm à reliquis excrementis corpus uacuum eſt.

ADHIBENTVR hæc ad omnes capitis uetuſtos affectus, hebetudinem oculorum, auditus difficultatem, linguæ reſolutiones, puſtulasque omnes, quæ caput aut faciem occupauerint. Poſt illorum uſum aqua calida os abluendum erit, aut melicrato, aut ptiſanæ ſucco. *Vſus.*

DE NASALIIS, CAP. XLVII.

ERRHINA Græcis uocantur, quæ in oblongam, ac pyramidis formam coacta, naribus induntur: hodie uulgus medicorum Naſalia nominat. Hæc aũt filum ſibi ut extrahi queant, alligatũ habẽtia, ex *Errhina quæ.*
B medicamentorum huic inſtituto ſeruientium ſpeciebus, liquore aliquo, aut adipe, & exigua cera exceptis, componuntur. Eſt & aliud errhinorum genus, quod ſiccum, naribus inditum, aut calamo inſpiratum, ſternutamentum uulgò dictum, ex pipere, pyrethro, nitro, nigella, caſtoreo, elleboro albo, &c. confectum. His autem omnibus non utendum eſt, niſi poſtquam corpus uniuerſum, aut uenæ ſectione, aut purgatorio medicamento fuerit euacuatum. *Errhinorum compoſitio. Sternutamentum. Tempus utendi.*

VSVS uerò eſt in diuturnis capitis affectibus, præſertim epilepſia, oculorum hebetudinibus, narium obſtructionibus, odoratus difficultate, C conuulſione cynica, & morbo regio, &c. *Vſus.*

DE CONFECTIS, CAP. XLVIII.

CONFECTA uocantur materiæ ſaccharo ſicco obductæ, & ceu tectorio quodam ueſtitæ. Obducuntur autem ſemina, fructus, fructuum cortices, aromata integra, uel in fruſta diſſecta, ut gulæ magis arrideant, & minori moleſtia aſſumi queant: alia enim nimis amara, aut acria ſunt, aut alioqui ſaporẽ nimis medicamentoſum habent, ideoq; guſtum offendunt. *Cõfecta quæ.*

SEMINA (ut coriandrum, aniſum, fœniculum, carum, cuminum, ſe-
D men agni, canabis, amomum, cardamomum, eruca, ſinapi, urticæ, cucurbitæ, cucumeris, melonis ſemina, papaueris albi ſemen, abſynthij marini, & ſemen cõtra lumbricos, quod uulgò ſanctum, quaſi xantonicum, & zedoariæ ſemen uocant, &c.) priuſquam cõficiuntur, à ſordibus, pulueribus, feſtucis, lapillis, & pediculis cribrando, uentilando, & ſeligendo repurgantur.

FRVCTVS, ſub quibus modo etiam comprehendimus ſemina maiora (ut amygdalæ, auellanæ, piſtacia, ſtrobyli, nuclei perſicorum, prunorum, ceraſorum, bombacis, &c.) iniecti feruenti aquæ, putaminibus ſuis exuuntur, & cum furfure parum fricando ſiccantur, priuſquam conficiuntur.

CORTICES item fructuum (ut citri, arantij, cucurbitæ) ut commo-

diùs conficiantur, prius minutim in fruſta longiuſcula inſtar aromatum longiorum ſecantur. A

AROMATA ante confectionem, ſeu (ut loquuntur) confecturam in fruſta longiuſcula, & tenuia finduntur atq; conciduntur.

SACCHARUM coquitur ad debitam & quodammodo perfectam conſiſtentiam, id eſt propemodum ut ad morſulos, & ad orbiculos, ut ſuperiùs dictum eſt.

MATERIA conficienda in æneum uas penſile duabus anſis ſuſpenſum inditur, & ſuper carbones hinc inde, antrorſum, retrorſum, dextrorſum, ſiniſtrorſum agitatur: nunc in orbem uoluitur: nunc inſtar auenæ in uannis mouetur, donec calefiat: calefactæ infunditur parum ſacchari cochleari ferreo, non procul ab extremitate uno foramine perforato, & continuò agitatur, donec ſiccetur ſaccharum: deinde aliud affunditur, ut prius, idque tantiſper fit, dum iuſtam acquirat magnitudinem. Superficies in pleriſque læuis eſt, niſi ſingulari artificio aſperior, ſeu (ut uulgò loquuntur) criſpa fit, uidelicet ex alto ſaccharum fundendo. B

SI materia conglobatur, uel ſaccharo confertim infuſo, uel negligenter moto, manu affricata diſſoluuntur nodi. In fine confecturæ exactè ſiccantur: deinde in locum calidum, & ſiccum cribro impoſita reponuntur.

EST & alius quidam modus exaſperandi confecturas, non admodum neceſſarius, plus oſtentationis, quàm utilitatis habens, uidelicet talis. Calefacto aheno infunditur parum ſacchari in medium, & cochleari hinc inde agitatur: ubi bullæ apparent, portio aliqua ſacchari iam confecti imponitur, & ſtrenuè deorſum ſurſumque mouetur, ne fundo adhæreat: deinde impellitur ut decet, idque fit, quouſque ſatis exaſperata ſit: abſoluta hac portione, iterum calefiat, ut priùs, ahenum: idque tantiſper fiat, donec ſatis criſpum uidebitur: mox alia portio ſumitur. C

QVIDAM quæſtui magis, quàm utilitati ſeruientes, primum impuriore ſaccharo obducunt materias, & ſubinde aſpergunt amylum in tenuiſsimum pollinem tritum tandem puriùs, & candidiùs ſaccharum addunt, ut exteriores cruſtæ elegantes & albæ appareant. D

Cõfecta quomodo coloranda.

TINGVNTVR etiam confecta uariis coloribus magis ad ſpectaculum quàm neceſsitatem aliquam.

AD flauum colorem recipitur rhabarbari ſuccus, aut croci. Ad rubrũ, ſantalum, præſilium, rubiæ radix, lacca, grana tinctorum, flores amaranthi purpurei.

AD uiridem, ſuccus anethi, ſolani, rutæ. Ad cœruleum, flores frumenti, baccæ ſambuci. Ad nigrum, gallæ, myrobalani, ſuccus corticum iuglandium. Hæ materiæ aceto, aut uino ſublimato diluuntur, & ſi opus eſt, aliquid aluminis additur. Deinde confectis iam abſolutis, ſenſim

A ſim in aheno calentibus aſpergitur. Quòd ſi uoles uaricolora reddere confecta, inuicem modò hunc, modò illum colorem aſperge.

DE GLANDIBVS, SIVE SVPPOSITORIIS, GLOBVLIS, ET NODVLIS,

Caput XLIX.

GLANDES penicilla ſunt, quæ ano ſubiiciuntur: Græcis βάλανοι, uulgò ſuppoſitoria dicuntur. Sunt autem glandes uel leues, uel
B mediocres, uel acres. *Glãdes qu*

LEVES, in quotidiano ferè uſu familiares, quales ſunt, quæ ex betæ radice melle peruncta, ſuillo adipe, ſale conſperſo, ficu inuerſa, & butyro adiecto ſale, farina hordei, aut tritici, aut ſilignis, ex aqua in maſſam redacta, & modico ſale condita: aut ex ſapone albo: aut è uitello oui, farina & ſale, & id genus aliis parantur. Mediocres ex melle ſolo, uel adiecto ſalis momento, uel puluere aloes, uel hieræ picræ ſimplicis, uel agarici ſimiliumque parantur. Acres uerò & uehementiores ex melle quidem etiam fiunt, ſed ualidis medicamentis purgantibus additis, ſcammonio uidelicet, colocynthide, euphorbio, iisq; ſimilibus concinnantur. *Glandium compoſitio*

C CVM autem omnis ferè generis glandibus mel accedat, ſciendum erit, illud ſic eſſe commiſcendum, ut pondere ſuo ſpeciebus reſpondeat. Quare danda opera, ut drachmæ uni ſpecierum & ſalis, uncia una mellis addatur. Neque dum componuntur glandes, ſunt admouendæ ſpecies, niſi pòſt quàm mel ſatis concretum fuerit, quod aliàs uis illarum ignis uehementia diſsipetur. Mel autem lento igne in exiguo cacabo ad ſpiſsitudinem uſque incoquitur: mox in aſſerem coniectum in glandes, indicis aut digiti modo longas craſſasque formatur. *Doſis ingredientium.*

DVM autem glandes ſubiiciuntur, prius oleo, butyro, aut alia pinguedine illitas eſſe oportet: ſic enim minori moleſtia induntur. Induntur
D autem ante cibum, una uel duabus horis. *Tempus u di.*

VSVS autem harum eſt, non ſolùm cũ uenter eſt aſtrictus, ſed etiam cùm ſanguinem emittere cogitamus, ne uenæ putridam excrementorum colluuiem ab inteſtinis attrahant: id quod noſtrates medici parum diligenter perpendunt. *Vſus.*

DEINDE cùm ægri clyſterum iniectionem, ob uirium imbecillitatem ferre nequeunt: nec non in febribus ualdè ardentibus, cùm materia ad caput facilè rapitur: ad hæc in frigidis, ac ſoporiferis capitis affectibus conueniunt: nonnunquam adhibentur, cùm iniecti clyſteres non ſatis tempeſtiuè redduntur. nam pruritum in muſculo aſtrictorio excitantes, recrementorum expulſionem promouent. Aliæ glandes ſubduntur, ut materiam noxiam à ſuperioribus reuellant: aliæ, ut recrementa

alui ducant: aliæ, ut uermes necent: aliæ, ut hæmorrhoidas aperiant, aliæ, A
ut ulcera recti inteſtini abſtergant.

Globuli. CAETERVM globuli præſtant glandibus oblongis: quòd rotundũ
ani muſculum minus laceſſant, irritent, & rodant: eoq; minus ſint dolo-
rifici, ut qui non diu ei adhæreſcant, ſed penitùs delabantur digito indi-
ce impulſi. Fiunt autem in hunc modum ad excrementa inducenda. Mel-
lis concreti, aut maſſæ ex farina tritici, ſiue hordei, ex aqua coactæ ſcrupu-
li duo: ſalis communis, aut foſsitij ſcrupulus unus: redigantur in globu-
lum craſsitiei digitalis, aut pollicaris: qui ad ſolem, aut fornacẽ ſiccetur: i-
ta diu etiam per menſes aliquot aſſeruari poteſt. Vbi uſus neceſsitas ad-
fuerit, oleo, uel butyro intinges, ac in aluum ſic pleniſsimè demittes. B
Nunquam fruſtrari ſucceſſu utentes ſolent: eoque proficiſcentes pere-
grè, qui ſæpè in alui adſtrictionem incidunt, huiuſmodi globulos cir-
cumferunt.

Noduli. HIS accedunt, qui in Galliis noduli appellantur, fabæ figurã referen-
tes, glandibus & globulis facultate pares: qui in hunc modum parantur.
Vitellus oui, ſalis communis ſcrupulus, probè permiſcentur, linteolo-
que excepta, ligentur filo, cuius appendix aliqua relinquatur, ut extra-
hi poſsit.

Cautio. CAVENDVM tamen diligenter, ne glandes, globulos, nodulosque
illis ſubiiciamus, qui ani affectibus laborant, ſanguinis ex uenis in illo ex- C
tantibus profluuio, quod hemorrhois Græcis dicitur, aut fiſſuris, aut tu-
berculis dolorificis.

DE SACCVLIS, CAP. L.

Sacculi. QVAE ueteribus arida dicebãtur fomenta, hæc hodie medicamen-
ta ſacculi nominantur: nihil enim aut parum differre uidentur.
Sacculorum compoſitio. Componuntur ex herbis, floribus, radicibus, ſeminibus, & id ge-
nus aliis medicamentis. Herbæ & radices conciduntur, aut leuiter con-
Sacculi quib. partibus adhibeantur. tunduntur, perinde atque ſemina. Adhibentur magna ex parte capiti, D
cordi, uentriculo, iecori, lieni, & utero. Ideoq; & cõpoſitio, & forma eo-
rundem iuxta partis laborantis morbum, ſitum, & figuram uariantur. Ca-
piti enim, quod ad figuram attinet, qui admouentur, oblongi eſſe, aut tia-
ræ formam obtinere debent: qui uentriculo, ſcuti ferè effigiem referant:
qui uerò cordi, iecori, linei & utero applicantur, hi partium quoque iam
dictarum formam imitentur. Qui capiti & cordi imponuntur, ſerico: reli-
qui uerò linteolo obducuntur. Sacculi autem ſemper acu tranſuerſim
miſſa conſuuntur, ne ſcilicet ea, ex quibus conſtant, in unam omnia par-
tem labantur ac declinent. Vt plurimum etiam ante quàm adhibentur,
lapidi ab igne excalfacto imponuntur, ac uino, aut aceto irrigantur, ac
ſubinde contracto calore partibus laborantibus admouentur.

DE

A DE PESSIS, CAP. LI.

PESSVS eſt lana pexa & ad digiti formam rotunda, in qua medica menta excipiuntur, ac genitalibus mulierum partibus induntur. Latini peſſum uocant, barbari peſſarium, & naſcalia. *Peſſus quid.*

HORVM autem generales differentiæ tres exiſtunt: alij ſiquidem emolliunt alij adſtringunt, alij aperiunt. *Peſſorum differentiæ.*

EMOLLIENTES, ex cera, oleis, pinguedinibus anſeris, aut gallinæ, butyro ſalis experte, reſina, medulla ceruina, fœno græco, & ſimilibus fiunt. *Peſſorum cõpoſitio.*

B APERIENTES uerò parantur ex melle, artemiſia, dictamno, braſsica, glycyrrhiza, ſucco rutæ, porro, ſcammonio, & id genus aliis.

ADSTRINGENTES cõponuntur ex bolo armeno, ſanguine draconis, ſucco plantaginis, burſæ paſtoris, ſtercore porcino, &c.

HAC autem ratione componuntur, ut ad ceræ, aut mellis cocti unciã unam, etiam medicamenti morbo accommodati altera miſceatur. Cæterùm non ſemper lana excepta medicamenta induntur, ſed nonnunquã aptis liquoribus, gummique ac reſinis additis ad formam paulò antè dictam coguntur. Interdum etiam medicamenta ſubacta bombyce ſeu ſerico, aut linteo tenuiſsimo obducũtur, & utero ſubiiciuntur. Danda ue-

C rò opera eſt, ut peſsi filum prælongũ hâbeant alligatum, quò facilè, quando uiſum fuerit, poſsint extrahi.

SVBIICIVNTVR autem ueſperi, & dum ſomni tempus appetit, & ſex, aut ſeptem horis in utero relinquuntur, ac ſubinde extrahuntur. *Tempus utendi.*

PORRO emollientes uteri inflammationibus, exulcerationibus, auerſionibus, & inflationibus accommodantur. Aperientibus uerò utimur, cùm ſuppreſſos menſes euocare, aut uterũ conniuentem, aut compreſſam emendare conamur. *Vſus.*

ADSTRINGENTES contrarium aperientibus uſum præbent: nã fluxum muliebrem cohibent, & apertum, laxúmue uterum contrahunt,

D prolapſumq; reprimunt atq; propulſant.

DE ODORAMENTIS, CAP. LII.

ODORAMENTA ſunt medicamenta tam ſimplicia, quàm compoſita, quæ citra ignis acceſsionem ſuo odore cerebrum alterare, aut grauẽ odorem, aut peſtilentem auram depellere poſſunt. Horum autem uarius eſt uſus: interdum enim ſimplicia medicamenta naribus duntaxat admouentur: ſic nigella in aceto macerata, & ſubinde exiccata, linteolo tenui, aut ſerico inſerta adhiberi naribus ſolet. Nũc uerò multa ſimul ſimplicia medicamenta miſcentur. Nonnunquam etiam ex iiſdem unguenta, aut orbiculi odorati (poma noſtri uocant) componuntur. Medicamenta uerò, quæ ad compoſitiones odoramentorũ ad- *Odoramenta quæ.*

hibentur, ſunt moſchus, ambra, nigella, maiorana, ſtyrax, caryophylli, ocimum, ſtacte, ſpica nardi, lauendula, lignum aloes, ladanum, roſæ, uiolæ, ſantali, nymphæa, caphura, & id genus alia. A

In componendis autem orbiculis, poſtremùm ambra & moſchus adiici debet.

DE SVFFIMENTIS,

CAP. LIII.

Suffimenta quæ.

Suffituũ compoſitio.

Svffimenta, quæ Græcis Thymiamata, noſtris ſuffumigationes dicuntur, ſunt medicamenta quæ incenduntur, aut ignitis carbonibus iniiciuntur. Fiunt aut ex rebus odoratis, ut moſcho, zibetto, belzoino, ambra, ſtyrace, ladano, thure, maſtiche, gallia, calamintha, &c. aut fœtidis, uidelicet caſtoreo, galbano, bdellio, bitumine, lapide gagate, & id genus aliis. Odorata orbiculari forma, nunc maiore, nunc minore, interdum glandes repræſentant: interdum auiculas, quæ uulgò cypria uocantur: aliàs paſtillorum, ut qui ex alipta, uel moſcho, uel gallia moſchata inſcribuntur: aliàs pulueris craſsi modo fiunt. Vſus horum incenſorum, ad odorem gratũ conciliandum: itẽ ad deſtillationes ex capite in ſubiectas partes, grauedines, obſtructiones, alios frigidos cerebri affectus, & peſtilentiæ contagia arcenda: tumque naribus admouentur. Conueniunt etiam aſthmaticis, & iis, quibus frigidorum ac craſſorum humorum copia thorax refertus eſt. Suppurationibus, tuſsi, laterumq; doloribus. Nec non præſidio ſunt & reſolutis, & iis, qui ſyncope deficiunt, ſi roborantibus ſtomachum cataplaſmatis admiſceantur: item illis, qui ſe à morbo, præſertim febrili recolligunt: nec non ad frigidos iecoris & uteri affectus mirificè ualent, ſicut etiam fœtida ad ſtrangulatum, & procidentiam illius efficacia ſunt. B C

Vſus.

FINIS LIBRI PRIMI.

ANTI-

A

ANTIDOTARII GENERALIS

LIBER II.

DE MEDICAMENTIS ALTERANTIBVS QVALITATE MANIFESTA,

B

Caput I.

HACTENVS medicamentorum materiam expediuimus, ea nimirum, quæ medicinam facturis in promptu eſſe debent, ſeu ſimplicia ſint ea, ſeu uaria Pharmacopolarum arte compoſita, quo quidem diſcrimine duobus ea libris uidebantur eſſe tractanda. Cùm itaque pharmacopolium, quoad eius fieri potuit, optimè iam ſit inſtructum, iam nihil aliud reſtare uidetur, quàm ut eius uſum medicinæ ſtudioſis exponamus. Vires ergo medicamentorum hocce libro deſcribemus, at eas tamen in genere ſo-
C lummodò, quòd aliàs in noſtro uidelicet Antidotario ſpeciali uires uniuſcuiuſque medicamenti, ſeu ſimplicis ſeu compoſiti ſigillatim edocuerimus.

QVONIAM uerò ſedula medicorum induſtria nobis medicamentorum uires innotuerunt, & eæ quidem uel certo rationis adminiculo, uel fortuita ſolùm experientia: diſcrimen hoc quoque nobis meritò fuerit obſeruandum, ne noſtram nobis hæc confuſio methodum interturbet. Quæ manifeſtis ergo qualitatibus ſuas in corpora noſtra uires exerunt, ea primùm, qua fieri poterit dexteritate, diſcutiemus: pòſt ſi quid fuerit, quod de ſpecifica medicamentorum facultate dicendum eſſe uideatur, ſtudioſis etiam id animo lubente communicabimus.

D ITAQVE qualitates medici manifeſtas appellant, q̃ noſtris ſenſibus, maximè uerò duobus hiſce, guſtui nimirum & tactui, ſunt obuiæ. Licet enim uel uiſu, uel odore medicamentorum uires aliquo fortaſſe modo percipiantur, id tamen iudiciũ leuius eſt, & magis infirmũ, quàm ut certis regulis deſcribi poſsit: ſaporum uerò diſcrimina certò quidem quib. unumquodq; uiribus polleat, oſtendunt, non ea tamen hìc inter medicamentorum uires reponenda ſunt. Non enim quicquam medicamenta ſaporibus agunt, ſed hos eis natura tribuit, ne quis eorũ uſu facilè deciperetur: ſiquidè non quid edendo ſit, ſolùm ſapore diſtinguimus, ſed quib. unumquoduis in corpus uel aſſumptum uel admotũ uirib. agere poſsit, edocemur, nec q̃ guſtamus, omnia deuorantur, ſed ea uel abiicimus, uel iis aliter utimur, manu uidelicet gulæ uices obeũte. Manifeſtas ergo medica-

dicamentorum uires exponemus, quas equidem omnes uel ad calorem, A
uel ad frigus, uel ad humectationem, uel ad exiccationem referre poſsis: tot ſiquidem qualitatibus efficiuntur omnia, quorum actio certis poſsit demonſtrari rationibus.

DE MEDICAMENTIS TEMPERATIS, CAP. II.

CVM medicamentorum uires ad quatuor genera modò retulerimus, ut omnia uel calore, uel frigore, uel humectando, uel exiccádo ſuas exerant actiones, mirũ fortaſsè uidebitur aliquibus, quòd B
hîc aliqua ſtatuamus eſſe medicamenta, quæ nec ad calorẽ, nec ad ullam aliarum qualitatum referantur: quo etiam nomine temperata uocantur, quòd uires adeò manifeſtas non habeant, ut meritò uel frigida, uel calida, uel ſicca, uel humida dici queant. Et certè non abſq; ratione dubitari poſsit, an tale uſquam medicamentum inueniatur, in quo tanta ſit harum qualitatum temperies, ut nõ ex his aliqua cæteris ſit euidentior Ne tamen ſubtiliùs hæc inquirendo, cætera negligantur, quæ plus referant emolumenti, quæſtionem hanc aliis examinandam relinquemus, qui theoriæ magis ſunt addicti, quàm ut ad uſum aliquẽ ſuas dirigant diſputationes. Hoc nunc ſat eſto nouiſſe, temperata uocari medicamẽta, quæ C
(licet aliqua forſan qualitate ueram excedant temperiem) non adeò uel calefaciunt, uel refrigerant, uel exiccant aut humectant, ut iam aliquem in hiſce gradum contingere poſsint. Quotidiana ſiquidem experientia notum eſt, hæc, ſi quibus adiiciantur medicamentis, eorum uires nõ immutare: ſunt enim ceu materia multarum compoſitionum, uarias in ſeſe uires excipiẽs. Temperatis igitur in iis affectibus utimur, in quibus nulla primarum qualitatũ manifeſta eſt intemperies, ut in uiſcerum obſtructionibus, quæ medicamenta quidem incidentia dici poſſunt. Febris tñ metu calida reſpuunt. Fit etiam in febribus, maximè pituitoſis, ut mixtæ ſint intemperies, ex cauſa nimirum frigida & humida, effectuq; calido & D
ſicco: quibus ut occurramus, medicamentis utimur, quæ nec calore febres augeant, nec frigore pituitam reddát crudiorem. Hinc ex hyſſopo, paſſulis, aceto cæteriſq; ſimilibus (ſi fortè ſimplicia deſint) medicamenta componuntur, quæ primarum qualitatum reſpectu temperata quidẽ exiſtant, ſuas tamen nihilominus ita uires exerant, ut iis (nequaquam aucto febris calore) morbi cauſa præparetur optimè, quò faciliùs educi queant.

CAETERVM quòd contraria ſibi contrariis tolli, ſimilia uerò ſui ſimilibus conſeruari dicantur, hic primus eſſe uidetur uſus temperatorũ, ut iis temperata corporis conſtitutio, uirumq; robur in ſuo uigore conſeruetur. Quoniam uerò non hæc medicamenta, ſed alimenta dici conſueue-

A ſueuerunt, aliò uidebantur eſſe reiicienda, ne quid hîc à noſtro propoſito alienum immiſceretur.

DE MEDICAMENTIS ORDINE PRIMO CALEFACIENTIBVS, CAP. III.

TANTA fuit ueterum medicorum ſedulitas, ut ad rectam medendi methodum, non ipſas ſolùm medicamentorum uires, ſed & earum gradus inueſtigarint: ut enim ad ſuam temperiem pars intemperie affecta reducatur, non omnia conferunt, quæcunque ſunt affectui con- *Gal. de ſimplicium medica. faculi. lib. 3. cap. 12.*
B traria, ſed in hac contrarietate ſymmetriam obſeruare conuenit, ne uel imbecilliora ſint medicamenta, quàm ut contrariâ tollant intemperiem, uel uehementiora ſint. Hac enim ratione contrarios equidem pellerent affectus ſed ipſam in affecta parte ſuperarent intemperiem. ſicque priore malo maius fortaſsis induceretur. Gradus ergo medicamentorum diligenter obſeruabuntur, ne (quod Empyricis cõtingere ſolet) recta ratione poſthabita fortuitum atque adeò dubium in curationibus euentum nanciſcamur. Quatuor itaque gradibus medici quatuor primas medicamentorum qualitates diſtinxerunt, de quibus ordine ſeorſim agemus, ſumpto à calefacientibus exordio, quorum ea primo gradu continentur *I. Effectus in ſimplici intemperie.*
C quæ ſuo calore corpora noſtra leuiter afficiunt, partibusque uel natura frigidioribus, uel alio quouis modo frigefactis gratum mitemque calorem inducunt, quo naturalis & imbecillis calor fouetur, uel amiſſus reſtituitur: ut enim corpus hyemali frigore rigidum tepido hypocauſtorũ aere, uel igne moderato refocillatur, ſic medicamenta quæ prima calefacientium claſſe cõprehenduntur, ſuauiſsimo calore corpora quibus adhibentur ad ſuam quæque temperiem reducunt, niſi fortè grauiores exiſtant affectus, quàm ut poſsint curari mitioribus. Hic itaque primus eſt moderati caloris effectus, ut frigida partis intemperies miti & temperato fotu corrigatur, atq; adeò dolor ex intemperie natus hac ratione mi-
D teſcat. Licet autem uis hæc cæteris quoque ſit medicamentis attributa, quæ magis hiſce calefaciunt, aut etiam refrigerant, ſiquidem ipſa contrarias adhibita tollunt intemperies: quæ tamen ſunt moderatum nacta calorem, præ cæteris anodyna uocantur quod non frigidis ſolùm ſed calidis interdum competant affectibus. Humores enim partibus impactos, *II. Effectus doloris ſedatio.* quæcunque modò comitetur intemperies, leni calore ſoluunt, ut uel ſudore uel inſenſili tranſpiratu diſcutiãtur. Sunt hac etiam ratione hoc maximè digna nomine, quòd noſtro corpori ſint amiciſsima, utpote cuius calor quoq; ſit temperatus. Nõ enim tanta eſt in ſanis humorum temperies, ut æquè calidi ſint & frigidi, ſed in eis calor excedit manifeſtiſsimè, ut non frigore, ſed humido calore uiuamus, uitaque noſtra conſeruetur. Humidus uerò calor tantus eſſe nequit, ut primùm is ordinem tranſcendat.

dat. Quæ ſunt enim ſecundo gradu calida, (ut mox oſtendemus) ea iam A humores aliquatenus abſumere poſſunt. Cùm ergo hæc medicamenta, quæ primo continentur ordine, noſtro calori iuſta proportione reſpondeant, merito certè præ cæteris anodyna uocantur: ſiquidem quæ uel calidiora ſunt uel frigida, dolorem inferre poſſunt, ſua nimirum uirtute noſtrum excedentia calorem. Quòd hæc itaque moderato calore partibus frigidis grata ſint, & moleſtos humores liquefaciant, ad dolores ſedandos aptiſsimè uſurpabuntur. Hac eâdem ui laſsitudinem tollunt, & febres extrinſecùs admota diſcutiunt, quòd & cutis meatus aperiant, & humores leni calore præparatos, tetrasque febrium fuligines educant.

III. Effectus, ad febres & laſsitudinem.

Cæterum ſua quoque ſunt his incommoda, quæ medici diligenter obſeruabunt, ne maius medendo fortaſſe malum inferant. B Vſu namque nimio non ea ſolum quæ nobis infeſta ſunt liquant, ſed noſtras etiam ſubſtantias fundunt, ſpiritus adeoq́; uires eis inſitas exoluunt, ut animi deliquia, morsque nonnunquam ipſa ſequatur. Quod certè non in balneis ſolùm uſuuenit, ſed multis etiam medicis contingit, qui floribus meliloti, chamæmelo, lini ſemine, oleo, cæterisq́; ſimilibus uiſcerum inflammationes ita maturare, uel diſcutere conantur, ut dicta nonnunquam inferant ſymptomata. Præter hos moderati caloris effectus, alij quoque in quibuſdam conſpiciuntur, quæ ſub eodem ſunt ordine: ſua ſiquidem eſt calori differentia, ut ex eis, quę ſunt æquè calida, uiſceribus aliqua competant, C aliqua uerò ſint iiſdem minus amica: quo fit, ut non omnia, quæ moderatè calefaciunt, in corpus aſſumantur. Quibus itaque moderatè calidis intrinſecus utimur, ea uiſcerum calorem fouent, eaq́; ratione concoctiones iuuant, ut probus etiam generetur ſanguis, in ſuaq́; temperie conſeruetur, & maximè quòd huius quoque temperatus ſit calor. Sunt & aliæ moderati caloris uires, quæ pòſt in ſecundis & tertiis medicamentorum qualitatibus reponuntur.

IIII. Effectus.

DE MEDICAMENTIS SECVNDO, TERTIO ET QVARTO GRADV CAleſacientibus, Cap. IIII. D

QVAE uerò magis hiſce calefaciunt, ut iam ſecundo calefacientiũ ordine contineantur, alias à modò deſcriptis obtinẽt facultates. Horum enim calor non eſt uſqueadeò mitis, ut extrinſecus appoſita dolorem æquè ſedent, atq; ſi magis temperata forent, aut guſtum pariter oblectent, cùm calor hic iam à naturali corporis noſtri temperie receſſerit. Hinc ſi quibus pituita refertus ſit uentriculus, horum uſus eſt cõmodiſsimus, utpote quibus facultas inſit, ut calefacere poſsint, & exiccare. Obſtructiones hæc quoque tollunt, cutisque meatus aperiunt, alia tamen ratione, quàm primo calefacientia gradu: hæc ſiquidem nulla ui, ſed grato tepore liquant humores, cutimque laxant, cum illa tamen ignea.

A ignea quodammodo facultate glutinoſos atque tenaces incidant humores, quos etiam ui maiore diſcutiunt. At quæ tertium caloris gradum aſſequuntur, eaſdem cum modò dictis obtinent facultates, eo tamẽ diſcrimine, ut hæc tanto potentiùs agant, quanto ſunt illis calidiora. Tantam enim & calfaciendi uim habent, & incidendi, ut febres excitent, & contumaces partibusq; impactos humores incidant, ſudoremq; copioſum educant: quo fit, ut omnia fermè uenenis aduerſentur.

SVMMVS autem caloris gradus eis attribuitur, quæ adeò calefaciunt, ut tactas corporis partes urant, in eiſque puſtulas excitent, quo nomine ad ſinapiſmos iis & cauteria utimur, de quibus poſtea copioſiùs B agetur.

DE MEDICAMENTIS REFRIGERANTIBVS, CAP. V.

QVATVOR etiam in medicamentis obſeruãtur frigoris gradus: quorum enim frigus eſt inter cætera leuiſsimum, ad primum ea gradum referuntur. Quoniã uerò calore fouemur & uiuimus, ex refrigerantibus certè nullum ſuapte natura nobis eſt amicum, ſiquidem innatum calorem minuunt aut etiam extinguunt, prout ſua cuiq; fuerit frigiditas. Neceſſarius tamen etiam eſt refrigerantiũ uſus, non in alimen-
C tis ſolùm, ut grata cibis temperies concilietur: ſed iis quoque ut medicamentis indigemus, ad frænandos uiſcerum æſtus, ad febres & ſanguinis ardorem compeſcendum. Itaq; ſi leuis fuerit caloris intemperies, ea quæ primo continentur ordine, ſufficient, ut pueris & quibus uentriculus eſt imbecillior, ne frigidioribus fortè lædantur. Quibus uerò firmius eſt uiſcerum robur, aut uentriculus, aut hepar calidius, non ea modò ferent, quæ ſecundo refrigerant ordine, ſed iis etiam iuuabuntur, quorum uis ad tertium uſque frigiditatis gradum extenditur, utpote quibus optimè bilis flaua dometur. Ad calidos itaque tumores, phlegmonas nimirum & eriſipelata, refrigerãtibus utemur, hac obſeruata ratione, ut ſi leuis ſit
D inflammatio, leuia quoque uſurpentur: ſin ſit ea uehementior, ad ſecundum aut etiam tertium ordinem progrediamur, ſiquidem remedium (ut prius etiam monuimus) affectui iuſta proportione reſpondere debet. Porrò quòd æſtu nimio ſpiritus interdum nimis exagitentur, ut aut immodicæ ſequantur uigiliæ, aut animi deliquia, refrigerantibus hiſce ſymptomatis eſt ſuccurrendum. Frigus enim cutis meatus denſat, humores incraſſat, & motum nimiumque ſudorem inhibet, quo nonnunquam ita diſperguntur ſpiritus, ut uiſcerum & maximè cordis uires exoluantur. Deniq; maxima refrigerantium eſt utilitas ad uehemẽtiſsimos dolores, qui nec lenientibus, nec calidioribus ſedari poſſunt: hos enim mirando ſæpe ſucceſſu narcotica conſopiunt, ſuo nimirum frigore, quod tamen eſt, ut ad quartum gradum referatur.

A

DE MEDICAMENTIS HVMECTANTIBVS, CAP. VI.

INTER humectantia uix tantum diſcrimen inuenitur, ut duobus plures humiditatis gradus conſtitui debeant. Cùm enim omnia uel calefaciant uel refrigerent, certè nec calor, nec frigus, ſiquidem extrema ſint, in humido conſiſtere poteſt. Hoc ipſum & ratione probatur, & experientia confirmatur. Calor enim humidum paulatim abſumit, ut ſi uehementior ſit, ſubiectum ſiccius efficiat neceſſariò. Sed hæc phyſicis diſcutienda relinquemus. Hoc unum ſatis eſſe poteſt, quòd nullum inueniatur medicamentum, cui tanta inſit humiditas, ut hac ipſa quartum contingant ordinem. B Paſsiuas Philoſophi qualitates uocarũt humiditatem, & ſiccitatem, quibus ſua tamen attribuitur operatio. leniunt enim, & lubricant, quorũ uis humectandi primo continetur ordine, ut & tuſsim mitigent, & gutturis aſperitati conferant. Quæ uerò potentiùs humectant, membrorum naturalium uires reddunt imbecilliores, & humorũ acredinem obtundunt, ſanguinem etiam & ſpiritus efficiunt craſsiores: aluum quoq; laxant, aliasque partes fluxui reddunt magis idoneas. Quòd ſi & hunc humoris gradum tranſcendant, corpus pigrum, & torpidum efficiunt, & actiones omnes manifeſtè obtundunt, ſiquidem horum uis non in ipſa partium ſuperficie hæret, ſed in earum ſubſtantiam penetrat altiùs: C quo fit, ut talia inducant ſymptomata, quæ purgatis etiam partibus altè fixa ſuperſunt: qualis eſt in uentriculo nauſea, in inteſtinis lienteria. Venenum eſt, & partes enecat, ſi quid hiſce magis humectet. Eſt enim ſua cuiq; parti ſiccitas: aliàs ueluti liquida difflueret Suas ergo uires amittunt, adeoq; putreſcunt, quæ nimio diſſoluuntur humore.

DE MEDICAMENTIS EXICCANTIBVS, CAP. VII.

CONTRARIAS modò dictis obtinent facultates exiccantia. Cũ D enim humiditas fluxiles reddat humores, certè quod ſiccat, hanc abſumens humiditatem fluxum inhibet, partesque lubricas exaſperat. Quæ uerò magis exiccant, corpus & membra reddunt firmiora, ſiquidem ſiccitate conſiſtunt, ſuasque hac ipſa functiones exercent, cum nimio tamen humore languëſcant. Licet autem exiccantia, partium robur contineant, ne affluente collabantur humore: ſuum tamen eis ineſt humidum, quod ſi uehementiùs exiccantibus abſumatur, nec foueri poſſunt ipſæ, nec ſuas exerere actiones, ſpiritus enim hoc humido reſtaurantur: quod ſi deficiat, naturales quoque uires excidunt. Quę tertium ergo ſiccitatis ordinem contingunt, partes ſuo ſpoliant alimẽto, ut hac etiam ratione tabem inducant. Præter hoc humidum aliud quoque corporis, humani

A humani partibus ineſt,quod humidum radicale uocant, hoc ſublato partes etiam interire neceſſe eſt, cùm in hoc calor innatus,atque adeò uita conſiſtat.Hoc nempe uirus eſt eorum,quæ quarto exiccant ordine.Cenſet Galenus ea,quæ ſummè ſiccant,urere neceſſariò: qui certè non ſiccitatis, ſed ſummi caloris eſt effectus, niſi forſan ea, quam modò protulimus ratione, dicantur urere,quòd innatum partibus humorẽ abſumát. Sed ut hæc ſubtiliùs examinentur,nõ fert inſtituti noſtri ratio.Hęc ſunt, quæ de primis medicamentorum qualitatibus nobis in genere ſcribenda eſſe uidebantur, & eo quidem breuius, quòd in aliarum qualitatum B expoſitione ad primas perpetuò ſit recurrendum, utpote quarum effectus meritò dici poſsint.

Vltimo cap. lib.5. de ſim. medic. facultatibus.

DE MEDICAMENTIS EMOLLIENTIBVS, CAP. VIII.

EXPEDITIS ergo primis medicamẽtorum facultatibus, reliquũ eſt,ut ad ſecundas progrediamur, quas ideò ſecundas medici nũcuparunt,quòd ex primis neceſſariò conſtituantur,ſiquidem pro uaria ſimplicium qualitatum mixtione, uarias quoque neceſſe eſt oriri C facultates, quas nunc etiam paucis exponemus, à mollientibus ſumentes exordium, ut & in his, quemadmodum in præcedentibus,caloris & frigoris gradus obſeruentur. Quid ſit durum, quid item molle,nouerũt plures,pauci tamen exprimere poſſunt. Durum itaque philoſophi definierunt,quod tactui non cedit:molle uerò contrarium,ut emolliens medicamentum ſit, quod induratam ſubſtãtiam ad ſuam reducit tẽperiem, non caloris quidem, ſed ipſius ſubſtantiæ, quæ preſſa recedere poſsit. Cùm itaque ut molle ſit quidpiam,duo requirantur,ut & prematur & cedat,humido & ſicco temperatam oportet eſſe ſubſtantiam. Quod enim liquidum eſt,cedit equidem tactui,non autem premitur: ſiquidem quæ propriè premi dicuntur, quodammodo reſiſtunt. Aqua uerò ne tantillũ D quidem ex ſeipſa reſiſtit,niſi uaſculis extrinſecùs contineatur.Hæc paucis præter inſtitutum(quòd phyſica ſint) addere placuit, ut intelligerẽt ſtudioſi,quid philoſophis premi dicatur,quid item tactui cedere. Quoniam uerò quæ ſicca ſunt,tactui non cedunt,mollia quoque dici nõ poſſunt.Durum etiam appellatur,quod nimia repletione diſtenditur.Eſt & aliud,quod medicis propriè durum dicitur à lento & craſſo humore progenitum:hic enim calore deſtitutus, in corporis partibus in quas influxerit,ſponte obdureſcit.Emolliens ergo totidem quoque modis diſtinguere licet,ut quæ ſicca ſunt humectantibus,quæ diſtẽta ſunt,diſcutientibus,& quę frigore concreuerunt,colliquantibus emolliantur Ex hiſce uerò ſolum id propriè dicitur emollire, quod moderato calore duriorẽ ſubſtantiam ad mediocrem conſiſtentiam reſoluit. Hic enim diſerimen

diligenter obſeruandum eſt, inter ea quæ medicis concreta, & phyſicis A
congelata uocantur: ea namq; congelari dicuntur, quæ liquida cùm ſint,
intenſo frigore coaleſcunt, quod in humano corpore nequaquã contin-
git, ſed ea medici uolũt indureſcere, quæ nõ liquida, ſed conſiſtentia ſunt
mediocri: quo fit, ut leui frigore obdureſcant. Non igitur quemadmodũ
glacies ſolo calore liqueſcunt, quæ propriè nobis indurata uocantur, ſed
cùm præter frigus ipſa quoq; ſiccitas, & humorum craſsities in cauſa ſit,
ut hæc indurentur, humida ſint oportet, quæ dici debent emollientia: li-
cet enim ex emollientib. aliqua ſint in ſecũdo uel etiã tertio gradu ſicca,
qua tñ ratione malactica ſunt, (ut probè annotauit Hollerius) humido
calidoq; elemento tẽperari neceſſe eſt. Non enim ſiccitatis eſt, eius maxi B
mè, quæ ſecundũ ſuperat ordinẽ, emollire, ſiquidẽ ea quæ dura ſunt, ma-
gis indureſcant. Fit tñ interdum, ut in ſcirrhoſis tumorib. (in quibus e-
Emolliẽtium mollientib. maximè utimur) uaria conſpiciantur ſymptomata, ut cũ ſim
uſus. plex durities nõ ſit, nõ una quoq; ſit emolliẽtiũ ratio. Nã ſi tumor aquea
Reg. I. ſit imbutus humiditate, ſicciora cõpetunt, non equidẽ emolliendo tumo
II. ri, ſed ut aquã inutilem abſumãt. Cõtingit etiã interdũ, ut humor tempe-
randus contumacior exiſtat, quàm ut domari poſsit leuioribus, quo no-
mine uehementiora quoq; conueniunt, q̃ quę calore ſunt tẽperato. Hinc
certis etiã gradib. emollientia diſtinguuntur, quibus tamẽ omnib. ſua re-
ſtat tẽperies: licet enim aliqua magis calida ſint aut ſicca, q̃ ut temperata C
dicantur, eius tñ affectùs ratione, cui adhibentur, temperata ſunt, quod
in his & aliis medicamentorũ generib. diligenter eſt obſeruandũ, ne ge-
nerales regulas quiſquã exiſtimet ideò falſas eſſe, quòd ab eis interdum
recedere uideamur, cùm hic uerus tñ ſit regularũ uſus, ut uariis affectuũ
ſymptomatis certa ratione adaptẽtur, quo nomine nõ minus iudicio in-
Vt dignoſcan digent medici, q̃ prudentia iudices ἐπιεικῶς ius tẽperaturi. Cùm ſint ergo
tur emollien- emollientia humido calidoq; temperata, guſtu, uel tactu facilè dignoſcẽ
tia. tur, ſiquidẽ ſapore ſunt dulcib. proxima, ſed ſubſtantia pingui & oleagi-
noſa, ut nec acria ſint guſtu, nec auſtera, nec acida, nec ſalſa, nec àliũ refe-
rant ſaporẽ, quo uel adſtrictio, uel uehemẽs aut frigus aut calor denote- D
III. tur. Tactu quoq; nulla percipitur aſperitas, nec glutinis inſtar digitis ad-
hærent, cũ partes emolliẽdas penetrare debeãt emollientia, cuius etiam
nomine mollientib. incidentia ſæpenumero adiiciũtur. Sunt & alia, q̃ in
emollientiũ uſu diligenter ſunt obſeruãda, ſed ad particularẽ tumorũ cu
ram ea reiiciũtur. Hic ea docuiſſe ſat eſt, q̃ ad emollientia dignoſcẽda, eo-
rumq; naturã & uſum intelligendũ in genere uidebantur eſſe tractanda.

DE MEDICAM. INDVRANTIB. CAP. IX.

GALENVS lib. quinto de ſimpliciũ medicamẽtorum facultatib.
capite decimo, indurãtia ſtatuit frigida & humida eſſe. Frigida q̃-
dem ſunt neceſſariò, quòd ſint emollientib. contraria. Cùm autẽ
humi-

A humida dixerimus eſſe emolliẽtia, certè ſicca decet eſſe indurãtia. Quæ-
ſtio ſanè digna hæc eſt, quæ probè diſcutiatur, utpote cũ ſit iucũdiſsima.
Nos uerò ne quicquã in Galenũ ſtatuiſſe uideamur, & quòd hæc nõ ſint
nobis ex inſtituto tractãda copioſiùs aliquid ſaltẽ proferemus, iudicium
aliis relicturi. Cũ ſuprà de humectantib. ageremus, nihil de hac facultate
dictum à nobis eſt, quòd nimirũ indurent humectantia. Certè nõ minùs
abſurdum hoc eſſe uidetur, quàm ſi quis calida refrigerare dicat. Hoc in
confeſſo eſt, indurantia ab exiccantibus eſſe diuerſa. Exiſtimat ergo Ga-
lenus, quæ frigida ſunt & ſicca, indurare quidẽ, at non propriè, ſiquidem
cõgelatione potiùs, quàm euacuatione durũ efficitur corp9. Duo ponit
B Galenus, quæ ſiccitatẽ conſequuntur, euacuationẽ & ſiccitatẽ, quæ iudi
cat indurantib. nõ eſſe tribuenda. Quæritur itaq;, an quæ ſiccãt, euacuare
neceſſe ſit. Nõ exiſtimauero: fieri ſiquidẽ poteſt, ut ſiccis aliquid æquè ac
humidis repleatur. An uerò ſiccitas nullũ in hiſce indurantib. locum ha-
beat, dubitari meritò poteſt: diximus enim priùs, in humano corpore di
uerſam eſſe ab externa glacie humorũ cõcretionẽ, nec liquida eſſe, q̃ in-
durantur, ſed cõſiſtentia mediocri. Detur ſanè nil hîc ſiccitate opus eſſe.
Quæ cõgelãtur, humida ſunt neceſſariò: nõ igitur ſicca ſunt, ſed humida,
quæ cõgelant. Aliter certè philoſophandũ eſt ueritatẽ inueſtigaturis. Hu
miditas enim ei quod patitur, nõ ei qđ agit, eſt adſcribẽda, & frigus quò
C fuerit intenſius, eò magis quoq; congelat. Extremas aũt qualitates in hu
mido conſiſtere nõ poſſe, nouerunt, qui cauſam intelligũt, cur ſiccitas nõ
aquæ, uel aeri, ſed terræ & igni ſit à phyſicis attributa. Cùm itaq; conge-
latorum ſit humiditas, non congelantium, & humiditas non congelet,
ſed congeletur, mirũ non abſq; ratione uidebitur, quòd Galenus cõgelã-
tia uelit eſſe humida. Si frigus humidũ eſſet, ſeipſum profectò cõgelaret.
Sed de hiſce ſatis: glacies pluuioſa tempeſtate quæratur, ſi humidum de-
beat eſſe, quod aquam eſt congelaturũ. At neq; ſiccũ eſſe poteſt, quod cõ
gelat (inquit Galenus) aliàs exiccaret euacuãdo. Nihil certè min9: ſi nã-
que frigus ſiccitati iungatur, poros omnino cõtrahit, ne diſsipari poſsit
D humiditas: quo fit, ut ad diſcutiẽdos tumores nemo ſiccis & frigidis uta-
tur, ſed calidis interdũ etiam humidioribus. Quòd uerò ſæpe fiat, ut cõ-
ſtrictis partib. humiditas aliquando extorqueatur, quod hyemali tẽpore
crebro contingit, non eſt id ſiccitati, ſed frigori tribuendum. Hæc in me-
dium protulimus, non ut in Galenum quicquam concluderetur, ſed ut
cauſam inteligerent ſtudioſi, cur de indurantibus, an humida eſſe de-
beant, aut ſicca, nihil certi pronunciemus. Facilè tamen ex hiſce, qui uo-
let, colligere poterit, quid ueritati ſit magis cõſentaneum. Siquidẽ inter
exiccantia, incraſſantia, indurantia & congelantia diſcrimen eſt obſer-
uandum, quod nũc paucis exponemus. Exiccari dicuntur, quorum ab-
ſorbetur aut exprimitur humiditas. Hoc maximè fit ope caloris, ſuctu,
ſpongiis, aut hiſce ſimilib. quib. humectatæ partes exiccantur. Incraſſari
uerò,

uerò ſtatuimus ea, quæ ſicciora quidem fiunt, at non abſumpta, uel ex- A
preſſa humiditate, ſed ſicciorib. immixta, quo modo ſyrupi pulueribus, conſeruis, & ſimilibus in electuaria incraſſantur. At quæ congelantur, ea nec expreſſa humiditate ſiceſcũt, nec admixtis ſicciorib. incraſſeſcunt, ſed ingenti frigore contrahũtur. Ab hiſce diuerſum eſt, quod propriè me dicis indurari dicitur: partes enim humani corporis intumeſcunt & indurantur, non cum extremo frigore obrigeſcunt, nec cum ſua deſtituuntur humiditate, nec cum admixtis ſiccioribus incraſſantur, ſed cũ pituitoſis humoribus, aut ſanguine melancholico replentur, qui ſanguis uel pituita frigore non congelantur quidem uerè, ſed cõcreſcunt modo medicis notiori, quàm phyſicis. Vt igitur indurantium naturam intelligas, B
non id ſolùm quod agit, ſed id etiam, quod actionẽ ſuſcipit, eſt obſeruandum. Hoc enim idoneum decet eſſe, ut externo frigore poſsit indurari, ſiquidem ſerum etſi frigore congelari, nunquã tamen indurari poterit. Non igitur humiditas, ſed quædam humorum craſsities & ſiccitas facit, ut indurari poſsint, quo nomine ſiccitatem & frigiditatem indurationis cauſas conſtituere licebit, & maximè quòd humiditas ſuapte natura, nec incraſſet, nec induret quicquam.

De indurantium uſu. De indurantium uſu nihil eſt fermè quod ſcribam, ſiquidem tollenda potiùs eſt à corpore durities, quàm ei ſit inducenda. Quod autem Galenus inter indurantia portulacam numeret, pſyllium, ſemperuiuum & cætera, uidetur ex eius ſententia indurantibus utendum eſſe ad refrænandam humorum in tumoribus caliditatem, & tenuis ſanguinis influxum inhibendũ: aliàs incraſſandi ſunt humores potiùs, quàm indurandi, qđ ſæpe fit in ſubtilibus & acribus in thoracem defluxionibus, de quib. infrà copioſiùs. *Dignotio.* Dignoſcentur autem indurantia ſapore, qui nec calorem denotet, nec linguam uel mordicet, uel contrahat: cùm enim frigida eſſe oporteat, certè nec ſalſa ſunt, nec acria, nec amara, nec dulcia: cumq; ut quidpiam induretur (quod à Galeno probè annotatum eſt) nulla fieri debeat euacuatio, nulla quoq; opus eſt adſtrictione: quo fit, ut nec acerba ſint indurantia, nec auſtera: fortè nec acida fuerint, ſiquidẽ attenuantia eſſe non debent. Mixtus ergo ſapor eſt indurantium, niſi quis inſipida uocare uelit.

DE TENDENTIBVS ET LAXANTIBVS, CAP. X.

TENDVNTVR membra uarias ob cauſas, ut totidem quoque modis laxari poſsint: aliquando namque ſiccitate nimia, frigore nonnunquam, uel repletione, uel ſcirrho contrahuntur, aut iunctis horum aliquibus.

CVM itaque laxantia uel ad humectantia referri poſsint, ex Galeni ſenten-

A ſententia, uel ad calefacientia, uel ad mollientia, uel ad euacuantia, non opus eſſe uidebatur, ut eis proprium caput attribueretur, atq; ſi propria quædam eorũ uis eſſet, de qua ſeparatim tractaretur. Etſi uerò de laxantibus aliàs egimus, in primis nimirum medicamentorum qualitatibus, cùm calefacientium & humectantium uires exponeremus, in ſecundis etiam, ubi naturam emollientium deſcripſimus: hoc tamen loco laxantia nobis ſunt diligentiùs expendenda, cùm laxantium nomine non humectantia, uel calefacientia, uel mollientia, uel euacuantia intelligantur: (hæc namque propriis denotantur nominibus) ſed quæ iunctis uiribus & humectant: & calefaciunt: quam ob cauſam inter ſecundas medi-
B camentorum facultates numerantur.

Distingvenda ſunt igitur, quæ propriè laxantia dicuntur, ab emollientibus, & euacuantibus. De his ſuo loco, & maximè cùm diſcutientia tractabimus. Cùm itaque laxantia cum emollientibus in eo conueniant, quòd utriſque facultas inſit & calefaciendi, & humectandi, ſæpenumero confunduntur, ut interea diſcrimen poſsit difficulter inueſtigari. Laxitas & tenſio partibus adſcribũtur mobilibus, ut ligamentis, membranis, muſculis & ſimilibus: mollities autem, & duritas propriè rebus competunt, quæ digitis palpari poſſunt. Hæc in fidibus & cera facilè dignoſcentur: molleſcit enim cera, fides uerò laxari dicuntur. Diſcrimen
C hoc à partibus ſumptum, ueram differentiam non conſtituit. Hac enim ratione unum, & idem uarios edere poteſt effectus. Quæ laxant ergo, minus calida eſſe uidentur, minusq; ſicca, quàm quæ molliunt. Hæc enim ſuo calore magis, illa uerò humiditate magis operantur.

Praecipvvs eſt laxãtium uſus in conuulſionibus, quas & frigus inducit & ſiccitas, quamuis & ab aliis cauſis orta conuulſio laxantibus interdum curetur. Vſus.

Caetervm iiſdem, quibus emollientia, facilè dignoſcentur, ut amplius deſcribenda non ſint. Dignotio.

D DE RAREFACIENTIBVS ET DENSANTIBVS, CAP. XI.

Laxantibvs proxima ſunt rarefacientia, quæ cutis meatus reſerant ac dilatant: id tamen diſcriminis eſſe uidetur, quòd hæc minus humida ſint, & tenuium partium: infarctos enim cutis meatibus humores ſecant, & diſſoluunt, atq; adeò poros reddunt ampliores. Hæc quidem calida ſunt: tantus tamen calor non eſt, ut materiam uel attrahant, uel diſcutiant, quod ſuo loco patebit euidentius.

Caetervm quòd calida ſint rarefacientia, frigida ſunt hiſce contraria, quæ nimirum cutis meatus ligant, & continent. Hæc humida eſſe ſtatuit Galenus, ut eadem ſint cum indurantibus, quę priùs oſtendit humida

mida eſſe & frigida. Diſcrimen ex Galeni ſententia, qui uolet, exponat. Eadem certè propoſuit indurantium exempla, quæ condenſantium, ut nec in his, nec in eorum deſcriptione ulla conſpiciatur differentia. Quòd ſi eadem ſint condenſantia, & indurantia, eadem quoque eſſe oportebit, quæ molliunt & quæ rarefaciunt. Quia uerò non fert inſtituti noſtri ratio, ut ſubtiliùs hæc & copioſiùs exponamus, non morabimur in hiſce diutius, ſed ea uel aliàs tractabimus, uel aliis tractanda committemus. A

NON equidem dubium eſt, quin ea, quæ refrigerant, ſimul & adſtringunt, ipſos quoque cutis meatus condenſent: talia tamen non uult eſſe Galenus, ideò fortaſsis, ut rarefacientibus, ora uaſorum aperientibus, & diſcutientibus ſua poſsit attribuere contraria. Nam ſi condenſantia craſſarum partium eſſe ſtatuiſſet, eadem quoque ora uaſorum aperientibus fuiſſent opponenda. Sed hæc ſequenti capite docebuntur apertiùs, ut diſcrimen inter rarefacientia ora uaſorum aperientia intelligatur. B

Vſus. RAREFACIENTIBVS autem utimur, ut ex modò deſcriptis colligere licet, ad cutis meatus aperiendos & dilatandos, ut uapores, aut fuligines ex concalfacto ſanguine difflari poſsint: quo nomine ueteribus in more poſitum erat, ut ſeipſos exercitaturi priùs inungerent, ne concluſi uapores uel febres excitarent, uel aliud uiſceribus damnum inferrent. Hac eadem ratione rarefacientia proſunt ad mitigandos dolores: dilatatis enim cutis meatibus materia dolorem mouens faciliùs expellitur. C

VENIT & aliud in mentem, quo poſsit & aliâ reddi ratio, cur rarefacientia leniendis doloribus competant. Notum hoc eſt experientia, cutem, ſi uel nimia ſiccitate corrugetur, uel ſit nimio rigida frigore, ubi leuiter attingitur, dolere plurimum. Hinc fit, ut in tumoribus non ipſa ſolummodo humorum copia dolorem moueat, ſed cutis durities, & tenſio. Quare cùm laxent etiam, & emolliant rarefacientia, dolores his quoque mitigant operationibus, niſi uires unius eiuſdemque medicamenti diſtinguere præſtet, ut alia ſit qua laxat, alia qua mollit, alia qua rarefacit. D

Denſantium uſus. PORRO ſua quoque denſantibus eſt utilitas, ut nimirum cutis firmior reddatur atque robuſtior, tum ad euitandam externorum iniuriam, tum ad nimium ſudorem, uel ſpirituum diſſolutionem inhibēdam, quo nomine ueteres à balneo frigida inſpergebantur, ut ea ratione membra quæ calida lotione languidiora eſſent, confirmarentur.

Dignotio. QVOD autem rarefacientia eadem fermè ſint cum laxantibus & emollientibus, iiſdem quoque dignoſcuntur qualitatibus, ſapore nimirum calorem moderatum denotante: quemadmodum denſantia quo-

que

A que, cùm contraria ſint his, frigiditate pollent non uſqueadeò uehementi. Quæ linguam ergo uel mordaci uellicant, uel adſtringenti ſapore contrahunt, ex Galeni ſententia nequaquam inter denſantia numerabuntur.

DE MEDICAMENTIS ORA VASORVM APERIENTIBVS,

Caput XII.

CVM Galenus eodem capite, quo de rarefacientibus egit, hæc
B quoque medicamenta diſcuſſerit, quæ ora uaſorum aperiunt, ideo de his hoc capite nobis agendum eſſe uidebatur, licet hæc ad tergentium claſſem referre conſtituiſſemus: quod fortaſsis etiam fuiſſet multo conſultius, ut facilè coniicere poterit, qui horum naturam diligentiùs examinauerit. Hæc itaque cenſet Galenus calida quidem eſſe, craſſarum tamen partium, & mordacia. Mirum certè uideri poſſit, quòd aperientibus ſubſtantiæ craſsities attribuatur, qua quidem obſtruere potius, quàm aperire poſſe uidentur. Sciendum eſt igitur, hæc non eadem eſſe cum obſtructiones tollentibus: ſiquidem obſtructiones incidentia poſcunt, quibus non partium craſsities, ſed ſubſtantiæ te-
C nuitas ineſt, ut faciliùs penetrare poſsint: quæ uerò uaſorum oſcula dicuntur aperire, non ſubtilia, ſed craſſa ſunt, ut non penetrent ſolùm, ſed meatus, per quos tranſeunt, potentiores reddant. Hinc eis Galenus probè præter calorem, & partium craſsitiem, & acredinem attribuit & mordacitatem: ut calor acris exiſtens, uel ad incidendum & penetrandum eſſet efficax: ſubſtantia uerò mordax non obſtrueret, ſed exederet ora uaſorum, aut etiam corraderet.

HIS CE contrariis Galenus etiam partium craſsitiem adſcribit, ſed quæ ſit mordacitatis expers. Stegnotica Græcis dicuntur: occludentia uocare licebit, quòd uaſorum oſcula coarctent. Frigida certè ſunt o-
D mnia, quemadmodum & ea, quæ cutis meatus condenſant: ſed uis etiam eis ineſt, qua uaſorum oſcula conſtringere poſsint. Cutis enim leuioribus facilè contrahitur, cùm uaſcula non, niſi uehementer conſtringentibus, occludi poſsint. Hinc condenſantia ſtatuit Galenus humida eſſe, quòd talia tantam adſtringendi uim non habeant, atque ſi ſicca ſimul eſſent & ſubſtantia craſsiori. Cæterùm ut hæc ab obſtruentibus, aut emplaſticis differant, ſuo loco demonſtrabitur.

APERIENTIVM uſus ex uaſculorum uſu facilè colligitur. Cùm Vſus.
hæc enim ſanguinem contineant, qui uel copia, uel prauitate nocet interdum, hiſce malis ſuccurrendum eſt aperientibus, & maximè ad referandas hæmorrhoidas. An uerò mouendis menſibus ea competant, ſuo tempore docebitur. Hiſce contraria contrarius etiam pro-

dunt effectus: ſiquidem hæmorrhoidas, aliosque ſanguinis fluxus inhibent. Hæc Galeno ſenſiles cohibent excretiones. Quòd ſi ſudorem intellexerit, non exiſtimauerim eſſe fatendum: licet enim hæc ſudorem quoque cohibeant, contraria tamen non ſunt, ipſo etiam Galeno atteſtante, ſudorem promouentibus. A

Dignotio. APERIENTIA ſapore iam aliquoties expoſito, facilè dignoſcentur: cùm enim acria ſint & mordacia, linguam pungunt, & corradunt. Occludentia uerò, quòd frigida ſint, & adſtringant ſine mordacitate, linguam equidem coarctant, non autem uellicant, aut exedunt.

DE ATTENVANTIBVS MEDICAMENTIS, CAP. XIII. B

APERIENTIBVS proxima ſunt attenuantia, quibus facultas ineſt ad ſoluendas uiſcerum obſtructiones. Obſtruuntur autem craſsis & uiſcoſis humoribus: quo fit, ut hæc medicamenta tenui debeant eſſe ſubſtantia. Num uerò calida ſint omnia, dubitari meritò poteſt, quòd frigida etiam inueniãtur, quæ glutinoſos humores incidũt, & obſtructiones liberãt: ut acetum, cichorium & ſimilia. Neceſſaria quidem eſt partium tenuitas, aliud tamẽ eſt, quod incidere poſsit: ſiquidem medicis ſubſtantiæ nomine non ipſa facultas, ſed eius ſubiectum intelligitur, quod patitur potius quàm ut agat quidpiam, quo nomine ſiccitatem & humiditatem paſsiuas Philoſophi qualitates appellarunt. Itaque uel frigori, uel calori uis hæc eſt adſcribenda, cumque frigus partes conſtringat potius quàm diuidat, non immeritò fortaſsis attenuantia neceſſariò calida eſſe ſtatuentur. Quòd ſi quis frigida quæpiam opponat, quibus ſua quoque uis inſit attenuandi, non omnino caloris expertia ſtatuemus eſſe: quin quanta fuerit attenuandi uis, tantum quoq; caliditatis gradum aſſequantur. C

Vſus. QVOD in humano corpore uarios affectus inferant obſtructiones, uaria quoque eſt & multiplex attenuantium utilitas, ad expurgandum pituita thoracem, mouendos menſes, & uiſcerum ductus expediendos. D

Tempus utendi. NON priùs autem utendum eſt attenuantibus, quàm uentriculus, & inteſtina prauis expurgata ſint humoribus; ne attenuãtium uſu in uenas rapiantur, atq; adeò uel uiſcera magis obſtruant, uel febres excitent, aut grauiores efficiant.

Dignotio. SAPORE quidem acria ſunt hæc & amara, linguam tamẽ diſſoluunt potius, quàm contrahant; cùm tenuium ſint partium, & adſtrictionis expertia.

DE

A

DE MEDICAMENTIS ATTRAHENTIBVS, CAP. XIIII.

VARIA eſt attrahentium natura. Quædam enim manifeſta, quædam occulta qualitate, uel ſpicula, uel humores attrahunt. De occultis rerum proprietatibus aliàs: nunc ea nobis examinanda ſunt, quorum attractio certà ratione comprobatur. Manifeſtis ergo qualitatibus attrahentia calida ſunt, partiumq; tenuium. Ipſo quidem calore fit attractio, ſubſtantiæ tamen tenuitas ideò requiritur, ut humores
B ex alto auocentur, quo nomine attrahentium uis in intima uſque penetrare debet. Quæ uerò craſſarum ſunt partium, in altum ferri nequeunt, & poros contrahentia repellunt potiùs quàm attrahant. Varius eſt & *Vſus.* multiplex uſus attrahentium ut nimirum uiſcera prauis humoribus exonerentur: his enim medicamentis forinſecus admotis materia peccans ab interno corpore ad ſuperficiem attrahitur. Eadem ratione critici naturæ conatus adiuuantur, cùm abſceſsibus adhibentur attrahentia. Ad extrahendum è corpore uirus probata eſt horum medicamentorum utilitas. Curantur his quoque partes perfrigeratæ, non ea ſolùm, qua ſuo contactu calefaciunt, ratione, ſed quòd ſpiritus, quibus uita calorque fo-
C uetur, attrahant: quo certè modo tabidas, ac ueluti ſyderatas partes reficiunt non calore ſolùm, ſed attracto, quo foueantur, alimento. Sunt & alij attrahentium effectus, qui tamen ad hos referri poſsint. Dignoſcuntur attrahētia iiſdem ferè, quibus attenuantia: ſiquidem utriſq; partium tenuitas ineſt, & calor non mediocris, ut ſecundùm magis & minus ſolū differre uideantur. Fortè tamen & hoc diſcrimen fuerit euidentius, ut partium tenuitas attenuantibus, calor uerò magis proprius ſit attrahentibus. Calor itaque non guſtu ſolo, ſed ipſo quoque tactu manifeſtus attrahentia prodit. *Dignotio.*

D

DE DISCVTIENTIBVS, CAP. XV.

DVPLICIA Practici reſoluentia conſtituerunt: alia leuiora, quæ rarefacientia, uel ἀραιωτικὰ nominarunt, de quibus ſuprà egimus: alia uerò fortiora, quæ διαφορητικὰ, propriè diſcutientia nuncuparunt: de his hoc capite ſumus acturi.

DISCVTIENTIBVS natura eſt cum attrahentibus adeò affinis, ut diſcutientia nulla ſint, quin eadem attrahere poſsint, & uix ullum attrahens inueniatur, quin idipſum quodammodo quoq; diſcutiat. Hæc uerò differentia ſtatui poterit, ut quæ diſcutiunt, calidiora ſint attrahentibus. Non eſt igitur, ut de diſcutientium natura quicquam ſcribamus ampliùs, cùm ex ſuprà ſcriptis facilè colligi poſsit. Vſus autem uel ipſo *Vſus.* nomine ſatis patet: ſiquidem quos nimia repletio morbos parit, eos cu-

rat euacuatio. Cæterùm nec ſanguis, nec humores craſsi diſcutiuntur: A ſanguinis enim copia uenarum ſectione, craſsi uerò humores purgationibus educuntur. Sudoribus ergo, uel inſenſili tranſpiratione, uel ſeroſa humiditas, uel fuligo, tetrique uapores diſcutiuntur. Hinc hydropicorum aquas exhauriunt, podagricis & iſchiadicis opitulantur, phlegmonas curant, alioſq; humores minuunt. Quia uerò niſi recta methodo diſcutientibus utamur, nocent ſæpenumero plurimũ, non eſt temerè quiduis magna ui diſcutiendum.

TVMORES enim diſcutientibus interdum indurantur adeò, ut pòſt curari nequeant, dum quod in eis tenue eſt, difflatur, remanet autẽ, quod durum eſt. Hinc uariè practici diſcutientibus utuntur, ea nonnunquam B repellentibus, aliquando iungentes emollientibus pro uariis tumorum affectibus. Quæ uerò ſint in diſcutientium uſu medicinam facturis obſeruanda, non eſt ut hoc loco doceamus, ne propoſiti noſtri limites tráſgrediamur. Fit etiam, ut diſcutientibus grauiſsima nonnunquam inferantur ſymptomata, cùm uidelicet uel materia non cedit, uel in partes nobiliores propellitur, uel plus aliunde attrahitur, quàm diſcutiatur. Ad hæc euitanda ſuas habent medici regulas, ut uel præcedát purgationes, uel materia concoquatur & attenuetur, de quibus non eſt hoc loco tractandum copioſiùs.

EX his autem facilè colligitur, quo ſit morbi tempore diſcutientibus C utendum, in declinatione nimirum. Quamuis enim iis in phlegmones augmento & ſtatu nonnunquam utamur, tum tamen non pura ſunt, ſed eis immixta ſunt repellentia, pro curationis ſcopo.

Dignotio. DIGNOSCVNTVR diſcutientia, quemadmodum & attrahentia, ſapore, qui linguam adurat, acri uidelicet, utpote cùm & tenuium partiũ ſint, & calidiſsima. Nullus hic eſt adſtrictioni locus: quò fit, ut ea linguá quoque non contrahant.

DE REPELLENTIBVS,

CAP. XVI. D

TRIBVS modò deſcriptis medicamentorum generibus, ſunt, qui repellentia ſolùm opponant. Cùm enim una ferè ſit omnibus natura, unum quoque uidetur eis opponi poſſe contrarium, quod & frigidum ſit, & craſſarum partium: ſiquidem & calida ſunt, & tenuis ſubſtantiæ, quæ attenuant, quæ attrahunt, & quæ diſcutiunt. Si tamen horum natura diligentiùs examinetur, ſuum unicuique competet contrarium, ut attenuantibus incraſſantia correſpondeant, attrahentibus repellentia, & diſcutientibus, quæ humores continent, & tenaciores reddunt. De incraſſantibus aliquid ſuprà dictum eſt, ubi de indurantibus ageremus: de iis autem, quę diſcutientibus contrariantur, nihil eſt, quod hoc loco ſcribamus, cùm horum uice repellentibus utamur. Varia eſt

A Authorum de repellentibus ſententia. Cùm enim uariis modis influxus inhiberi poſsit, totidem rationibus repellentia definire licebit. Influxum autem cohibent, quæ refrigerant, quæ conſtringunt, quæ obſtruunt & incraſſant, ut ex Arabum decretis annotauit Hollerius. Hæc ſi ita ſint, non attrahentibus modò, ſed & attenuantibus & diſcutientibus contraria meritò ſtatuentur eſſe repellentia. Propriè tamen ea repellere dicuntur, quæ non influxum ſolùmodò ſiſtunt, ut ſunt incraſſantia & obſtruentia, ſed quæ uel influentes, uel in parte iam hærentes humores aliò propellunt, ut repellentibus natura ſit frigida, craſſarum partium & adſtringens. Hæc equidem ſimplicisſima ſunt repellentia: ſunt tamen alia, quæ B tenuium ſunt partium: alia calida quoque ſunt, & inter repellentia numerantur. Adſtrictio certè competit omnibus, ut hac definiri poſsint repellentia. Quæ uerò præter adſtrictionem & frigida ſunt, & tenuis ſubſtantiæ, cæteris operantur efficaciùs.

DIGNOSCENTVR itaque repellentia ſapore uel acido, uel acerbo, uel auſtero: ſiquidem hi, quòd adſtrictione participent, linguam ſuo ſtatim contactu contrahunt. *Dignotio.*

REPELLENTIBVS in multis affectibus utimur, ut in calidis tumoribus, capitis dolore, & ſimilibus: his enim uapores in febribus maximè à capite arcētur, influxu repercuſſo phlegmonarum augmentum inhibetur. *Vſus.*

C Commodiſsimum uerò tempus, quo repellentibus in calidis tumoribus uti licet, principium eſt & augmentum, quibus nimirum influxus maximè uiget. Cùm autem duo ſint in tumorum cura ſcopi, ut quod influit, repellatur, & quod iam infixum eſt, diſcutiatur, in principio commodiſsimè repellimus, in declinatione uerò diſcutimus, & mediis temporibus utraque miſcentur, ea ratione tamen, ut in augmento repellentia ſuperent, in ſtatu diſcutientia. Porrò quòd humores interdum uel copioſi ſint, uel criticè per abſceſſus expellantur, aut materia uenenoſa ſit, uel abſtinendum eſt repellentibus, uel priùs eſt purgatione minuenda materia, ne repellentium uſu in uiſcera protrudatur, atq; D adeò magis perículoſa inducat ſymptomata, & maximè ſi uiſcerum aliquod infirmius exiſtat. Quòd ſi grauis etiam dolor infeſtet, metuenda ſunt repellentia. Cauendum eſt præterea, ne repellentium uſu cutis nimium contrahatur: ita ſiquidem ſcopus alter impediretur, nec tumoris materia diſcuti poſſet. *Tempus utendi.*

DE MEDICAMENTIS ADVRENTIBVS.

Caput XVII.

ΠΥΡΩΤΙΚΑ Græcis uocantur medicaméta, quæ calore ſunt adeò uehementi, ut cutem non ſecus atque feruens aqua uel ignis adurant.

Ignea certè uis omnibus ineſt, ut natura ſiccißima ſint, & calidißima: A
ſunt ſuis tamen etiam diſtincta gradibus, ut mitiora ſint alia, quæ cuti ru
borem atque puſtulas inducunt: alia uehementiora, quæ ſuo contactu
carnem abſumunt: his ad cauteria, illis ad phęnigmos utimur, dropaces,
& ſimilia.

Dignotio. DIGNOSCVNTVR adurentia tactu magis, quàm ſapore: talia ſiquidem ſunt, ut cutem denſam, humoresque durißimos corradant atque abſumant. Leuiora tamen acria ſunt, & deguſtata linguam acriter pungunt. *Vſus.* Adurentibus utimur interdum ad exuccas partes, tabidas, ac propè extinctas reficiendas. his enim caleſcunt, attractoque fouentur alimento. Pilos etiam adurentibus extirpamus, duroſque & calloſos tumores, tubercula, uerrucas, polypos & hiſce ſimilia. B Morbis etiam diuturnis conferunt, podagricis adultisque capitis doloribus, aliis item cerebri frigidis & humidis affectibus. Fiſtulas quoque malignaque compeſcunt ulcera. Denique periculoſos humorum defluxus ad corporis ſuperficiem deriuant & exhauriunt, aliaque quamplurima commoda præſtant, quæ quotidiana docebit experientia medicinam facturos. *Tempus utendi.* Cautè tamen & circumſpectè his utendum eſt medicamentis, ne uel febres excitent, uel conuulſiones: quo fit, ut eis utendum non ſit, quin priùs bene ſit corpus expurgatum.

Aduſtionis modus. CVM autem pyroticis ad impinguandas, uitæque reſtituendas partes utimur, hic ſeruari poterit modus, ut mitigantibus temperentur, ne cutem exurant, nec in parte diutiùs hæreant, ſi diſcuti tumor incipiat: C hîc enim replendum eſt, non euacuandum. Quæ uerò carnem ignea ui detrahunt, maius inferunt periculum: ideò diligenter pars affecta eſt obſeruanda, ut ratio quoque partium uicinarum habeatur, ne forſan inflammatione corripiantur: quod incommodum euitatur, ſi refrigerantibus undequaque muniantur.

DE MEDICAMENTIS EXTERGENTIBVS, CAP. XVIII. D

HACTENVS eas expediuimus medicamētorum qualitates, quæ uel ad calorem, uel ad frigus referri poterant. Extergentia uerò quòd nec ad calefaciendi uim reduci poſſent, nec ad refrigerādi non fuerunt antè diſcutienda, quàm calefacientium claſſem abſoluiſſemus. Abſtergentium itaq; natura nec caliditate, nec frigiditate uidetur eſſe definienda, ſiquidem & calida inueniuntur, & frigida, quibus tergendi uis attribuitur. Eſt ergo facultas hæc abſtergendi terrena quædā ſubſtantiæ qualitas, quæ ſordes partibus inhærentes ſuo contractu rapit, & expurgat. Hîc autem diſcrimen inter ablutionem & abſterſionem obſeruandum eſt, cùm utraque ſæpenumero confundantur. Abluunt liquida, quæ ſordes ſuo fluxu ſecum trahunt: nondum tamen hæc abſtergentia nomi-

A nominantur, niſi quadam uel aſperitate, uel nitroſa ui ſordes etiam impactas eliciant. Hìc etiam differentia patet inter abſtergentia, & diſcutientia: ſiquidem hæc craſſos humores extenuant, at facilè pertranſeunt, & eas ſolùm ſordes expurgant, quę ob ſui craſsitiem diſsipari non poterát: extergentia uerò ſordes parti tenaciùs adhærentes rapiũt. Porrò tergentium aliqua leuiora ſunt, quæ ῥυπτικὰ Græci uocát: aliqua uerò uehementiora: quæ non abſque ratione diſtinguuntur, cùm ea quæ ualidiùs extergunt (cathæretica nominát) aliquibus ad pyrotica referantur, atqı ſi pręter abſtergendi facultatem uim etiam haberent adurentem, quod forſan admitti poſſent, niſi forent ex eis aliqua quoque frigidiſsima.

B NON uno tergentia ſapore dignoſcuntur: ſiquidem & dulcia tergent, & ſalſa, & amara: quæ uerò frigida ſunt, ſe magis aliqua tactili qualitate produnt, quàm ſapore: nec enim acida, nec auſtera, nec acerba dicuntur eſſe abſtergentia, cùm abſtergentibus adſtrictio ſit aduerſiſsima, utpote qua ſordes parti magis impingantur. *Dignotio.*

ABSTERGENTIBVS ad ſaniem, pus aliasque ulcerum ſordes expurgandas utimur: cathæretica uerò non ſordes ſolùm, ſed ipſam quoq; carnem exedunt, & abſumunt, ſed alio, quàm adurentia, modo. Hæc enim ignea ui quas contigerint partes, non abradunt, ut cathæretica, ſed deurunt, & in cruſtam mutant, quæ pòſt emollientibus abſcedit. Eſt & a- *Vſus.*

C lia tergentium utilitas, quæ ſuo loco patebit, ubi ſarcoticorum naturam exponemus. Quando ſit autem abſtergentibus utendum, non ipſa ſolùm ulceris affectio docebit, ſed ipſius etiam corporis temperamentum. Nam ſi uel plethoricum ſit, uel cacochymon, hiſce priùs prouidebitur: aliàs nec ulcerum, nec uulnerum cura proſperè ſuccedet. *Vtendi tempus.*

IPSA quoq; partis abſtergendæ ſymptomata ſuas habent indicationes, ut uel dolor ſimul cum abſterſione leniendus ſit, uel aliqua ulceris pars maturanda, uel ſiſtendus influxus, uel inflámatio temperanda: quæ prudens artifex in curatione diligenter obſeruabit. *Vtendi ratio.*

D DE MEDICAMENTIS EMPLASTICIS, CAP. XIX.

MODO deſcriptis cõtraria ſunt glutinoſa: Græcis ἐμπλαστικὰ dicuntur: quæ pingui uel tenaci ſubſtantia ceu glutine partes, earúmque ductus obfarciunt. Ab obſtruentibus diſsident, quòd meatus non oppleant ſolummodo, ſed eis inſtar uiſci tenaciter adhæreſcant. Horum natura, uelut abſtergentium, nulla primarum qualitatum definiri poteſt: hæc enim uis totius ſubſtantiæ, non alicuius eſt qualitatis. Sunt itaque glutinoſa calore quodammodo, & frigore temperata, quibus humiditas ineſt aereo lentore permixta.

SAPOR ineſt emplaſticis uel nullus, uel qui nec caloris, nec frigoris exceſſum denotet. Pinguia ſunt ergo, uel inſipida, uel dulcia quodammo- *Dignotio.*

Vſus. do, tactuq; lenta & uiſcoſa, quibus emplaſtica uis attribuitur. Ad ſanguinis impetus inhibendos, aliaſque fluxiones coercendas emplaſticis utimur. Horum etiam uſus eſt ad ſuppurandum. Cutis enim meatus opplent, caloremque continent, quo tumores apprimè maturentur. Cæteri quoq; medicamentis admiſcentur, ut in emplaſtrorum formam componantur, atque adeò partibus meliùs adhæreant. A

DE TERTIIS MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS.

DE MEDICAMENTIS PVS MOVENTIBVS, CAP. XX.

B

MAGNA eſt emollientibus, & hiſce medicamentis, quæ pus mouent, affinitas. Vtriſque ſiquidem calor ineſt, qui temperatus ſit, & partium, quibus adhibentur, temperaturæ ſimilis, etſi calidiora ſunt emollientia, iunctamque habent (authore quidem Galeno, ut ſuprà monuimus) exiccandi uim, cum pus mouentia exiſtentem in partibus humiditatem ſeruent. Hoc uerò diſcrimen an ferri debeat, facilè intelliget, qui tumores conſiderauerit, quibus accommodantur emollientia. Scirrhos enim fatetur Galenus ex atra bile, & reſiccata pituita fieri, C ut cùm curentur contrariis, non exiccare, ſed humectare debent emollientia: ſed de his ſuprà copioſiùs.

DIFFERENTIA certè eſt in effectibus manifeſtiſsima, ſiquidem alteratio eſt, cùm quæ dura ſunt, emolliuntur. Pus uerò non qualitate ſolùm, ſed ipſamet ſubſtantia differt ab iis, quæ ſuppurantur, ut generatio ueriùs dici poſsit, quàm alteratio, ſi quid in pus commutetur. Hinc non ineptè coctionem uocant eam, quæ in pus fit conuerſio. Naturalis namque calor efficiens eſt ſuppurationis cauſa, nec quicquam extrinſecus appoſitum per ſe ſuppurat: ſed ea ratione ſuppurantia uocantur medicamenta, quòd blando calore inſitum foueant calorem. Fouetur autem calor non iis ſolùm medicamentis, quæ calore ſunt temperata, ſed D iis etiam, quæ cutis poros ſuo lentore, ceu glutino replent & obfarciunt, ne partis affectæ calor diſsipetur. Etſi uerò quæ conſtringunt, hanc quoque ſpirituum, & inſiti caloris diſsipationem prohibent, non ideo tamen ſuppurationem promouent, cùm in ſuppurandis humiditas retinenda ſit potius, quàm exprimenda.

Dignotio. CVM itaque ſuppurantia calorem habeant, qui nobis inſito non ſit abſimilis, ſapore quoque ſimili dignoſcentur: ſiquidem quæ calida ſunt uehementiùs, uel acredine, uel amarore ſunt inſuauia. In ſuppurantibus etiam nulla uel adſtrictio, uel mordacitas, aut nitroſa uis animaduertitur: talia ſiquidem benignam naturæ maturationem impedi-

A unt potius, quàm iuuent. Licet autem ſuppurantia nullum ſaporem habeant, qui caloris exceſſum denotet, non ideò tamen guſtu grata ſunt omnia, quibus ad ſuppurandum utimur. Poſſunt tamen extrinſecus eſſe ſuauia, quæ ſi uel odorentur, nauſeam moueant.

SVPPVRANTIVM uſus ad maturandas phlegmonas eſt frequentiſsimus: hic enim naturæ motus eſt ad curãdos tales tumores optimus, ut non modò non impediri debeat, ſed commodis ad hoc medicamentis iuuari. Commodiſsimum his utendi tempus eſt, ubi defluxio conſtiterit, & dolor ex æſtu nimio temperatus fuerit, ut circa ſtatum maximè ſuppurantia ſint adhibenda, quo nimirum tempore in ſummo conB flictu eſt, ut ſuo calore (quem ſuppurantia iuuant) malignam tumorum materiam in benigniorem ſubſtantiam conuertat, quò pòſt faciliùs expurgari poſsit. *Vſus.* *Tempus utendi.*

DE MEDICAMENTIS VRINAM CIENTIBVS, CAP. XXI.

MVLTAE ſunt cauſæ, quibus urina ſupprimitur. Aut enim exiccatione nimia, ſudoribus, aliiſq; ſimilibus uel abſumitur, uel aliò deriuatur: aut renum inflammatione, aut uiarum, per quas urina defluit, compreſsione ſiſtitur. His quæ medentur, nondum propriè diuC retica nominantur: ſed quæ ſanguinem fundunt, extenuant ac ſecernũt. Vrina ſiquidem pars eſt ſanguinis tenuiſsima, quæ in renibus à craſsiori parte ſecernitur. Cùm itaq; uel craſsior eſt ſanguis, uel uiſcoſior, facilè partes eius ſegregari nequeunt, niſi medicamentis incidentibus, & abſtergentibus oppido ſuccurratur. Quòd autem Galenus ſanguinem aſſerat abſq; calido ualore nec fundi poſſe, nec ſegregari, mirum uideri poſſit, quòd inter diuretica numerentur, quæ non ſolùm non ualidè calefaciunt, ſed refrigerant, ut ſunt quatuor ſemina frigida maiora, fructus halicacabi rubentes, & hiſce ſimilia. Sed hæc urinas mouent, non quòd ſanguinem fundant, ac ſegregent, ſed quòd urinæ meatus abſtergant, & exD purgent: quò fit, ut duplicia conſtitui poſsint diuretica: quod monuiſſe profuerat, ut urinas cientium natura meliùs intelligeretur. Abſtergentibus autem hoc etiam ineſſe oportet, ut tenuium ſint partium, quò poſſint ad renes uſq; penetrare, humorumq; craſsitiem incidere.

ACRI ſapore dignoſcuntur urinas cientia: cùm enim ualidè calida ſint, & incidant, potentiſsimè acria ſunt omnino. Licet enim amara ualdè quoque calida exiſtant, humoresq; craſſos extenuare poſsint, ſiccitate tamen pollent maiore, quàm quæ ciendis urinis conueniat, & terrena ſunt ſubſtantia: quò fit, ut non æquè, uelut acria, incidere poſsint. Quæ uerò frigida urinas mouent, non acria quidem ſunt, ſed præter nitroſam abſtergendi uim, facultatem etiam habent incidendi, quam uel ad leuem acredinem, uel amarorem referre poſsis. *Dignotio.*

Vſus. VRINAS cientium uſus ſatis uel ipſo nomine patet, ut ampliori diſ- A
Tempus utendi. curſu non ſit deſcribendus. Quoniam uerò acrium natura eſt, ut quos in inteſtinis & uenis attigerint humores, ad ipſos etiam renes deducant, non quouis tempore diureticis utendū eſt, ne craſſorum humorum influxu magis urina forſan impediatur. Priùs ergo uiæ, per quas hæc medicamenta ferri neceſſe eſt, expurgabuntur, poſtea commodiùs urina ciebitur.

DE MEDICAMENTIS MENSES MOVENTIBVS, CAP. XXII.

MAGNAM hæc medicamenta cum modò deſcriptis habent affinitatem. Nam quæ menſes mouent, urinas etiam cient. & eadem fermè utriſq; natura eſt; calida nimirum & tenuis eſſentiæ. Hoc tamen diſcriminis inter ea conſtituit Galenus, ut quæ cient urinas, ualidè ſiccent: non autem, quæ menſes mouent. Cuius fortaſsis hęc ratio fuerit; quòd quę ualidiùs exiccant, ſanguinem abſumant, atq; adeò (quod & ea ratione minus fluxilis reddatur, eiusq; copia minuatur) menſiū eductionem impediant, cùm tamen ſiccitas adeò cientibus urinam incommodo non ſit, ut ea maximè hoc præſtare cenſeat Galenus, quæ præter calefaciendi uim ualidam quoq; ſortita ſunt ſiccitatem: & hoc eo nomine, quòd calore ſegregata craſsior ſanguinis pars à magis tenui, magis etiam in ſeſe cogatur, ut quod ſeroſum eſt, exprimatur. Hæc ſunt equidē, quæ nobis ex Galeni ſententia dicenda fuerant ad horum medicamentorum naturam intelligendam, quibus & hoc adiiciemus non minus forſan utile, quàm intellectu iucundum. Vt menſes facilè procedāt non eſt ſolùm fundendus & attenuandus ſanguis, ſed uaſculorum oſcula ſunt etiam aperienda: ſiquidem inſenſili tranſpiratione non ſanguis, ſed ſudor ſeroſaq; ſanguinis pars euacuatur. Quæ uerò uaſorum ora reſerant, terreni quidpiam in ſe continent, quo non penetrant ſolùm, ſed penetrando meatus dilatant, ſordesq; (ſi quæ fuerint) abſtergunt, ut talia quoque ſtatui meritò poſsint, quæ menſes mouere ſtatuuntur: quod paucis & eleganter expreſsit Fernelius. Quæ menſes mouent, (inquit) calida ferè ſunt receſſu tertio, nec tamen uehementer ſiccant: eiuſmodi ſunt amara & acria, quorum tanta uis eſt, ut in diſtantiſsima ſaluis uiribus penetrare poſsint, & uenarum ora reſerare, craſſa extenuare, & lenta detergere. B C D

Dignotio. CAETERVM ex hiſce facilè quis colliget, qua modò ratione dignoſcenda ſint, quæ menſes moueant. Cùm enim calida ſint ad tertium uſq; receſſum, & præter incidendi uim facultate polleant abſtergenti, guſtu certè linguam mordicāt, non tamen contrahunt: qualia ſunt amara, quibus uel nulla, uel leuis ineſt adſtrictio. Acria quoq; ſunt ex hiſce plurima, quæ non quòd oſcula uaſorum aperiant, menſes mouent, ſed quod craſſum ſanguinem incidant, & ſuo calore liquent, fluxilemq; reddant.

STA-

A STATVTVM naturę tempus eſt,quo ſanguinem mulieribus per uterum educat. Non ergo temerè mouenda ſunt menſtrua,ne naturę uis inferatur:nec ſi mouenda ſint,ea negligi debent,quibus mulieres ad hãc purgationem pręparantur Nam ſi cacochymum ſit corpus,prauisq; refertum humoribus,expurgãdum prius erit,quàm calidioribus utamur, ne talium uſu crudos humores in uenas protrudamus. *Tempus*

CAETERVM uaria eſt hiſce medicamentis utendi ratio. Nonnunquam enim ex horum decoctione ſyrupi conficiuntur,quandoq; potiones, aut pedum lotiones interdum etiam in forma pilularum exhibentur: etſi liquidior forma mouendis menſibus eſt accommodatior, cùm ad remotas partes medicamentorum uis penetrare debeat. Vſus autẽ & utilitas horum medicamentorum iis utiq; patet, qui nouerunt, quot, quantaq; ſæpenumero ſymptomata ex menſtruorum retentione oriantur:de quibus hoc loco non eſt agendum copioſiùs:hoc ſolùm ſcripſiſſe ſufficiat,corpus hac ſanguinis purgatione leuius reddi,naturamq; onere depoſito fieri longè alacriorem, ut ſanitas eo quoq; ſit ſecurior: ſecus enim,ſi quãdo uel prauo, uel nimio ſanguine grauetur,uel hydrops, uel epilepſia,uel alij grauiores morbi conſequuntur,qui menſtruorum prouocatione uitantur aliquando,& Hippocrates podagra negat affici mu- C lieres,niſi menſtrua defecerint. *Vtendi ratio.* B *Vſus.*

DE MEDICAMENTIS, QVAE LAC VEL GENERANT, VEL MINVVNT,

Caput XXIII.

CVM ex ſanguine lac generetur,dubium non eſt,quin ad lactis copiam ſanguis augendus ſit. Quia uerò licet interdum ſanguis copioſior exiſtat,lac non ob id augetur neceſſariò,ſiquidem uel talis fuerit ſanguis qui nequeat elaborari,uel lacti generando dicata facultas aut impedita fuerit, aut deprauata. Quamuis itaque multas ob cauſas D lac imminuatur, ea tamen propriè lac generare dicuntur, quæ multũ & probum ſanguinem efficiunt; eumque moderata incidendi facultate ad mammas deducunt. Calida ſunt ergo, tenuiumque partium,quibus lac generatur:ab iis tamen differunt, quæ uel urinam; uel menſes mouent. Hæc enim uehementer excalfaciunt, cùm temperato calore ſint,quę lac augent:ſiq; ſiccitas menſes mouentibus eſt aduerſa,certè lacti generando eſt aduerſiſsima.

SAPORE dignoſcentur hęc medicamẽta,quibus lactis augendi uis ineſt,uel pingui,uel dulci.Cùm enim & lac,& ſanguis temperata ſint,medicamentis certè uel alimentis augentur,quibus ineſt natura nõ abſimilis.Aliqua tamen (ut ex modò ſcriptis patet) in iis, quæ lac augent,animaduertitur acrimonia,quæ ad augendum ſanguinẽ aliàs non require- *Dignotio.*

 retur.

Lac minuentia. retur. Ex hiſce ſatis liquere arbitramur, quænam eis inſit natura, quibus A item rationibus dignoſcantur, quæ lac imminuunt. Cùm enim iis contraria ſint, quæ lac augent, contrariis etiam notis agnoſcentur, ut quæcunque uel exiccando ſanguinem abſumũt, uel frigiditate, uel alia quauis qualitate deteriorem reddunt, lac quò minùs generetur, impediant. Saporibus ergo dignoſcentur amaris, acerbis, auſteris, & hiſce ſimilibus, qui uel caloris, uel frigoris exceſſum indicant.

Tempus. CAETERVM quando, quibúſue rationibus lac generandum ſit, nō eſt, ut pluribus exponamus, cùm talia ex profeſſo in morborum curationibus tractentur. Hoc ſolùm admonuiſſe ſuffecerit, ſi corpus cacochymum fuerit, non priùs tentandam eſſe lactis procreationem, quàm humorum uitia correxeris. B Impura namque corpora, quò magis nutries, eò magis offendentur, ut Hippocratis notum ſit authoritate. Nec eſt etiam, ut rationes, quibus lac inhiberi poſsit, hoc loco perſequamur, ne præter inſtitutum longiùs euagemur.

Vſus. QVAE uero ſit horum medicamentorum utilitas, inde ſatis liquet, quòd moderatus lactis prouentus non ad ſugentium ſuſtentationem ſolùm proſit, ſed ipſius quoque lactantis ſanitatem tueatur: cumq́; nimia lactis copia non aſpernanda ſæpenumero ſymptomata inducat, contrariis hiſce medicamentis optimè ſuccurritur. C

DE MEDICAMENTIS SEMEN IPSVM SPECTANTIBVS,

Caput XXIIII.

VT lac à ſanguine, ſic & ſemen ſuam ab eodem ſumit originem. Sanguis enim propriis & uenis & arteriis ad uaſa, quæ uocant ſeminalia defertur, à quibus eam ſubſtantiam & calorem nanciſcitur. Cùm igitur eadem ſit utrique materia, tum lacti, tum ſemini manifeſtum certè ſit, ut ſemen augeatur, ſanguinem multùm nutrientibus alimentis D eſſe fouendum. Hoc tamen fortaſſe fuerit diſcrimen inter ea, quæ lac, & quæ ſemen augent, ut illa melioris ſucci exiſtant, hæc uerò ſanguinē reddant magis flatulentum. Hanc enim ſemini facultatem ineſſe ferunt, ut concalefactum ſpiritibus pudendum uirile diſtendat. Hæc itaq; medicamenta, quibus ſemen augetur, humida ſunt, & calore temperata: ſubſtantiam uerò magis pinguem & uiſcoſam habent, quàm quæ lacti generando ſunt accommoda. Non his autem ſolũ ad uenerem utimur, ſed iis maximè, quibus & ſemē languidum excitatur, & ſopita uenereorũ facultas exſtimulatur. Hęc calidiora ſunt, quàm ut ſemen augeant: minus tñ ſicca ſunt, q̃ ut id abſumere poſsint. Quibus itaq; facultas ineſt utraq; tũ ut ſemen augere, tũ ut ipſum reddere poſsint acrius, optima ſunt ad uenerem

exci-

A excitandam medicamenta. Cæterùm ut in hiſce uis duplex animaduertitur, ita duo ſunt in horum contrariis conſideranda. Quædam enim ſuo frigore uenerem cohibent, quædam nimio calore: ſemen hæc abſumunt, illa uerò non ſemen ſolùm languidius, ſed ipſas quoque uires ad exercendam uenerem reddunt ineptiores. Nimia namque frigiditate partes obſtupeſcunt, & humores ueluti congelantur, ut hiſce medicamentis non ipſe ſolum ſeminis motus, ſed & ipſa quoque tentigo penitus inhibeatur. Plura de his & aliis, quæ ad ſemen ſpectant, dici poſſent. Quot enim ſunt hominum, totidem quoque ſunt ſeminis intemperies, quæ non uno certè modo corriguntur: ſed de his aliàs. Hîc ea ſo-
B lùm exequi uoluimus, quę ad uenerem uel excitandam, uel inhibendam uires habent præ cæteris apertiſsimas: nam quæ nimis fluxile ſemen incraſſant, ex accidenti, non propria facultate ad ueneris uſum ualere dicuntur.

QVAE ſemen augent, calida ſunt & humida: quò fit, ut iiſdem fermè dignoſcantur, quibus ea, quorum uſu lac augeri diximus, niſi quòd pinguia magis ſint & uiſcoſa, quæ ſemen generant. non hic enim æquè ſanguinis probitas, ut in lacte procreando, deſideratur. Quæ uerò ſemen ſtimulant, ſatis ipſa dignoſcuntur acredine. Contrariis ut natura ineſt contraria, contrariis ita notis agnoſci poſſunt: frigida quidem ſaporibus fri- *Dignotio.*
C goris, & calida caloris exceſſum indicantibus.

DE tempore, quo uel augendum ſit ſemen, uel ſupprimendum, nihil eſt, quod annotari poſſe uideatur: id ſiquidem pro cuiuſque libito, uel occaſione commoda fieri poteſt. Quod tamen de lacte ſuprà ſcripſimus, idem hoc quoque loco ſcribi poſſet: ut nimirum ſi quæ uel in ſanguine, uel in interno corpore ſint uitia, corrigantur priùs, quàm augendo ſemini detur opera. Priùs etiam augendum ſemen eſt, quàm irritetur. Acria namque ſemen imminuunt: quò fit, ut paulò ante ueneris uſum conueniant. tum enim & ſemen ſuo calore diffundunt, & partes uenereas ad expulſionem extimulant: aliàs aſsiduo eorum uſu diſperditur ſemen po- *Tempus.*
D tiùs, quàm colligatur.

CAETERVM hoc quoque fuerit obſeruandum, non eadem omnibus conuenire medicamenta. Quibus enim pituita refertum corpus eſt, iis proritantibus magis, quàm multum nutrientibus alimentis, uenus excitatur. Pro uariis itaq; temperamentorum generibus, uaria quoque eſt hiſce medicamentis utendi ratio, de qua non eſt ut pluribus hoc loco differamus. *Vtendi ratio.*

QVANTA denique, & quàm neceſſaria ſit horum medicamentorum utilitas, notius eſt, quàm ut demonſtrari debeat. Ecquid enim lacte ſemen fuerit ignobilius, ſi generis humani procreatio non minùs celebranda eſt eiuſdem conſeruatione? Notum eſt præterea, ſine lacte, licèt difficiliùs, infantes nutriri poſſe, cùm ſine ſemine ſpecies humana *Vſus.*

pro-

propagari nequeat. Sed uereor, ne plures ipſa uoluptas ad uenerem alliciat, quàm prolis deſiderium. Quos autem pietas ab uſu ueneris arcet, maius ab hiſce contrariis percipient emolumentum, etſi ieiunio magis & philoſophiæ ſtudiis, quàm refrigerantium uſu, uel ſemen abſumentium libido cohibetur. A

DE MEDICAMENTIS DOLOREM SEDANTIBVS, CAP. XXV.

HAVD equidem dubium eſt, quin eadem, quę morbum facit, cauſa, dolorem excitet, ut quæ morbos curant, dolores etiam ſedare dicantur. Veruntamen ea propriè anodyna uel paregorica cenſeri debent, quæ dolorem maximè ſpectant, eumq; mitigant, & cauſa & morbo remanentibus Hæc certè calore temperata ſunt, & tenuis eſſentiæ, uel non uſque adeò calida, ut intemperiem inducere, uel multũ adaugere poſsint. Cùm enim non frigidis ſolũ, ſed calidis etiam affectibus competere debeãt, nec calore, nec frigore multum à temperatis abſunt. Calore tamen aliquantum exuperant, ea ſiquidem ratione dolorem leniunt, qua cutim laxant, eiusq; poros aperiunt, & materiam, quæ dolorem infert, quodámodo diſcutiunt: qui certè ſunt moderati caloris effectus. Licet autem calida ſint hęc medicamenta, refrigerant tamen etiam, diſcuſſa nimirum fuligine, quæ dolorem inferens, ipſum quoq; calorem augebat: quò fit, ut affectibus etiam à calida cauſa conueniant. Horũ autem natura ſatis iam expoſita eſt, cùm de laxantibus & rarefacientibus medicamentis ageremus. B C

CAETERVM quę dolorem ſedant, non demulcendo partes, ſed obſtupefaciendo narcotica, uel ὑπνωτικὰ dici, nõ autem anodyna cenſeri debent: ſiquidem non dolorem uel tollunt, uel mitigant, ſed uel partib. ſtuporem inducunt, uel ſomnum conciliantia ſenſum eis ſuffurantur, ut dolor quantuſcunque ſit, eas uelut emortuas nequaquam afficiat. Hæc ſuprà diximus intensè frigida eſſe, ut natura eis ſit ab anodynis diuerſiſsima. *Tempus utendi.* Dolorem demulcemus eo maximè tempore, quo periculum minatur: fit enim ſæpenumero, ut neglecta morbi cauſa, ei quod magis urget, inſiſtamus, ne uel dolore morbus ingraueſcat, uel alia ſubſequantur ſymptomata, quæ ſint ipſomet etiam morbo grauiora. *Modus utendi.* Is autem utendi modus eſt, ut lenientibus adſtringentia nonnunquam adiiciantur, ſiquidem metus ſit, ne fluxio nimis ad partem affectam attrahatur. Addi poſſunt etiam interdum ea, quæ morbi cauſam impugnant, ut utriq; intentioni ſimul ſatisfiat. Ad eundem modum cætera quoq; obſeruare licebit, quæ cum dolore incidunt amouenda. Anodynis forma conuenit liquida, ſiquidem dolor in cute ſit: ſin is profundior exiſtat, tanto ſolidior eſſe debebit, ne priùs medicamentum diſcutiatur, quàm eius uis ad partem affectam deuenerit. *Vſus.* Ex hiſce, quis anodynorum ſit uſus, ſatis utique D

conſtat,

A conſtat, ut tanta ſit eorum utilitas, quanta ſunt nimii doloris incommoda.

DE MEDICAMENTIS CARNEM GENERANTIBVS, CAP. XXVI.

MVLTA ſunt in ulcerum & uulnerum curatione diligenter obſeruandæ, quæ ſubinde occurrunt, & medici conatus impediũt, quo minus uel cito uel facile partes a ſe inuicem ſeparatas coniungere, & ad naturalem ſtatum reducere poſsit. Talia ſunt ſanguinis influxus, inflãmatio, durities, dolor, & alia, de quibus ſatis ſuperq; ſuprà egimus.

B Id unum hoc loco tractandum reſtat, ante quam partes ſecretæ iungantur, ut ſi quæ ſit in ulceribus, aut uulneribus cauitas, carne impleatur. Huiuſcemodi medicamenta ſarcotica nominant. Hoc opus naturæ quidem eſt, medicamentis tamen adiuuatur, quæ ſanguinem ita præparant, ut eo faciliùs in carnem uerti poſsit. Sunt ergo ſarcotica, non ea quidem medicamenta, quæ uel probum generant ſanguinem, uel affectę partis intemperiem corrigunt, ſed quę in ipſa carnis generatione ſanguinem & ulcus ipſum à corruptione tuentur. Cùm igitur natura, dum carnem generat, duo producat excrementorum genera, ſeroſos nimirum humores, (quos ichores uocant) purulentasque ſordes, ea certè remedia, quæ hæc extergent & illos abſumunt exiccando, carnẽ generare dicuntur, utpote quorum ope natura hoc muneris exequitur. Vtramque facultatem ſuprà ſatis expoſuimus, ut ſarcoticorum natura nobis iam non ſit diſcutienda copioſius. Hoc intellexiſſe ſuffi-ciet, hiſce medicamentis tantam non ineſſe uim exiccandi, ut præter ſaniem ipſum etiam ſanguinem abſumant, nec tantam extergendi facultatem, ut cum ſordibus tenellam quoq; carnem exedant. Non ergo primum ordinem tranſcendent, niſi forte duriſsima ſit & ſiccisſima pars, quæ uulnerata eſt, & ulcus humidiſsimum. Hac enim ratione uehementiùs & tergentia & ſiccantia competerent, ut modò clarum fiet.

D SARCOTICIS utimur in ulceribus, aut uulneribus, quæ ob ſui cauitatem, abſumptam nimirum carnem, iungi & conglutinari nequeunt. *Vtendi tempus.* Tum autem eis utimur, ubi uel intemperies, uel dolor, uel alia ſi quæ fuerint ſymptomata, remouerimus. Hîc enim eadem ratio eſt, qua reficiendis corporibus, quæ ſi fuerint impura, ex Hippocratis ſententia, tantum lædes, quantũ nutriueris. Sarcoticorũ tã uaria eſt & multiplex differẽtia, *Vtendi ratio.* quotuplex eſt partiũ uulneratarũ. Caro ſiquidẽ ei ſimilima ſubſtitui debet, quæ abſumpta eſt: ut ſi mollis & tenella fuerit, leuiter extergentia & exiccantia ſat eſſe poſsint: ſin pauló durior, mediocria: quòd ſi duriſsima fuerit, uehementer exiccantibus utemur. nõ enim idem eſt omnibus ſarcoticum, ut pluribus oſtendit Galenus libro tertio methodi medendi.

DENIQVE ſarcoticorum uſus euidentior eſt, quam ut amplius de- *Vſus.*

k mon-

monſtrari debeat: ſiquidem cauum ulcus coire nequit, niſi carne priùs A impleatur.

DE GLVTINANTIBVS MEDICAMENTIS, CAP. XXVII.

HÆC uera eſt ulceris curatio, ut eius oræ coaleſcant: hac enim ratione ulcus dicitur, qua ſoluta eſt cõtinuitas. Quæ uero hactenus expoſuimus, ulcerum ſymptomata ſunt. Non hic autem glutinantia uocantur ea, quæ ſubſtantia tenaci, & uiſcoſa partes continent, ne diſſiliant, nec quæ conſtringunt eaſdem, quod uinculis exequimur, aut ſuturis: ſed quæ partes adductas exiccando & adſtringendo ita copulant, ut per ſe, non externo aliquo pòſt contineantur. Hic ſcilicet exiccatione opus eſt, & maiori quidem, quàm ſi caro gignẽda ſit, ut nõ id ſolùm, quod influit, ſed quod in ipſa carne cõſiſtit liquidius, abſumatur. Diffluit enim caro liquidior potius, quàm cohæreat. Cæterùm ad partes conglutinandas id quoque uel maximè fuerit obſeruandũ, ut ſubſtantia medicamentis adſtringentibus cogatur, non autem uel incidentibus ſeparetur, uel abſumatur exedentibus: cuius etiam ratione glutinantia differunt à sarcoticis. Hæc enim præter exiccandi uim ſordes etiam extergent, nihil utique adſtrictionis poſsidentia, ne ſic compingatur, quod terſione fuerit amouendum. B C

Dignotio. QVA uero ratione glutinantia dignoſci poſsint, non eſt, ut multis oſtendamus, cùm id ex iis ſatis conſtet, quæ de adſtringentibus & exiccantibus ſuprà ſcripſimus.

Tempus utendi. TEMPVS etiam, quo glutinari debeat ulcus, ex ipſa ulceris cõditione colligi facilè poteſt: ſi nimirum quod ſordidum erat, prius expurgatum: quod cauum, carne repletum fuerit, aliaque ſublata ſint ſymptomata, quæ prohibebant, quo minus ulcera uel poſſent, uel etiam deberent conglutinari. Fit enim ſæpenumero, ut aperta ſeruentur uulnera, quæ ſuapte natura facilè coaleſcerent: idque tum ob alias cauſas, tum ut pus, aliæue ſordes, quæ in profundo deliteſcunt, expurgentur. D

Vtendi modus. Ad uulnera glutinanda faſciis utimur, ſutura, uel uinculis: de quibus cùm ad medicamenta non referantur, hoc loco nobis agendum non eſt. Hic autem eorum, quæ uerè glutinantia dicuntur, modus eſto, ne nimis adſtringendo in tenella parte dolorem excites, qui uel defluxionem, uel alia moueat ſymptomata.

Vſus. GLVTINANTIVM uſus ſatis ex hiſce patet euidenter. Cùm enim hoc fine cætera peragantur, (de quibus hactenus) ut ſoluta continuitas in integrum reſtituatur, tantò certè potior eſt glutinantium utilitas, cùm ad hunc ſcopum reliqua dirigantur.

A

DE MEDICAMENTIS CICATRICEM INDVCENTIBVS, CAP. XXVIII.

VLTIMVM hoc eſt in ulceris curatione,ut uel cute,uel quod cutẽ referat, obducatur: ne uel tenella caro rurſum diſsiliat, uel externis iniuriis perpetuo pateat,tum ad decorẽ priſtinũ quodammodo recuperandum. Epulotica uocantur hoc generis medicamenta, quæ uulneribus cicatricem inducunt. Licet autem ea quoq; uonnullis epulotica uideantur,quę carnem excreſcentem abſumunt,quòd his interdum
B opus ſit,ut cicatrix inducatur: propriè tamen hoc eis nomẽ nequaquam competit. Non enim exedenda, ſed induranda caro eſt,ut cicatricem inferas. Quòd ſi contingat, ut carnis aliquid auferendum ſit, non hoc ipſo certè cicatrix efficitur,ſed caro ſolùm præparatur,ut in commodam pòſt cicatricẽ indurari poſsit. Sunt igitur epulotica uerè,quibus caro(quantum equidem fieri poteſt)amiſſę cuti quàm ſimillima redditur:quod exiccantibus conſequimur,& adſtringentibus. Etſi uero glutinantia & adſtringunt, & exiccant, in eo tamen ab epuloticis differunt, quod hæc utraque ui ſuperant, ut non id ſolùm quod influit, & in carne ſupereſt excrementitium,abſumant,ſed ipſius quoque carnis humorem,qui nec ſu-
C peruacuus eſt,nec à natura carnis alienus. Cùm enim cutis uelut indurata caro ſit,ut cicatricem efficias, (quæ cutis uices agit) tantùm exiccanda caro fuerit, ut tantum à carnis ſubſtantia recedat, quo magis ad cutis naturam acceſſerit.

CAETERVM quod ſecundum magis & minus ſolùm à glutinantibus epulotica differant, non eſt, ut horum naturam, quaq; ratione dignoſci poſsint, curioſius expiſcemur,cùm poſito diſcrimine ſatis hæc ab illis agnoſcantur. *Dignotio.*

EPVLOTICIS utimur, cùm ulcus penè (nondum tamen omnino)carne repletum fuerit quod certè non uſqueadeo uidetur eſſe ratio- *Vtendi tẽp*
D ni conſentaneum. Hoc enim modo caua cicatrix redderetur,cùm adſtrictione caro in ſeipſam contrahatur,& exiccantibus imminuatur ut præſtet proculdubio uulnus paulo plenius eſſe, quàm tanto magis uacuum. Sed alia eſt huiuſce ratio : initiora ſiquidem epulotica ſimul & carnem generant, & cicatricem inducunt, ut cum primo talibus utamur, & uulnus adæquare poſsimus, & cicatricem obducere. Contingunt etiam plurima, quæ uim epuloticorum impediant, ut uulnera cicatricem admittere non poſsint. Dyſepulota uocantur medicis hæc ulcera, quæ cicatrice non priùs obduci poſſunt, quàm eius malitiæ cauſas amoueris. Cæterùm non fert inſtituti noſtri ratio, ut hæc ſymptomata copioſius expendamus. Hoc ſaltem in genere dictum ſufficiat, quod ſuprà quoque in ſarcoticorum expoſitione tracta-

uiuus, ea prius, quæ cauſarum rationem habent, amouenda eſſe, quàm A
Vtendi ratio. ultimum curationis ſcopum aggrediamur. Cum itaque cicatrix inducenda eſſe uidebitur, & affecta pars, & [illegible] caro diligenter obſeruabuntur, ut epuloticorum modus [illegible] t. Non eadem enim competunt omnibus, ſed colliquant aliqua tenellam carnem aliquibus, quæ cicatricem aliis inducerent. Hæc [illegible] inducendæ ratio, ut epulotica uel acribus exaſperentur, uel [illegible] mollientibus, pro uaria uulnerum conditione: [illegible] ex propria rei natura nec acria, nec humectantia inducendæ cicatrici competant, ne, quod indurandum eſt, emolliatur, aut defluxio ad partem indurandam proritetur.
Vſus. Vſus autem & utilitas epuloticorũ ex ſupra ſcriptis facilè colligi poteſt, B ut pluribus exponenda non ſit.

DE MEDICAMENTIS VENENA ARCENTIBVS, CAP. XXIX.

ALEXITERIA, uel Alexipharmaca dicuntur hęc medicamenta, quibus ad eum [illegible] dum uenenum utimur. Eſt autem duplex uenenorum genus: alia namq; manifeſta qualitate mortem inferũt, alia uero tota ſui ſubſtantia, uti [illegible] rum occulta, necãt: hæc tanti la portione lethifera ſunt, cum illa [illegible] maiori, ne [illegible] na cenſeri debeant. Non hic equidem [illegible] s me [illegible] uiribus nobis C agendum eſt: cum [illegible] ca non ſolum ea [illegible] tur, quę occulta facultate [illegible] manifeſtis etiam qualitatibus [illegible] geni us: illa ſuo quoque loco diſcutien [illegible]. Qu[illegible] his oppugnant rationibus, triplici differentia cõp[illegible]ntur. Aut enim nat[illegible] roborant, ut uenena facil[illegible] edom[illegible] aut uenenorum uir[illegible] traria qualitate deliciunt. aut u[illegible] maximè reficiunt alimenta, de quibus [illegible] Me[illegible] turæ uires ſubminiſtrant, uel cert[illegible] corporis p[illegible] ccurrunt, uel uniuerſis. fit enim ſæpenumero, ut [illegible] partem a[illegible] præ cæteris D infeſtent. Si quid igitur uel u[illegible] uel [illegible] ue corporis partem uenen[illegible] ratione [illegible] enis obſiſtere cenſebitur, qua [illegible] atque tuetur. De his autem infra tractabitur, ubi medicamenta certis [illegible] ta partibus diſcutientur. Quæ uero uel corroborant, uel ſpiritus re[illegible]unt, omnibus corporis partibus opem ferunt. Corde ſiquidem affecto, uel eiuſdem ſpiritibus, cæteræ corporis partes collabuntur.

PORRO cùm uenena uel primis, uel ſecundis qualitatibus ſuas in corpora uires exerant, contrariis quoque facultatibus [illegible] opponuntur alexipharmaca. Venenis enim, quæ r[illegible] lelacie [illegible] compe[illegible] in al[illegible] corrodendo noceant [illegible]

A temur, quæ leniant, & ueneni t[illegible] a[illegible]rimoniam. Quæ uerò uel indurata, uel in grumos re[illegible]a, [illegible] coag[illegible] p[illegible]culum [illegible]minantur, medicamenta poſtulant [illegible]tia. I[illegible]em [illegible] reliquis eſto iu[illegible]cium. Quoniam autem id omnibus [illegible] u[illegible] in a[illegible]qua parte morentur, ſed hinc inde proſiliant, d[illegible]m cor[illegible] tæ fort[illegible]m oppreſſerint, [illegible]eo inuenta eſt a quibuſdam a[illegible]a facultas, [illegible]a uen[illegible] motus inhibetur: terrena nimirum & emplaſtica: [illegible]nt enim, ſi uen[illegible]um in hæc medicamenta inciderit, ceu uiſco implexum expe[illegible] non poſſe. Statu[illegible]t etiam uias & meatus hiſce medicamentis intercipi, quo minùs uenena liberè poſsint euagari, qua

B ratione cretá te[illegible]æ le[illegible]æ uices ſubire po[illegible] Rondeletius exiſtimauit. Rationes ecce non [illegible]iucundas: utinam uero tam ſint utiles, quàm id ipſum pręſe ferunt: ex[illegible]guis certè ſumptibus plurimorum saluti conſuleretur. Tutiſsimum autem eſt ac præſentiſsimum inter omnia remediũ, ſi uenenum quamcitiſsimè foras expellatur. Id ergo uel uomitu, uel alui deiectione, uel ſudoribus exequemur.

CAETERVM quo tempore ſit alexipharmacis utendum, ſatis ipſa docet neceſsitas. Non enim moram fert imminens mortis periculum. Quòd ſi cùm turget materia ſ[illegible]bitò ſit e[illegible]ac[illegible]n[illegible]la, non d[illegible]t certè uenenũ inducias ut concoq[illegible], uel ad e[illegible]rgationem præparari poſsint humo- *Tempus utendi.*

C res, q[illegible]ibus malig[illegible] ue[illegible]eno[illegible]um [illegible]ualitas i[illegible]hęret. Non ergo differendus eſt uſus alexiter[illegible]m. [illegible] ex te[illegible]pore uenena, q[illegible]bus licet rationibus ext[illegible]rp[illegible]mus C[illegible] id [illegible]amen [illegible]ultis fiat ([illegible] modò diximus) remediorum ge[illegible]ri[illegible]us, non e[illegible] certè in re tam ardua temerè quibuſuis utendũ: qui[illegible] reme[illegible]oru[illegible] [illegible] diligenter expendamus, ut quę prius, & quę poſte[illegible]us ad[illegible] [illegible]elligamus. Hi[illegible] autem eſt ordo remediorũ, ut [illegible] [illegible]ocet, p[illegible]ſt [illegible] in[illegible]chis, uel a[illegible]ptis int[illegible] [illegible] [illegible]andem è corpor[illegible] ſudoribus ueneni, quod reliquum f[illegible]erit, [illegible]tur.

ES T t[illegible] non eadem in omnibus uten[illegible]tio, cùm nec uomitus perpet[illegible], nec purgationes, uel [illegible] fe[illegible]re quiuis poſsit. In *Vtendi ratio.*

D [illegible]s itaque pr[illegible]er procedendum eſt, ut obſeruata corpor[illegible] affecti, ueneni[illegible]; natura & [illegible], quæ conueniant, quibus item abſtinendum ſit, ed[illegible]ur. Id autem commune eſt omnibus, quæ ſunt [illegible]eſt[illegible] uenenis, ut ſu[illegible]o uomitoriis euacuentur. quæ uero iam ſang[illegible]m & ſpiri[illegible]s infecerunt, ſudoribus e[illegible]tr[illegible]. Quod ſi plethori[illegible]um [illegible]erit corpus, ſanguinis miſsio. ſin c[illegible]te[illegible]it, tantum [illegible] temporis res ipſa conceſſerit, totius purgatio præmitti poterit. Eſt etiam & corroborantium & alterantium habendi ratio, ut & natura ſit ad expellendum robuſtior, & uenenum cõtrariis quadamtenus euictum faciliùs eiiciatur. Hæc in genere [illegible]ficiant: cætera, quæ particulatim co[illegible]uenire uidebunt [illegible]us edoce[illegible]. Denique c[illegible]m præſentiſsimum uenena mi[illegible]entur in- *Vſ[illegible]s & utilitas.*
te[illegible] maxim[illegible] pro[illegible]ubio eſt alexipharmacorum ut[illegible]as, [illegible]

k [illegible] ribus

ribus illuſtranda non eſt, cùm ſit ipſa per ſe notiſsima. A

DE MEDICAMENTIS ORNATVI DESTINATIS, CAP. XXX.

KOΣMHTIKA nominantur ea, quibus corpori decor & formæ digni-
tas conciliatur. Licet autem hiſce nec præſens ſanitas conſerue-
tur, nec amiſſa reſtituatur: cùm tamen ornatum multi non minus
atque ſanitatem ipſam affectent, quorum deſiderio ſatisfieri decet: non
eſt hoc alienum à medici officio, ſi ſuam hac in re poſtulantibus opem B
impertiat ut eis recto medicamentorum uſu decorem magis gratum in-
ducat. Itaq; conueniunt hęc medicamenta uniuerſæ corporis cuti, quòd
ornatus ubiuis ſit acceptiſsimus: maximè tamen eis adaptantur parti-
bus, quæ patent, & oculis aſpicientium obiectæ ſunt: qualis eſt tota fa-
cies, barba, capilli, dentes & manus. Facies autem (ut hinc exordiamur)
multis conſpurcatur uitiis, quibus coſmeticis ſuccurrimus. Aut enim
ſordibus, maculis, & alieno colore defœdatur, aut erumpunt tubercula,
uel rugis contrahitur, aut cicatricibus, aut in nimium tumorem extube-
rat. Capilli (ſub quibus etiam barba comprehendi poteſt) uel defluunt,
uel non naſcuntur, uel colore præditi ſunt non ſatis eleganti. Nonnullis C
etiam minùs placent, qui ſunt erectiores, ut criſpos reddi uelint. Mani-
bus eadem fere, quæ faciei, contingunt. Dentes uero uel uacillant, uel
decidunt, uel ſordibus & fœdo colore conſpurcantur: tot enim maximè
uitiis hæ partes infeſtantur, ut totidem quoque ſtatui poſsint medica-
mentorum ornatui comparando deſtinatorum differentiæ. Sordes ita-
que ſeu manibus, ſeu faciei, ſeu dentibus adhæreant, medicamentis ex-
purgantur abſtergentibus, de quibus ſuprà hoc libro egimus. Iiſdem
quoque remediis, aut mediocriter adſtringentibus impetigines & ma-
culæ delentur.

RVBOR autem faciei pro uariis eius cauſis uaria ſortitur remedia.
Nam ſi calidior ſit ſanguis, refrigerantibus temperatur: ſi concitatior D
exiſtat, à facie repellitur adſtringentibus: ſin craſsior, & cutis ſit impa-
ctus, extenuantibus diſcutitur. Cùm externa uerò cutis ſuperficies
ſolùm rubore inficitur, macularum inſtar tergentibus curatur. Vt plu-
rimum tamen probata practicorum experimenta, remediis hiſce con-
ſtant ſimul iunctis, ſucceſſu fortaſſe magis felici, quàm ratione ſit eui-
dens. Sunt, qui pallido faciei colore magis delectentur: alij roſeum, qui
mixtam rubori referat albedinem, cæteris anteponunt. Duobus id
uerò maximè modis exequimur. nam uel intrinſecùs remedia, uel ex-
trinſecùs adhibentur. intrinſecis temperies immutatur, qui modus o-
mnium eſt commodiſsimus, utpote quo firmus faciei color inducitur,
& uniuerſo quoque corpori, cum uel ipſo nomine topica ipſam pro[illegible]

[illegible]

A fallaciam. Fuci nempe uocantur quòd colorem gratum ementiátur, qui tamen uel leui ſudore diſperdatur. Itaque cùm in facie corporum temperamenta maximè conſpiciantur, ſanguinis ſaturiginem adoriri conuenit, ut firmum in facie colorem nanciſcaris. Palleſcunt autem cholerici, nigriores exiſtunt, in quibus melancholia redundat: ſanguine rubeſcimus, & corpus pituita fit albidius. Verùm hæc medicamenta propriè coſmetica, ſeu comptoria non nominantur. quo fit, ut nec ſint nobis hoc in loco diſcutienda copioſiùs, cum ad artem curandi morbos referantur. ſunt enim temperamenta ſanitatis cauſæ, uelut intemperies morbos inferunt.

B DE fucis multa ſunt à practicis expoſita quorum tamen generalis ratio conſtitui non poſsit: ſunt enim talia, quæ uel ſtultos eludere poſsint, uel ſi certos polliceantur effectus, occultis id uiribus præſtent potiùs, quàm qualitatibus manifeſtis. Interdum tamen ex iis conficiuntur quæ non ſunt conſiſtentiæ craſsioris, & firmiùs adhærent, actu etiam uel ſimplici uel mixtis prædita coloribus, pro uario cuiuſuis arbitrio.

MVLTAE ſunt puſtularum differentiæ: quæ cùm inter morbos recenſeantur, de iis non eſt, ut hoc loco quicquam agamus, ueluti neque uulnerum quibus facies etiam ſæpe fœdatur, curationem aſſumimus.

RVGAS ferè laxantibus, lenientibus, & emollientibus, ad æquum cu-

C tis læuorem reducimus.

CICATRICES manifeſtis etiam medicamentis dealbantur. Cùm enim ſub ſanguinis influxum, & quòd eũ facilè tenella cutis excipiat, haud abſimili ratione medicamentis ſta corriguntur, quæ uehementer & ſiccent & adſtringant, utpote quæ ſanguinem repellant, & cutem reddant craſsiorem. Quoniam ergo ſua parte natura cutis eſt albidior, certè cicatrices, quò magis indureſcunt, eò quoq; redduntur albiores, cùm ſiccitate cutis naturam aſſequantur.

NIMIA faciei craſsities rarefacientibus, aut etiam exedentibus corrigitur, quæ tamen recta ratione pro patientis natura temperantur.

D CAPILLORVM ſerius quoque decor eſt. Licet autem capillorum defluxus inter morbos pleriſque practicorum numeretur: cùm tamen pili magis ad ornatum, quàm ad neceſsitatem hominibus à natura tributi ſint, haud abſurdum fuerit, ſi quæ ad generandos aut conſeruandos pilos, aut etiam extirpandos, extrinſecus adhibentur inter coſmica retulerimus. Quæ ad corrigendam humorum prauitatem, qua pili corrumpuntur & decidunt, intrinſecus aſſumuntur, comptoria quidem non ſunt, cùm ad tollendas morborum cauſas (ut dictum priùs eſt) exhibeantur. Topica tamen, quibus pilos aut tuemur, aut producimus, nec morbos, nec morborum cauſas oppugnant. Pilos itaque generamus medicamentis, quæ leui caliditate probum attrahunt alimentum, idque moderata retinent adſtrictione. Conſeruantur

etiam

etiam iiſdem ferè,quibus [illegible] cuntur. Pilos autem extirpamus medi- A
camentis ualidè tergentibus & exedentibus. Pſilothra Græci uocantur
hæc medicamenta. Pili uero uarie pro cuiuſuis [illegible] tinguntur medica-
mentis,quæ magis experientia quàm ratione innoteſcunt:ſiquidem co-
lorum cauſæ manifeſtis qualitatibus (ut ſupra docuimus) deſcribi ne-
queunt. Medicamenta quoque, quibus criſpi redduntur capilli, non ita
rationi patēt, niſi fortè uehementer ſicca & adſtringentia eſſe oporteat,
ut & humoris inopia,& adſtrictione pili contrahantur. Manus (ut pau-
lò antè diximus) iiſdem fere,quibus facies,uitiis infeſtantur. Hoc tamen
in iis ſæpe deſideratur,in facie non ita requiſitum, ut teneræ molleſque
fiant,quod medicamentis exequimur emollientibus. B

Vtendi ratio. DENTES & tergentibus expurgantur,& confirmantur adſtringen-
tibus, in quibus id unicè cauendum, ne denigrandi uim habeant, quæ
rebus uehementer adſtringentibus maximè familiaris exiſtit.

FVRFVRIBVS ſæpenumero caput uniuerſum infeſtatur, quod ui-
tium diſcutientibus corrigitur, & abſtergentibus.

HAE ſunt maximè ſpecies medicamentorum,quibus ad ornatum u-
timur,in quorum uſu hæc diligenter obſeruari debent,an uidelicet uitia,
quibus occurrere conſtituimus, humorum totius corporis prauitatem,
aut malam ulcerum conſtitutionem ſequantur. N[illegible] hęc mali ſcatu-
rigo prius expurgetur,topica parum proficient. H[illegible] generalis e- C
ſto regula,ne uehementioribus [illegible] temporis non prius ad
id præparatio. Con[illegible] [illegible] quibus [illegible]
les,ſi forte ſuſpecta ſint, in [illegible] parte prius probentur, atque
adeo tutior ſit eorum uſus in tenella [illegible] cute. In fucis admonendis id
etiam obſeruabitur,ut facies tergenti liquore abluatur, ne forſan [illegible]
des aut pinguedinem fuci non adhæreant. Deniq; cùm capilli uel gene-
rantur,uel conſeruantur, duo maximè conſiderari debent, ut cutis [illegible]-
tas contrahatur,& alimentum ſufficiens prius ſuppetat, [illegible] e-
tiam admonuimus. Ea uerò ratione miſcentur attrahentibus adſtringen-
tia,ut ſi minus deſit alimenti,raritas autem maior exiſtat, ab adſtringen- D
tibus uincantur attrahentia: ſin uero contingat contrarium, potior ſit at-
trahentium ratio,quàm adſtringentium. Hæc & [illegible] diligenter
obſeruanda ſunt,ut res probe ſuccedat.

DE OCCVLTIS MEDICAMENTORVM VIRIBVS, CAP. XXXI.

HACTENVS qua fieri potuit breuitate,medicamentorum facul-
tates expoſuimus,quæ manifeſtis patent qualitatibus, certiſque
confirmari poſſunt rationibus. Reſtat,ut de iis aliquid etiam aga-
mus,quæ nec manifeſta qualitate produntur,nec rationibus [illegible]

[illegible]

A poſſunt. Occultas itaq; medicamentorum uires appellarunt medici, nõ quòd ſimpliciter occultæ ſint (hac enim ratione nihil adferrent auxilij, ſed quod (ut modò dictum eſt) nec ſenſu,tactili nimirum qualitate, nec rationis diſcurſu cognoſcantur. Noti certè ſunt horũ medicamentorum effectus,etſi quo modo tale quid præſtent,ignoratur. Sunt tamẽ,qui medicamenta negent præter rationem quicquam operari. Cùm enim naturaliter agant,mediis ad id à natura deſtinatis utuntur. Etſi uero nõ adeò manifeſtę ſunt omnium operationes,ut facilè ab omnibus intelligantur, non ob id tamen præter rationem talia fieri iudicandũ eſt, cùm ſi diligentiùs exquiras, horum effectuum aliqua ratio poſsit inueſtigari,quod ce-
B leberrimus ætatis noſtræ philoſophus Thomas Eraſtus grauiſsimis confirmauit argumentis. Haud equidem dubium eſt, quin plurima lateant hominum ignauia potiùs, quàm quòd ipſa per ſe talia ſint, quæ rationibus exquiri nõ poſsint. Nec id tamen propterea ueritati uidetur eſſe conſentaneum, nihil quicquam operari poſſe, quin id ipſum manifeſtis exequatur qualitatibus. Certum enim eſt omnibus penè rebus ſubſtantiam ineſſe,quæ licet ex elementorum mixtione nata ſit, ab ipſis tamẽ elementis,& eorum qualitatibus maximè diſcrepet,ut nec eadem natura ſit omnibus, quæ ſunt æqua lance temperata. Sit ſanè,detur & hoc,nihil quicquam efficere naturaliter, quin id mediantibus procedat qualitatibus:
C non tamen id omne qualitatum eſt,quod res ipſa qualitatibus operatur. Simul enim & id, quod ipſius eſt temperiei, & quod ſubſtantiæ eſt, contribuitur. Annon earundem qualitatum miniſterio natura res etiam diuerſiſsimas procreat, & temperamentorum certæ ſunt ſpecies,cùm infinitæ propemodum ſint rerum ſubſtantiæ? Pluribus hoc ipſum demonſtrari poſſet,non id tamen fert inſtituti noſtri ratio,ut negociũ hoc ſubtili diſputatione diſtrahamus. Hoc ſaltem media inſiſtentes uia pro confeſſo tueamur, etſi plurima ſunt ex eis, quæ inter occulta numerantur, quorum ex qualitatibus manifeſtæ rationes reddi poſsint: fieri tamen etiam plurima, quæ rerum eſſentiis, non autem qualitatibus adſcribi de-
D beant. Diſtinguenda certè eſt rei proprietas ab eius tẽperamento,quod ij nequaquam aſſequentur,qui quorumlibet effectuum cauſas à manifeſtis ſumunt qualitatibus. Sed mirum fortaſſe quibuſdam uidebitur,quo *Occultorum* modo hæc innoteſcant,ſi nulla qualitate prodantur. Nihil abſurdi profe- *inuentio.* rimus: experientia namque plurimorum eſt inuentrix, quæ nulla rationum ſubtilitate quiſquam expiſcari potuiſſet. Cum itaq; ſolertes medici ratione rerum naturas,& obſeruatione medicamentorum uires exquirerent, inuenerunt plurima, quæ potius admirarentur, quàm ut eorum cauſas acri ſtudio, & labore fortaſsis etiam inutili diſquirerent. Quoniã *Occultorum* uerò multi pro ſecretis multa uenditant, quæ nihil minus exiſtunt, me- *examen.* dicos certè ueritatem in hiſce ſcrutari decet,ut & certior ſit eorum uſus, & hoſce iactatores grauitate philoſophica peſſundent.

Vtendi tēpus. ID quoq; uidetur magis eſſe conſultum, ut iis priùs utamur, quorum A uires ueterum authoritate, ſenſibus etiam ipſis, & rationis diſcurſu notiſſimæ ſunt, ante quàm ad ea leuiter excurramus, quæ præter rationē miros pollicentur effectus. Excuſari namq; medicus meritò poterit, ubi res minime ſucceſſerit, ſi quod recta ratio, & ars ipſa poſtulat, egerit: aliàs temeritatis actionem nequaquā effugerit. Cæterùm ſi res deſperata ſit, nec morbus uſitata curandi ratione profligari poſsit, ubi quod ex officio faciendum erat, ęgeris ea tentare, uel experiri licebit, quæ tibi præ cæteris uidebuntur eſſe certiſsima. Cauendum porro eſt, ne iis utamur, quę cum uiribus occultis ſalutem polliceantur, manifeſtis tamen facultatibus exitium minantur. Præſtat enim non iuuiſſe, quàm ut ægros in præſentiſſimum uitæ diſcrimen impellas. B

Vtendi ratio. NEQVE uerò ſi medicamentis hiſce fuerit utendum, methodus ob id aſpernabitur, quod uideo factitare monoculos ętatis noſtrę cyclopes, qui ut nouam medendi rationem, ſuasq; nugas extollant, in Galenum eiusq; doctrinam debacchantur impudentiſsimè. Non equidem negauero, quin medicamenta prodant, quæ uires habent ad morbos profligandos eximias: cùm uerò rectam iis utendi rationem negligant, imitandi certè non ſunt, ſed ſi ſecretis utendum ſit, benè utendum eſt. Hæc autem optima eſt utendi ratio, ut nec communia medicamēta deſpicias, nec ſatis utiq; confirmatam ueterum medendi rationem. Si quis igitur hiſce C medicamentis & prudenter, & methodicè fuerit uſus, dubium non eſt, quin admiranda ſæpè ſit experturus, quæ manifeſtæ medicamentorum uires nequaquam præſtiterint. Ad eos tamen maximè morbos uſurpari poſſunt, quorū occulta eſt, & ab humorum prauitate diuerſa malignitas.

Vſus & utilitas.

DE MEDICAMENTIS CERTIS QVIBVSDAM CORPORIS PARTIBVS *addictis, Cap. XXXI.*

EADEM & in hiſce medicamētis inter doctos agitatur cōtrouerſia. Cùm enim aliqui ſpecificas (ut uocant) medicamentorū uires negauerint, hoc etiam admittere noluerūt, medicamenta quædā certis quibuſdā corporis partibus uel cōpetere, uel aduerſari peculiariter. D nam quę caput roborant, eadē cæteris quoq; uiſceribus auxiliantur: nec quicquam eſt, quod uel renibus, uel cordi negociū faceſſat, quin idipſum lædat, quaſcūq; partes offenderit. Verū utraq; parte peccatur. Nec enim uera eſt eorum ſentētia, qui nihil in hiſce præter occultā ſubſtantiæ proprietatem admittunt: nec eos penitus approbare licet, qui nulla cenſent medicamenta partibus ullis peculiariter addicta eſſe. Licet enim (quod aiunt) nihil ulli parti tantū uel obſit, uel conueniat, quin id ipſum cęteras quoq; uel iuuet, uel offendat, nihilominus tamē fieri pōt, ut quod omnibus cōpetit partibus, alicui ſit magis familiare: uel uiciſsim, quod omni-

A bus nocet, alicui magis & propriè quidē noceat. Sunt enim corporis humani partes ita conſtitutæ, ut & in multis conueniant, & propriis etiam ſubſtantiis diſcrepent. Licet itaq; partibus aliq̄d conducat omnibus, quæ nimirū eis eſt ratione quodāmodo ſimile: quid obſtat, quin propria ſubſtantiæ differentia uel hepar primariò iuuet, uel aliam quamuis partem? Nocentiū idem quoq; iudicium eſto. Rerum enim ſympathias, & antipathias à natura tollere nō poſſumus, quarū certè nemo rationem ab ipſis qualitatibus expoſuerit: conetur modò, qui uolet, licebit, palmāq; feret, ſi quid fuerit aſſequutus. Etſi uerò negari non pōt, quin hæc medicamenta (quæ medici certis quibuſdā partibus adſcripſerunt) proprietate qua-
B dam occulta iuuent, nequaquam tamen ob id omnis rationum diſcurſus excluditur: ſiquidem ab ipſius partis & medicamentorū natura quędam poteſt oſtendi ratio ſimilitudinis, ut paulo pòſt clarum faciemus.

QVIS uerò ſit horum medicamentorū uſus & utilitas, facilè collegerit, quiſquis intelliget ea meritò prodeſſe magis, quæ non qualitatibus ſolùm, ſed tota ſui ſubſtantia iuuant. Hæc ſint in genere dicta: quæ uero in ſingulis obſeruanda fuerint, ſequentibus capitulis exponentur. *Vſus.*

DE MEDICAMENTIS, QVAE VOCANT CEPHALICA, CAP. XXXII.

C CAPITIS nomine totā eius compagē intelligimus à ſummo apice ad ipſas uſq; clauiculas, quibus ſuprema corporis pars à pectore ſeiungitur. Ea tamē propriè cephalica dicūtur, quæ cerebri uitiis accōmodantur: ſiquidē quæ uel oculis competūt, uel auribus, aliisq; ad capitis molē pertinentibꝰ, ſuas habēt ab ipſis partib. denominationes. Capitis, ut & aliarū partiū, medicamenta duabus medici claſsibus diſtinxerunt: alia nāq; calida uocarunt, alia frigida: quo certè diſcrimine patet hæc ipſa nō ſola ſubſtantiarū ſimilitudine, ſed manifeſtis etiam qualitatibus cuiq; parti cōpetere. Nō enim caloris, aut frigoris occultæ ſunt facultates, & quæ tota ſui ſubſtantia iuuant, ſemper omnibusq; conueniunt.
D Cæterùm ut cephalica dignoſcantur, cerebri natura, & affectus maximè proprij ſūnt deſcribēdi. Cerebrum itaq; cùm & rōis ſedes ſit, ſenſuumq; principiū, & neruorū origo, natura temperatū eſt: quouis enim exceſſu cæteris partibus magis afficitur, ſiquidē ſi calidius exiſtat, ſubito ſenſus & ratio cōmouentur: ſin uero ſit frigidius, indè languent & obſtupeſcūt, ut reliqua taceam ſymptomata, quæ ſubinde caput inuadūt, ſi cerebrum à ſua recedat temperie. Hoc etiā cerebro peculiare eſt, ut odoribus, ſonis & colorib. uel delectetur, uel offendatur, cùm reliquæ partes hiſce ſenſibus deſtituantur. Vterum tñ excipiunt aliqui, utpote qui manifeſto motu fœtida refugiat, amplectatur aūt ſuaueolētia: uerùm hac de re ſuo loco tractabitur. Cenſebuntur ergo cephalica, nō ea ſolùm quę gratis odorib. cerebrū recreāt, ſed quæ uel ſuaui cōcentu, uel iucundis uariarū rerum

picturis oblectant audientes, aut inſpicientes. Hoc tamen in hiſce diſcrimen obſeruari poteſt, odores cerebrum afficere innata magis olfaciendi facultate, quàm diſcernendi iudicio, cum nec muſicis, nec aſpectu quiſquam oblectetur, quin ab harmonia diſſonantiam, & ab eis quæ pulchra ſunt, deformia diſcernere poſsit, ea proculdubio ratione, quòd odoratus hiſce ſenſibus, uiſu nimirum & auditu, magis terrenus exiſtat. Hæc grata diſputatione, iucundis item obiectionibus copioſè diſcuti poſſent, niſi ſeruanda breuitas hoc ipſum prohiberet. A

QVAMVIS autem & muſica cerebrum & picturis reficiatur, non tamen hæc inter cephalica numerantur, quòd medicamenta non ſint. Ex ipſius autem cerebri affectibus cephalica etiam dignoſci poſſunt. Quoniam itaq; cerebrum (utpote quod reliquis uiſceribus minus natura calidum exiſtat) pituita plerumq; repletur, ob id ea maximè cephalicis annumerantur, quæ præter occultam, qua cerebrum roborant, facultatem, excalefaciunt, tergent, incidunt, & exiccant. Cerebri uerò ſitum ſi conſideres, cùm in ſuprema corporis parte ſedem habeat, calidos uapores facilè ſuſcipit, unde (præter quàm quod aliis obſint rationibus) ægri ſępenumero uigiliis excruciantur, & capitis doloribus: quæ ſymptomata refrigerantibus cephalicis compeſcimus. Hęc alia eſt cephalicorum ſeries, ſub qua fortaſsis etiam narcotica comprehendere liceat, cùm ſuas frigore uires exerant. Licet autem hæc ipſa in aliarum etiam partium doloribus adhibeantur, propriè tamen cephalica cenſeri debent. Ea ſiquidem ratione dolores ſedant, qua ſomnum inducũt, aut partis alicuius ſenſum obſtupefaciunt. Cùm itaq; cerebrum ſomni & uigiliarum ſedes exiſtat, & origo ſenſuum, hac & illa ratione narcotica pro cephalicis haberi poſſunt. An uerò hæc tota ſubſtantia capiti familiaria ſint, iis perpendendũ relinquimus, qui præter occultas uires in hiſce medicamẽtis nihil agnoſcunt, cuius reſpectu certis partibus competere poſsint. Hoc fortaſſe magis rationi conſentaneum fuerit, narcotica cerebro & ſenſilibus corporis partibus aduerſari tota ſubſtantia, quàm ut eis auxiliẽtur. De purgantibus autem, an eorum aliqua certis quibuſdam partibus competant, infrà proprio capite tractabitur. B C D

TOT ergo ſunt cephalicorum claſſes, ut aliqua cerebrum expurgent, idem aliqua refrigerent, aliqua uerò corroborent. quibus equidem omnibus hoc forſan commune eſt, ut cerebro ſint occulta facultate familiaria, quæ nec ratione comprehendi, nec præceptis deſcribi poſsit. Cæterùm quę morbos cerebro peculiares proprietate quadam excutiunt, uel talia ſunt, quorum ratio reddi nequeat, uel ad dictarũ claſsium aliquam meritò referentur. Hoc tamen ut addatur, forſan non abs re fuerit: hæc nimirum medicamenta, uel ideo prodeſſe, quòd hiſce morbis antipathia quadam aduerſentur, uel quod cerebrũ aduerſus malignas morborum uires tota ſubſtantia muniant, atq; tueantur.

PORRO

A PORRO cùm uariæ ſint (ut modò dictum eſt) cephalicorum uires, non eadem ſemper, aut eodem tempore conueniunt. Non enim cerebrũ facilè corroboratur antè quàm expurgatum fuerit: nec priùs id ipſum cephalicis expurgatur, quàm uniuerſum corpus probè fuerit euacuatum, ne ſcilicet caput attractione repleatur. Refrigerantibus ferè, cùm id caloris uehementia poſtulat, utimur: periculoſa tamen ſunt, ſi criſis expectetur. De narcoticis aliàs ſat dictum eſt. Qua uerò ſit cephalicis utendum ratione, paucis exponi nõ poteſt, cùm pro uariis morborum generibus, pro uariis item uniuſcuiuſque morbi temporibus & ſymptomatis, uaria quoq; ſit cephalicis utendi ratio. *Vtendi tẽpus.* *Vtendi ratio.*

B

DE RELIQVIS CAPITIS PARTIBVS, CAP. XXXIII.

SVB capitis nomine (quod etiam pręcedenti capite monuimus) externæ quoq; partes, ut oculi, nares, os, & aliæ, comprehenduntur: de quibus aliquid ſaltem exponemus, ut earum etiam remedia poſſint inueſtigari.

PRIMVM ergo de oculis agemus, quòd inter ſenſus externos uiſus primas obtineat, cuius organa ſunt oculi. Duplicia uerò ſtatuuntur oculorum medicamenta, quæ nimirum ad ſpiritus uiſorios, & quæ ad ipſoſmet oculos referũtur. Spirituum ea debet eſſe conſtitutio, ut nec nimis craſsi, nec nimis ſubtiles exiſtant. Cęterùm etſi ſæpe fit, ut nimia ſpirituũ ſubtilitas uiſum efficiat debiliorem, ea tamen ocularia maximè nuncupantur, quæ facultate, quam habent, incidendi uiſum exacuunt: ὀξυωπικὰ Græci nominant. Inter hæc autem à medicis plurima recenſentur, quæ non hac, ſed occulta proprietate uiſum iuuent. Non hìc equidem hac in parte refragabimur, utpote cùm nouerimus prodeſſe multa, quorum uires non ita rationi pateant, niſi quis ad ipſam ſubſtantiæ ſimilitudinem recurrat. Hìc tamen eorum acumen mirari cõtingit, qui caprinũ iecur nyctalopas iuuare cẽſent, haud alia ratione, quàm quòd capras exiſtiment non minùs noctu cernere, quàm interdiu. Liceat itaque ab uno cætera commiſciſci, ut mirandos rerum effectus intelligendo cõprehendere uidearis. Sed quæſierit forſan aliquis, quænam ſit hepati cum oculis affinitas? certè nec eadem ſubſtantia, nec idem eis ineſt temperamentum. Hæc iucunda diſputatione tractari poſſent amplíſsimè: breuitatis tamen cauſa ſolummodo proponenda fuerunt, & eo fine quidem, ut hæc quoque ratio pateret, qua non oculis ſolùm, ſed reliquis etiam partibus, medicamenta propriè, uel admirando ſucceſſu competentia, nonnullo diſcurſu rationis exquirerentur. Conſtat, ueteres ab animalibus didiciſſe plurima, quæ nec mentis acumine potuiſſent aſſequi, nec ipſa fortaſſis etiam experientia. Porrò quod ad ipſam oculorũ conſtitutionem attinet, cùm ſenſu ſint exactíſsimo, nec leuia leuiter ferant incommoda, non *Oculi.*

(C at "met oculos referũtur"; D at "ſtiment non minùs")

quæuis ſubitò cenſeri debent ocularia, ſi uiſum extenuando poſſint a- A
cuere, ſed hoc in extenuantibus requiritur, ut nec nimis acria, nec calida nimis exiſtant. Quod ſi quæ ſint extrinſecus adhibenda, ſolùm ea conuenient, quæ nec duritie lædant, nec irritent mordicando, nec adeò uiſcoſa ſint, ut tenaciter adhæreant. Hæc nimirum ocularia ſunt medicamenta, quæ nec in pulueres, nec in unguenta reducuntur, quòd hæc ob oleum oculis infenſa ſint, tum quòd glutinis inſtar ualidiùs in partes impingantur. Pulueres autem quiſque nouit, quid negocij ſæpe oculis inferant, cùm eis aduerſiſsima ſit aſperitas. Sed hæc ad medicamẽtorum formam ſpectant magis, quàm ut eorum uires oſtendant. Sunt tamen obſeruanda nihilo minus, quòd hac etiam ratione, non uiribus ſolùm ocu- B
laria dicantur, quæ uitiis oculorum adhibentur.

Nares & os. EADEM quoque ratio eſt aliarum partium, ne uel fœtida naribus offerantur, uel palato, quæ ſaporem habeant ingratum. Hæc enim non guſtui ſolùm officiunt, ſed uentriculum etiam ſubuertunt, cùm eadem ſit oris & uentriculi tunica. Quæ uerò grauiter olent, & naribus moleſta ſunt, & cerebro non leue damnum inferunt. Sint ergo ſtomatica uel dulcia, uel ſaltem non ingrata: ſint errhina uel odorata, uel nullo grauia fœtore. Quòd autem & nares & os uiæ ſint ad expurgandum cerebrum, ideò facilè uitiis infeſtantur, quæ perpetuò poſtulant abſtergentia. Cæterùm de maſticatoriis, gargariſmatis, & errhinis non eſt ut hic uerba facia- C
mus, tum quòd cerebrum magis, quàm uel os, uel nares ſpectent, tum quòd de purgantibus ſuo loco ſimus acturi.

Aures. AVRES quòd pateant, facilè frigidis infeſtantur: quòd ſiccisſimæ ſint, medicamenta poſtulant, quæ uehementisſimè ſiccent.

Dentes. DENTIBVS autem inimicum frigus eſt, & calor uehemens. Acidis etiam, auſteris & acerbis maximè læduntur, cùm nec cute, nec carne ſint obducti, quibus horum iniuria contemperari poſsit. Detergentibus iuuantur dentes, & adſtringentibus, quòd leui de cauſa defluxionibus infeſtentur: quæ cauſa etiam eſt, ut facilè dulcium & pinguium uſu putreſcant. D

Facies. VT oculi coloribus, aures harmonia, nares odoribus, & lingua ſapidis oblectatur: ita facies, & maximè muliercularum, iis inhiat, quibus & nitorem, & formæ decus conſequatur. Hæc ſunt, quæ nobis hoc loco de cephalicis ſcribenda eſſe uidebantur: cætera in fucis & morborum curationibus exquirantur: ubi copioſiùs à practicis deſcripta ſunt.

DE MEDICAMENTIS PECTORALIBVS, CAP. XXXIIII.

MEDICAMENTORVM, quæ pulmonibus & thoraci addicta ſunt, non unum genus eſt: quædam enim partes affectas ſpectant

A ſtant, aliqua materiam, quæ morbum infert. Etſi uerò quibuſdam pulmones exulcerantur, ut ſint adſtringentibus conglutinandi: non hæc ideò tamen thoracica nuncupantur, cùm adſtringentia pectori ſint & pulmonibus aduerſiſsima tum quod reſpirationem prohibeant, tum quòd expectorationem remorentur Thorax itaq; lenientia maximè poſcit, ut & liberior ſit reſpiratio & ſi quid inhęreat, faciliùs diſcutiatur. Cùm autem pulmones deſtillationibus à capite ſint obnoxij: fit, ut ea præcipuè pectoralia cenſeantur, quibus expuitio procedit expeditiùs. Non una tamen eſt ſputi promouendi ratio: nonnunquam enim materia, quæ delabitur, tenuis eſt, ut quantocunque thoracis motu nequeat expelli, cùm
B ſubinde diffluat: quandoque tamen adeò craſſa eſt, ut per anguſtas pulmonis arterias eiici nō poſsit. Hinc duæ ſunt pectoralium natæ ſpecies, ut nimirum materia tenuis incraſſetur, & craſſa nimis incidatur, quò faciliùs expui poſsit. Eorum uerò, quæ tenues incraſſant humores, quædam mitiora ſunt, quæ calidis & frigidis conueniunt humoribus: alia uerò uehementer etiam frigida ſunt, ut humorum acrimoniam refrænare poſsint. Cæterùm quòd inter pectoralia, quæ phthiſicis competunt, etiam recenſeantur, de his ut aliquid ſaltem dicamus, operæpretium eſſe uidetur. In his itaque medicamentis tria conſpiciuntur, quorum ratione tabidos iuuant. Sanguinem enim concretum incidunt & expectorant,
C pulmones peculiari uirtute fouent atque tuentur, & uulnera conglutinant: quæ quidem uires aliquibus etiam ſimplicibus tributæ ſunt, ſæpe tamen pro uariis medici ſcopis uariè diſtribuuntur, ut nimirum ulcera uel magis expurgentur, uel magis conglutinentur. Contrariæ ſiquidem uires exiſtunt, & quò magis aliqua tergent & incidunt, tanto quoq; magis glutinantium uires impediunt. Hæc igitur ratio temporis obſeruatur, ut in principio magis abſtergentia competant, poſtea uerò magis iuuent glutinantia. Licet itaque tabidis adſtringentia conueniant, non hac ipſa tamen ratione pectoralia cenſentur, ſed quod & incidant, & propria ui pulmonibus familiaria ſint. Ad hæc tanta nequaquam eis ineſt adſtri-
D ctio, ut reſpirationem impediant, aut humores pulmonibus uehementer impingant. Sunt ergo pectoralia, quæ uel laxant & emolliunt extrinſecùs admota, uel humores pulmonum arteriis impactos incidunt & expurgant: aut tenues incraſſant defluxiones: aut acres temperant, & arteriæ leniunt aſperitatem.

DE MEDICAMENTIS CORDIALIBVS, CAP. XXXV.

VT cerebrū ſenſus, ita cor affectuū ſedes eſt, uitę fons, & inſiti caloris origo. Cùm itaq; duo ſint cordi maximè propria, ut & ſuo calore uitam foueat in reliquis partib. & uolūtatis ſuis affectib. uigorē inferat:

inferat: duo quoque ſunt eorum genera,quæ cordi conuenire dicuntur. A
Quædam enim, quòd animum exhilarent: quædam,quòd cor ipſum iu-
uent,cordisq; ſpiritus reficiant,cordialia nuncupantur. Eorum porro,
quæ cor oblectant,nō una eſt ratio,cùm uel ira,uel amore, uel metu, uel
odio, uel triſtitia, uel aliis affectibus cor uariè conturbetur, quorum uel
temperantia,uel ablatione idipſum uicißim erigitur. Etſi uerò cor affe-
ctibus hiſce plurimū ſępe recreatur,ut cordalia merito ſint, quę uel ama
toribus obblandiuntur,uel iratos placant,aut ſolātur meticuloſos: quod
tamen hæc medicamētis primariò nequaquam aſſequamur,ad aliud uel
tempus,uel locum referenda ſunt: maximè uero philoſophiæ præceptis
ita mens imbui poteſt, ut minimū affectibus conturberis. Cor enim me- B
dium eſt inter hepar & cerebrum, ut non ratione minus, quàm ingeſtis
afficiatur. Quamuis autem uis hæc medicamentis quibuſdam ineſſe di-
catur,ut lætitiam inferre poſsint: nequaquam tamen id ita fuerit intelli-
gendum, atque ſi ſuapte natura cor exhilararent. Lætitia namque non
corporis,ſed animi motus eſt: quò fit,ut ſine iudicio lætari nemo poſsit.
Sunt tamen,qui medicamentis odium,aut amorem cōcilient: uerùm id
exiſtimauerim, (ſi fiat)uel occultis rerum proprietatibus, aut incanta-
tioni potiùs adſcribendum eſſe. Quòd uerò lætitia quibuſdam medica-
mentis attribuitur,id hac ratione uerum eſt: cor ut uitam omnibus cor-
poris partibus impertit,iiſdem ita compatitur,& pede uel manu læſa ſu- C
bitò contriſtamur. Quicquid ergo dolorem uel tollit,uel ſaltem mitigat,
oblectare dicendum eſt. Magis tamen hoc ipſum præſtare uidentur ea,
quæ propriis cordis affectibus mederi poſſunt. Cor itaq; nimio calore,
uenenis,& tetris uaporibus afficitur. Hic nimirum patet altera medica-
mentorum cordialium ſeries: nam quæ modò propoſuimus,animam in
corde magis,quàm cor ipſum ſpectant: hęc uerò cor,& cordis ſpiritus
naturali uirtute magis,quàm rationis ui fouent atque tuentur. Tria ſunt
igitur horum medicamentorum genera,quibus affecto cordi naturę ad-
miniculo ſuccurrimus. Quædam enim,quòd refrigerando febrium ardo
rem mitigent: quædam,quòd uenenis aduerſentur: quędam uerò,quòd D
cordis ſpiritus peculiari uirtute refocillent, cordialia nominantur. At
non quicquid refrigerat,protinus eſt cordiale. Plumbum enim non mi-
nus ac aūrum,argentum,aut gemmæ pretioſiſsimæ,frigidum eſt. Hîc ni-
mirum uis alia ſubeſt,quæ nec ſcripto facilè,nec uerbis exprimitur. Sed
uereor,ne talia magis ex accidenti,quàm propria facultate lętitiam indu
cant: ut ad primam cordialium claſſem meritò ſint referenda,cùm ratio-
ne magis animum in corde,quàm naturali dote cor oblectent. De uene-
nis & eorum alexipharmacis ſuprà proprio capite actum eſt, ut hîc nihil
ſupereſſe uideatur,quod iam ſcriptis addi debeat. Huc tamen non quæ-
cunque uenenis aduerſantur,referenda ſunt: ſed ea,quæ oppreſſo cordi
ſuccurrunt. Quędam enim (ut ſuprà demonſtratum eſt(alterando,quę-
dam

A dam uires naturamque fouendo uenenis reſiſtunt: quædam tota ſui ſubſtantia, facultate nimirum occulta, certis quibuſdá uenenis aduerſa ſunt, quorum tamen nullum ſub hac claſſe continetur. Ecquis enim ſcorpium aut uiperas inter cardiaca recenſeat? De cibis, & iis quę contrariis qualitatibus uenenorum uires infringunt, idem quoque dictum eſto. Quę cor autem uel occulta uirtute, uel quadam ſubſtantiæ ſimilitudine, uel ui, quam ratione quodammodo comprehendere poſsis, roborant, ad hunc cordialium ordinem referenda ſunt. Cum hoc enim uenenis inſit omnibus, ut cor petant, & uitæ inſidientur: quæ cor aduerſus hæc muniunt, atque tuentur, alexiteria meritò nominari debent. Tertia cordialium B claſsis eſt eorum, quæ cordis ſpiritus reficiũt. Hæc nimirum ea ſunt, quę cor exhilarare dicũtur, tum quòd peculiari facultate uitales ſpiritus excitent, & uiuidiores reddant, tum quòd tetros & melancholicos arceant à corde uapores. Vt odorata ſpiritus animales erigũt, aromatica naturales, ita hæc amica cordi uirtute uitales fouent & recreant.

DE MEDICAMENTIS STOMACHICIS, CAP. XXXVI.

C MEDICAMENTA, quæ uentriculo conueniunt, ſtomachica nominantur: etſi ſtomachus non uentriculum, ſed eius orificium, ſeu gulæ partem inferiorem deſignat. Cùm itaque ſtomachica non partis, ſed totius exiſtant, non unius etiam ſunt generis: ſiquidem in uentriculo tria maximè propriis curãda medicamentis obſeruantur: appetentia deiecta, concoctio debilis, retentrixq́ue facultas uitiata. Quę appetentiam excitant, acida ferè ſunt, & grato condita ſapore. Licet autem uariis de cauſis appetitus ſæpè concidat, ut cùm obruitur bile uentriculus, aut putridis humoribus, non ea tamen, quibus hæc expurgãtur, propriè dicenda ſunt orectica, ſed quæ quadam acida ui gulá & ſtomachum D contrahunt, gratoq́; ſapore delectant.

CONCOCTIONEM iuuant ea, quæ uel calore conuenienti, uel aromatica facultate uentriculi calorem fouẽt, uel occultà proprietate uentriculum roborant. De occultis dictum ſæpè eſt: hic tamen ratio ſuperiùs propoſitæ ſimilis, paulo tamen ueritati magis conſentanea, nobis offertur. Nyctalopes ex quorundam ſententia caprino iecore iuuari ſuprà diximus, quòd exiſtiment aliqui, capras nocte non minus cernere, quàm interdiu. Ventriculi uerò concoctionem interna uentriculi gallinarum tunica iuuare creditur, quòd hæc animalia inſignem habeant concoquendi uim.

RETENTRIX uentriculi facultas uitiata nauſeam parit, uomitum, & alui profluuia. Medicamentis hæc corrigitur adſtringentibus: non ob

id tamen, quicquid adſtringit, ſtomachicum eſt, cùm adſtringant multa, A quæ uentriculo ſunt aduerſiſsima. Stomachicis ergo præter manifeſtas qualitates alia uis ineſt, qua uentriculo ſunt accepta.

Vtendi ratio. AD appetentiam excitandam medicamentis interdum utimur, quæ non uſqueadeò uentriculum iuuant: quò fit, ut hac in re multa ſint obſeruanda, tum ut tempore conuenienti, tum ut aptis ad id medicamentis appetentiam excitemus, quæ quidem paucis deſcribi non poſſunt, cùm pro uariis appetentiæ deiectæ cauſis uariè ſit etiam procedendum. Hoc tamen maximè notum, & commune præceptum eſt, orectica impuro uentriculo, uel ſi cibandum non ſit, nequaquam adhibenda eſſe. Quæ uerò concoctionem iuuant, (πεπτικὰ dicere liceat) ante cibum offerri debent, tum quòd in uentriculi fundo, non ſuperiori parte calor excitandus ſit, tum quòd calefieri debeat uentriculus antè quàm cibus offeratur. Quibus autem uentriculus adſtringitur, ea cùm duplici fine conueniant, ut uel ſtomachum, uel pylorum occludant, hoc quoque diſcrimine ſunt exhibenda, ut ſi uomitum euitare uelis, à paſtu: ſin fluxus inferiores, ante cibum præbeas adſtringentia. pòſt enim aſſumpta, cùm cibos deorſum pellant, aluum ſæpenumero mouent: maximè uerò, ſi lenientia priùs ingeſſeris. B

DE MEDICAMENTIS HEPATICIS, CAP. XXXVII. C

HEPATICORVM tres fortè licuerit conſtituere gradus. Quibuſdam enim delectatur hepar, quibuſdam robur uireſque nanciſcitur: ſunt & alia, quæ uitiis eius propriè competunt. Vt ad ciborum dignotionem, ne facilè quiduis ingereretur, guſtus & appetentia uentriculo præmiſſa ſunt, & linguæ ſtomachoque concredita, quibus & competens ciborum qualitas, & ſufficiens eorundem quantitas indicaretur: ita eſt hepati quiddam & manibus ingerentibus, & linguæ D guſtanti, & ſtomacho diſcernenti correſpondens à natura tributum. Venis enim meſaraicis ſibi conueniens attrahit alimentum, quod nimirum eiuſdem naturæ fuerit, aut temperamenti. Hæc ſunt ea, quibus hepar delectatur, alimenta quidem maximè: uerùm ex medicamentorum ſerie nonnulla iecori quoque grata ſunt, dulcia nimirum: hæc enim auidè, uelut alimenta ſibi competentia, trahit. Hepar autem corroborant ea, quæ leuiter adſtringunt. Cùm enim concoctioni dicatum ſit, quadam opus habet adſtrictione, qua tum calor, tum concoquendus humor contineatur, ne diffluat hic, ille uerò diſpergatur. Nequaquam tamen tanta eſt hepaticorum adſtrictio, quanta ſtomachicis competit. Ventriculus enim ampliſsimus eſt, & ingreſſum & exitum habens maximè patentes

A tes: at hepar exilibus eſt refertum uenis, quibus uel chylum attrahit, uel ſanguinem in reliquum corpus diſtribuit. Quamobrem ne uel obſtruatur hepar, uel diſtributio ſanguinis impediatur, adſtringentia iecori competunt, non adeò tamen ualida, ut hæc inferant ſymptomata. Quòd itaque iecur ita ſit conſtitutum naturaliter, ut præ cæteris uiſceribus facilè obſtructionibus corripiatur, ideò medicamenta, quæ uel prohibent obſtructiones, uel iiſdem factis medentur, hepati cenſentur eſſe peculiaria. Sunt autem ea, quæ ſine uehementi calore incidunt & extenuant: quibus tamen & adſtrictio lenis, & aliqua facultas inſit abſtergendi. Obſtructiones plerumque ſequitur inflammatio, quæ refrigerantia poſcit, non B quæcunque, ſed hepatica, hoc eſt, quæ ſimul & abſtergant & extenuent. Cæterùm ex uiſceris natura diligenter hoc eſt obſeruandum, ut cùm id concoctioni deſtinatum ſit, calidis refrigerantia temperentur, ne calor adeoque concoquendi facultas aboleatur: aut etiam diaphragma, cui uicinum & annexum eſt, ita refrigeretur, ut reſpiratio impediatur. Hic etiã modus in extenuantibus obſeruari debet, ne uiſceris robur diffundatur: in adſtringẽtibus, ne uel attractio chyli, uel diſtributio ſanguinis (ut modò dictum eſt) impediatur. *Vtendi ratio.*

DE MEDICAMENTIS SPLENICIS, CAP. XXXVIII.

C

IN ſanguinis generatione tria maximè conſpiciuntur excrementa, ſeroſus humor, flaua bilis, humorq; melancholicus. Bilis propriam habet in hepate cyſtim: ſerum ad renes delabitur: ſplen uerò craſsiorem ad ſe ſanguinis partem allicit. Duplex autẽ eſt hoc ſanguinis excrementum: aut enim nimio calore aduſtum eſt, quam bilem atram nominant, aut ex ſeipſo craſſum ac terrenum eſt, qui propriè melancholicus humor appellatur. Hinc inueſtiganda eſt uis, & natura ſplenicorum. His enim humoribus lien utplurimum infeſtatur: unde uaria conſequuntur D ſymptomata, quibus cætera quoque uiſcera noxam ferunt. Atra namq; bilis, ubi uel efferata, uel adducta fuerit, melancholiam furoresque parit: humor autem melancholicus & uiſceris obſtructionem, & ſcirrhum inducit, ut & ſanguinis concoctio uitietur, hydropsq; ſæpenumero ſubſequatur. Duplicia ſunt itaq; medicamenta, quæ lieni cenſentur eſſe peculiaria. Quædam enim atræ bili competunt, quædam humori melancholico. De purgatione nihil hîc nobis agendum eſt, cùm id infrà proprio capite ſimus tractaturi. Splenica ſunt ergo, quæ bilem atram humectando contemperant, & refrigerando: licet ex his etiam aliqua ſint calore temperata. Non enim bilis hæc uſqueadeò calida eſt, ut medicamenta poſcat, quæ dicunt telioſa, quibus eximia uis ineſt refrigerandi. Hæc nimirum ſunt ea, quæ ſuperiùs inter cordialia retulimus, quòd tetros bi-

lis atræ uapores, quibus cor obruitur, temperent & demulceant: qua ratione lætitiam inferre dicuntur. Sunt ea quoque ſplenica, quibus humor melancholicus corrigitur & præparatur, ut commodè pòſt euacuari poſſit. Medicamentis id aſſequimur incidentibus & aperientibus, quę ab hepaticis ea ratione differunt, quod ſint adſtrictionis expertia. Splen enim concoctioni non eſt addictus: quo fit, ut adſtrictione non indigeat, cùm ad hepatis uires confirmandas chylumque retinendum ea non parum ſuppeditet auxilij. Splen etiam ab humore melancholico non obſtruitur ſolùm, ſed induratur, ut inter ſplenica merito quoque numerentur emollientia, quæ non equidem aſſumuntur intrinſecus, quòd uentriculo ſint & uiſceribus concoctioni deſtinatis inimica, ſed extrinſecus admouentur. Quamuis autem ſcirrho iecur etiam afficiatur, hæc tamen ei non conueniunt, quòd hepar (ut ſuprà dictum eſt) adſtrictione indigeat, qua tamen hæc deſtituuntur, & tantam emolliendi uim habent, ut calorem uiſcerum, & ſpiritus adeoque uires diſſoluant.

DE RENVM AC VESICAE MEDICAMENTIS, CAP. XXXIX.

AD ſerum à ſanguine ſecernendum renes à natura cæteris additi ſunt uiſceribus. Id autem ut exciperet, ne ſubinde urinam excernere cogeremur, ueſica iis adiuncta eſt amplitudine ſufficienti. Cùm itaque renum & ueſicæ munus hoc ſit maximè proprium, ut à corpore tenuiſsimam ſanguinis partem excernant, morbis etiam ut plurimũ urinæ uitio corripiuntur. Vel enim calculo, uel inflammatione, uel craſſis humoribus urina ſupprimitur, ut hac quoque ratione medicamenta renibus & ueſicæ competentia (quæ nephritica & cyſtica uocant) ſint diſtinguenda: ſiquidem alia refrigerant, alia craſſos humores incidunt, alia lapides etiam confringunt. Etſi uero phlegmone ad ſiſtendum ſanguinis influxum adſtringentia poſtulat: renum tamen & ueſicæ conſtitutio talis eſt, ut eis & ueſicæ maximè periculoſus exiſtat adſtringentium uſus, utpote quibus urina magis impediatur. Quæ craſſos humores incidunt, uretica propriè nominantur, de quibus ſupra ſatis actum eſt. Lapides autem confringentia præter eam, qua pollent, incidendi facultatem (cuius etiam reſpectu merito ſub diureticis comprehẽdi poſſunt) propria quadam ui prædita ſunt, ut lapides adeo duros comminuant. Ex his plurima paſsim à practicis recenſentur, quæ id ipſum occulta proprietate præſtant, quorum alia ratio reddi nequit, quàm quæ ab ipſa eorum ſubſtantia ſumitur, non manifeſtis qualitatibus. Ex ipſa itaque renum & ueſicæ natura, morbisq; peculiaribus, hæc propriè nephritica & cyſtica uidentur eſſe nominanda, quæ leniunt, & citra ualidum calorem incidunt & exte-

A extenuant. Quòd autem eadem & renibus, & ueſicæ tribuerimus medicamenta, diſcrimen hoc in iis obſeruari debet, ut cùm ueſica ſit à corporis centro, quàm renes, remotior, ei quoque ualidiora præſcribantur medicamenta, ne uires eorum, antè quàm ad locum affectum peruenerint, euaneſcant.

DE MEDICAMENTIS HYSTERICIS, CAP. XL.

B VTERO competentia medicamenta ſunt, quę menſes mouent, uel nimis fluentes ſiſtunt: de quib. abundè ſuprà dictum eſt, ut iam nihil ſupereſſe uideatur, quod pluribus exponi debeat. Hoc ſaltem de uteri natura dictis addere liceat, Vterum uidelicet cerebro & uentriculo ſubſtantia quodammodo ſimilem eſſe. Cephalicis enim & aromatica ui præditis adeò delectatur, ut id manifeſto motu clarum faciat dum iis accurrit, eorum uerò contraria fugitat. Hoc experientia ferũt eſſe certiſsimum. Si qua namque mulier uteri præfocatione corripiatur, (quo quidem affectu ſurſum ferri creditur uterus) ori grauiter olentia, ſed uteri collo admouentur ea, quæ grato ſunt odore prædita. Sin autem procidat uterus, uice uerſa progrediuntur. Oblatis enim ori beneolentibus, &
C fœtidis uuluæ admotis, uterus retrocedere perhibetur. Hæc ratio fuit, q̃ mouit aliquos, ut olfaciendi uim utero adſcripſerint. Sitne naſutus mulierum uterus, an uerò ſit eorum naſus uterinus, qui tale quidpiam aſſerunt, uiderit, qui uolet. Dubium non eſt, quin (quod ſuprà de cephalicis diximus) quę gratum ſpirant odorem, cerebro ſint & neruoſis partibus amiciſsima: non ideò tamen olfactu ſolo talia prodeſſe iudicanda ſunt, cùm & aliis qualitatibus, & ipſamet ſui ſubſtantia partes nullo præditas olfactu iuuare poſsint. Eadem fœtidorum eſt ratio. Suffitus enim præter odorem, uim etiam habet certis quibuſdam partibus aduerſiſsimam. Fœtidis certè uentriculis offenditur, & ita quidem interdum, ut uehementi
D motu, quicquid aſſumpſerit, euomat, non quod olfaciendi facultate polleat, uel odorandi, ſed quòd alia fœtidorum noxa uellicetur. Vterum itaq; iudicamus, non, quòd olfactu præditus ſit, offendi fœtidis, ſed quòd ea ſint eius naturæ aduerſiſsima. Licet autem olfactu nec oblectetur, nec offendatur: fœtidis tamen læditur & beneolentibus corroboratur. Odor enim medicamentorum index eſt, quo natura, quid ſibi competat, edocet olfacientes. Hæc quæſtio pluribus hoc loco non eſt diſcutienda, ne propoſiti limites egrediamur. hoc ſaltem concluſionis uice dictũ ſufficiat, uterum perinde atque cerebrum bene odoratis & aromatica ui præditis confortari. Cerebrum enimuerò nec guſtu pollet, nec olfactu, quod caluaria læſa & malè ſapidis, aut grauiter olentibus admotis comprobari poteſt. Denique cùm ſuprà ſatis ea diſcuſſerimus, quæ men-

ſes uel ſiſtunt, uel mouent, hoc eis hoc loco ſolū adiicere uolumus, Hyſterica nimirū dici medicamenta, non quæcunq; uel adſtringendo menſes ſiſtunt, uel eoſdem mouent incidendo, ſed quę ſimul utero grata ſunt & accepta, qualia cenſeri debent, quæ uel odore ſuaui, uel aromatico ſapore ſuam oſtendunt ſubſtantiæ bonitatem. A

DE MEDICAMENTIS ARTHRITICIS CAP. XLI.

ARTICVLI morbis ferè capitalibus infeſtantur: quò fit, ut cephalicis etiam curentur medicamentis. Ex ipſarum aūt partiū natura, cùm eadem ſit neruorū, quæ cerebri ratio, nihil quoq; colligere licet, quod in cephalicis ſuprà non ſit expoſitū. Quòd tamen arthritica medicamenta doloribus oculorū maximè accōmodētur, & ita quidē à medicis deſcribantur, atq; ſi hac ipſa ſolùm ratione arthritica ſint appellanda, de his aliquid etiam adiiciemus, ut qualia poſcant articuli, qualia item eorum dolores medicamenta requirant, intelligatur. Ex ipſa itaq; articulorum natura, cùm neruacea ſint corpora, facilè colligitur, articulis ea cōpetere, quibus & ſiccandi uis inſit, & calefaciendi, cū leui quadā adſtrictione, uel peculiari uirtute, qua robur articulis addere poſsint: q̄ certè facultas cephalicorum eſt, cùm tamen articuli ſint à corporis centro remotiſsimi, uehementiſsima quoque poſcunt medicamenta. Quod ad ipſos autem attinet articulorum dolores, hęc progrediēdi methodus eſto. Dolor aut tollitur, aut ſaltem demulcetur. Vera quidem eius cura eſt, ſi cauſam, quæ dolorem infert, radicitùs extirpemus. Tanta eſt tamen interdū doloris rabies, ut anodynis utendū ſit priùs, quàm doloris cauſam impugnemus: & id quidem eò maximè, quòd dolore partes incaleſcant, & influxu ſanguinis inflammentur: quæ uerò doloris cauſam euellunt, calidiſsima ſunt, ut cùm furit dolor, iis abſtinendum eſſe uideatur. Duplex autem eſt doloris ſedandi ratio: nam ſi dolorem ſpectes, anodynis uti licebit: ſin ardorē oppugnare uelis, refrigerantia conuenient, tum quòd iis ardor optimè temperetur, tū quòd iis influxus etiā inhibeatur, & maximè ſi repellentiū aliquid immiſceas. Anodynorū naturā & utendi rationē ſuprà docuimus: de refrigerantib. ſuo quoq; loco actū eſt. Porrò doloris cauſas practici uarias cōſtituerunt, de quib. nobis nunc nō eſt differendum. Hæc tamen ante àlias admittenda fuerit: pituitam nimirū articulis impactam, cùm irritatur, influxum atq; dolorem excitare. Nam quæ medici ad dolorem penitùs extirpandum, arthritica recēſent, talia ſunt, ut ualidiſsimas ad incidendum & attrahendum uires habeant, quæ profectò nec bili flauæ, nec ſanguini cōpeterent. Hæc ſubſtantia ſunt eximiè tenui, quòd adſtrictio pituitæ ſit aduerſiſsima. Magis enim partibus impingeretur, à quibus tamē eſt elicienda. Cùm uerò ſatis & attractum,

&

A & diſcuſſum eſſe uidebitur, ut & dolor ceſſauerit, & cauſa doloris abſumpta fuerit, adſtringentibus utemur, & iis, quæ articulos corroborare poſſint, ne pòſt facilè defluxiones excipiant. Hæc ſunt, quæ nobis de propriis partium corporis humani medicamentis ſcribenda fuerant, ut qualia quibusq; competerēt, ex earum natura & affectionibus maximè propriis intelligeretur.

DE MEDICAMENTIS PVRGANTIBVS, CAP. XLII.

B DE purgantibus medicamentis plurimum à medicis diſceptatur, utrùm occulta proprietate ſibi deſtinatos attrahant humores, an uerò manifeſtis qualitatibus idipſum præſtent. Quæſtionē hanc aliis diſcutiendam relinquemus, & qua fieri poterit, breuitate methodū edocebimus, qua purgaturis procedendum eſſe iudicamus. Hoc itaque primum eſto, quod medicinam exhibiturus obſeruabit, quid nimirū ſit euacuandum: dein medicamenta inueſtiget, quibus idipſum aſſequatur. Cùm enim non eadem ſit in omnibus materia peccans, non idem certè medicamentum competit omnibus. Rationes autem, quib. exquiri debeat humor expurgandus, per quas item uias educere cōueniat, nō fert C inſtituti noſtri ratio, ut hocce loco demonſtremus: purgantiū natura nobis & uires exponendæ ſunt. Variis itaq; modis humores educunt medicamenta. Quædam enim leniendo, quædam abſtergendo, nonnulla naturā exſtimulando, aliqua cōſtringendo purgare cōſpiciuntur. Quæ uerò propriè purgantia nominantur, pręter haſce facultates aliam habent, qua humores à remotiſsimis etiam partibus eliciunt & attrahunt. Vtrū autem uis hæc calori tribuenda ſit, an occultæ proprietati, noſtrum hoc diſſoluere non eſt. Calida quidem cenſuerunt eſſe ueterès omnia purgantia, cuius nomine calori uim purgatricem adſcripſerunt aliqui. Notū tamen eſt, recētiorum experientia purgandi uim quibuſdam ineſſe, quæ D uel frigida ſunt, uel ſaltē exiguo prædita calore. Pręter enumeratas purgantium medicamentorum qualitates, hæc etiam omnibus uerè purgantibus ineſt, quædam nimirum ſubſtantiæ prauitas, qua uentriculo ſunt, cæterisq; uiſceribus inimica. Non equidē dubium eſt, quin hæc ipſa uis ad purgationem plurimū conducat. Naturam enim ad expulſionem magis irritat, quàm uel acria, uel mordacia. Nondum tamen attractionis ratio patet. Magis enim natura, quàm medicamenta, purgare diceretur, & ſit humorum expulſio nominanda purgatio. Licet itaque non abſurda ſint quæ à multis in hunc modum ad purgatricem uim demonſtrandam proferuntur, nequaquam tamen ideo negari poteſt, quin occulta quædam eis inſit ſubſtantiæ proprietas, ut humores ad ſe certos alliciant. Quamobrem hoc pro confeſſo habeatur, purgantia medicamēta præter

eam, qua pollent, purgandi uim, qualitates habere uarias, quibus uel occultè, uel ratione manifeſta negotium naturę faceſſunt: quò fit, ut eis addenda ſint corrigentia. Sunt etiam uariæ purgantium differentiæ. Quædam enim pituitæ, quædam bili, quædam melancholiæ, nonnulla uerò ſeroſis humoribus addicta ſunt: & aliqua leuiter purgant, aliqua uerò uehementius, ut eius non parum interſit, quænam ſint eligenda medicamenta. Denique ſi competens habeas medicamentum, & id prout res ipſa feret, commodè correxeris, tempus etiam, & utendi ratio diligenter exquirenda ſunt. Vt ergo generalem purgantium medicamentorum doctrinam paucis, & recta methodo comprehendamus, hæc capitibus aliquot ſigillatim expediemus: quæ ſint nimirum purgaturis eligenda medicamenta: quibus item corrigi debeant: quando, qua denique ratione iis utendum ſit.

DE PVRGANTIVM MEDICAMENTORVM ELECTIONE, CAP. XLIII.

CVM eadem medicamenta morbis omnibus nequaquam ſine diſcrimine conueniant, ſed unaquæq; certis deſtinata ſint humoribus: in hoc omnium primò decet intentum eſſe medicum, ut conueniens inueſtiget medicamentum, quo morbum ſibi propoſitum expugnare poſsit: hoc autem ex humorum natura, & manifeſtis medicamentorum uiribus eſt exquirendum. Occultas equidem rerum facultates nullo rationis diſcurſu licet experiri: quò fit, ut hic de iis nihil etiam ſimus acturi. Manifeſtis tamen etiam qualitatibus prædita ſunt purgãtia, quarum reſpectu dignoſci poſſunt. Humores itaque purgandi quatuor exiſtunt: pituita, feroſus humor, bilis, & melancholia. Medicamentorum uerò qualitates, quibus ea diſcernuntur, hæ ſunt notiſsimæ: quædam enim leniendi uim habent: quædã adſtringendi: nonnulla partium tenuitate prædita ſunt: aliqua uehementi pollent acredine. Diſcrimen in his hoc etiam obſeruandũ, aliqua uidelicet leuem habere purgandi uim, alia uehementem, nonnulla uerò media quadamtenus prædita eſſe facultate. Hac ergo ratione cum modò ſcriptis humoribus conferri debent, ut quæ ſubſtantia ſunt tenui, pituitæ, uel melancholiæ conueniant. cùm enim humores hi craſsi tenaceſque ſint, ut attrahentibus cedant, incidentia poſcunt. Quæ uerò leniunt, quòd humores nulla ferè ui oppugnent, bili conueniunt, ſeroſis humoribus, & iis, qui fluxiles & ad purgationẽ præparati fuerint. Hæc nimirum cauſa eſt, quòd bilioſa medicamenta mixtis incidentibus pituitam expurgent: ſiquidem ubi fuerit attenuata, fluxilis exiſtat. Ob idipſum, quæ pituitam purgant, demptis incidentibus, aquas euacuant, cùm ut expurgentur, attenuatione non opus habeant. Cæterum quòd hydragoga nõ ea ꝓpriè uocẽtur, quæ ſeroſos humores,

A mores,quos in uiis purgationi deſtinatis offenderint,ſecum rapiunt, ſed quæ aquas in locò remotiori collectas uioléter eliciunt: talia certè ſunt, quæ non exigua pollent acredine, tum ut partium tenuitate penetrent, tum ut attrahant calore uehementi. Quę uerò medicamenta uim habent adſtringendi pituitæ, uel melancholiæ ſunt infenſiſsima, quòd craſſos humores adſtrictione partibus magis impingant: ſed iis conueniunt expurgandis,quæ ſuapte natura facilè fluunt, qualis eſt bilis,aut putrefacta pituita,quæ defluxiones,aut alui profluuia ſæpenumero excitant.

COLORIBVS etiam medicamenta diſcerni poſſunt. nam quæ alba ſunt,pituitam: quæ nigra ſunt,bilem atram: quæ flauo colore tingunt,fla B uam euacuare cenſentur, ut præter rationem & guſtum uiſu quoq; poſſis edoceri, quodnam tibi medicamentum ſit ad humoris alicuius expurgationem eligendum. Sed uereor, ne medicos color fallat, ut bilem eſſe ducas ſerum,uel liquefactam pituitam,quæ flauo fuerit tincta colore.

PORRO quòd aliqua leuiter, aliqua uerò uehementiſsimè purgent: id quoque paucis expediendum fuerit. Competent ergo uehementiora, ſi quæ purgare uoles,uel contumaciora,uel remotiora fuerint: quò fit,ut bilis cùm facilè cedat,etiam leuiſsimis expurgetur. Sunt tamen ex uehementioribus aliqua, quæ bili conueniunt, ea fortaſsis ratione, quòd cito ferantur impetu,eaq; ſolùm rapiant,quæ facilè ceſſerint. Talia certè nec C uiſcoſis humoribus competunt,nec iis, qui ſunt ab inteſtinis,aut uentriculo procul diſsiti.

PVRGANTIVM deniq; diſcrimen hoc quoq; diligenter expendendum eſt, cùm aliqua per ſeceſſum,aliqua uomitione purgent,utra conueniant. Hoc autem ex morborum natura colligi poterit. Quod ad ipſa tamen attinet uomitoria,debili uentriculo, pectori, pulmonibus,& oculis affectis nocent, aliàs morbis ex cruditate conferunt. Vomitoria uerò ſunt, quæ ſubſtantiam habent unctuoſam, uel quæ citò fœtorem in uentriculo concipiunt, aut quæ uehementiſsimas habent purgandi uires,ut operationem præcipitent. Non equidem hæc propriis addicta ſunt hu-D moribus, niſi pituitam ea poſcere dicas, quibus incidendi uis ineſt. nam quæcunq; uentriculus in ſe continet,uomitione foràs extruduntur.

DE PVRGATIONIS TEMPORE, CAP. XLIIII.

ANTEQVAM purgationē aggrediaris,priùs ex Hippocratis ſententia corpus fluxile reddes,& humores ad expurgationem præparabis,ne,ſi non cedant,naturæ uis inferatur. Cùm itaque concocta, non cruda medicanda ſint, humores & maximè uiſcoſos & tenaces calidis & incidentibus ſyrupis concoquemus, hac tamen prudentia, ne nimio calore in uenas materia protrudatur, atq; adeò febres excitet.

n Quod

Quòd uerò uomitoria concoctione non indigeat, febrium, uel acceſsio- A
num initiis exhiberi poſſunt, humorum præparatione poſtpoſita. Cæterùm ſi ualidè purgandum ſit, priùs inteſtina uacuabuntur, uel lenitiuo, uel clyſtere: ſecus enim uiis non præparatis, materia uiolenter attracta interciperetur, & tormina, uel aliud quoddam graue malum inferret.

HORAS autem circiter tres, aut quatuor, ante cibum exhibentur medicamenta, ne uel in alimenta uertantur, & maximè ſi dulcia fuerint eis immixta: uel alimentis eorum uires obruantur, ſi quis ea paulo ante cibum exhibeat. Natura quoque diuerſo motu moleſtanda non eſt, ut & purgationem expediat, & nutritione ſimul intenta ſit. Maximum id uerò eſt, quòd purgantia uentriculo, & naturæ, ceu uenena- B
ta, plurimùm infeſta ſint, ut cum cibis in corpore nequaquam retineri debeant. Etſi uerò pilulas cibum aſſumpturis aliquas exhiberi poſſe concedimus: nequaquam tamen hoc modo ſcriptis repugnat. Ex iis enim conficiuntur, quæ nullam uim habent naturæ moleſtam, ſed uentriculum potiùs roborant, & concoctione peracta, leuiter aluum mouent. Quòd ſi cum chylo quidpiam in uenas feratur, id putredinem arcet, nec ſanguinis concoctionem remoratur. Lenientia quoq;, (qualia ſunt manna, caſsia, ſyrupus roſatus laxatiuus) quòd naturæ non ſint aduerſa, paulò ante cibum, ut hora una, uel dimidia, cómodè ad excrementorum eductionem exhibentur. A cibo pilulæ nonnunquam capitales C
exhibentur, ut cum ciborum uaporibus earum uires ad caput ferantur.

DE PVRGANTIVM MEDICAMENTORVM CORRECTIONE, CAP. XLV.

IN purgantibus plurima conſpiciuntur, quæ uel adiuuanda ſunt, uel corrigenda. Quædam enim manifeſtis nocent qualitatibus, quædam occulta malignitate naturam laceſſunt, aliqua uel tardiùs uel imbecilliùs purgant, aliqua denique nimis efferato motu corpora uireſque deiiciuut. Cùm hæc itaque uitia uel nota ſint antè quàm exhi- D
beantur, uel poſtmodo nobis innoteſcant, de iis primùm agemus, quæ cum ipſis purgantibus exhibentur: dein & aliquid eorum attingemus, quæ à purgatione nonnunquam offeruntur. Omnibus hoc ferè purgantibus ineſt, ut ſtomacho & naturæ aduerſentur: quo nomine ſemper eis admiſceri debent, quæ cor aut ſtomachum roborant. Id etiam, quæ leniendo purgant, habent incommodi, quòd in flatus facilè conuertuntur, ut ea perpetuò poſtulent, quæ flatus diſcutiunt. Hoc autem non in iis ſolùm, quæ ſuapte natura flatulenta ſunt uenit obſeruandum, ſed in iis etiam, quibus ad expurgandam pituitam, aut humorem melancholicum utimur. Talia namque licet in flatus conuerti nequeant, ſuo tamen calore, ſi uel pituitam, uel melancholiam attigerint, flatus excitant;

A tant, qua proculdubio ratione ſena flatulenta dici debuerit. Purgantia, quorum acrimonia uiſceribus aduerſa eſt, non adſtringentibus, ſed iis corriguntur, quæ leniendi uim habent & incraſſandi. Talia namque ſic temperanda ſunt, ne diu in corpore contineantur: quod ij perpenderint, qui roſis aut aliis adſtringentibus antimonium corrigunt. Tragacantha commodiùs temperari poſſet, ſiquidem medicamentorum acrimoniam tollit, nullius particeps adſtrictionis. Ad excitandas purgantium uires, quò citiùs & faciliùs operentur, iis interdum utimur, quæ uel partium tenuitate, uel acrimonia naturam extimulant. Id autem in attenuantium uſu diligenter obſeruabitur, ne modum exuperes, atque
B adeò uel uenenatum medicamenti qualitatem ad cor deferas, uel ſudorem excites, quo multiplex corpori damnum inferretur. A` purgatione ſi medicamentum imbecilliùs agat, uel clyſteribus, uel balneis expultricem inteſtinorum facultatem proritamus: interdum leniens potio, uel iuſculum exhibetur, & maximè, ubi ſiccum aſſumptum fuerit medicamentum. Ad nimiam medicamentorum operationem temperandam (ὑπερκάθαρσιν uocant) à multis multa ſuadentur, de quibus nihil hoc loco proferemus, ne conſtitutos breuitatis limites egrediamur.

DE PVRGANDI RATIONE,
C
CAP. XLVI.

PRO uariis medici ſcopis uaria quoque eſt purgantibus medicamentis utendi ratio. Nam ſi fuerint humores à remotis partibus trahendi, forma ſicca medicamentis eſt commodior, hac ſiquidem ratione diutiùs in corpore morantur. Sin autem citò purgandum fuerit, liquida exhibentur medicamenta. Neque uerò parui refert, utrum purgantia diluas, aut decoquas, uel in ſubſtantia (quod uocant) exhibeas. Quorundam enim expreſſum magis purgat, alia uires habent in ſubſtantia efficaciores. Ea nimirum quæ facultate pollent adſtringendi, magis
D purgant, ſi diluantur: terrena ſiquidem eorum portio uim retinet adſtringentem purgationi contrariam. Cæterùm id etiam medico diligenter obſeruandum eſt, qua nimirum quantitate, ſemélne tantum, an ſæpius, & qua doſi medicamenta ſint exhibenda. Quamobrem ſi materia craſſa tenaxq́; fuerit expurganda, ſæpe purgatio reiterabitur: aut ſi purgandus humor in corporis habitu fuerit, nó enim una uice, quæ uel remota, uel contumacia ſunt, expurgantur: quòd ſi uehemẽtius pharmacũ exhibeatur, uires id deiiciat, nec omnem tamen materiam euellat. Hinc fit, ut in morbis à melancholia factis purgatio duos aut tres dies continuetur. Quod uerò medicamentorum doſes attinet, præſtat, ut ſingula diligentiſsimè perpendantur. Non enim res hæc leuis eſt momenti, ſed quæ ſi tantillum medicamenti pondus excedas, graue ſæpenumero damnum

 inferat.

inferat. Quamuis itaque purgantium doſes regulis generalibus ita comprehendi nequeant, ut qua ſit unumquodque medicamentum menſura exhibendum, ſatis intelligatur: ex iis tamen medicamentorum differentiis, quas ſuprà deſcripſimus, generalis quædam doctrina conſtitui poteſt, ut purgantium doſes certis etiam ordinibus diſtinguantur. Cùm ergo medicamentorum aliqua leniendo purgét, quædam acrimonia uehementi, nonnulla uerò uiribus exiſtant inter hæc quodammodo mediis: hoc quoque doſium diſcrimen eſto, ut quæ ſua dulcedine laxant, ab ʒ.j. ad ʒ.j.s. exhibeantur: talia ſunt pruna, ſebeſten, tamarindi, ſiue oxyphænici, mucilago pſylij, caſsia, manna. Quæ uero ſua acrimonia non leuiter laxant, à gr.ij. ad gr.xij. poni debent, ut diacridium, ſcammonium, colocynthis, euphorbium, & elaterium, &c. Quæ uel adſtringendo, uel quæ ſua ſubſtantia leuiter laxant, ut agaricus, aloe, myrobalani, &c. media quantitate dantur.

FINIS LIBRI SECVNDI.

ANTIDOTARII GENERALIS

LIBER III.

DE DEO, ET NATVRA,

CAPVT I.

PERACTIS præcedentibus libris materia formaque medicamentorum: reſtat, ut eorum cauſas efficientes hocce libro breuitate, qua fieri poterit, expediamus. Non equidem dubium eſt, quin medicamenta, cuiuſcunque modò generis ea ſint, naturaliter prodeant, & generentur, ut natura medicamentorum efficiens cauſa meritò dicenda ſit. Veruntamen haud uſqueadeò ſtupidi, uel excæcata mente ſumus, ut principium naturæ prius non agnoſcamus. Nec eos moramur in philoſophia gigantes, qui ſolam (Deo uel non agnito, uel ſpreto nihilominus) naturam amplectuntur. Quàm abſurda uerò ſit eorum ſententia, qui ſatis probè philoſophari uidentùr, ſi quas à natura, & rerum qualitatibus rationes excogitare poſsint, hinc animaduertere licet, quòd ubi naturales cauſas indagare conantur, quì fiat, ut ſemina cùm adoleuerint, tam uarias formas conſequantur, non aliud exponere queant, quàm quòd hæc ſit uniuſcuiuſque ſeminis proprietas, ut in hanc, aut illam formam tandem excreſcat. Non enim uel à primis, uel à ſecundis, aut tertiis rerum qualitatibus, rationes tot tamq; uariorum effectuum reddi poſsint. Hæc itaque

A que rerum proprietas, quòd nulla ratione demonſtrari poſsit, apertiſsimum eſt primæ cauſæ ſpeculũ. Nam ſi quod ſato ſinapi ſemine, talis frutex exurgat, cauſam eſſe dicas ſeminis inſitam proprietatem, fruticis cauſam expoſueris: nondum tamen eius proprietatis cauſa patet. Sin porrò dicas, fruticis hanc eſſe naturam, ut ſemen tali præditum proprietate pducat, circularem & perplexam prodideris inſcitiam. Ex iis enim alterutrum priùs extitiſſe ſtatuendum eſt, quod alterius quidem cauſa ſit, non autem ab alio proceſſerit naturaliter, ut luculenter à philoſophis aliquibus, fidei Chriſtianæ propugnatoribus, eſt demonſtratum. Primam ergo cauſam admittimus, quæ ſingulas rerum, adeoq; medicamentorum ſpe-
B cies aliquando fecerit, modo qui naturalis non fuerit, ut eæ poſtea poſſent propagari naturaliter. Hæc rerum cauſa efficiens Deus eſt, cui boni quicquid eſt, acceptum ferimus. hic ſua benedictione naturam in ſuo curſu conſeruat. Cùm enim uires haſce rebus indiderit, eaſdem eis detrahere poteſt, quandocunque libuerit. Quamobrem ut medicus ſuum in arte ſua finem aſſequatur, Deo medicamentorum, quib. utitur, authori gratias agat, quòd hæc ei ſuppeditauerit auxilia, quibus ægrotantibus ſuccurrere queat, eundemque precetur, ut ſuam clementer benedictionem largiatur. Hæc nempe medici pietas ſæpe plus præſtiterit, quàm admirãda multorum doctrina. Dei namque benignitas non intra naturæ limi-
C tes conſiſtit, ut ea ſolùm petentibus exhibeat, quæ naturales medicamẽtorum uires pollicentur, ſed admiranda ſæpenumero ratione ſanitatem ægris reſtituit, ut DEVS ope ſua, non autem medicus medicamentis curaſſe dicendus ſit. Deum itaque medicamentorum, & ſanitatis reſtitutæ cauſam eſſe confitemur, cui laus ſit in perpetuum. Etſi uerò cauſa rerum Deus eſt, non ideò tamen reliquas excluſerimus. Natura ſiquidem & arte, quæ Deus ab initio ſine mediis fecit, propagat & conſeruat, quæ nimirum & medicamentorum, & ipſius adeò ſanitatis cauſæ ſunt. Arte quidẽ pharmacopœi medicamenta uariè præparantur, & conſeruantur, quæ ſuo medicus iudicio commodè diſpenſat, ut ſuum ad depellendos mor-
D bos medici prudentia finem aſſequantur. Priùs autem, quàm medici, & pharmacopœorum officia perſequamur, de natura paucis aliquid exponendum eſt, cùm præ cæteris manifeſtiſsima ſit efficiens cauſa medicamentorum. Nouit enim unuſquiſque, naturaliter ea produci, quæ certis temporibus, & eadem utplurimum ratione generantur. Non ita facilè tamen, quid natura ſit, quiuis expoſuerit, cùm ne doctorum quidem hac in re iudicium idem exiſtat. Naturam definiuit Ariſtoteles principium & cauſam eſſe motus & quietis, eius in quo eſt primo, per ſe, & non per accidens. Hac aũt ratione natura non externa ſed interna rei cauſa fuerit, ut formalis, uel materialis dicenda ſit potiùs, quàm efficiens. Cùm itaq; natura non in eo, quod fit, aut patitur, ſolùm animaduertatur, ſed in eo etiam, quod in aliud agit naturaliter, hoc eſt, uirtute patienti contraria,

principium certè natura eſt, & cauſa motus, & quietis alterius etiam ſub iecti. Quis enim ignem in ligna naturaliter agere negauerit? Quamobrem naturæ nomen omnibus cauſis naturalibus attribui poteſt. Quoniam uerò nihil fit naturaliter, niſi cauſæ concurrant omnes, cùm naturam rerum, adeoque medicamētorum cauſam eſſe dicimus, naturalium cauſarum congreſſus eſt intelligendus. Porrò cœleſtes etiam cauſæ ſub naturalibus meritò comprehenduntur, quòd licet corporibus hiſce terreſtribus contrariæ non ſint, (ſiquidem nihil ab eis uiciſsim patiuntur) in ea tamen contrariis agant qualitatibus. Aſtrorum enim uiribus tot tempeſtatum mutationes oriuntur, quibus quę in terra latent, erumpunt. Licet itaque multas habeant cauſas, quæ naturaliter fiunt, unius tamen nomine continentur, ut naturalium rerum natura efficiens cauſa dici poſsit. Non enim præter naturam aliud eſt extra res, quæ generantur, exiſtens, quod naturalium effectuum cauſa dici poſsit, ut in rebus arte paratis fieri conſueuit: ſiquidem artifex etſi naturales profert effectus, naturalis tamen cauſa non eſt. Quòd uerò deum exiſtiment aliqui naturalium actionū directorem eſſe, ut naturales cauſæ, formales & materiales ſolùm exiſtant, deus aūt efficiēs cauſa naturaliū effectuū dici debeat, abſurdiſsimū eſt. Nihil enim agit Deus naturaliter, ut naturalium effectuum cauſa dicendus ſit. Naturam quoq; ſuis deſcripſit legibus, ut externo directore non indigeat. quod iis dictum eſto, qui Deū naturalibus cauſis immiſcent, exiſtimantes naturam niſi diuinitùs ſuſtineatur, conſiſtere non poſſe. Verùm hæc philoſophis diſcutienda relinquimus. Hoc ſaltem ceu certiſsimum propoſuiſſe ſufficiat, naturā medicamentorū efficientem eſſe cauſam. Cęterū quòd natura non medicamentorū ſolūmodò cauſa ſit, ſed ipſius quoq; ſanitatis, quā medicamentorū uſu cōſequimur, fit, ut ea medicis alio modo, q̄ phyſicis deſcribatur. Morbus enim & ſanitas corporibus cōpetunt ea ratione, qua ſubiiciuntur alij, quàm naturæ principio: quod tamen (licet impropriè) natura medicis appellatur. Naturā itaq; ex Galeni ſententia hoc loco nihil aliud eſſe dicimus, quàm uim quandam, ſeu facultatem in his ipſis corporibus, quæ ab ea reguntur, inhabitantem. Cùm autem in corpore noſtro triplex habeatur facultas animalis uidelicet, uitalis, & naturalis, natura quoq; tribus his facultatibus, ceu formis ſuis cōſtabit, quibus illæſis, firmā naturā affirmamus. Firmam autem naturā à facultatū actionibus deprehendere licet: animalibus quidē, ut ſi imaginatio, ratio, & memoria, item ſenſus omnes, & motus uoluntarij non fuerint impediti: uitalibus uerò, ſi arteriarum pulſus ualidi, non debiles & languidi: naturalibus autem, ſi coctio in alui excrementis, uel urina, uel ſputo, uel ſudore apparuerit. tunc enim habemus naturam ipſam euacuationi adminiculantem. Conſpicitur namq; & ipſa poſt concoctiones & humores diſcernere, & ſuperfluitates expellere, ipſumq; deniq; morbū primaria ratione curare. Verùm cùm perfectè ipſa

mouet

A mouet, medici opera non opus eſt, cùm imbecilliùs agit id, quod deficit,
medicum ſupplere oportet, ut ab utroq; noxij humoris fiat euacuatio,
natura quidem expellente, medico uerò per medicamenti uim attrahen
te. Perfectè autẽ agit (licet à medico concoctio per humorum alteratio-
nem accelerari poſsit) in morbis acutis, temperatura, regione, & anni
tempore calido, ob materiæ tenuitatem, euacuationiq; aptam. Imperfe-
ctè in morbis chronicis, ſeu diuturnis, tempore, regione, & complexio-
ne frigidioribus, ob materiæ contumaciam, expulſioniq; ineptam, quæ
tum medicamento (ut antea dictum) præparanda, ac demum euacuan-
da eſt. Cæterùm natura cõtra morbos iam uigentes (quo tempore natu
B ra maximè moleſtatur, concoctione iam apparente) inſurgit, & tandem
uincit, hominemq; euidenter ſanat, aut per ſudorem copioſum profun-
dens, aut per lotium, aut per deiectiones, aut ſanguinis profluuium, aut
per uomitum humores excernens.

DE MEDICO, EIVSQVE OFFICIO, CAP. II.

DE natura, utpote primaria morborum cicatrice, præcedenti capi-
te diſſeruimus: nunc de medico, qui eius eſt miniſter, agendum
eſt. Huius autem ingenium, doctrina, mores, & officium non ſolū
C à bonis animi, uerumetiam corpotis & fortunæ deſcribenda ſunt. Itaq;
quo ad animi bona, inprimis ſit dei & ueritatis amans, pius, & tum logi-
cæ artis tum philoſophiæ naturalis & moralis, tum medicinæ utriuſque
peritus: cuiuſmodi erit, qui reminiſcentia fuerit facili, recto iudicio, tena-
ci memoria, ſolers & promptus in remediis inueniendis, qui ſimplicium
effectus ſumma cura tenuerit: dexter in operibus, comis & affabilis erga
ægrotantes, miſericors erga pauperes: manſuetus & facilis erga ſuæ ar-
tis homines: audax & animo intrepidus in rebus tutis & neceſſariis: pru-
dens & circumſpectus in præſagiendo. Siquidem quæ bona ſunt augu-
ria denunciare debet: ſi quid tamen mali minatur infirmitas, amicis, uel
D aſtantibus tantùm ſignificare fas eſt. Cæterùm medicus multa experien
tia exercitatus, in iis præſertim, quæ certa ratione excogitata ſunt, & fre
quenti uſu confirmata eſſe debet. Nam peregrina remedia ſemper quæ-
rere, & pretioſa duntaxat, impudentis eſt oſtentationis. In curandis æ-
grotis, non multos ſuſcipiat. Variis enim morbis & mens opprimitur, &
corpus fatigatione continua languet. Inſanabiles & deſperatos morbos
non curet, ne hominem occidiſſe, qui forte ſua interiturus erat, exiſti-
metur. In explorandis leproſis ſit diligens & uerax. Ad ægros ue-
niens, manum non protinùs apprehendet, ſed primum hilari uultu reſi-
deat, ſermone leni ſolicitudinem ſubmoueat. Nam & medici conſpe-
ctus, ac alia multa, facilè pulſuum rationem turbant. Bis die patien-
tes conueniat. Tutè, celeriter, & iucundè curet, citra tamen nimiam
feſti-

feſtinationem & uoluptatem. Victus norma, & remediis, quoad eius fie A
ri poterit, pro uirili parte, non ad ullam ægrotantium offenſionem, iniuriámue, ſed ad eorum duntaxat commodum atque ſalutem utatur. Quæ noxia ſunt & lædunt, remoueat. Nemini rogatus potionem mortiferam, uel mulieri medicamentum abortum faciens, neque exhibeat, neque etiam manifeſtet. Famoſi namque ueneni uires, aut abortiendi modum, uel quæ conceptum inhibeant, indicare, ſcelus eſt. Quæ ad chirurgi pharmacopœique officium pertinent, nō niſi coactus, attingat. Officinas bis, uel ſemel ſaltem in anno, unà cum id à magiſtratu ordinatis, uiſitet inutilia ſegregando, cæteroſq; errores fideliter magiſtratui indicando. Cū pharmacopœis pactum, aut contractum ullum in uendendis remediis B
ne ineat, conſulenteſque cum ſuis receptis, quò uelint ire, parandis, permittat. Porrò quod ad medici corpus attinet, ſit temperans & caſtus: nō ebrioſus, non crapulæ deditus, non luxurioſus & libidinoſus. Quo ad fortunam, ſit liberalis, pecuniæ non nimis cupidus & auarus. Carnificis namque eſt uel inter ipſos cruciatus ingens pretium expoſcere. Dabit igitur operam medicus, qui uir bonus eſſe uolet, ut & moribus, & medicamentorum uſu, quoad eius fieri poterit, medicinę dignitatē tueatur.

DE MAGISTRATV EIVSQVE OFFICIO, CAP. III. C

CVM in curandis ægris nō parui interdum errores à medicis pharmacopœiſq;, quibus ægri in maximum uitæ diſcrimen incurrere ſolent, contingant, neceſſarium eſt, ut magiſtratus (eum autem nomino, qui poteſtatem gerit, uel qui ciuitates & prouincias regit) non ſolùm magnam ſalutis ſubditorum rationem habeat, uerumetiam prauos errores corrigat, atq; in eos, qui perperàm medicinam factitant, animaduertat. Quare medicos peritos & approbatos, pharmacopœoſque exercitatos, atque diligentes ſummo ſtudio habere, ac iuramentum ab eis accipere procuret, quo ſuum quiſque officium proprium meliùs ac fideliùs exequi ualeat peragatque. Nulli praxim exercere permittat, niſi D
medicus fuerit peritus, graduatus, & approbatus: cæteris uerò, ut circulatoribus, hiſtrionibus, erronibus, exorciſtis, tonſoribus, aniculis, & his ſimilibus empiricis imperitis, tanquā carnificibus & nulla ratione morbos curantibus, omnibus modis prohibere nitatur & interdicat: officinas non plures permittat, quàm pro praxis magnitudine neceſſariæ uidebuntur, atque ut eæ quotannis bis, uel ſaltem ſemel à medicis, & ad id ordinatis uiſitatoribus perluſtrentur præcipiat, malaq; & corrupta, utpote ad humani generis perniciem ſeruientia, ſemoueantur, publiceque effundantur, uel igne cōſumantur. Medicos eruditos, & pharmacopœos approbatos libertate donare non grauetur, ne communi ciuium onere grauati, ſuo fungi officio minùs poſsint. Communem medicamentorum

A rum taxationem ne pharmacopœi tranſcendát, animum adhibeant: neque aromatarijs, alijsque omnibus, pharmacopœis exceptis, medicinas componere, neq; etiam uendere permittat: & ut omnia ſummatim comprehendam, in omnes eos, quos à recta uia aberrare deprehenderit, prudens magiſtratus animaduertat.

DE ASTANTIBVS ET AEGRIS, CAP. IIII.

ASTANTES ſeu aſsidentes nominamus, qui ſe præſentes exhibent, & ægris miniſtrant: ægros uerò, qui morbo aliquo ſunt cor-
B repti. Hos quoque ſuo perfungi munere oportet: niſi enim omnia ritè peragantur, curationem interrumpi contingit. Aſtantes itaque ſeu aſsidentes idoneos eſſe decet: cuiuſmodi ſunt periti, exercitati diu, prudentes & patientes, ut ſciant occaſionem, & patienter ægro inſeruiant, ſciantq; recitare ea medico, quæ circa ægrum contigerint. Sint præterea diligentes & fideles, ut ea, quæ de cibi & potus, uel medicamentorũ qualitate & quantitate medicus mandauerit, poſsint fideliter adminiſtrare, atque in nullo delinquere. Quod ad ægrotos attinet, debent ij parêre medicis non ſecus ac ſerui dominis ſuis, & in nullo proprio indulgere uoluptati: patienter ferre omnia, quæ fiunt à medico, nec timere,
C nec de ſalute deſperare, uerùm, ut iam dictum, omnibus mandatis medici obtemperare.

DE PHARMACOPOEI OFFICIO, CAP. V.

IN medicinarum adminiſtratione non exiguam partem pharmacopœus ſibi uendicat, cùm ſit medici quaſi dextra manus, periclitetúrque ipſius culpa ſæpè non ſolùm ægri ualetudo, uerùm etiam medici fama, & exiſtimatio. Quare, ut dextrè ſuum quoque munus expleat, eſt neceſſe. Principio itaque Latinæ linguæ tam peritum eſſe oportet, ut nõ
D modò medicorũ receptas, ſeu deſcriptiones, uerùm etiam Dioſcoridem, Galenum, Meſuem, reliquosque herbarios receptos, rectè legere, & exactè intelligere poſsit. Neque etiam Arithmeticæ imperitus eſſe debet, ut pondera ſimplicium, & proportiones inter ſeſe rectè computare queat: uerbi gratia, quando antidoti alicuius tertia, quarta, uel octaua pars tantum requiritur, quantum cuiuſque ſit accipiendum.

SIMPLICIVM cognitionem ritè teneat, quarum deſcriptiones ex præſtantiſsimis authoribus petat.

HERBAS, flores, fructus, ſemina, radices, & reliqua ſimplicia debito tempore colligat ſelectiſsima, probeq; exiccet, ordine diſponat, ſciatq;, quo genere uaſorum, & inſtrumentorum unaquæq; medicina ſit conſeruanda, tractanda, & concoquenda.

DIVITIAS ſaltem mediocres adeſſe oportet, imprimis aũt animum liberalẽ, ab auaritia ſordibusq; alienum. Diuitiæ enim hoc præſtare potetunt, ut commodè habitet, & medicinas, quæ emendæ ſunt, ſuo tempore quamoptimas coemat. Animus autem liberalis, minimeq; auarus cauebit, ne compendij aut lucri ſui cauſa, deteriores uili pretio libètiùs, quàm præſtantiſsimas paulò largiore, comparet. A

OFFICINAM habeat ſalubri loco ſitam, quam necuenti perflent, nec ſol permeet, nec fumus, nec teter odor ullus moleſtet: uariis præterea reponendis conſeruandisque accommodam: nonnulla ſiquidem locis ſubterraneis, pleraque editioribus præparanda, & conſeruanda ſunt. Hortum inſuper habeat, ut ſemper in promptu ſint recentes plantæ, quarum ſucco ſubinde indigemus: ut herbæ rariores in eo alantur: & locum aliquem ſoli expoſitum, in quo & ſiccare, quæ ſiccanda ſunt, & albedinẽ etiã quibuſdã medicamẽtis cõciliare poſsit: in quo deniq; omnia ea parari poſsint, quæ ex medicorum præſcripto ad ſolem cõfici debent. B

MINISTROS habeat doctos ſuæ artis, qui uſum non uulgarẽ componendorum medicamentorum habeant, non errones, hiſtriones, bibulos, ſodaliciis, aut aliis rebus inhoneſtis deditos.

SIT uigilans, & circumſpectus in medicamentis cõpoſitis diſpenſandis: nec ſecundum propriam phantaſiam, aut ex diſpenſatoriis non authenticis conficiat, ſed ex approbatis: diſpenſata medico perito offerat, ut ſimplicia uideat, examinet & ſi quæ inualidæ fuerint, abiiciat. C

NEC temerè conficiat receptas non intellectas, nec ſuppoſititia ſeu quid pro quo accipiat, ſed peritum medicum conſulat.

QVEM etiam omnino in conficiendis opiatis, & ſimilibus præſtantibus, ac magni momẽti medicinis, ut præceptorem, & iudicem adhibebit: cui adiunget, ſi commodè fieri poterit unum & alterum bonum, atq; doctum uirum, uel ſenatorij ordinis, ut eos habeat ueluti teſtes ſuæ diligentiæ, induſtrię, ac fidei. Deinde medicus approbatus quamq; medicinam, ſic ritè pręparatam, annum, menſem & diem ſupraſcribat, poſtea pharmacopœus debito, ac præſcripto tempore feruẽtari ſinat, antequam eam in uſum publicum expendat. Medicamenta autem in medicorum præſentia paranda, ſunt omnes confectiones magnæ omnia electuaria, præſertim ſolutiua, opiatę pilulę. Ex ſyrupus, ſyrupus acetoſitatis citri, uiolatus cum melle, endiuiæ compoſitus, de cichorio compoſitus, de fumo terræ cõpoſitus: ſyrupus myrtinus cõpoſitus: de mentha maior: de abſynthio: de calamẽtho: de epithymo: de ſtœchade cõpoſitus: de eupatorio: de hermodactylis: & miua aromatica. Ex oleis, melinũ, maſtichinũ, nardinum, ſampſuchinũ, moſchellinũ, hyperici, de caparibus, ſcorpionũ, caſtorei, de euphorbio, de coſto, &c. Ex unguentis, infrigidans Galeni, unguentum pectorale, ſtomachicũ, de artanita, diapompholigos, ſantalinũ, apoſtolorum, Ægyptiacũ, comitiſſæ, dialtheæ cũ gummis. Ex emplaſtris, de meliloto, D

A liloto, emplaſtrum diaphœniconis. Ex cerotis, gratia Dei, oxycroceum, de pelle arietina, &c.

CAETERVM receptas abſq; medici nomine ſubſcripto nō recipiat: iisq; neq; addat, neq; demat, ſed eas purè, & præcisè, ſicut ipſe doctor ordinauit, cōponat, medicamēti alicuius ualētis quantitatē non augeat, ut uacuatiōe hinc largiore ſecuta, dicatur medicaméta habere præſtātiora.

SYRVPOS ſingulos debito tempore, aquasq; ſtillatitias igne lento, & uitreis organis conficiat.

PVLVERES ex quibus compoſita fieri debent, non diu ſtare permittat, ſed recenter eos puluerizet ſuo tempore, & loco. Medicinas ſoluti-
B uas nemini propinet, aut uēdat, nec uenenoſa, ut arſenicum, mercurium, &c. ſine conſenſu doctoris alicuius approbati, uel magiſtratus.

NARCOTICA indoctis, empiricis, aut tonſoribus, hiſtrionibus, monachis, ſacerdotibus, monialibus, Iudæis, ſeplaſiariis, circulatoribus nullo modo uendat, ſiue ſimplicia, ſiue compoſita fuerint, niſi medici approbati iuſſu: nec ullo modo uetulis, aut obſtetricibus medicinas abortum, aut menſtrua prouocantes, niſi propter neceſsitatem à doctore aliquo fuerint ordinatæ: nihil uel amore, uel odio, uel metu, uel pretio, uel ignorantia peccet. Medicamentorum compoſitorum nimiam quantitatem non conficiat ad euitandum expēſas, & cum hoc ne longo temporis cur-
C ſu, uetuſtate uirtutes amittant.

CERAM, & crocum adulteratum non uendat. Medicinas omnes inueteratas oſtendat & manifeſtet, nec quicquam ex his phyſicum celet: uel ſingulis menſibus, aut ſæpius etiam omnia perluſtret, & diligenter conſideret, ut corrupta, putria, mucoſa, exoleta, & quouis modo inutilia, uel inefficacia reddita, reiiciat bona fide, nec in iis quærat lucrum, quibus ægroto crearetur uitæ periculum, ſed ſit animo liberali, & magno, cogiterque paruum illud damnum, fide ſua iam perſpecta, maioris ſibi lucri cauſam fore.

ALIVM modum, quàm doctor dederit, ſumendi medicinas homini-
D bus non perſuadeat, ut multi falſi & glorioſi pharmacopœi faciunt, dicentes, ſumat duplum iſtius medicamenti, aut triplum, quia nimis debile eſt, aut ſumat medietatem, quia fortiſsimum eſt.

DE practica nullo modo ſe intromittat, ſed conſulentes ad medicos approbatos dirigat, uel conducat.

TAXATIONEM communem uel à ſummo ſibi magiſtratu ordinatam, fideliter obſeruet.

NON ſit aleæ, aut ſimilibus ludis deditus, ne cōpotationib gaudeat, aut alioqui uinoſus, uel ebrioſus, neq; fœdis amoribus implicatus teneatur. Alea enim negligentiam parit, ebrietas errores, obliuionem, & ſtuporem inducit: turpis uerò amor etiā ueneficia illi extorquere poſſet. Quare omnino, ſi fieri poteſt, maritus ſit, cui cum uxore rectè conueniat.

MVNDITIEI ſit ſtudioſiſsimus: & bona conſcientia præditus,ut ni A
hil in ſua profeſsione negligenter, uel temerè agat,quo Deus, aut homi-
nes offendantur: ſit pius,humanus,placidus,affabilis, benignus,alacris,
imprimis autem mitis erga pauperes,& commodus erga imperitos: non
etiam in eorum ineptias, ſed in neceſsitatem ægroti reſpiciat, ac Deum
omnium inſpectorem ac iudicem præ oculis habeat,qui rectè agenti lon
gè maiora, & beatiora præmia largietur, quàm ab ullo mortalium per-
ſolui poſsint.

DE CALEFACTIONE, CAP. VI.

MEDICAMENTA igne,ſole,& rerum putridarum calore calefi- B
unt. Quæ humida ſunt,& igne calefiunt,commodius duplici ua-
ſe caleſcunt, quorum alterum, maius ſcilicet plenum ſit aqua te-
pida, aut feruida, alterum uerò plenum ſit medicamento, quod calefa-
ciendum eſt, ea ratione, ut minus uas in aqua maioris conſtituatur: idq;
à recentioribus balneum mariæ, à ueteribus duplex uas, aut diplo-
ma appellatur.

CAETERVM colanda calfactione tenuantur, ut promptiùs perme-
ent: frigida enim uelut concreta, non percolantur, niſi ſint multum a-
quoſa, & liquida: calidiora autem cum ſordibus tota colum penetrant,
niſi ſint glutinoſa. Talia enim multum calida colanda. Tepidam damus C
aquam, ut ſit uomitoria.

CALIDE modicè damus potiones medicas, non ſolùm purgato-
rias,ſed etiam corpus firmaturas,ureticas, menſes aut ſudores moturas,
obſtructionem uiſcerum aperturas,præſertim cœlo frigido,& uentricu-
lo frigidiore natura, aut ex morbo.

CALEFACIMVS aquam,& alia omnia,quæ aqua fluente, aut niue
circumpoſita uolumus frigidiora reddere, quòd in humorē calore rare-
factum frigus ſe altius inſinuat,ut ferrum candens,aqua frigida & aſtrin-
gente temperatur,ut ſit durius.

CALEFACIMVS modicè infundenda, ut uires ſuas promptiùs in D
humorem,cui infunduntur,tranſmittāt. Calefactus enim humor tenua-
tur,& infuſa res rareſit: quibus ſit, ut eorum uis calore promptiùs traha-
tur. Alia propè innumerabilia calefactione egent, ſed admonendi gratia
magis quàm docendi calefactionis meminimus. SYLVIVS.

DE INSOLATIONE, ET EA, QVAE SVB FIMO, VINACEIS, ET SAVSA SEV FRA- *cibus Oliuarum ſit, putrefactione, Cap. VII.*

INTERDVM hæc conferunt ad calefacienda medicamenta: plerunq;
ad ea componenda, & ad perfectionem reducenda: inſtar coctio-
nis eſt, ueluti olea ſimplicia, quibus flores infunduntur, roſæ, uiolæ,
chamæ-

A chamæmelum,& ſimilia,alia,aliquot diebus inſolantur: ſic etiam ad ſaccharũ candi perfectè coquendum, iuleb ampullis quibuſdam inſolatur.

SCILLAE ſuccus extrahitur inſolatione: quod ſi ſol non ſplendeat, igne, aut, quod commodius eſt,duplici uaſe, diu & ex interuallis, & interdum bulliendo.

IDEM etiam fiet,ſi fimo,aut uinaceis,aut ſauſa oliuarum calfactarum obruantur:quemadmodũ chalcitis, & cadmia,ut fiat pſoricum: & iuleb ad ſaccharum candum conficiendum: & pleraq; alia medicamentorum genera. FLORENTINI.

B DE REFRIGERATIONE, CAP. VIII.

REFRIGERAMVS aere frigido,aqua fluente,aut niue,aut glacie, aut collocatione in cellam, etiam priùs calefacta, quæ febrium uehementiæ, aut aeris intemperiei calidæ opponimus pocula medicamentoſa. Et quæ à frigido cogi uolumus,ut ius carnium glutinoſarũ, ingelatiuam uulgò dictam.

REFRIGERAMVS omnia calore præparata,priusq̃ reponamus.

REFRIGERAMVS,quæ calore ſoluta frigore uolumus concreſcere,& dureſcere,ut electaria ſicca,cerata,emplaſtra. SYLVIVS.

C DE EXTINCTIONE, CAP. IX.

GEMMAE,& quædam metallica ſæpius antè quàm urantur, ignita,extinguuntur aqua, uino, oleo, melle, butyro, aut alio aliquo humore,donec refrixerint.

QVAEDAM ſemel duntaxat aut ſæpiùs extinguuntur.

EXTINGVVNTVR uel uſta,uel ſolùm ignita quædam non modò ut empyreuma ipſum diſsipetur, ſed etiam ut in corpus uſtione rarefactum,uis quædam humoris aut frigoris penetret, ut ferrum candens aqua piloſellæ,uel alia aſtringenti extinctum euadit ſolidiſsimum.

EXTINCTIO fit interdum ad purgationem, ut plumbum liquatũ
D ſucco mercurialis calido ſæpe extinctum,& tribulatum, ſtanni puritatẽ, & ſoliditatem aſſequitur.

FIT item extinctio,ut uires humoris,quo extinguitur,in ſe trahat. Sic cadmiam uino amineo ad emplaſtra,aceto ad remedia pſorica extinguit Dioſcorides. Sic Galenus lapidem phrygium extinguit primùm butyro recenti,ſecundo uino falerno, uel alio fuluo,odoro: tertiò melle attico,ne medicamentum ſit aridum,ſed uiſcoſi cuiuſdam particeps. Gallæ ad ſanguinis ſuppreſsionem carbonibus impoſitæ, donec undique candeant,aceto,aut uino auſtero extinguendæ ſunt.

STIBIVM lacte mulieris marem enixæ extinguitur. limatura chalybis ſæpe ignita aceto extinguitur,& puluerATUR.

HIS exemplis medicamenta humore extincta ab illo aliquid uirium

in ſe trahunt. Interdum autẽm ignita humore extinguimus, ut humoris naturam mutemus: ut dum lapides, uel circuli ferrei igniti lacte aliquoties extinguantur, ut ſeroſam & mordacem eius ſubſtantiam abſumant, ſitque tunc lac dyſenteriis ſalubre. A

AQVA chalybem uel aurum ignitum ſæpe extinguimus, ut ipſa minùs humectet, ſed ſit terrea magis abſumpta tenuiori ſubſtantia. Argentum uiuum etiamſi non ſit ignitum, tamen & ſaliua hominis ieiuni, & ſucco ſaluiæ, aut limonum extingui dicitur, quod uis eius malefica, & omnia eius exedens, ut à Plinio rectè dicitur, cum his agitando miteſcit. SYLVIVS.

B

DE HVMECTATIONE, CAP. X.

HVMECTANTVR nunc aqua, nũc lacte, nunc aceto, nunc oleo, uel alio humore medicamenta, non modò ſimplicia, ut fęliciùs & innocentiùs in compoſitionem, uel uſum ueniant, ſed ſæpe etiam compoſita, ut cùm craſſa humore diluimus, quò faciliùs & iucundiùs deuorentur. Fit autem ſuperficialis humectatio merſione, uel inſperſione liquorum prædictorum: eſſentialis uerò, maceratione ſiue irrigatione.

VTILIS eſt ad condiendos fructus, radices, peregrinosq́ue cortices odoratos, quos cùm recentes habere non poſsimus, maceramus, donec humiditatem contraxerint. Hordeum præterea & erricus aqua inſperguntur, ut à cortice repurgentur. C

HVMECTANTVR autem odorata nonnulla, ueluti ambra, moſchus, ſi terenda ſint, ne tenuiores & odoratæ partes exhalent.

QVAEDAM uerò herbæ, ueluti cotyledon, portulaca, ſemperuiuũ, & ſimiles, quæ paucum ſuccum, eumq́; glutinoſum ſortitę ſunt, humore aliquo ſimili humectantur, terendo, & ſuperinſpergendo dictum humorem, qui cum dictarum herbarum ſucco (aliàs enim nullum remitteret) exprimendo redditur. SYLVIVS & FLOR.

DE NVTRITIONE, CAP. XI. D

NVTRITIO humectationi ſimilis eſt, ſed in hoc differt, quòd cũ pauciore humore, & ſubitò fiat, quoniam id quod irrigatum eſt, confeſtim ſole ſiccatur, aut igni, deinde idem quintò aut ſextò repetitur: quemadmodum ſarcocolla lacte aſinę, aut muliebri nutritur, ſed pauco. nam multo lacte operta quieſcit, & lac ipſum priuſquam ſarcocolla ſiccetur, aceſcit: paucum igitur ex mammis ipſis irrigandum cõfeſtim ſole ſiccetur, iterũ & tertiò, quartò, quintò ſimiliter irroretur, & ſiccetur, & tandẽ reponatur. Aſpergi etiã capræ, equæ lacte, uel alio poteſt. Semẽ cari calfactum lacte caprino horas duas quidem nutriunt in uaſe mundo, exemptum ſiccatumq́; reponũt ad fluorẽ alui. Myrobalani oleis, ſero ſaccharato, butyro uaccino, ſucco citoniorum, uel alio humore, dum irri gat,

A gat, macerat, fricat, frigit. Meſues clementer & his humoribus imbuit, uel ad condituram, uel ad noxas earum caſtigādas, ſiue ſolæ utendæ, ſiue in compoſita ueniāt, ut trypheram ſarracenicam, perſicam, trypheram Galeni, electuarium ſtomachicum Meſuæ, & electuarium Alhari, & ſequēs, quodammodo nutrit. Sic & ſpecies omnes electuarij indi maioris, dum oleo amygdalino cōfricat idem. Colocynthis quoq; ſeminibus ſolis extractis, ſi impletur aqua cum pauca ſpica & maſtiche, & coquitur in cinere calido ad partis tertiæ conſumptionem, hocq; decocto paulatim affu-
B ſo, ſagapenum irrigetur, donec pingueſcat, nutriri dicitur ſagapenū: eodem modo & opopanax. Decocto myrobalanorum, uel ſucco enulæ cāpanæ, aut rutæ, aut fœniculi cum felle pauco auium rapacium, & ſpica, & maſtiche ad dimidium cocto, & colato idem fieri poteſt.

FOLIA etiam thymelææ aceto nutriuntur in electuario diaphyſſalidon. Eadem in aceto infundit, & ſiccat in pilulis thymelææ, ut eadē ſint, uel ſaltem omnino proxima, infuſio & nutritio. Ambæ enim humore fiunt, & calore blando, qualis ad nutritionem ueram eſt aptiſsimus, cū immoderatior urat, imbecillior ſit inefficax.

METALLICA ferè in aere calido, non tamen ſuper ignem nutriuntur.

METALLICA etiam ſępe nutriuntur humore aliquo, ut diſſoluan-
C tur promptiùs, uel etiam liquentur, uel pingueſcant, & uelut aucta tumeſcant.

SCORIA ferri in aceto dies quinq; in tryphera minore Meſuæ, & tryphera moſchata, & tryphera Galeni.

LITHARGYROS nutritur ex oleo ſic, ut unciæ eius triti quatuor tandem olei libram unam, aceti quartaria quinq;, ac eo plus ebibant: idq; omnino ſine igne, multum diuq; piſtillum per mortarium ducendo. Nā lithargyro etiam uncia una corpus dat plurimum, ut etiam ſine cera emplaſtrum perficiat: ſed initiò diu tere primùm cū pauco oleo, poſtea affuſo uiciſsim pauco aceto. Nam multo ſic mergitur, ut corpus non aſſequa-
D tur. Vbi autem initiò paulatim nutrita eſt, & conſiſtentiā craſsiorē friando aſſecuta tum largiorem utriuſq; copiam ebibit. Continenter autem friatur ad horas duas, tres, niſi quòd per initia potes aliquantiſper ceſſare, ut interim uelut in otio largiùs combibat. Sic & chalcitis, & ſcoria ferri, & ærugo, & metallica cętera ex oxelæo in unguenti formam diu friando duxi, ſed bibaciſsima eſt lithargyros.

CVMINVM inſperſo aceto nutritur, & eadē ratione ſiccatur. SYLVIVS & FLOR.

DE INFVSIONE, CAP. XII.

IN infuſionibus, q̄ ad medicamentorū p̄parationē conferunt, humor, in quo ſit infuſio, cōſiderandus eſt. & eius tēperamentū, calidúſne ſit, an

an frigidus:& quantitas,& tempus,quo in infuſione permanebit. A

INFVNDVNTVR fructus & radices,quæ humectandæ ſunt ad cõdituram,& conſeruas in aquam calidam copioſam, donec humorem ad ſufficientiam imbiberint,deinde coquuntur.

SIC quæ nutrienda ſunt, pauco humore calido frigidoue maceranda ſunt, idque non diu.

QVAE coquenda ſunt,præſertim ea,quæ ſicca ſunt,ueluti flores,herbæ,radices,ſemina & fructus(nam faciliùs ita coquũtur)in iuſta humoris calidi frigidiue quantitate macerantur, pro præſcriptionis ſcopo,& aliquantulo ſpatio ibi relinquuntur,donec humecta ſint:hinc fit,ut facilis eorum poſtea ſit coctio. Sic & ſemina,quæ ad infundendas mucilagines infunduntur. B

ROSAE & uiolæ ſub ueſperam aqua bullita macerantur in proximũ diem, deinde exprimuntur, & in eandem aquã aliæ recentes infunduntur,idemq; ſæpiùs in eadem aqua fit ad mel roſatum colatum, aut ſyrupum roſatum ſolutiuum,ſyrupum roſatum recentem, ſyrupũ uiolatum ſimplicem,& ſyrupum uiolatum ſolutiuum conficiendum.

AMMONIACVM, galbanũ, opopanax & ſagapenum aceto infunduntur,ut diſſolutione purgari,& commodiùs miſceri poſsint.Infundũtur medicamenta purgantia in uarios humores,& cum uariis aliis medicamentis, quæ malam eorum qualitatem corrigant, pro uariis medicorum ſcopis: exempli gratia, rhabarbarum plus uel minus tritum pauco uino albo inſpergitur,donec colorem emittat,deinde in liquorem à medico præſcriptum infunditur ea quantitate,ut rhabarbarum tegatur,addita ſpicanardi,aut aliqua alia re conuenienti. C

AGARICVM,cæteraque medicamenta purgantia ſola infunduntur, aut aliis quibuſdam adiuncta eodem modo. FLOR.

DE MOLLITIONE, CAP. XIII.

MOLLITIO liquationi proxima,fit, cùm medicamenta tam ſimplicia,quàm compoſita redduntur molliora,idque uel affuſo humore aliquo,ſed pauco,uel ſolo calore noſtro,ſolis,ignis.id uulgò malaxare uocãt,uerbo detorto ex futuro μαλάξω,uerbi μαλάττω, id eſt mollio & ſubigo:quæ duo per malaxare etiam intelligunt.nec eo libenter utuntur alibi,quàm tum in catapotiis cum ſucco, aut ſyrupo,aut humore alio remolliendis,& ſubigendis,tum in emplaſtris, oleo,adipe,uel ſimili emolliendis. D

CALORE molleſcunt cornua,ungulæ,pili,ſucci,liquores,lacrymæ, ut etiam digitis calentibus tantùm tractatæ, ceræ modò ductiles fiant, tanquam à frigido concretæ, non ſolùm ſicco duratæ. Calore modico molleſcit ferrum,& alia metalla in modico liquantur.

ZITHO (qui potus erat Alexandrinorum,noſtræ ceruiſię ſimilis) ebur

A bur molleſcit. Vniones, corallia aceto deſtillato molleſcunt, & ſoluuntur. SYLVIVS.

DE LIQVATIONE, CAP. XIV.

LIQVATIO ſeu fuſio eſt eorum, quæ à frigido concreuerunt in liquidiorem & fluxilem conſiſtentiam, à calore facta reſolutio. A` diſſolutione (ut mox dicetur) differt. Nam liquatio perpetuò fit, ut ignis calore, aut ſolis, rerúmue putrefactione caleſcentium: pleraque uerò ſine calore diſſoluuntur. Præterea quæ ſoluũtur, humore aliquo ſemper opus habent: quæ uerò liquantur, nullo egent humore, ueluti adi-
B pes, medullæ, olea concreta frigore: hæc ſiquidem exiguo igne liquantur, aut ſole, aut duplici uaſe.

AMBRA carabe appellata, bitumen Iudaicum, pix, pix Græca, cera, gummi, maiore calore opus habent. non tamen tanto, ut frigantur.

AVRVM, argentum, plumbum, ſtannum, æs, multo maiore calore opus habent: ferrum uero ægerrimè liquatur, tametſi raro, aut nunquam contingat pharmacopœos huiuſmodi liquare, ſed hos duntaxat, qui metallica tractant.

PORRO liquationis neceſsitas magna eſt, ad miſtionẽ electariorum, catapotiorum, unguentorum, ceratorum, emplaſtrorum, & reliquorum Vſus.
C propè compoſitorum. SYL. & FLOR.

DE DISSOLVTIONE, CAP. XV.

DISSOLVTIO eſt medicamenti uel ſimplicis, uel compoſiti conſiſtentis craſsioris in humore quopiam idoneo facta reſolutio in conſiſtentiam, uel mediocrem, uel paulo hac craſsiorem, aut liquidiorem, pro medicamenti ſoluendi, & humoris ſoluturi quantitate, & conſiſtentia, & aliis medici ſcopis. Quod enim minus erat craſſum, & humore perliquido, eodemque largo eſt ſolutum, erit liquidius, contrarium craſsius. Diſſolutio multorum medicamentorum præparationi utilis eſt, ſicuti & infuſio, ut à ſordibus expurgentur, ac commodè a-
D ptari poſsint.

QVOD ad præparationem attinet: medicamenta uariis humoribus, uariiſque modis diſſoluuntur pro medicamenti præſcripti ſcopo, & peculiariter lachrymæ, ut galbanum, ammoniacum, opopanax, & ſimiles: nam uino, aut aceto diſſoluuntur, deinde ad focum agitantur, ut colatione purgari poſsint, meliuſque in medicamentorum compoſitione permiſceri. Vitriolum, miſy, chalcitis, melanterium, & alumen, primùm trita, aqua, uino, & aceto diſſoluuntur prò rei exigentia.

METALLICA quædam æſtate diſſoluuntur aceto, & ad ſolem multos dies agitantur, quemadmodum ærugo, ſquama, flos æris. Lithargyros ſoluitur aqua, uino, oleo, & aceto: faciliùs tamen aceto, ut ſuo loco in oxelæo Galeni dicetur.

CONCHAE, & ungues diſſoluuntur ſucco limonum. A

OPIVM Thebaicum ſoluitur aqua, aut liquore, aut oleo, aut adipe: nam illorum ſubſtantiæ non permiſcetur.

CAETERVM ſolutio infuſioni proxima eſt, & ab ea ſolùm differt, quòd in diſſolutione minus humoris requiritur, quàm in infuſione: præterea quod in diſſolutione mouendum eſt id, quod ſoluitur, in infuſione nequaquam. Deinde multa medicamenta ut diſſoluantur, igne egent. SYLVIVS & FLOR.

DE EXICCATIONE, CAP. XVI.

SICCATIO eſt conſumptio humiditatis, aut noxiæ, aut excrementoſæ, ob id nauſeabundæ, uel promptè putrentis, uel puluerari prohibentis, uel caliditatem quæſitam obruentis. Abſumitur interdum & naturæ humiditatis aliquid, plurimum autem in aſſatione, & uſtione. B

SCILLAE partes maximè mediæ direptis uiuotenus tunicis, fruſtatim confectæ coquuntur, mutata ſæpè aqua, donec ipſa nec amaritudinẽ nec acrimoniam habeat, traiectaq; lino fruſta illa ſic ut ſe non contingát, ſiccantur in umbra dies quadraginta. His ſegmentis ad oleum, uinum, acetum ſcillinum, utimur.

TRITICVM electum negligenter tritum aqua per noctem maceratum, poſtridie manibus expreſſum, reddit cremorem: qui dum reſederit, C inclinato uaſe, quod ſupernatat, ſenſim effundendum, reliquum bombace, uel ſole æſtiuo mox ſiccandũ, ne aceſcat: repoſitum operculetur metu uermium: hoc amylum hyeme igne ſiccetur. Sic ex oryza, & hordeo, & aliis fieri poteſt. Roſæ mediocriter apertæ ſereno cœlo mane lectæ eodem die ut ſunt ſiccentur ſole, ſi potes, ſæpè uertendo. Nam uix umbra ſiccauerit, quanquam id eſſet optatius: ſiccatas auelle, & reconde uaſe uitreo operculato, ut odor & color perſeuerẽt. Meliores montanæ campeſtribus, & minus minuuntur ſiccando, cum ex harum libris decem ſiccatis libra unica ſuperſit quibuſdam. Idem de uiolis.

HERBAE item reliquæ umbra ſiccantur, niſi utendi neceſsitas cogat D te quaſdã igni, uel ſole ſiccare. Nam in manipulis ligatæ in granario penſæ ſiccantur: ubi ſiccatæ ſunt, ſacculis canabinis ibidem reponuntur.

RADICES herbarum lotæ, à lignoſa matrice ſecretæ, mox inſolentur, nocte in aere ſicco perflatili ſeruentur, iterum ſoli reddantur, donec erunt probè ſiccatæ. Quòd ſi cœlum eſt nubilum, ſicca fumo, aut potius prope ignem, in calatho ſtramentitio uel ſaligno: aut ſi utendi celeritas urget, ſartagini calfactæ, & ab igne remotæ ipſas toties impone identidẽ uertendo, & ſartaginem recalfaciendo, exemptis tunc radicibus, donec abundè erunt ſiccatæ. Sic radix enulæ, ualerianæ, acori noſtratis ſiccatur. Idem in radicibus quorundam fruticum, ut capparum, tamaricis, & arborum, ut fraxini, mori, faciendum eſt.

RADI-

A RADICES iam ſiccatæ, ſi ægrè puluerantur, papyro inſertæ igni ſiccantur, uel calidæ ſartagini imponuntur, & igni exponuntur: igni autem uel in ſartagine, uel papyro, uel furno, uel ſupra, aut intra furnum, à quo panis extractus eſt.

RADICES eædem, & aliæ magnæ recentes, lotæ, radiculis purgatæ, ac per teſſelas inciſæ, filoq; transfixæ paruis interuallis, ne ſe tangant, in aere uentoſo, & perflatili ſiccantur, ut radices ireos, ariſtolochiæ rotundæ, & longæ, bryoniæ, & ſimilium: quæ tamen etiam citra diuiſionē probè ſiccantur, ut radix ari, dracunculi, cyclamini, aſphodeli, uti elignatæ prius iſtæ, mandragoræ, eryngij apij, petroſelini, fœniculi, ruſci, turbith, B ellebori utriuſq;, dictamini uulgaris, thapſiæ. Paruæ radices aliæ citra elignationem in umbra quoq; ſiccantur, ut aſari, aſparagi, graminis.

COLOCYNTHIS ſeptembri legitur, dum flaueſcit, maxima, & cū aliis multis producta: inſolatur diu, quia ægrè ſiccatur, & nocte in aere perflatili reponitur, aut ſi cœlum eſt nubilum, filo transfixa fumo ſiccatur, pòſt excorticatur, ut teratur, item quarta parte horæ inuoluta papyro inſolatur, uel igni, aut fumo admouetur.

ALOE decocto aromatum imbuta ſiccatur, primò in umbra, deinde in ſole. Sic myrobalani tritæ oleo amygdalarum dulcium, æſtate triduo confricatæ, & quoties opus erit, irrigatæ ſiccantur primùm in umbra, C deinde in ſole. Trochiſci tamen ex his facti in umbra tantùm ſiccantur.

PVLMO uulpis ſanæ, uenatu captæ, iuuenis, aqua abluatur, incidatur ſecundum arteriam uenoſam, & magis multò ſecūdum uenam arterioſam, ſanguine purgetur, uino albo odoro modicè calido lauetur ollæ impoſitus clibano parum calido ſiccetur: refrigeratus, & foliis abſynthij inuolutus reponatur.

AMYGDALAE, & nuclei pinei cortice tenui ablato in pelui ſuper prunas ignitas per ſe, uel potius cum furfure ducantur, & ſuccutiantur, donec humiditas rancida, aut excrementoſa conſumatur, alioqui pectori nocent, & tuſsim excitant qualitate rancida. Pruna, ficus, uuæ, zizi- D pha, myxa, pyra, & alij fructus multi ſole feruidiſsimo, aut eius penuria igne ſiccantur: ſed uua oxycanthæ umbra ſiccatur.

FRVCTVS quoq; rubi immaturi clibano ſiccātur ad maiorem aſtrictionem, & mora uiridia, aut ſubrubentia. Fella in folliculo parum cocta ex aqua calente in umbra ſiccantur. Coagula animantium parum ſalita inſolatu ſiccata ſeruantur. SYLVIVS.

DE DVRATIONE, CAP. XVII.

DVRATIO mollitioni contraria nobis interdum eſt in uſu conditis, electuariis, ceratis, emplaſtris, gelatinis, ut uocamus. Ea autem fit nunc miſtis ſiccioribus, nūc multa coctione, nunc frigore

coagulante. De ſiccatione autem, calfactione & refrigeratione ſuprà ab- A
undè dictum eſt. IDEM.

DE ASSATIONE, FRIXIONE, ET VSTVLATIONE, CAP. XVIII.

ASSARE eſt medicamenta humore aliquo prædita, ueluti carnes, fructus, & radices, ſine humore alio externo coquere.

FRIGERE, eſt illa ipſa medicamenta, aut alia ſicca, additis oleis, aut adipibus, aut alio aliquo humore pauca quantitate, coquere.

VSTVLARE, eſt medicamenta quædam, tantum humoris non habentia, ut coqui poſsint; fruſtulatim ſecando calefacere, illis tegulæ impoſitis, aut laminæ ferreæ calidæ, donec partes externæ ſiccentur, & uel- B
uti torreantur: quemadmodum fit in rhabarbaro, myrobalanis, ſemine melanthij, & aliis.

QVAE aſſanda ſunt, ueru transfixa ad ignem perpetuò uerſantur, ut undiq; ignem ſentiant: aut in clibano coquuntur, aut in uaſe fictili iuxta ignem poſito, & teſta contecto, ſuprapoſitis prunis ardentibus, aut per ſeſe: aut maſſa panis inuoluta, ut ſcilla: aut malo cydonio impoſita, ut ſcammonium, quod corrigendum eſt: hoc namq; malo cydonio concauo exemptis ſeminibus impoſitum coquitur, aut in clibano, aut in olla fictili ad perfectionem, aut ſub cineribus linteo, aut foliis inuolutum, aut C
nudum: tametſi huiuſmodi coctionis genere naturales medicamentorũ facultates diſsipentur: præſtat igitur aliis modis uti, ut maximè oportunum uidebitur. non enim peculiariter id præſcriptum eſt.

FRIXIO fit, aut in ſartagine, aut in teſta. Torrefactio ut antè dictum eſt. In his autem omnibus modus ſeruandus eſt: nam neque cruda eximenda ſunt, quæ aut aſſatione, aut frixione cocta eſſe debent: neq; etiam adeò coquenda, ut torreantur, aut urantur, & inutilia eum, in quem præſcripta ſunt, ſcopum reddantur. FLORENTINI.

DE VSTIONE, CAP. XIX.

VSTIO aſſationi finitima, ut ratione maioris, & minoris tantùm D
differant: aſſata enim largiùs uruntur, in infra modum uſta, tantùm aſſantur. Vruntur plantarum partes, ac animalium, & animalia tota, metallica item, & terrea. Horum autem medicamentorum urendorum ſcopi medicis ſunt uarij.

QVAEDAM enim uruntur, ut puluerari faciliùs poſsint, ut pili, lana ſuccida, ſericum, teſtę oſtreorum, buccinorum, purpurarum, ungues aſini, cornua caprarum, & ceruorum oſſa, coria, & alia, quæ ob terrenoſam, & duram, & craſſam corporis conſiſtentiam, & concretionem denſatam, uel ob lentorem immodicum, uel humiditatem aliquam puluerari nequeunt.

ALIA

A ALIA, ut eſſentiæ craſsitiem deponant, & tenuitatem, aliasq; facultates igneum calorem ſequētes, induant. Id quod quamuis omnibus uſtis accidat, non ob id tamen omnia uruntur. Sic metallica omnia, & terrea urendo tenuiora euadunt, & quæ acria erant, mitiora fiunt, quæ non acria erant, acrimoniam urendo aſſumunt.

EX quo patet, uſtione etiam facultates quaſdam miteſcere, ut ærugo, chalcitis, miſy, ſory, chalcanthum, melantheria fiunt moderatiora: quaſdam acquiri, ut uim tenuandi, & ea efficiendi, quæ ſaporem acrem ſequuntur.

ALIA uruntur, ut uis quædam noſtro propoſito aliena, ex profundo B in ſuperficiem trahatur, poſtea lotione ſeparetur: ſic lapidem phrygium uſtum lauat Galenus, & lapidem hæmatitem ad oculorum affectus.

ALIA uruntur, ut colorem nouum acquirant ægro gratiorem, uel ad diſsimulanda ſimplicia, quibus conſtat medicamentum: ſic ærugo uſta modicè quidem, rufa facit emplaſtra, immodicè uerò nigra.

CERVSSA trita, rudicula ferrea mota urendo fit rubra, ut ochra, & auripigmentum. Oſſa & teſtæ urendo primùm nigricant, deinde albiſſima euadunt..

QVAEDAM uruntur, ut in aliam tranſeant ſpeciem, ut uipera uſta C tranſit in ſalem theriacum, ceruſſa uſta, ut rubeat in ſandyca. thus in fuliginem, ſulphur in oleum, cadmia lapis in cadmiam fornacariam, & pompholygem, & ſpodium.

VRENDI modus non eſt omnibus unus. Quædam enim humore pingui prædita per ſe uruntur, ut pili lana ſuccida, ſericum, cornua, ungues, coria, hirundines, motacilla, galerita, & aliæ quædam auiculæ, cicadæ, ſcorpiones, uiperæ, lepores, & alia quædam pedeſtria. Hæc uerò in olla noua, operculo foraminulento tecta ſunt urenda carbonibus, uel clibano, præſertim quę propriè cinefacta diſperire poſſunt. Quæ uerò poſt uſtionem integra manent, ut oſſa, ungues, cornua, teſtæ oſtreorum, lapides ad gypſum uel calcem coquendam, & ſimilia: hæc etiam uiuis carbo D nibus obruta, uel ſuperpoſita, aut etiam flāmmæ luculentæ immiſſa, uri poſſunt: niſi quædam ſint addenda, quæ uim eorum mutent. tunc enim etiam in olla noua uruntur. Sic uiperas cum ſubſtratis quibuſdam medicamentis Galenus urebat ad ſalem theriacum: ſic fictili nouo incluſa, uel patellæ ferreæ, aut ſartagini impoſita uruntur, ceruſſa, chalcitis, miſy, ſory, chalcanthum, auripigmentum, ſandaracha, plumbum.

ALIA fictili crudo uruntur, donec id percoctum ſit, ut cadmia, æs.

ALIA etiam olla ænea, aut ferrea, ut plumbum.

ALIA in patina uruntur, ut ærugo, chryſocolla, lithargyros.

ALIA in olla ex cineribus oſsium (crucibolum uocant) in fornace aurifabrorum; alia in foco, alia in clibano panis, alia in furno figulorum, alia in fornace chymiſtarum,.

QVAEDAM (ut dixi) tam carbonibus obruta, quàm olla uel noua, A
uel cruda, uel patina excepta, per ſe uruntur, nulla addita inflammabili, aut uires mutante materia, ut oſſa, cornua, teſtæ oſtreorum.

ALIA materiam requirunt inflammabilem, ut ſulphur, alumen aliquod, ſalem, hordeum, ut in plumbo uſto & aliis docuit Dioſcorides. Vas item, quo excepta uruntur, ſi fragile eſt, ut uitreum, ex terra belloua ca, & alia lapidea, & ſilicea, luto chymiſtarum priùs totum paulatim oblinimus, & paulatim ſiccamus, quàm igni committimus. Eodem luto uaſi operculum ſæpe agglutinamus, ne inter ipſa hiatus uiam faciat carbonibus, aut cineribus illapſuris, aut effluxuræ materiæ. Lutum autem id fit ex terra figulina, aqua macerata cum ſtercore equino, & ſi uis, pilis a- B
nimalium multum diuq; ſubacta, quod & lutum Sapientiæ uocant chymiſtæ. Eius loco interdum eſt terra figulina ſola, uel gypſum aqua ſolutum, uel farina albuminibus ſubacta.

VAS quoque chymiſtæ operculant labris ipſius colli per fuſionem coaleſcentibus, dum materiæ ſunt pretioſæ, & quas exhalare nolunt. Id autem in matulis tantùm uitreis longo collo efficiunt, ſigillumque Hermetis uocant. In aliis fictile apertum eſſe nihil nocet, ſi clibano urenda ſunt: ſi uerò cineribus aut carbonibus obruenda, operculatur uas, ne aliena materia, quod urendum eſt, ut dixi, conſpurcetur, uel ne materia ipſa exiliat, ut in ſale & lapidibus quibuſdam. Operculum C
autem nunc ſolidum eſt & integrum, nunc multis locis foratum, ut fuliginoſi effluxus exhalent liberiùs: à quibus eſt cauendum, præſertim ſi à uipera, ſcorpionibus, aut ſimiliter uenenoſis attolluntur: item ſi à metallicis.

VRANTVR materiæ carbonibus peruſtis, præſertim pretioſæ, & quæ oculis ſunt adhibendæ, ut nihil fumidum habeant, ut Galenus urebat lapidem phrygium.

CARBONES quoq; follibus uel flabellis excitari interdũ oportet, ut citiùs uſtio abſoluatur.

QVAEDAM ad idoneam magis uſtionem puluerentur, alia fran- D
gantur tantùm in fruſtula magnitudinis nucis iuglandis, ut lithargyros: uel nucis auellanæ, ut lateres in oleo philoſophorum, & lapis phrygius à Galeno in ſuo remedio oculari.

ALIA etiam in ſole æſtiuo ex uino, uel aceto, pluribus diebus teruntur, priuſquam urantur: quæ omnia his exemplis ex Dioſ. Gal. Meſue, & aliis fient notiora.

FOLIA oliuæ ſylueſtris in olla fictili cruda, lutata, furno figulino per coctionem uaſis uſta, lota, ex aqua in ſole ſiccata, albuginem oculorum & panos potentius omni pompholyge delent. Albucaſi.

SARMENTA ligna, cortices, & partes aliæ plantarum uruntur, relicto tamen foramine in operculo, ut fumus exhalet. Abrotani, aſphodeli,

A deli, ari, ariſari, dracontij uſtorum cinis Gal. paſsim uſurpatur.

BRASSICA non tranſplantata à terra expurgata, minutim conciſa, in ollam cõiecta, foraminulento operculo tecta, clibano uritur in carbones, qui triti ollæ alteri impoſiti operculari, uruntur, donec in album cinerem abeant.

MYROBALANI & rhabarbarum uſta ualentiùs adſtringunt, quàm aſſata. Meſue.

ALOE quibuſdam in olla noua ſuper prunas uritur in diamoſcho amaro ut abſumpta glutinoſa ſubſtantia, aluum ducere deſinat, & magis roboret ob quam cauſam etiam abluitur. Fæx uini ſiccata uritur igni,
B donec albeſcat, & linguam multum mordeat & urat.

SVCCINVM fictili olla clauſum opculatũ nocte igni uritur. Bulcaſi.

THVS uſtum ſcribitur in iſide cephalica.

VSTO thure, fuligo qua ratione colligenda, ſuo diximus loco.

LEPVS uiuus iugulatus cum ſanguine, & pelle uaſi fictili nouo traditur, operculatur in clibano uritur, donec puluerari poſsit, ad calculum frangendum. Sic hirundines, ranæ, cicadæ, erinaceus uruntur.

ÆSCHION cancros uiuos in patella æris rubri uſsit, donec in puluerem molliſsimum redigi poſſent, contra rabiem.

TESTAE oſtreorum, limacum, ouorum excluſis pullis, ſericum, oſſa,
C cornua, ungulæ, uel prunis ipſis, uel tegulæ aut ollę impoſita in clibano, uel foco uruntur donec albeſcant, & puluerabilia ſint. Hæc tamen non urenda niſi medicus iuſſerit quia uires uſtione mutant. Poſſunt enim tenuiſsimè limari, aut radi ut cornu Rhinocerotis, pudendum tauri, cerui, & puluerari, uel probè limata propinari. Sericum ſimiliter cordiacis miſcendum ſit crudum, minutim conciſum, cum aliis pulueratum: uſtũ autem medicamentis materias conſumpturis miſcetur, ut diaſenę Nicolai. Spongia bitumine, uel eius penuria pice illita uritur.

LANA ſuccida largo uaſi figulino lati oris imponitur, operculatur gypſo uel glutine: uel terra figulari ſubacta cum aqua illinitur, uritur for-
D nace, uel camino Scorpiones uiui olla noua incluſi, & operculari, maza uel luto circumlita uruntur igni ex ſarmentis uitium in clibano, ut eius pulueris grana ſex cum ſyrupo radicum quinque pota, renum calculum frangant.

SIC uruntur uiperæ & colubri, amborumq; cinis ex oleo illitus ſcrophulas liquefacit. Lithargyros, chryſitis, grauis, pura à plumbo & omnĩ aliena materia, in particulas magnitudinis iuglandis confracta, prunis ſuperponitur, & ita follibus accenditur, ut conflagret: ubi refrixit, abſtergitur inſidens ſpurcitia, & reconditur: alij ter aceto aut uino reſtinguentes, rurſus urunt & reponunt.

CADMIA uritur carbonibus obruta, donec translucida ſpectetur, & ferreæ ſcoriæ modo bulliat, mox uino extinguitur aminæo. ſi ad empla-

emplaſtra paratur: aceto autem, ſi ad pſoricum medicamentum. Sunt, qui ſic uſtam, ex uinoque tritam, iterum crudo fictili torrent donec pumicoſa uideatur: iterumq; ex uino tritam urunt tertiò, donec prorſus in cinerem redigatur, nihil ſcabriciei retinens. A

PLVMBI laminæ quàm tenuiſsimæ, aut plumbi limatura, & ſulphur alternis uaſis imponuntur, donec plenum ſit, operculatur, ſed relicto exili ſpiraculo ſuccenditur. Dum plumbum ardet, rude ferrea uerſabis, donec tantùm perfectè in puluerem redigatur. Dum eximes, obſtrue nares, quòd eius halitus ſit noxius.

STIBIVM pinſita farina circumlitum, & carbonibus obrutum torretur, donec ipſa cruſta carbunculetur, exemptumque extinguitur lacte mulieris, quæ marem peperit, aut uetere uino, uel uritur carbonibus ſuccenſis, efflatum quo ad ardeat. ſi enim pauló magis cremetur, fit plumbum. Ceruſſa trita in fictili nouo, flagrantibus carbonibus aſsiduè uerſando uritur, donec cinereum colorem traxerit, uel patinis nouis ſuper prunas trita uritur, & ferulacea rude mouetur, donec coloris ſit ſandarachæ: ſandyxque tunc appellatur, refrigerata reponitur: ſic trita chryſocolla uritur. Sunt qui urendo acetum affundunt, ut rubeat: ſi flaua eſt, macicot uulgò dicitur. B

AES fit uſtum ex clauis æreis ſolutarum nauium fictili crudo compoſitis ſuperſparſo ſulphure cum ſale pari. Quibus uiciſsim inſperſis fictile ſemiplenum operculatur, & figulari creta circumlinitur, fornaci inditur, donec fictile percoquatur. Modos urendi alios docet Dioſcorides. C

AERVGO fracta minutiſsimè in fictili pátina flagrantibus prunis ſuperpoſita uerſatur, donec mutata colorem cinereum concipiat: refrigerata reponitur. Si cruda olla uratur, eundem prorſus colorem non reddet. Chalcitis fictili nouo uiuis carbonib. ſuperpoſito uritur, donec bullas excitare deſierit, & perfectè inaruerit, ſi humidior eſt: ſin alia eſt, dum mutata in floridum, colorem ſanguineum, aut miniatū contraxerit. Eximendo inſidens ſpurcitia tergeatur. Vel uritur perflatis carbonibus, donec luteo colore palleſcat. Sic miſy, ſory, chalcanthum uruntur. Chalcanthum autem urendo ſuapte natura colorem rubeſcentem ſortitur. DIOSCOR. in ærugine. D

AVRIPIGMENTVM uritur teſta noua uiuis carbonibus ſubiectis aſsiduè uerſando, donec igni flagret, & mutet colorem. fit enim foris argenteum, intùs rubrum: refrigeratum & tritum reconditur. Sic uritur ſandaracha, alumen.

LAPIDEM phrygium in particulas magnitudinis auellanæ fractum ures in olla recenti luto circumlita, tecta operculo perforato, uel in ſolo uertice, uel (quod melius eſt) in pluribus partibus, ut fuliginoſi, fumoſiq; eorum, quæ uruntur, effluxus facilè per ea efferantur. deinde peruſtis carbonibus perflatis ure, donec ignitus ſit, cętera ex Galeno repete.

Sic

A Sic cyanus lapis uritur,& alij. SAL uritur fictili, diligenter opertus, ne exiliat, conditusque prunis, donec efferueſcat, uritur. Sic nitrum,& ſpuma nitri, ſi inueniuntur, urenda ſunt. Vitrum tritum interſtrata pice uritur,& aqua frigidiſsima extinguitur. Auenzoar tamen friabile non fit. Alia plura ex Dioſcoride, & aliis huc tranſcribi potuiſſent, niſi hæc etiam inutilia huic ætati omnia hæc negligenti exiſtimaſſem.

VSTIONIS terminus in quibuſdam eſt, dum ignitum id abundè fuerit, ut in uſtione triplici lapidis phrygij: in quibuſdā dum nihil fumidum amplius expirat, nullaq; fuligo præterea emergit. In aliis, dum bullas edere deſinent. In his quæ fictili crudo uruntur, fictilis illius percoctio. B In his quæ farina pinſita circumlinuntur, aut luto, cruſtæ uſtio. SYLV.

DE SALITVRA, CAP. XX.

SALITVRA ad medicamentorum præparationem confert, & condituræ genus eſt. Quemadmodum carnes uiperinæ tanto ſale inſperguntur, quantum ciborum conditura poſtulat Confert item, ut medicamentis qualitate aliqua imbuas: ueluti fit hiſtricibus, echinis terreſtribus, multiſque aliis animalibus, quæ in uſum medicū uruntur: ſed his multo ſale opus eſt, ita ut ſale operiantur,& repleantur Vtilis præterea eſt ad medicamentorum conſeruationem: ueluti ſunt animalium par-C tes,& pleraq; animalia, quæ multo ſale indigent. Cæterùm ſale condiuntur, ut in ſiccitate conſeruentur, & poſtquam conuenienti temporis ſpatio ſale operta fuerint, eximantur, uentoq; aut fumo exponantur, donec ſiccata ſint. Aut ſale condiuntur, ut humida permaneant, & ea primùm in muriam immittuntur: aut in illa ipſa muria relinquuntur, quæ ex ſale animaliumq; humiditate generatur. FLORENTINI.

DE COLORATIONE, CAP. XXI.

COLORATIO quoque multis medicamentis acquiritur ad gratiam magis, & iucunditatem, & terrorem auferendum, & cauſas D alias. Sinopidem aliqui, alij ochram cerato Galeni diaeuphorbio miſcuerunt, ut hoc colore fucatum ceratum, unde componitur, lateret: miſceri poteſt floris ſalis aliquid, aut ſimile, quod colorem eius mutet, neque uim eius minuat. Quæ Galeni uerba diligenter ſunt obſeruanda, ne ſcilicet coloris mutandi ratio, uires nouas medicamento acquirat, aut priores augeat, uel diminuat, ſiue colorem mutare libet noua re miſta, ut in oxycroceo, ſiue uno aliquo ſimplici aliter atque aliter præparato, ut ceratum Galeni ex ærugine cruda uiride eſt, ac terrens ægros: ex eadem uſta eſt melinum. Sic ex ceruſſa cruda emplaſtrū eſt album, ex ochra pallidum, ex iiſdem probè uſtis rubrum. Solus quoq; motus colorem quæſitum ſæpè medicamento acquirit, ut ex lithargyro nutritum longo piſtilli attritu fit albius.

A SYRVPVS ex omphacio,caryophyllis.

SYRVPVS intybi compoſitus ſantalis, cinnamomo, xyloaloe,|cortice citri.

SIC alia multa præter conſiſtentiæ & ſaporis gratiam, odoris quoq; iucunditatem,ſed etiam coloris requirunt.

IVLEPOS ex ſyrupis,& aquis deſtillatis hodie miſceri ſolitos apozemata cinnamomo & ſantalis aromatizamus, immiſsis colo horum drachmis circiter duabus in humoris libras ſingulas, aut pluribus, aut paucioribus,pro uario medici ſcopo. Et uinum aromatites, & quod Hippocraticum uocant,& alia multa aromatibus condimus.SYLVIVS.

B

DE CONDITVRA, CAP. XXIIII.

CONDITVRA ferè eſt herbarum,florum,fructuum, ſeminum,radicum,interdum & corticum.Fit item ferè ſaccharo,uel melle,uel utroq;,interdum ſyrupis,iulepis,ſale,aqua ſalſa,aceto,& aliis,quę ſiccando,& humiditatem ſuperfluam abſumẽdo, aſtringendoq; à putredine res uindicant. Condiuntur enim prædicta ferè ad conſeruationem tutiorem,ſępè tantùm ad ſaporis gratiam,ſæpè ad utrunq;,ut ſuccus mororum in diamoro melle conditur.Poſsisque conditura generatim dicta etiam ſyrupos, & antidota plurima,& pilulas,& trochiſcos cõprehende-
C re,quòd hæc humore aliquo iucundo comprehenduntur, ut ſint iucundiora,& faciliùs ſumi poſsint: ſic roſæ,uiolæ, & flores alij melle, aut ſaccharo condiuntur,& fit mel roſatum,uiolatum.

CONDITVRA fit humore hoc iucũdo per totũ corpus condiendũ inſperſo,ut dũ flores & fructus condimus,& corticẽ citri,& cucurbitæ lactucæ,caules, & alia plurima,ſic myrobalani recẽtes condiuntur,aut humectatæ priùs, ſi erãt ſicciores, ut docuit in ſimplicibus,& conditis Meſues. Interdũ tantũ cruſta quadam ſaccharo integimus,magis ad ſaporis gratiam,quàm ad uires uel augendas,uel conſeruãdas,uel minuẽdas: ſic ſemen coriandri, papaueris albi,abſynthij marini, aniſi, fœniculi,apij, &
D nucleos perſicorum, ſtrobilorum, piſtaciorum, amygdalarum dulcium, & ſi libet amararum, ſaccharo integimus, & cortices aranciorum,cinnamomi. Interdum condimus additis quibuſdam medicamentis aromaticis,ut emblicas myrobalanos aromatibus cõdiri Meſues ſcribit,& alia etiam compoſita:ſed condiri,tunc aromatizari potius ſignificat,quanquã & ad ſaporis gratiam id etiam fiat,ut in fartura mox dicemus.

CONDIENDA ſi magna ſunt,ferè in particulas ſecantur,ut cõdituram promptiùs ubiq; ſentiant: ſic cydonia, ſic perſica, & radices magnæ ſectæ condiuntur.Tamen fiſtula caſsię tenera cõditur integra & nux moſchata cum cortice uiridi, qualis noſtrarum nucum integra conditur, & parua citrea arantia,melones parui adhuc & teneri. Quanto autẽ melle, ſaccharo, uel alia condiẽte materia ſit opus, & quis modus condiendi,

hoc eſt incruſtandi, præſertim ſemina, & nucleos, libro primo docuimus. A

FLORES capparis nondum apertos inſperſo ſale condimus: nam ſi ſoli reponantur, putreſcunt. Eodem modo & in eoſdem uſus flores geniſtæ, & his odoratiores ſparti flores, quibus tamen pòſt acetum diffundimus, quantum omnia tegere poſsit. SYLVIVS.

DE FARTVRA, CAP. XXIV.

FARTVRA conditurae quædam differentia eſt: fit autem ferè dum cauitas quædam manifeſta odoramentis, uel alio ſcopo propoſito idoneis impletur: quomodo & coqui pullos, anſeres, porcellos, & alia quædam herbis noſtratibus aromaticis, & floribus, & lactuca, & ap- B petitis aliis, interdum additis etiam aromatibus farciunt uentrem totum inferiorem, & ſæpè etiam ſpacia inania inter carnem & cutẽ ui diducta.

SIC elignatæ radices eryngij, & ſectæ loco matricis (cor uocant) caryophyllo, & cinnamomo humectatis farciuntur à Meſue.

ANSEREM exenteratum carnibus felis annoſi, & herbis neruoſis farcimus, ut inde eliquatus adeps ſit medicamentoſior.

FARCITVR pileolus ex bombace, aut aliud epithema cephalicum, uel ſtomachicum aromatibus, & aliis cephalici ſtomachicisq́;.

PRAETEREA ut coqui carnes auium torrẽdas ceryophyllis & fruſtulis cinnamomi configunt ad odoris & ſaporis gratiam: ſic nuces uiri- C des maceratas, & coquendo teneras redditas, & radices ſatyrij, ex ſecundo cicerum decocto, ad iuſtam teneritudinẽ coctas, caryophyllis, & cinnamomi fruſtulis configimus, & cydonia in particulas condienda. Quæ res ad farturam, uel unà cum fartura ad aromatizationem reduci poteſt. SYLVIVS.

DE SECTIONE, FISSIONE, FRACTIONE, LIMATVRA, ET RASIONE, Caput XXV.

SECATVR totum in ſuas partes, partes in particulas reciduntur, e- D tiam aliena corrupta, & inutilia ab integris.

FINDVNTVR uerò partes duriores, ſicut ligna, ut meliùs tundantur: molliores, ut faciliùs ſiccentur, uel ut condiantur.

QVAE dura, & tenuia ſunt, quandoq; frangũtur, ut ramuli arborum, ſtipites herbarum ſiccarum. Quæ findi aut frangi non poſſunt, limantur, ut nux uomica, lignum guaiacũ, quò deinde meliùs piſtillo conterantur: quædam, ne diu tundendò in aerem diſsipentur, ut agaricum.

ABRADVNTVR à plantis cortices duriores, uel membranoſi, cultello, aut manu; uel quia tantũ in uſu, uel quia noxij, aut nullius momenti ſunt. Hoc cõſilio à nuce uomica abraditur exterior cortex, eodem modo ab agarico crudo. PLACOTOMVS.

DE

A

DE TVSIONE, SIVE TRITVRA, CAP. XXVI.

MEDICAMENTA teruntur,ut,quia commiſceri propter craſsitiem & duritiem non poſſunt,reducta in puluerem,exactiùs miſceri cum aliis poſs.nt: craſsiùs autem aut tenuiſsimè teruntur pro medici uario ſcopo. Terendi autem modus uarius eſt,pro ſimpliciũ natura.Metallica ualenter & diu terenda ſunt.

MEDICAMENTA odorata, ueluti caſsia ſeu canella, caryophylli, macis & ſimilia,moderatè ſunt tundenda,ne pars tenuior exhalet,& in-
B terdum illis aut amygdalæ adduntur,aut aqua roſacea inſperguntur.

RADICES odoratæ,ut angelica,ualeriana,garyophyllata,aſarũ,eodem modo,eademq; diligentia terendæ ſunt.

QVAE uerò non ſunt odoratæ,ſed craſſæ & ſolidæ,ut gentiana,peucedanum,bryonia,uiolento ictu & diuturno uerberandæ ſunt.

HERBAE odoratę,ſicut calamintha montana, amaracus, ſerpillum, præterea flores eodem modo teruntur,quo radices odoratæ.

THVS,maſtiche. ſarcocolla,& ſucci, qui humorem & lentorem retinent, tundendo non teruntur, ſed clementer ducto piſtillo per fundum ac latera mortarij.

C GVMMI & lacrymę.quale eſt gummi arabicum,tragacantha,eodem modo terentur.

RHABARBARVM,& quædam aliæ radices aliquo humore præditæ eodem modo terendæ.

GALBANVM,ammoniacum, opopanax, bdellium,myrrha,ſuccus glycyrrhizæ,hypociſtidis,cucumeris ſylueſtris,& opium thebaicum, teruntur affuſa aqua,uino aceto,aut alio humore.

MOSCHVS, & ambra cum aqua roſacea, ne partes odoriferæ euaneſcant.

SIMILITER & ſemina quædam, quæ glutinoſum quiddam & pin-
D gue habent, ut thlaſpi ſemen: Semen napi & ſinapi, ſola non teruntur, ſed aliis medicamentis ſiccis permiſta teruntur,aut cum humore aliquo pro rei neceſsitate:

FRVCTVS recentes & radices recentes, quarũ uſus eſt in compoſitis medicamentis,ante & poſt coctionem tunduntur, uel fruſtulatim ſecantur aut mediocriter tantùm confractæ infunduntur.

TRITVRA craſsior fit, dum medicamẽta craſsiùs duntaxat frangun tur,nec in puluerem reducuntur,ut in tritura abſolutè ſumpta. Hæc pleriſq; medicamentis,quorum talis uſus requiritur,utilis eſt: alii præterea multis medicamentis,quę alia præparatione indigent. ueluti ſunt herbæ,& radices,quæ coquendæ ſunt,& ea quæ in tenuiſsimum ſunt reducenda puluerem:.

MOLVNTVR ſeu teruntur ſemina quædam, ueluti triticũ, lolium, lupini, ſemen lini, & fœnigræci, quòd commodè tundi non poſsint: tum etiam, quòd cortex unà cum farina miſceretur. A

TERVNTVR prætereà quædam metallica, quæ contuſa in puluerẽ tenuiſsimum reduci non poſſunt, ueluti thutia.

SIC & lapides pretioſi, lapis lazuli, armenius, teruntur in mortario marmoreo lato fundo, cum molula marmorea, inſperſa interdũ aqua roſacea, aut alio humore, ne puluis euolet.

COMMODIVS item teruntur in porphyrio marmore plano, diu ducta per ipſum marmor molula, donec prioribus digitis confricando medicamenta, nulla ampliùs inæqualitas ſentiatur. FLOR. B

DE PVRGATIONE, CAP. XXVII.

MEDICAMENTA ſimplicia purgare, nihil aliud eſt quàm quicquid medicamẽtis inutile ineſt, abiicere, ſeu pars medicamentorum ſint, ſeu illis permiſtæ ſordes: ueluti repurgantur, aut eluuntur radices, fructus, ſemina, & cætera ſimilia, quando terra, aut alia re cõmaculata ſunt, ut in omnibus rebus ſit uulgò: aut ueluti gũmi, & reſinæ, quibus plerunque aut terra admiſta eſt, aut lignum, aliæue res inutiles: hæc enim liquantur & colantur, deinde purior pars in uſum uenit medicum. Medicamenta etiam ab inutilioribus partibus repurgantur, ueluti radices tum recentes, tum ſiccæ, membrana illa exteriore, quæ terram contingit, cultello abraſa: repurgantur etiam exempta medulla interiore, quæ in multis inutilis eſt, ueluti in cucumere agreſti, dauco, paſtinaca, apio, multisq; aliis huiuſmodi per medium ſectis, corticeq; à matrice ſeparato. Siccæ macerantur, deinde medię ſecantur, eximiturq; pars interior, ut in recentibus. C

FLORIBVS eximuntur pediculi, culices, foliaque ſola reſeruantur, quemadmodum uiolæ purpureæ leucoij lutei: in quibuſdam etiam foliorum pars aliqua demitur: ueluti in roſis ea pars, qua calici inhæret, unguis appellata: ut ſi quãdo in compoſitionibus reperire eſt, ungue detracto, intelligendum eſt eam particulam ablatam eſſe debere. D

FRVCTVS à cortice repurgantur exteriore, & à ſemine ſuo, & ab interiore parte illa lignoſa, ſi ſint recentes, denſi, multæ carnis, & cortice tenero, ueluti cydonia, mala, perſica: hęc enim cultello depellata ſecãtur, interioreq; parte lignoſa, qua ſemina continentur, repurgantur. Si uerò fructus ſint exigui, ueluti ceraſa, pruna, ſimiliaq; cribro tranſmittuntur, & ſola pulpa, quæ utilis eſt, ſeruatur. Illi ipſi fructus, ſi ſicci ſint, macerantur & coquuntur, deinde cribro cernuntur, ueluti uuæ paſſæ, pruna, tamarindi, dactyli, & ſimiles.

FRVCTVS duro cortice prędìti, ut amygdalæ, ſtrobili, nuces, piſtacia, primũ cõfracto putamine eximuntur: poſtea aqua frigida aliquãdiu mace-

A macerantur, tum efferuent, aut in ſartagine igni ſiccantur, donec corticẽ interiorẽ remittant, & manibus confricantur, aut ſacculo aſpero immiſsi agitantur, donec depellentur.

SEMINA cortice denſo ueſtita, ſicuti fabæ, piſa, cicer, purgantur leuiter tudendo, donec confringantur, deinde uanno in aerem conie&ta, cortices euolant.

ALIA ſunt ſemina, quorum admodum operoſa eſt decorticatio propter corticem illis nimiùm inhærentem, ueluti cnici & hordei, quæ modo ſupra dicto ſiccantur fricanturque: ſed ea excorticandi ratio ſemina corrumpit. Præſtat igitur ea ſemina macerare, hordeũ præſertim, deinde B in mortario magno & amplo concutere piſtillo ligneo, & leuiter agitare, ut quod in fundo eſt, ſupernatet: ſeparatur enim paulatim cortex, uerùm ſi nõ ampliùs ſupernatet, ſed cogatur in unum, tum uaſe aut uanno exceptum ſurſum coniicitur, ut uento paleæ ſeparentur: deinde iterum atq; ſæpiùs idem faciendum eſt, donec mundũ ſit: poſtremò aut ſole, aut igni in ſartagine perſiccatũ ſeruatur in ptiſanæ Græcorũ uſum. Eadẽ eſt cnici decorticandi ratio, ſed operoſior: itaq; placuit quibuſdam, ut ſemẽ cum cortice tritum, in aquam, aliúmue humorem immittatur, & per linteum rarum coletur: nam cortice relicto, ſola pulpa cũ humore tranſit.

PEPONVM & cucumerum ſemina eodem modo purgantur, præſer C tim ſi non ſit otium ſingula ſingillatim decorticandi: nam operoſum id eſt, & ea, quæ ante alia repurgata ſunt, facilè inueteraſcunt, & inutilia redduntur.

ADIPES liquati colando à membranis repurgantur, aut cultello. Eiuſmodi ſunt purgationum differentiæ, quas pharmacopœum ſcire neceſſe eſt. Sunt præterea & aliæ, ſed illæ ad eos, qui metallica, & chymiſticam tractant, magis ſpectare uidentur. FLOSENT.

DE PVLSATIONE, CAP. XXVIII.

PVLSANTVR materiæ malleo uel piſtillo, ut partes à ſe mutuò D auellantur: ita ſemina à plantis, cortices à nucleis, medullæ radicum à reliqua ſubſtantia pulſando ſeparantur.

DE CONFRICATIONE, CAP. XXIX.

CONFRICATIO rerum infuſarũ, aut etiam coctarum manibus facta, colationem & expreſsionem adiuuat, ob id ante has ſæpe obitur: interdum expreſsionis uice eſt: ſic crocus panno lineo ligatus inter coquendum infricatur in ſyrupo Saporis de pomis, & quibuſdam aliis compoſitis.

MANNA ſucco intybi macerata fricatur manibus ante colationem in ſyrupo acido ex manna.

RHABARBARVM panno lineo ligatum fricatur, & exprimitur in ſyrupo cichorij compoſito.

SCAM-

SCAMMONIVM panno tenui ligatum, ſæpe confricatur in ſyrupo acetato cholagogo. A

ELLEBORVS niger modulo lineo ligatus in oxymelite melanago go ſæpe confricatur.

MEDVLLA cnici, turbith, zingiberis, panno lineo ligata confricantur ſæpe in oxymelite phlegmagogo.

ELLEBORVM nigrum, agaricum, ſalem indum fricat Meſues in apozemate epithymi, caſsiam uerò manibus fricat ante colaturam in apozemate adianti: colocynthis forficibus inciſa in oleo roſato fricatur, ad componendos ex ipſa trochiſcos.

SIC manibus fricantur, & pòſt colátur ſimplicia in electario hamech. B Simplicia in ſuccis macerata fricantur, & colantur in electario diaphyſſalidon. Simplicia pilularum aromaticarum poſt coctionem fricantur & colantur.

FERE autem hic nodulus in medicamento humido manet. Sic ſcammonium panno lineo raro ligatum ſuſpenditur in ſyrupo fumariæ & noduli aromata continentes, & compoſitũ condientes, in ipſo ſuſpenſi manent. Quam conſuetudinem hodie pleriſq; ſeruari uideo in ſyrupis purgantibus, præſertim contra morbum longum, aut in hominis delicati gratiam compoſitis.

ALIQVANDO tamen, ubi uis eius noduli tota in compoſitum confricando eſt expreſſa, abiicitur. Sic Soranus cum melle & capitibus papaueris myrrham, crocum, hypociſtidem. acaciam nodulo ligata, incoquebat, pòſt ubi uires ſuas diacodio impreſſerant, tollebat. Quod exemplum eò adſcripſi, ne id nouum putes, & Arabibus acceptum referas. Alia tamen eſt confricatio, quæ ad infundendum, imbuendum, molliendum & humectandum magis pertinet, ut cùm myrobalani omnes butyro uaccino fricantur, cæteræ ſpecies oleo amygdalarum dulcium inuoluuntur in tryphera ſarracenica, & Phenonis eaſdem: ne partes nutritorias ualenti aſtrictione ſua exaſperent, oleo amygdalarum dulcium, uel roſato, uel uiolato, uel ſeſamino, uel aliis lenientibus tritas mergit, confricat, & lubricas facit. Poſsis tamen non modò manibus fricare, ſed etiã in ſole, aut igni clementiore frigere, cùm alioqui nec ipſæ rarefient, nec butyrũ, aut oleum quoduis liquabitur, ut ipſas promptè totas permeet, ac imbuat. ob id in tryphera minore Phenonis myrobalani aſſentur in butyro uaccino, legimus. C D

LAPIS Iudaicus & hæmatites, multiq; trochiſci, & collyria ad oculorum morbos parata, liquantur confricatione ex aliquo humore ad cotem medicam, qualis etiamnum hodie ex Naxo inſula adfertur.

PLVMBVM uerò liquatur in hunc modũ. Infuſus in plumbeũ mortarium humor piſtillo plumbeo uerberatur atque agitatur, donec craſſeſcat, deinde lauatur, ac plumbũ ſubſidere ſinitur, tum aqua effuſa plumbum

A bum reponitur. Eodem modo liquatur æs ad chryſocollá conficiendam. SYLVIVS & FLOR.

DE LOTIONE, CAP. XXX.

LAVANTVR medicamenta, ſi foris re aliqua ſunt cõtaminata. Sed hoc lotionis genus præparationi medicamentorum peculiare non eſt, ſed cæteris rebus commune, quæ luto, uel alia re contaminatæ, lauatione opus habent.

LOTIONIS autem, de qua hîc agendum, duplex eſt finis: ut uidelicet à medicamentis qualitas aliqua tollatur: aut ut aliam aliquam facul-
B tatem acquirant.

CAETERVM ex his, quę ad ſordium ſeparationem abluuntur: calx, & aloe tenuiſsimè terendæ ſunt, deinde affuſa aquæ copia ſatis magna ſimul miſcentur, & quieſcere ad fundum uaſis & ſubſidere ſinuntur, tum effunditur aqua: atq; id ſæpiùs repetitur, donec aqua pura remaneat: denique medicamentum ſiccatur, ac reponitur.

METALLICA tenuiſsimè leuigata, ac in aquam puram, aut marinam, aut acetum, aut alium humorem immiſſa, in ſole feruidiſsimo totum diem rudicula agitantur, & per noctem reſident, manè aqua effunditur, atq; alia iniecta rurſus eodem modo agitantur, quoad aqua, quæ ef-
C funditur, ſit limpida.

LAPILLI minutiſsimè confracti, in aquam aliúmue humorem iniiciuntur, & manibus confricantur, ac agitantur, deinde ubi ſubſederint, aqua effunditur, idque toties repetitur, donec aqua pura remaneat.

SIC lauantur acacia, & alij ſucci, qui commodè in puluerẽ redigi non poſſunt, gummi Arabicum, & lacca.

RESINAE, adipes, medullæ, & olea liquantur, agitantur, aqua affunditur toties, ac effunditur, donec pura appareat.

OLEVM uero lauando minus eſt uerberandum, ne aquæ adeò miſceatur, ut pòſt ægrè poſsit ſeparari.

D QVAE in decoctionibus, aut ſuccis lauantur medicamenta, ut de illorum facultate nonnihil acquirant, cum tãta humoris copia lauari non debent, ut prædicta, neq; toties, neque ea adhibenda eſt diligentia in illis ab humore ſegregandis: quemadmodum ſi aloe ſucco roſarum, aut intybi, aut cum ſpecierum decoctione lauetur ad pilulas alephanginas: & turbith cum agarici, & tithimallorum decocto, ut ualentiùs purgent. FLORENTINI.

DE EXPRESSIONE, CAP. XXXI.

EXPRESSIO eſt humidæ, & tenuis ſubſtantiæ ſeparatio, à ſicca, & craſſa, duro aliquo, & ualido compreſſu facta. Fit autem ſæpè torculari, & comultiplici, quale uinum ex uinaceis exprimũt, & qua-

r le

le pinxit Meſues in oleo amygdalarum dulcium, quale item uſurpamus A
in exprimendis oleis, & ſuccis aliis, & decoctis, & carnibus, & ſimilibus:
ſiue id torcular eſt, ſiue prelum librarium. Ferè autem exprimenda, ne
diffluant, aut diſsiliant, inuoluimus panno forti, ut canabino, caprino, ſetaceo: uel ſacculo imponimus, qui duobus baculis comprimitur, & ceditur. Eſt, quando tantùm caprino, aut lineo inuoluimus, ac manibus, ac digitis prelorum loco utimur, ut dum medicamenta purgantia infuſa exprimimus. Adde, quòd nunc denſo, nunc raro panno exprimimus, interdum clementer, interdum ualenter pro ſcopis medicorum uariis: quædã item frigida exprimimus, alia etiam calida: quædam ſolùm calida exprimi poſſunt, ut oleum amygdalarum dulcium, & ſimilia in Meſue. B

SIC portulacæ, cotyledonis, ſemperuiui, bugloſsi ſuccum exprimimus calentem, aliàs humore aliquo liquidiore affuſo, ut dicemus in ſuccorum extractione.

EXPRESSIONIS uſus igitur latiſsimè patet in infuſis, apozematibus, & coctionib. propè omnibus, in ſyrupis, in oleis, & id genus aliis: quo autem inſtrumẽto, & quatenus calidum, aut frigidum unumquodq; eſt exprimendum, ex ſpecialibus perdiſcendum. SYLVIVS.

DE COCTIONE, CAP. XXXII.

MEDICAMENTA ſimplicia aliquo humore coquuntur, aut uapore, hoc genus coctionis elixatio appellatur: aut cum ſiccitate, & hoc aſſatio uocatur. Coctio autem fit ad præparationem, & ad compoſitionem. De præparatione nunc dicemus. C

QVAE in humidis coquuntur, ea gratia id fit, ut ipſa medicamenta ſic cocta uſui eſſe poſsint, aut ut humoris dũtaxat, in quo cocta ſunt, uſus ſit.

RVRSVS quæ, ut coctis utamur, coquuntur, plus cocturæ requirũt, quàm ea, quorum decoctio in uſu eſt. Sunt tamen certæ quædam notæ, quæ denotant, an huius, aut illius rei gratia benè coctæ ſint: ut herbæ, flores, fructus, & radices coctæ ſunt, quando ita tenereſcunt, ut tundi, & per cribrum tranſmitti poſsint. D

SEMINA quædam, ueluti lini, fœnigræci, hordei, cocta cenſentur, ubi crepuerint: alia quædam, ueluti aniſi, coriandri, & cumini, quando tenereſcunt.

FRVCTVS peregrini, & ſicci, ut ſunt myrobalani, cortices, ligna, & radices ſiccæ multam deſiderant cocturam.

HERBAE, & flores facilè coquuntur, & citò tenereſcunt, tametſi inter ſeſe differant prout magis tenuium ſunt partium, & illorum facultas in ſuperficie ſita eſt, ut chamæmelum, adianthum, ſerpillum, & ſimilia, quæ quando unà cum aliis coquuntur, primùm immitti debent, cùm illa propemodum cocta fuerint.

EADEM eſt ratio radicum tenuium partium, aut odoratarum, ut eſt

A aſarum, ualeriana, ſpicanardi, & alia aromata, quæ ſub finem decoctionis iniiciuntur, ſed poſt reliqua medicamenta flores.

ELIXATIONIS autem multæ ſunt differentiæ. Primus modus eſt, ut uaſi certam quandam ac præſcriptam humoris quantitatem continenti infundantur, quæ coquenda ſunt, magis, aut minus, pro medicamentorum ſiccitate, aut recentia: deinde uaſe impoſito igni, primùm ſatis fortem patientur bullitionem, deinde lentam, ut commodius ad eam, quam optamus cocturam reducantur, neque medicamenti uires exoluantur. Secundus modus eſt, ut eadem planè ratione in diplomate coquantur. Tertio elixationis modo utitur Galenus in fructibus. Hos ſuſpendit in B uaſe aqua feruida ſemipleno, eoſque uoluit tantiſper, donec æqualiter tenereſcant: ſic enim fit, ut fructus facultas non exhalet, quemadmodum ſi calore ſicco coqueretur: neque in humorem tranſit, quemadmodum ſi in aqua coqueretur.

CAETERVM uaſa, in quibus coquenda ſunt medicamenta, figulina eſſe poſſunt uitrata, & macerata, uitrea, ærea, ſtannata, cuprea: præſtantiſſima ſunt uitrea in duplici uaſe, aut apud ignem, aut in arena, aut cineribus, aut in fornace, cui ſubſit ignis.

IGNIS ſtruendus è carbonibus, aut prunis, & lignis ſiccis acapnis. FLORENTINI.

C DE PVTREFACTIONE, CAP. XXXIII.

PVTREFACTIO coctioni ſimillima eſt, præſertim de qua nunc agimus: non enim de abſoluta putrefactione, ſed mutatione aliqua à calore externo, etiam rerum putreſcētium, ut fimi corticum, facta. Vt oleum in folliculis ulmi inuentum, phialæ forti impoſitum cum folliculis ſi operculetur, & dies quindecim fimo equino multum ob putredinem uigentem, calenti obruatur: deinde inſoletur, & quod eius clarū ſupernatabit, tranſuaſetur, omnium ulcerū remedium eſt præſtātiſsimum.

SIC ex uino facimus acetum tenuius, & acre magis ac mordax. Faci- D mus autem uel inſolatu, uel immiſſo aceto ualentiſsimo, in uinum, uel foliis, ſurculis, & ramentis ſorbi, uel parte acida citri immiſſa. Gal lib 2. alimentorum. Sunt, qui linguas lampetræ noſtratis ea cauſa immittunt.

EX maza item fermentum, & ex lacte, in primo animalium lacte nutritorum uentriculo corrupto fit coagulum: omnia ob putredinem acria, & caliditatem nouam adepta, amiſſa autem naturali.

SIC chalciteos partes duas lithargyri, uel cum Dioſcoride cadmiæ partem unam aceto acerrimo ſoluit Galenus, ac æſtate media, ſeu diebus calidiſsimis, quadraginta in olla noua fimo obruit, ut fiat pſoricum. Talis putrefactio in uſu eſt maximo chymiſtis.

SIC adeps uetuſtate putris Galeno expetitur ad emplaſtrum diachalciteos, & oleum uetus, ac ita ſemiputre, unde & graueolentiam

acquirit: ſic uetuſtate caſeum putrefactum decocto pernæ ſalſæ coquit A Galenus ad tophos.

QVID, quod uinum, & ſucci reliqui, dum ab humiditate excrementoſa feruent, quodammodo putrent, & flores ſaccharati, aut melliti, dum inſolentur, & antidota melle addito cùm feruent.

ACOPA item ex ſemine abietis, & floribus populi, dum menſes plures macerando perficit Galenus, etiam putrefacere uidetur. SYLV.

DE CRIBRATIONE, CAP. XXXIV.

CRIBRATIONE purum & minutius ſecernimus, quomodo piſtores ſimilaginem, & farinæ florem puriorem, ac tenuiorem à fur B furea & craſsiore ſeparant. Cribrationis ratio eadem eſt, quæ trituræ. ob id quæ tenuiter pulueranda, tenuiore cribro ſunt cernenda: quę tenuiſsimè, tenuiſsimo, ut pulueres dicti cordiales cribro ſericeo, tafetũ uocat uulgus. Inter manus agitando cribrantur metallica, ad oculos tenuiſsimè terenda, & cribro tenuiſsimo cernẽda: ſic urinas mouentia, obſtructiones liberantia. Contrà uerò, quæ aluum mouere, & purgare uolumus, craſsiùs terenda, & cribro craſsiore, ac rariore cribranda ſunt, & quæ per ſe teruntur, ſi cribranda ſint: per ſe cribrantur, ut metallica, quæ aliis miſta citiùs, & antè iuſtam puluerationem deſcendunt.

CRIBRAMVS autem interdum ad trituram meliorem, frequentiùs C ad miſturam aptiorem, rerum iam mole minimarum. Quę enim cribrum non permeauerunt, trituræ redduntur: quæ craſsiùs terenda ſunt, rariore, ut dixi, cribro cernenda: quæ tenuiùs, denſiore, unde uaria cribrorum multitudo fuit neceſſaria.

QVAEDAM enim cortice tiliaceo, anguſto, ſed æquali, cancellatim connexo conſtant, cribrádo ſcobe guaiaci, uel agarico infectorum, & ſimiliter craſsiuſculè tritis idonea. Vidi & ex aſsiculo terebella paſsim pertuſo cribrum, argillæ colandæ idoneum, alia his minus lata habent foramina, neq; ut hæc, quadrata, ſed rotunda, uel oblonga, in pergamena circulo ligneo ſubſuta, quibus triticum, hordeũ, & alia cerealia, ſæpè etiam D legumina ſeminibus alienis, ſed minutioribus, purgamus. Hæc enim per lata foramina, ob paruitatem, facilè deſcendunt; ſemina bona foraminibus maiora retinentur.

ALIA ſeta equina in telæ modum cancellatim contexta conſtant, circulis duobus ligneis utrinque tenſa, quorum inferiore hæc prehenduntur, atteruntur, & impinguntur: ſuperiore uero materiæ cribrandæ cótinentur. Horum uero cribrorũ copia, & differentia magna eſt, & uſus plurimus. Quædam enim ſolum in medio ligneorum circulorum habent uelut telam illã equinam, & his manu tantùm molliter ſuccuſsis, puluis in ſubiectum catinum ligneum, uel papyrum deſcendit, ſuperna eius parte interim papyro tecta, ne puluis euolet. Eoque utimur in pulueribus pa-

rum,

A rum pretioſis. Alia præterea fundum & operculum habent exemptile, ſed utrunq; corio ueruecino clauſum: illo puluis per cribrum tranſmiſſus excipitur, & probè, ne exhalet aut euolet, cohibetur. hoc, ne portio cernenda exhalet aut euolet, prohibet. In his uerò multæ ſunt in raritate & denſitate differentiæ, quarum ſingularum ſuus eſt uſus, non modò ad medicamentorum terendorum genera, ſed etiam ad componendorum ſpeciem uariam conſtituendam.

IN his item quædam telæ equinæ loco ſericum habent (tafetum uulgus uocat) & id uel album, pulueribus electuariorum alborum, ut diatragacanthi, diairis, deſtinatum: uel rubrum debitũ pulueribus electuario-
B rum rubrorum, ut diarrhodi, triaſantali, diacubebe, diamargaritôn.

VSVRPATVR itaq; id cribrorum genus aliis pretioſius ad pulueres etiam pretioſos, &, ut uocant, cordiales, neq; ut præcedentia ſetacea ligneæ menſæ, aut alteri ſolido corpori uiolentiùs impinguntur ſuccuſſando, ſed manibus tantùm molliſsimè uerſantur, ut ſine uiolentia puluis tantùm tenuiſsimus deſcendat.

EST etiam linteum magis, minus, rarum, denſum, cribri loco, in metallicis præſertim & terreis corporibus. Latiùs autem id eſt, remque cernendam comprehendit, ac inter pyxidis alicuius ligneæ, uel alterius, ſed grandiuſculæ operculum & corpus concluditur & conſtringitur, dein-
C de una manu ferè uiolentiùs ſuccutitur ſuper abacum pharmacarium, uncia uel ſimili pondere, ſed plumbeo in linteum etiam priùs immiſſo, ut id ſuo motu & pondere res has cerni difficiles acceleret, quem cernendi modum cicotrinizare uulgus uocat, uoce ex κοσκινίζειν, id eſt cribrare, corrupta & in id contorta.

VT autem radices, herbæ, ſemina, fructus, & alia pleraq; cruda & cocta teruntur, etiam cribrantur: ſed ferè ui manus aut cochlearis, quomodo caſsiam & thamarindos ſine tritura cernimus: ſic radices eryngij, ſatyriorum, raphani, dracontij coctæ, tritæ, cribrantur in diaſatyrio.

SED hæc cribratio immoto fit cribro: quæ uerò puluerum eſt cribra-
D tio, ferè fit cribris abaco incuſsis ualenter, ſed numeroſè, ut taratantara audire uidearis. Alia cribro manu ſuſpenſa agitato: alia, ut cardiaca, cribro inter manus uerſato, non in abacum incuſſo, ne etiam horum partes craſsiuſculæ ui impactæ per cribrum permeent. Alia pyxide duro corpori manu una ualenter alliſa.

CERVSSA, & amylũ, & ceruſſa ſerpentaria cribro affricantur manibus: ſic quæ citra trituram cernuntur.

QVAE autem cribrum non ſuperauerunt ob craſsitiem, teruntur, donec ob tenuitatem tota cernantur: niſi quod dum pauciſsimum ſuperat, idque tenuiſsimo proximum, cæteris iam cretis commiſceri ſolet, aut ſeruari, aut aliis eiuſdem generis, ut poſtea terendis & cernendis iterum miſceatur.

LYTHARGYROS per telam ſecernitur, ne ſuo pondere cribrũ ſtamineum confringat, craſsiorq; ſecernatur, quã opus ſit. SYL. A

DE EXTRACTIONE, CAP. XXXV.

SVCCVS ex foliis & germinibus per ſe tritis exprimitur & depuratus ſiccatur aut ſole, aut igni, donec eam conſiſtentiam nanciſcatur, ut in paſtillos formari poſsit, ac ita ſeruari. Aut liquidus ſeruatur in uaſe anguſti oris, ſuperfuſo oleo digiti craſsitudine.

SIC exprimuntur ſucci ex fructibus, ueluti ex uua immatura, malis punicis, ſorbis, meſpilis, cydonijs, limonibus, & ſimilibus, & interdũ ſcarificatione. ſed liquidi ſeruantur plerunque eo, quo iam dictum eſt modo, aut ſale inſperſo, ut omphacium. B

QVAEDAM herbæ, quæ pauco humore, eoq; lento ſunt præditę, ut hedera, portulaca, cotyledon, ſemperuiuum, opus habent admiſta aqua, aut alio liquore illarum facultatibus ſimili inter terendum, ut expreſsione unà cum ipſo humore extrahatur: aut ſi tuſæ calatho imponantur loco frigido, ut paulatim ſuccus in ſubiectum catinum defluat.

EX radicibus autem & herbis quibuſdam ſiccis, aut pauco humore præditis, ut eſt lentiſcus, abſynthium, glycyrrhiza, centaurium maius, gẽtiana, & ſimiles, ſuccus hac ratione exprimitur. Quinq; diebus in aqua macerãtur, deinde in eadem aqua coquuntur, donec craſſeſcat: colata poſtea aqua denuò coquitur, quoad mellis craſsitiem habeat: tum in ſole ſiccatur, ac in paſtillos conformata reponitur. C

EX ebulo, iride, cucumere aſinino ſcarificatis aut tritis, ſuccus expreſſione extrahitur.

E thapſia autem & peucedano ſcrobe circum radices facta cortex inciditur, liquorq; emanans ſubiectis foliis, aut uaſe aliquo purus excipitur. Thapſiæ ſuccus ſole, peucedani uerò umbra ſiccatur. Ex his etiã tritis aut ſcarificatis, expreſsione ſuccus extrahitur: ſed chirothecæ manib. inducendæ, & facies uelanda eſt, ne uapores è thapſia exhalantes faciem inflent & exulcerent. D

E tithymallis ſuccus uindemiis exprimitur, inciſis ſummitatibus, & ſuccus effluens uaſe exceptus ſole ſiccatur, aut farinæ orobi permiſcetur, aut fico ſicca quinque aut ſex guttulæ excipiuntur, ficusq; reponitur, ut ait Dioſcorides.

HYPOCISTIS, quæ ſub ueris finem radicibus ciſti adnaſcitur, teritur, & ſuccus expreſſus ſole ſiccatur.

EX cucumere agreſti elaterium ſic colligitur. Decerpti cucumeres maturi, qui tacti protinus exiliũt, impoſito ſupra uas aliquod rariore cribro ſigillatim ſupino cultro ſurſum uerſus aciem habente findũtur, atq; per cribrũ humor in ſubiectũ uas exprimitur, ſimulq; carnoſum quod hęſit cribro, quò faciliùs excidat, eliditur: coaceruata aũt in cribro ſegmina

dulci

A dulci aqua perfunduntur, & denuò preſſa abiiciuntur: humor in pelui agitatur, & linteo opertus duplicato, ſoli exponitur: dumq; ſteterit, tota ſupernatans aqua cum ſpuma identidem effunditur, deinde cōterendo cogitur in paſtillos, & ſeruatur. SCILLAE ſuccū ſic extrahit Galenus. Scilla uiginti diebus ante caniculæ exortum euulſa, atq; à corticib. externis purgata manib. in exiguas diſcerpitur particulas, & in uas cōiicitur, à quo recenter exemptum fuerit mel poſtea bene adapto operculo illud obturans, extrinſecusq; pelle circundans, & diligenter colligās, in loco meridiem ſpectante, qui a borealib. nō perfletur uentis, ſoli exponitur quadraginta diebus, interdum uas uertendo, ut ex omnib. ſimiliter B partibus ſolem ſentiat: deinde uas aperitur, & is humor, qui ſupernatat, colatur, melle conditum coquitur, ac ſeruatur. Ex ſcillæ carnibus fermēto quodam inuolutis, ac quaſi coctis, deinde tuſis, & cum melle miſtis fit eclegma ſcilliticum, ſucco iam dicto perſimile.

CVCVRBITA farina piſta inuoluta, & in clibano cocta ad cruſti fermentacei coctionem: aut ſcarificata, deinde expreſſa, ſuccum emittit, cuius uſus eſt.

MVCCAGINES ex ſemine pſyllij, lini, fœnigræci, cydoniorum, & è radicibus quarundā plantarum ut eſt althea, malua, acanthus, infuſis in aqua noctem unam extrahuntur: miſcetur deinde dicta aqua, & calefit, C donec bulliat, & ſemina crepent, & muccago craſsior ſupernatet: tum enim mantili ex tela noua forti imponitur, ac colando exprimitur, aut uirgis duabus intorquetur ſacculus à ſummo ad imum, ac alio bacillo percutitur, ſuccusque deraditur.

PSYLLIVM itē (ut eclegma de pſyllio ſuauius fiat) maceratur aqua recēti per uigintiquatuor horas, deinde rudicula ſæpiùs agitatur, donec muccago ſupernatet: excepta inde muccago colatur, ac in uſum ſeruatur.

SIMILE eſt mel anacardinum appellatum, quod fit ex recentibus anacardiis exiguis diutius coctis, ex his enim enatat liquor quidam, aut muccago prædictæ ſimilis.

OLEA è fructibus, ſeminibus, liquoribus, lacrymis, rebusq; omnibus D pinguibus, & etiam è metallicis exprimi poſſunt.

E fructibus, uidelicet ex amygdalis dulcibus & amaris, ex ſtrobilis piſtaciis balano myrepſica, nucibus, & nuce moſchata.

E certis ſeminibus, ueluti è ſemine lini, ſeſami, ricini, & aliorum. Exprimuntur autem in hunc modum.

FRVCTVS & ſemina cortice duro prędita, purgātur, terūtur, & loco calido, quo ad ſolē, aut in duplici uaſe reponūtur, deinde rurſū trita, torculari exprimūtur: aut, cùm trita ſunt, inſperſa calida aqua, tantiſper agitantur, donec oleum ſupernatet: tum manib aut torculari exprimuntur.

E fructu oleæ, lauri, iuniperi & lentiſci maturo in aqua cocto, oleū ſupernatans aquæ colligitur: aut ex eis tuſis, inſperſaq; àqua calida, oleum, ut ſuprà, exprimitur, FLOR.

DE DESPVMATIONE, CAP. XXXVI. A

DESPVMATIO eſt ſpumæ detractio, cuius materia hoc loco eſt non ſolùm ſuccus quidam lentus, includens flatum, ut a Galeno in Aphoriſmis docetur, ſed ſordes omnis leuior, à calore ignis expurgata, uel etiam grauior albuminibus coacta & colligata. Deſpumamus autem nunc ſimplicia, ut ſuccos, ſaccharum, mel: nunc compoſita, ut apozemata, ſyrupos.

MEL cum aqua, aut uino, aut aceto, aut humore alio, pro uariis medici ſcopis, deſpumatur. Nam per ſe coctum, mox immodicè efferueſcit, & derepentè exundat, & flammis conceptis incendij periculum affert. Ad B hæc cùm ſit dulciſsimum, euaderet amarum, ſi per ſe coqueretur, donec deſpumatum eſſet.

MEL humore æquali hodie quibuſdam deſpumatur, aliis duplo. Spuma autem interea dum igni lento coquitur, cochleari pertuſo deraditur. Adhæc cùm ad dimidias eſt coctum, & multum feruet, adduntur albumina ſingulis libris ſingula. Deinde calidum colatur, pòſt percoquitur per ſe, aut cum condiendis & incoquendis medicamentis. Spuma quoque tunc ſicca emicat curioſè detracta, ſi per ſe ſeruandum eſt. Vel in rē præſentem paratur ad pulueres comprehendendos, qualia ſunt antidota omnia, melle excepta, opiata, & ſine opio. Si purius eſt mel, ſufficit aqua C æqualis, nec tantum albuminis requiritur. Quod ſi puriſsimum eſt, nec deſpumandum, nec clarificandum.

SED huius regionis mel cùm ſit crudum & impurum, multam reddit ſpumā: ita ut deſpumādo & colando ad dimidias minuatur. Quapropter pondus duplum ei, quod compoſitio exigit, initiò tibi immittendum, ſi cum aliis deſpumandum incoquis: ſin minus, deſpumato utendum. Finis deſpumationis quibuſdam eſt tempus horarum circiter duarum cū igni lento. Aliis rectiùs, cùm ſpumare deſinit. Aliis, donec aqua erit conſumpta (quæ res bullis cognoſcitur) & mel idoneum lentorem acquiſiuerit. Sæpe autem mel per ſe deſpumatur & purgatur, cùm tam longam D non ſuſtinet coctionem, quàm aliorum natura, cum quibus mel coquendo deſpumaretur. Interdum cum his deſpumatur, cum ſcilicet multam coctionem uiribus integris ſuſtinere poſſunt, ut in diacydonio mel coquitur cum ſucco cydoniorum, & coquendo frequenter deſpumatur, & aliis paſsim. Frequentiùs tamen per ſe (ut dixi) deſpumatum miſcetur conditis, ſyrupis, antidotis: rariùs crudum, præſertim noſtrate. Quod autem album Gallia Narbonenſis thymo paſsim luxurians mittit, eſt præſtantiſsimum: nec attico aut hyblæo inferius, cum regionis temperatura & thymi larga luxuries utrobiq; conſentiant.

DE ſaccharo idem quod de melle dicendum, cùm ſit ipſum mellis ſpecies etiam Dioſcoridi & Galeno.

IMPV-

A IMPVRVM enim & nigrum, aut nigricans, in triplo humore deſpumatur, cùm ad dimidias eſt coctum, & ualdè feruet, adduntur albumina ſingulis libris ſingula. colatur calidũ, pòſt percoquitur ſtudioſè: interim etiam deſpumando, ſi ſpuma aliqua appareat.

SI autem purius eſt, ſatis eſt dupla, aut æqualis (ut ferè fit) aqua, & pauciora albumina: ſi puriſsimum, nec deſpumãdum, nec clarificandum.

SVCCI fluxiles recipiendi in ſyrupos, apozemata, electaria: quædam igni deſpumantur, reſidendo clareſcunt, & in colo laneo terreum excrementum relinquunt, interim uerò etiam additis albuminibus, & melle, aut ſaccharo purgantur, quoties in ſyrupos, uel apozemata coquuntur, B ut in ſyrupo bizantino, & aliis, & in electario pſyllij. Qui uerò ſucci in emplaſtra recipiuntur, uel ſole, uel igni poſt miſtionem ſiccantur non deſpumantur. Liquores uerò ſolùm colo purgantur, poſt diſſolutionem non etiam deſpumantur, tantum abeſt ut clarificentur. Idem de metallicis, & animalium partibus conſtitue.

QVOD ſi ſimplicia omnia ſunt pura, aut purgata, ſatis eſt horum decocta per colum laneum, aut telalaneum: ſed modicè denſum ſemel aut bis tranſmittere, ſine ulla expreſsione, colo, ſi opus eſt, mutato: deinde ipſum immitte in ſaccharum, ſi impurum erit clarificatum. Si autem purum eſt clarificatione non egetur, & percoque, donec humoris, ſeu deco C ctum eſt ſeu ſuccus, ſeu aliud, unciæ tantùm circiter duæ: aut ſi ſucci ſunt glutinoſi, etiam tres, & quatuor in ſacchari libra ſuperſint. Si ſucci acidi, percocto iam ſaccharo propè toti inuoluuntur. SYLVIVS.

DE CLARIFICATIONE, CAP. XXXVII.

CLARIFICATIONIS obiter in deſpumatione meminimus. De ipſa autem nunc pauca nobis ſunt dicenda, quòd hæc rerum liquidarum decoctis debeatur expurgandis, uti & deſpumatio, & colatio, ut ſorde craſsiori purgata, ſint gratiora palato, & in corpus faciliùs diſtribuantur, & ſalubriùs. Clarificantur autem quædam per ſe, dum quod D fæculentum eſt, ſubſidet: ut ſuccus roſarum, limonum, cydoniorum, citrorum, ribes, oxyocanthæ, granatorum, ſiue mox reponantur loco frigido, ſiue in officina aliquandiu ſeruentur. Quædam interueniente coctione à ſole, uel igni, ut ſuccus pomorum dulcium & acidorum, ad dimidias coctus dies duos quieſcere permittitur, donec clareſcat, ut ſyrupus de pomis Meſuæ fiat. Sic ſuccus acidus citri ad partis tertiæ cõſumptionem coctus, & colatus, quieſcere permittitur, donec clareſcat, & ſuccus granatorum ad partis tertiæ conſumptionem coctus, biduum quieſcere ſinitur, uſque dum clareſcat in ſyrupo ex ſuccis fructuum acidorum. Tamen acidi ſucci hodie in ſyrupos aliter recipiuntur. In his autem coctio ratione optima adhibetur, ut calor homogenea in unum cogat, & ſeparet heterogenea: quomodo urinæ in nobis cœptæ coqui turbidæ ſi red-

dantur, poſtea tenuantur, & clareſcunt, ſubſidente craſſo. Cùm uerò calor ignis ſordes in ſuccis exquiſitè ſeparare non poſsit, ut noſter calor natiuus aliena coctione perfecta ſegregat, cumque metuimus, ne coctione tam longa, ſuccorum facultates corrumpantur, ſatiùs putauerunt medici, cœptam ab igne ſordium ſecretionem arte alia iuuare, & ea multiplici, nunc quiete ſucci poſt coctionem, ut nuper diximus, nunc aceto ſimul incocto, nunc agitatis diu albuminibus: ut interim deſpumationem omittam, & colationem à nobis adhiberi ſolitas ad perfectionem ſuccorum, uel decoctorum purgationem. A

De ea autem clarificatione, quæ fit per ſe, & poſt coctionem reſidente, ſatis eſt dictum: de ea, quæ fit per acetum, & albumina, iam nobis dicendum eſt. Decocta, & ſyrupi, ſi acetum recipiant per ſe, ui aceti nonnihil purgantur: meliùs autem, ſi etiam albumina accedant, etiam ſi poſt colaturam acetum recipiant, quando nihilominus continenter eſt deſpumádum, quòd acetum etiam expurgato iam decocto ſpumas & ſpurcitiam quandam iaculetur. B

Ovi albumen ex aqua frigida ſcopulis agita, donec in ſpumám abeat, quam particulatim ſyrupo, uel alteri decocto feruēti inſpergas, & ubi nigruerit, cochleari foraminulēto deradas, nouam inſpergas: id fac, donec ſyrupus erit clarior. Alij ubi ex bullis clariùs decoctum ui ignis factum animaduertunt, in id tepidum (nam calidiùs albumen coqueret, in frigidiore minùs promptè, & parcior ſpuma elicitur) albumina ſingulis libris ſingula, ſed etiam pluribus pauciora adiiciunt, ſcopulis agitant, ut ſpumeſcat, ſaccharum in particulas confractū coniiciunt, recoquūt: ubi ſpuma ſubſedit, igni aufertur, calidum, ſi craſſum eſt, & uix colabile, colatur: ſi facilè colatur, ſed turbidum, tepidum, uel frigidum, colatur per manicam Hippocratis, meliùs autem per pannum clauis quatuor, angulis quatuor firmatum. Colatur autem ter, quater, ſi non ſatis claruerit: ſi ne ſic quidem albumen ſeparatim in aqua agitatum, ſcopulis inſpergitur, decocto igni reddito, ſpuma illa uſta, alia iniicitur, idq; toties, donec bullæ clarum ſatis produnt: tunc colatur, quoties eſt neceſſe. C D

Quaedam his citiùs clarificandis miſcentur, ut ſi uni quartæ uini albi duos lactis digitos miſceas, ante colaturam ipſum mox clariſsimum reddunt. Sylvius.

DE COLATIONE, CAP. XXXVIII.

Colatio cribrationi perſimilis eſt: ſed hæc ferè ſiccorum eſt, illa humidorum. Hæc corpora grandiora foraminib. cribrorū non tranſmittit, illa ſordem humore craſsiorem tranſitu prohibet.

Differentiae autem colationis ex eo ſumūtur, quòd quædam calidiſsima colantur, quædam frigida, quædam tepida. Item quòd quędā uno, alia duobus, alia tribus colis egent. Item quædam colis lineis, alia canabi-

A canabinis, alia tela laneis, alia ſetaceis, & ſtannineis, ut uocant, alia nouis, alia detritis, alia raris, alia denſis: alia bis, ter colanda, donec nobis propoſitam perſpicuitatem ſint aſſequuta.

QVAE craſſa ſunt aut lenta, calidiſsima ſunt colanda, & humore ampliore, uel tum diluenda ſunt, uel initio coquẽda, ut faciliùs tranſmeent. Colo eadem raro & detrito promptius colantur, non tamen purius, ſed frequens colatio coli denſitatem ſupplet, ac raritatis incommodum redimit. Oenomeli colatur panno raro.

TENVIA, ut ſuccus limonum, citri, ſemifrigida, colo denſo, & nouo colari poſſunt: aut ſi tribus colis ea uis purgare, ſummũ ſit ſtamineũ, me-
B dium panneum: ſed uetus infimum, panneum & nouũ uel aliter denſum.

SACCHARI libra, ſi aquæ tantùm unciis octo ſit ſoluta, cocta, clarificata, panno rariore colanda eſt.

COLIS tribus uſi ſunt maiores noſtri, ſummo, minimo, & rariſsimo: infimo, maximo, & denſiſsimo, tertio horum medio magnitudine, raritate, ſitu, ut tamen ab utroq; digitorum quatuor interuallo diſtaret.

MAGNITVDINIS aũt & texturæ horũ ratio erat, ut primũ ſordes tantùm craſſas tranſitu prohiberet, ſecundũ etiã mediocres, tertiũ etiam tenuiſsimas, ut ſcilicet, quod ad hoc trãſmittebatur, eſſet illimẽ, & ſordis omnis expers. Si uerò ſolo raro uſi fuiſſent, colata fuiſſent impura, & nõ
C colatis ſimilia, ut ſi per linteum colas aliquod decoctum: ſi ſolo denſo, id à craſsis ſordibus ſtatim obſtructum aliis uiam negaſſet, ob id uel mutandum, uel ſæpè abluendũ fuiſſet. Quòd ſi unico uoluiſſent medio, rationabiliùs & faciliùs uſi fuiſſent. Minimũ uerò primùm, quia in eo humor incipit latiùs ſpargi, uerſus panni ambitum, ut uides non in laneis tantùm, ſed etiam lineis. Gutta enim medio infuſa ſe in uicina ſpargit.

EX omnibus autem partibus, quas imbuit, ita ut in ſecundum influat latius, quàm in primo humor contentus cernitur.

SECVNDVM item latiùs imbuitur, quàm quibus partibus humorẽ à primo excipit, & pluribus partibus ſtillat in infimum, quàm ſit conta-
D ctum à defluẽte ex primo humore. Malè igitur primum ſtatuas maximũ, quanquam ex hoc nullum ſequetur incommodum aliud, quàm quòd otioſa eſt hæc capacitas. Satis enim eſt, ſi capiendo humori ſit ſatis: quantum intelligi uolo, dum minimum requiro. Non enim minimum abſolutè uolo, ſed aliis duabus anguſtius: ſi uerò infimum ſit minimum, multus humor ab hoc nõ colatus propè ipſius oras in uas ſubiectũ defluet. Nũc unico utimur colo, magnitudine & textura mediocri, ſed eius actionem antè iuuamus clarificatione per albumina omnem ſpurcitiem cogente, adiuuante id frigido. Quæ enim clariora uolumus, frigida colamus: aut ſi talia non permeant, tepida: quæ ſi ſemel colata, non ſunt pura ſatis, iterũ & tertiò colamus, & rectiùs colũ aut lauamus, aut mutamus. Id quod etiam facimus, dum tardiùs humor permeat: ſi autem tardiùs transfluat

ob decocti craſsitiem, aut lentorem, uel calidiùs colamus, uel per colum A rarius, uel ſi compoſiti natura patitur, liquidius aliquid & tenuius miſcemus: ut dum cremori hordei colando, aut piſorum, aut fabarum, aut ſimilium decoctum ipſum affundimus. In tarda autem hoc colatura, caue, rudicula, uel digitis fundum coli ſcalpas, ut colationem celeres. Sic enim turbidum erit colatum: ſed, ut dixi, muta colum aut laua, aut humorem redde liquidiorem, uel igni, uel miſto humore aliquo.

COLAMVS quoque etiam citra coctionem quædam, ut lac recens mulctum, ut pilos, & ſordes alias foris illapſas ſeparemus, quem uſum ruſticis, & paſtoribus præſtat interdum aperire. Sic hodie uinum cum ſaccharo, & cinnamomo, per cola lanea oblonga pyramidis figura (quæ caligas, & manicas Hippocratis appellãt) colamus ter, quater, donec omnino clarum erit, idq́ue Hippocraticum quoque uocamus, tanquam inuentore Hippocrate dignum. Aliter etiam cum melle, & cæteris colamus ad claritatem, & œnomeli id, ac melites uocamus claretum. B

MODO perſimili gelatinam, quam uocãt, colamus. Aliter quoq; res turbidæ colantur, aut miſtæ: ſic in Ægypto aquam Nili turbidã uaſis figulinis crudis colare docet Galenus, ut tantum quod clariſsimũ eſt, per uaſis poros, aut etiam tenerem & mollem ſubſtantiam perfluat. Pariſiis autem Sequanæ aquam, & Romæ Tyberinam, uaſis figulinis coctis probè & ſiliceis præſertim, aliquandiu in cella uinaria deponunt, ut refrigeretur, & ſimul reſidendo ſordem terream in fundum deponat. C

AQVAM quoque turbidam colabis per arenas puras, uaſi immiſſas, infernè pertuſo, foraminibus exiguis aquæ peruiis, inuiis arenæ.

VINVM quoque aqua miſtum per ciſsimbium, id eſt, uas hederaceũ tenue, citò perfluit: aqua autem in eo retinetur, ſæpè ut ſumus ex Catonis doctrina experti. SYLVIVS.

DE DESTILLATIONE IN BALNEO MARIAE, CAP. XXXIX.

BALNEVM mariæ uas duplex eſt: alterum aquam calentem, alterum materiam deſtillandam complectitur. Vas quod feruentem continet aquam, cupreum ſeu æneum eſſe debet, rotundum, uel oblongum, uel triangulare, uel quadratum, amplo canali in medium immiſſo, in imo craticulam habente, ut ignem, quo aqua calefit, contineat, cineresq; defluant, uulgus Pigrum Henricum uocat: huic canali imponitur & operculum, cum foramine, per quod fumus exeat. Vas tandem cupreum operculum, foraminibus peruium habeat, ut quodlibet cucurbitæ collum, per quodlibet poſsit tranſire foramen. Horum autem inſtrumentorum formæ inferiùs patebunt. D

ALTERVM uas, quod materiam deſtillandam ſuſtinet, cucurbita, ſeu boccia appellatur: ex bono uitreo eſſe debet, cui aliud roſtratum (alembicum.

A lembicum ſeu capitellum uocant) ſuperimponitur, ac luto, ex farina & albuminibus ouorum facto, cucurbitæ conglutinatur, quorum formæ infrà deſcribentur. Hæ, inquam, cucurbitæ,ſiue bocciæ,in ſpacium cuprei uaſis,aqua repletum,circumcirca canalem ponuntur cum ſuis capitellis,quorum roſtrum promineat ad recipientia uaſa ſuſcipienda,ut manifeſtabitur.

CAETERVM balneum mariæ ad aquas deſtillandas maximè eſt conueniens,quæ ex ſuccis potiſsimùm, herbis,floribus, fructibus, radicibus,& carnibus tritis priùs,ſeu inciſis, ſi recentes fuerint,deſtillantur. ſicca & arida aliquo priùs humore macerantur, ac digeruntur ad ſolem,
B aut fornacem,uel ignem,per ſemihoram,per horas etiam plures,noctem totam, etiam diem, biduum,triduum, per menſem, aut plures, pro medicamenti natura,& uario medici ſcopo & neceſsitate.

IGNIS ex carbonibus optimis,non fumidis & ſemiputridis inſtruendus,ita tamen regendus, ne aqua bulliat, materiaq; in cucurbita aduratur. Quòd ſi aqua balnei exhalando defecerit, ſubinde alia infundenda, non quidem frigida,(ne uaſa frangantur)ſed calida.

FINITA deſtillatione,uaſa uitrea eximenda non ſunt, niſi priùs fuerint refrigerata. Ab aeris enim intemperie ſubita franguntur. Aquę uerò in balneo mariæ deſtillatæ,inſolari & rectificari debent: nempe in uaſe
C uitreo(cuius os corio,uel pergameno obligatum ſit) aqua deſtillata repleto, ſic ut tertia pars uacua relinquatur,in arenam feruentē impoſito, per quadraginta dies, ut phlegma omne conſumatur, empyreumaq́ue, quod his ineſt,paulatim expiret. Debet autem tertia pars uaſis in arena condi. Aquæ uerò calidæ facultatis in uino aut aqua ardente priùs infuſæ,ne nimio calore homini noceant,loco frigido,in arena humida,per menſem,aut ampliùs, ſi feruidior aqua ſit, relinquantur, ſimiliter tertia parte uaſis in arenam cōdita: aut duæ uaſis partes (duæ tertiæ) in ipſam cellæ uinariæ terram defodiantur. Quædam, ut aqua ardens, ad ſuam perfectionem,ſeu quintam eſſentiam,in uaſe circulatorio inferiùs deſcri
D bendo,rediguntur.

PORRO ſunt & aquæ,quæ eius materiæ, ex qua deſtillantur,ſaporem non retinent, ut quæ à dulcibus, ſalſis, & amaris, ut ſaccharo, aqua marina,gentianæ radice extrahuntur. Horum etenim ſapores propter terrenam ſubſtantiam non aſcendunt, etiamſi calore uehementiſsimo, alióue inſtrumentorum genere deſtillentur. Dulcis namq; ſapor uehementi calore in amarum: amarus uerò in acrem conuertitur ſaporem, ut ſæpiùs non ſolùm in gentianæ aqua,uerùm etiam oleo extrahendo ſum expertus.

A

B

C

αα Vas balnei mariæ cupreum,rotundum. ββ Operculum rotundi uaſis,cum quatuor foraminibus,per quæ cucurbitarum colla tranſeunt. γ Canalis cum operculo perforato,& craticula in fundo. δδ Balneum oblongum pro duabus bocciis. εε Balneum triangulare pro tribus boeciis. ζζ Balneum quadratum pro quatuor bocciis. θ Foramen,per quod aqua infunditur. D

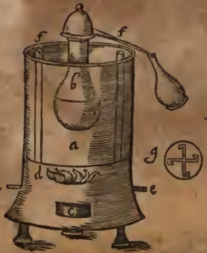
♀

♀ *Craticula ferrea in ima canalis parte contenta.*

Aliud genus balnei mariæ,optimum atque commodiſsimum cum lucerna,& abſq; carbonibus. Poteſt etiam fieri triangulare pro tribus bocciis. Verùm quilibet angulus canalem ſuum per aquam tranſeuntem contineat.

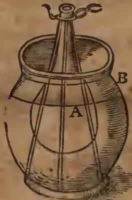
A

a *Vas cupreum aqua plenum.*
b *Cucurbita uitrea materiam deſtillandam comprehendens.*
c *Porta, per quam lucerna imponitur, quæ deinde clauditur.*
d *Lucerna ex oleo, & tribus, aut quatuor ellychnijs ſub ueſica.*
e *Foramina, per quæ aer ingreditur.*
f *Canales duo, per quos fumus egreditur, aquam tranſeuntes.*
g *Crux quatuor ellychnia continens in lucerna.*

B

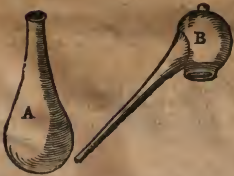
C

Inſtrumentum balnei, in quo carniũ ſucci, ex quibus gelatinæ fiunt, extrahuntur.

A *Cucurbita uitrea, carnes minutim inciſas continens, cuius orificium ueſica bubulina optimè ſit clauſum, ne ullo modo expirare poßit.*
C *Vas terreum, ſiue olla, uel ahenum cupreum, aqua repletum, in quo cucurbita quatuor funiculis alligata eſt, ſub quo ignis contineatur.*

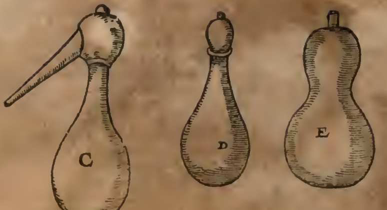
D

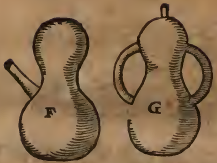
A. *Cucurbita uitrea.*
B. *Alembicum uitreum.*

C Cucur-

 A

B

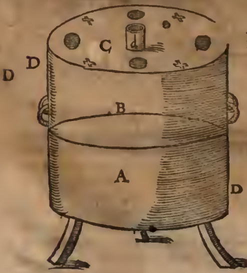
C *Cucurbita cum alembico.*
D *Vas cæcum, ſiue cucurbita cum alembico ſine roſtro, ad ſuccos carnium extrahendum.* C
E *Vas cæcum circulatorium.*
F *Vas cæcum circulatorium aliud.*
G *Vas circulatorium Hermetis.*

DE DESTILLATIONE IN VAPORE AQVAE CALENTIS, CAP. XL. D

DESTILLATA uapore aquę calentis, primum meritò locum habere debent, cùm uires & qualitates plantarum integriùs retineant: id quod ex odore & ſapore apertè dignoſcitur. Fiunt hæc in duplici quoq; uaſe. Imponitur enim uas uitreum plantam continens, in aliud uas cupreum aqua ſemiplenum. Huius autem duo genera delineabimus, quorum primum uaſi balnei marię ſimile eſt, niſi quòd duplo altius, atq; aqua ſemiplenum tantùm ſit, ita ut cucurbita, ſeu uas uitreum aquam bullientem non attingat, ſed ſuſpenſum ſupra aquam maneat, & ſolo uapore ab ea eleuato incaleſcat. Alterum, fornacem continet rotundam circiter pedes ſex, uel ulnas duas altam, cum quatuor ſpiraculis in ſummo, & porta circa medium craticulam habente, qua ignis imponitur:

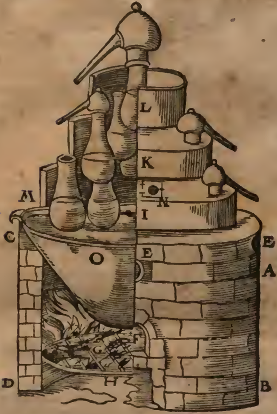
A nitur:.& foramine alio in fundo, per quod cineres eximuntur. Huic,in. quam, ahenum cupreum aqua plenum includitur, à latere canalem cum epiſtomio continens,per quod aqua infunditur: cui rurſus operculũ cupreum tribus gradibus diſtinctum, imponitur ritè, ne reſpiret, quorum gradus inferior ſeſquipedē altus, unicũ uerò latus, cum tot ianuis, quot cucurbitas uitreas capere poſsit. Ianuas autem eo modo cõſtructas eſſe oportet, ut aperiri cōmodè,& claudi exactè poſsint, cùm uel cucurbitas imponere,uel eximere uolumus: præterea in earum medio ſint fabricata foramina,per quæ cucurbitarum colla probè emineant. Debent autē funiculis ſuſpendi cucurbitæ,uel ſupra ferrum aliquod tranſuerſum collo-
B cari,ita tamen ut aquam bullientem non attingant. Secundi & tertij gradus altitudo pedem unum uix excedat. Verum clarioris doctrinæ gratia inſtrumenta deinceps ob oculos ponemus. Quod ad materiam deſtillandam attinet, in his uaſorum generibus percommodè deſtillantur aquæ ex uino,uel aqua ardente,radicibus,herbis,& floribus recētibus,præſertim quæ calidioris & ſiccioris ſunt naturæ. Humidiores enim herbæ, & uiſcoſiores citò corrumpuntur, atq; minimè durat hoc modo deſtillatæ. Quare commodiùs in balneo ſicco, de quo ſequēti capite agemus,ſublimari poterũt. Materia autem prius teri,uel incídi debet: atq; parua quantitas pro una uice deſtillari: ſic enim multò melior euadet aqua. Primum
C inſtrumentũ igne ex carbonibus optimis: ſecundum uerò ex lignis non fumidis indiget,qui autē ſic regendus eſt,ut aqua in uaſe bulliat. Cucurbitę alembicaq; ſint ex uitro optimo,forma & magnitudine,ut capite de balneo mariæ diximus: eodemq; modo perlutentur.

Primum inſtrumentum.

A Spacium aqua plenum.
B Spacium uapores aquæ continens, in quo cucurbitæ ſuſpenſæ hærent.
C Operculum quatuor foraminibus,pro quatuòr boccis.
d Canalis craticulam in fundo continēs, in quo ignis accenditur.
DD Vas cupreum,duplo altius,quàm balneum mariæ.

Alterum inſtrumentum ſemiapertum cum fornace, multis bocciis inſeruiens. A

ABCD *Fornax, cuius altitudo uix ulnas duas excedit.* B

EB *Ventilia, ſiue ſpiracula.*

F *Porta, per quam ignis imponitur.*

G *Craticula ignẽ continens.*

H *Foramen, per quod cineres eximuntur.*

IKL *Operculum cupreum tres gradus continens.*

I *Primus gradus altitudinem dimidiæ ulnæ non excedens.* C

K *Secundus gradus.*

L *Tertius gradus.*

M *Canalis cum epiſtomio, per quem aqua in abenum infunditur.*

N *Porta cum foramine.*

O *Abenum aquam continens.*

DE DESTILLATIONE IN BALNEO SICCO, CAP. XLI. D

BALNEVM ſiccum (à quibuſdã Stuffa ſicca uocatũ) tũ ad aquas, tum ad olea deſtillanda aptiſsimũ eſt inſtrumentum. Huius quidẽ fornax ex crudis conſtet lateribus, quadrata ferè, latitudine nõ minor ſeſquipede, altitudine uerò tres pedes nõ excedat. Canalis porrò ferreus ex altero latere deſcẽdat, in ſummo operculũ cum foramine, in fundo uerò craticulam habens, in imo & ad latera peruiam, unius palmæ altitudine. Supra uerò craticulam, per digitos tres aut quatuor circum canalem, fornax optimè, fornicis modo, claudatur, ut calor ſurſum ferri nequeat, ſed potiùs lateraliter ad ueſicę fundũ pertingat, ueſicamq́; circumquaq; amplectatur. In ſumma fornacis parte ea, qua ueſica regione continetur,

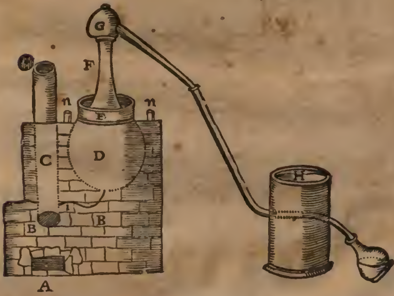
A netur, duo ſint uentilia, quæ clauibus ſuis claudi & aperiri poſsint. In ima uerò parte ianuã paruam contineat, eximendis cineribus deſtinatã, quæ nunc aperta ignẽ foueat, nũc clauſa refrænet. Veſica cuprea, ouali forma, mediocri magnitudine, intus ſtanno obducta, fornaci includitur: cuius orificio (poſtq̃ materia deſtillanda impoſita fuerit) collũ cupreũ, oblongum, ſtannatũ, cũ ſuo capitello uitreo exactè inſeritur, lutoq́; clauditur, ne ullo modo expirare queat: atq; ſic deſtillatio per aquã frigidã, uel per alembicũ refrigeratoriũ (quod ante non paucos annos ab Hollãdo quodam chymiſta accepim9) inferiùs deſcribendũ perficitur. Cęterùm aquæ ex herbis humidioribus, & uiſcoſis, ut p̃cedenti capite diximus, deſtillan-
B tur. Olea uerò ex herbis, ſeminib. & aromatis. Ex herbarũ numero ſunt abſynthiũ, apiũ, baſilicũ, calamenthũ, chamæmelum, hyſſopũ, leuiſticũ, lauendula, mentha, origanũ, poliũ montanũ, roriſmarinum, ruta, ſaluia, ſauina, ſerpillũ, ſpica indica, ſtœchas arabica, thymus, & oẽs herbę calidæ & ſiccæ temperatura, ſuaueq; olẽtes. Ex ſeminibus aniſum, amomũ, ammi, anethũ, baccæ lauri, iuniperi, baccæ ſauinæ, careũ, cuminũ, daucus, fœniculum, nigella, petroſelinũ, ſantonicũ, ſiler montanũ, & alia odorata. Ex aromatis angelica, calamus aromaticus, cardamomũ, caryophyllũ, cinnamomum, coſtus odoratus, cubebę, cortex citri, arantiorũ, cyperus, galanga, grana paradiſi, macis, nux moſchata, piper nigrũ, zedoaria, zingiber,
C & alia eiuſmodi. Materia priùs craſsiuſculè conteritur, deinde in cupreã ueſicã coniicitur, miſtim quidẽ, cũ aliquot aquæ fontanæ menſuris: ut p̃ duabus libris materiæ, uiginti aquæ eiuſdẽ infundantur: poſtea collum oblongum cum alembico & recipiẽte arctè imponitur, luto, uel paſta & pãniculis obducatur, ne ullo expiret modo. Demũ iniectis per canalem carbonibus, ignis fouendus, donec per uapores condenſatos, in tubo cupreo, penetrãte doliũ, aqua frigida plenũ, quicquid liquòris inerit in uaſe cupreo, intra receptoriũ deducatur: quanq̃ tamen dũ extractæ ſunt ex uiginti libris ſeptendecim, uel ad ſummum octodecim libræ, deſiſtere ab opere oportet, ne materia in ueſica aduratur, rarò ultra ſpacium quinque
D uel ſex horarũ deſtillatio producitur. ſi materia, inquam, ut poſuimus, in pondere conueniat cum aqua uaſis, ſicut duo de uiginti. Ex quibus ſatis conſtat ignem ita temperandum eſſe, ut is quandoque diminuendus ſit (præſertim poſt deſtillationis initium, ubi omnia nunc incaluerunt) & quandoq; augendus, ut in eodem tenore ſemper maneat ipſa deſtillatio.

PORRO oleum aquæ non ſemper innatat. Nam quandoque in ima, quandoque confusè per uniuerſam fertur. In ima parte locus illi eſt, ſi grauius ſit pondere ipſa aqua: confusè per uniuerſam fertur, ſi accidat, ut frigiditate congeletur in nubes & tenuiſsima uellera. Rurſus in unam partem aquæ commeant olea, quæ craſſam, & ualdè compactam ſubſtantiam habent: ut oleum cinnamomi, & caryophyllorum, & aliorũ compluriũ. Quæ uerò promiſcuè dũ incraſſantur frigore aquæ, uniuerſam molẽ

petunt, ſunt oleum aniſi,& fœniculi propter aliquam côuenientem qua- A
litatem. Separatur autem ab aqua oleum in hunc modum. Accipiatur infundibulum uitreum, uel uitrum oblongum, in cuſpidem effigiatum, & fiſtula infundibuli, uel cuſpis ima exquiſitè cera, ſeu alia quauis materia obſtruatur,& ſic collocetur, ut fiſtula, uel cuſpis uerſus ima propendeat, parsq́; latior ſuperior ſit,& ſic infundatur totum deſtillatum, eodemq́ue ſitu collocetur, ſeu teneatur aliquandiu, donec perfecta olei ab aqua ſegregatio facta fuerit: tunc ſi oleum imum locum occupat, ablata cera, ex infundibuli foramine, præſto exibit oleum in admotam phialam,& aqua reſidebit, ſi libeat eam ſeruare occludendo foramen. Sin autẽ ſupremum
locum tenet, patefacto rurſum foramine exhaurietur ſenſim tota aqua in B
uas ſubiectum, & reſeruabitur oleum in fundo infundibuli. At ſi oleum cum aqua uehente in nubes confundatur, percolabitur tota aqua per lineum pannum, in aere frigido, & deſtillatione refrigerata: tum demum omne oleum ſit coactum in panno reſidebit, quod poſtmodum cultello facilè colliges, indeq́; in phialam coniicies, per quam tandem, ſi opus eſt, in ſubtilem liquorem reſolues, uel minimo calore.

Fornax balnei ſicci.

C

D

A Foramen, per quod cineres eximuntur.
BB Fornax, ſiue ſpacium continens aerem calidiſſimum concluſum undequaq;.
C Canalis carbones deferens inferius craticulam, in imo, & ad latera peruiam habens,

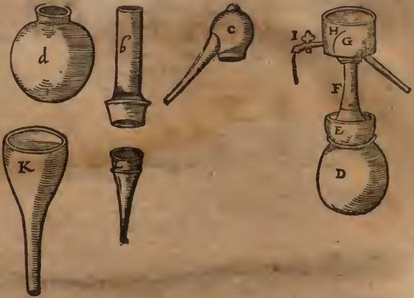
& in

A & in ſummitate operculũ perforatum. D Veſica cuprea materiam deſtillandã continẽs.
B Venter hic collo adhæret, ut commodiùs collum amplo ueſicæ ori accommodetur.
F Collum oblongum, ut minus citò incaleſcat capitellũ, aquaq; uirtuoſior tantùm aſcẽdat.
G Capitellum uitreum H Vas aqua frigida plenum. ii Fornix calorem recta ſurſum ferri prohibens, ſed ad latera cogens nn Ventilia duo.

Alterum inſtrumentum cum alembico refrigeratorio.

B

C

d Veſica cuprea, ouali forma, materiam deſtillandam continens.
b Collum cupreum oblongum, quod ueſicæ inſeritur.
c Alembicum uitreum.
D D Veſica cuprea, ouali figura, ſtanno obducta.
E Venter collo adhærens.
F Collum oblongum ſtanno obductum.
G Capitellum uitreum cum refrigeratorio ex ære coronario facto.
H Vas æreum circumdans capitellum, in quod continuè aqua frigida illabitur.
I Epiſtomium aquam calefactam educens.
KL Infundibulum, quo oleum ab aqua ſeparatur.

DE DESTILLATIONE IN CINERIBVS, ARENA, ET SCORIA FERRI, CAP XLII.

BALNEO mariæ proximum bonitate deſtillationis genus eſt, in cineribus, propter calorem, qui æquè ac balnei calor moderari poſſit: id quod in arena & ferri ſcoria fieri nequit. Vnde in cineribus a-

quæ, in arena uerò olea & balſama, ut quæ maiori indigeant calore, re- A
ctiùs meo iudicio deſtillãtur. Aquę ex herbis, floribus, fructibus, animalibus, omnibusq; iis, quæ ſuprà capite de balneo mariæ enumerauimus, eliciuntur: olea uerò & balſama ex herbis, floribus, ſeminibus, fructibus, radicibus, aromatis, lacrymis, gummis, reſinis, & pinguib. omnib. extorquẽtur. Verũ omnia hæc uno eodẽq; inſtrumento minimè perficiũtur. Quæ enim faciliùs & leuiore negotio in altũ ſubleuãtur, ut herbę flores, ſemina, radices, aromata, & quęcũq; in ſicco balneo recẽſuimus, in cucurbita ſeu boccia erecta: quę uerò altiùs attolli nequeunt, ut gummi, lacrymæ, reſinæ, & pinguedines omnes, retorta rectiùs ſublimantur. Materia horũ inſtrumẽtorum ex optimo uitro conſtare debet, foris ſapientiæ lu- B
to (ut ſequitur) obducta: forma uerò inferiùs manifeſtabitur. Quod ad fornacis materiã & formã attinet, huiuſmodi eſſe poterit. In loco aliquo conuenienti quadra uel rotunda conſtruatur fornax, ea capacitate, quæ mediocri cucurbitæ aut retortæ imponẽdæ ſatisfaciat: parietes ex lateribus erigãtur crudis, qui luto optimè pręparato cõglutinandi. Altitudo pedes tres non multũ excedet. Parietes intus pedis plus minus ſpatio diſtabunt. Conſtructo iam fundo, oſtium fiet, ubi cineres eximantur, qui à carbonib. à ſuperſtructa ſtatim craticula deciderint. E directo ſummitatis oſtij, ferream cratem laterib. inſertam cõſtitues. Super hãc oſtiũ aliud, per quod carbones immittãtur, ac ſuper oſtij ſummitatẽ rurſus crucem C
ferream laterib. & ipſam inſertam collocabis. Cæterùm ſuper hanc crucẽ lebetem in ſummo ferreum uel terreũ impones, eum uel cineribus, uel arena implebis, & luto circũponatur, in fornacis apice quatuor foramina fiant, per quæ fumus exeat.

CAETERVM herbæ & flores inciduntur, fructus uerò, ſemina & aromata contunduntur, deinde in aquã clariſsimã infunduntur, & per aliquot dies digeruntur: demũ in cucurbitã uitream luto obductã ponuntur, & alembico uitreo, cuius roſtrum in ſtanneam fiſtulam uas aquę frigidæ pertranſeuntem, deſinat, ſuperimpoſito, in cineribus uel arena deſtillantur, donec omne exierit: quod uiſu & guſtu facilè dignoſcitur. Nã D
cùm guſtu deſtillantes guttæ nullam amplius reſipient manifeſtam iniectæ rei qualitatem, deſiſtendum eſt, ne materia in fundo cucurbitę adhæreat & exuratur. Verùm hoc monendum uidetur, ut ignis lentus ſuccendatur, ne nimium inſurgat, & ebulliat in alembicũ, quod in cucurbita cõtinetur. Semina enim quædã, ut aniſum, propter raritatẽ ſubſtantiæ ſuę, ſimulq; uiſcoſum, quod habẽt, largiter ebulliunt: ideoq; non ſtatim alembicum imponẽdum: ſed poſteaquam bullæ excitari, & uapor ſurſum ferri incipit, bacillo immiſſo agitandum, mox alembicum eueſtigiò rurſus imponẽdum, commiſſuraq; luto exactè circumlinenda, & ſic deſtillatio peragenda. Gummi, lacrymæ & reſinæ in retortam lutatam ponuntur: alia cum arena, quędã per ſe, nonnulla aliis permiſcentur rebus, ut in ſpeciali

A ciali Antidotario uidere licet. Retorta aũt in cupellam arenæ plenam ita imponenda, ne cupellæ fundũ attingat, ſed interſit undiq; arena, id quod etiam de cucurbita erecta ſentiendum eſt. Quod ad lutum attinet, aliud eſt cõmune. quod extruendis fornacibus inſeruit, aliud ſapientiæ dictũ, quo uaſa uitrea oblinuntur, ut ualidiùs ualidiſsimã ignis uim perferant: aliud uerò, qđ ruptis etiã & fiſsis uaſis coniungendis & uniẽdis utile eſt.

LVTVM cõmune pro fornacibus ex argilla ſeu terra tenaci & uiſcoſa, arena trita, filamentis laneis, & equino ſtercore conficitur optimum, B additis interdum ſcoria ferri, & tauri ſanguine.

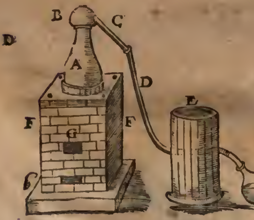
LVTVM uerò ad uaſa uitrea illinenda, ne ui ignis diſsiliant, fit ex tegulis, ſcoria ferri, arena, uitro, omnibus tritis, cribratis, & cum luto pingui & tenaci ſubactis, addito lixiuio & lana tonſa.

AD uaſa uitrea rupta conglutinanda optimum paratur ex minio, uitro trito & cribrato, cum uernice & pauco olei lini incorporato, ut inſtar pulticulæ fiat, quo panno lineo ſubtili intincto, uaſa conglutinantur, & in ſole ſiccantur. Ad uitra claudenda commodè fit, farina, calce & bolo armeno in forma paſtæ permiſtis.

AD uapores, ne iuncturis exhalent, continendos, optimũ conficitur ex uitro & lithargyro auri, tritis & cribratis, & farina tritici, omnibus cũ albuminibus ouorum in formam paſtæ fortiter ſubactis, & panno lineo C humido intincto iuncturis accõmodatis. Porrò olea ab aquis ſuis ſeparanda, deinde corrigẽda ſunt. Quomodo aũt ſeparãda, capite pręcedẽti, ubi de balneo ſicco egimus, docuimus. Quæ aũt rectificanda ſunt, in aliã retortam mundam infundẽda ſunt, & in cineribus lentiſsimo igne deſtillanda, & ſic erunt puriſsima, penetrantia, & in profundum ingredientia.

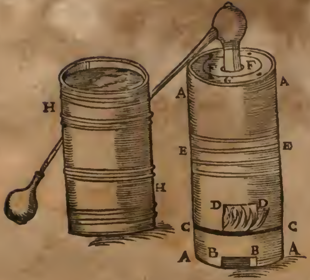
Fornaces pro arena.

D

A *Cucurbita uitrea materiã deſtillandam continens.*
B *Capitellum.*
C *Roſtrum capitelli.*
D *Canalis ex cupro ſtãnato per uas ligneum tranſiens.*
E *Vas ligneũ aqua frigida perpetuò plenum.*
FF *Fornax in ſuprema parte patellã arena repletã cõ inẽs.*
G *Foramen, per quod carbones imponuntur.*
b *Via, per quam cineres eximũtur.*

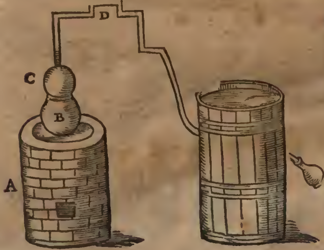
 A

B

AAAA *Imago uniuerſæ fornacis.* BB *Foramen inferius, ex quo cineres eruuntur.* C
CC *Craticula carbones continens.* DD *Foramen ſuperius, per quod carbones immittuntur.* EE *Trabeculæ ferreæ ſuſtinentes cupellam metallicam, uel figulinam, arenæ contentricem.* FF *Supereminens cupellæ pars continens arenam & cucurbitam.*
G *Quatuor foramina fumi.* HH *Vas aqua frigida plenum.*

Aliud genus inſtrumenti, cum ſerpente, in quo etiam optima olea conficiuntur.

AA *Fornax.*
B *Cucurbita cuprea materiã deſtillandam continens.* D
C *Capitellũ ingrediens cucurbitam, ſuperius foramen habens lõgum, in quod ſerpens ingreditur.*
D *Serpens ex duobus fruſtis, ex ære coronario, &c.*

For-

A

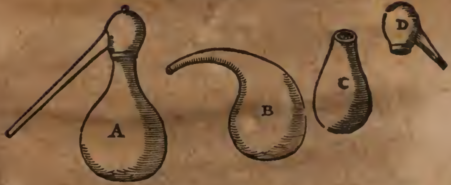
Fornax cum retorta.

B

Vaſa deſtillatoria pro arena.

C

D

Alembicũm refrigeratorium.

A Cucurbita uitrea, luto obducta, cum ſuo alembico uitreo.

B Retorta uitrea luto obducta.

C Veſica cuprea intus ſtãnata, figura ouali, intus ſtãno obducta, cõuenientiß:ma ad olea deſtillanda.

D Alembicum cupreum, intus ſtannatum, ueſicã iam dictã ingrediens.

F Vas ex ære coronario continens aquam frigidam.

G Alembicum uitreum cum uaſe refrigeratorio.

DE DESTILLATIONE PER IGNEM, CAP. XLIII.

A

PER ignem olea & aquæ cauſticæ extorquentur, ex metallicis potiſſimum, ut uitriolo, ſale, alumine, nitro, tartaro, ſulphure, gagate, ſuccino, & ſimilibus. Fornacum aũt duo genera deſcribemus, quorum primum eſt huiuſmodi. Conſtruẽda eſt fornax quadrilatera, & in ſummo concameranda modicè. In medio ſummæ fornicis faciendũ eſt foramen ſeu infumibulũ, ea amplitudine, ut ſingulis horis, uel quoties opus fuerit carbones per id in fornacem cõmodè immittantur, cum oblongo batillo ferreo, per quem carbones leniter delabantur circa & infra retortam, ne B forte retorta lædatur. In quatuor angulis etiá ſuperiùs relinquenda ſunt foramina, ſiue uentilia, & ſingulis ſingula, & totidem epiſtomia ex luto paranda. Carbonibus iam impoſitis, & igne ardente, foramẽ fornicis impoſita ſcutella ferrea, aut ipſo batillo, claudendum eſt, & foramina angulorum relinquenda ſunt aperta, ut aditus pateat aeri. Retorta in medio fornacis collocari debet ſuper ferro, quod parietibus fornacis utrinque inſertum ſit, in huius ferri medio concauo imponetur retorta. Os uerò retortæ extra fornacem modicè prominere debet per foramen, quod ſtatim luto oppleri, & claudi debet, ut nullus illac aeri aditus relinquatur. Deinde cum recipientis uaſis uitrei ſatis magni ore retortæ os committi debet, ut alterum alteri inſeratur. Hác commiſſuram luto optimo cum albumine oui, & linteis circumdabis diligentiſsimè, ne ſpiritus uſquam exhalent. Præterea debent adhuc duo foramina in duobus fornacis lateribus oppoſitis fieri: (non in illo, per quod retorta prominet, nec illi oppoſito latere, ſed reliquis duobus.) Hæc etiam ſuis epiſtomiis claudenda ſunt, ut calor intus contineatur. Horum foraminum uſus eſt, ut carbones per ſummum fornicem demiſsi, ferramẽto per hæc foramina immiſſo ritè digerantur, ac diſponantur, infra, ſupra, & circa retortam, ut illa omnino in medio ignis ſit. Per eadem foramina curabitur, ne craticulæ pauimentum carbonibus, aut cinere nimiùm obſtruatur, & excludatur aditus aeris, mouendo cum ferramento. Quo facto, mox iterum epiſtomiis D ſuis claudenda ſunt foramina. Ab ima etiam fornacis parte oſtiolum relinquendum eſt mediocriter amplum, ut aer infernè adeat, ne ſuffocetur ignis. Paulò ſupra hoc oſtiolum bacilli ferrei tranſuerſi ordine ponendi ſunt, quibus induci oportet ex luto pauimentum pollicis craſsitudine, plurimis & frequentibus foraminibus peruiũ, ut acceſſus ſit aeri. Foraminũ ea capacitas erit, quæ pollicis in ambitu. Altera fornax quadrata quoque extruenda, eius amplitudinis, ut in ea collocari facilè ſatis magna retorta poſsit. Primò extruatur à terra fornax altitudine pedis, aut circiter, deinde craticulá collocato, ab hac iam dicta altitudine circiter pedem unum cũ dimidio diſtantem. Tum per medium fornacẽ ferrũ oblongum,

& forte,

A & forte, optimo luto perlutatũ, & pertingat ab uno fornacis latere ad aliud. Inter craticulam, & ferreum baculum, aut ſtylum, adaptato Pigrum Henricum fornaci, ſecundũ latus, prout ſequens figura tibi depingit. Sit autẽ Henricus P. ea magnitudine, ut caput penè ingerere poſsis. Quib. paratis, cõtinuetur fornacis conſtructio ſupra ferreum baculũ per pedis unius cum dimidio altitudinẽ, ac ita apertam relinquito, uſq; quo retortã fornaci imponas. Et nota, iſtud latus uerſus Henricum P. debere à craticula uſq; ad ſummitatẽ eſſe apertum, quoad retorta fornaci ſit impoſita. Retorta ea parte fornacis, qua aperta eſt, ponatur per tranſuerſum ſupra tranſiens ferrum, deorſum collum uertendo, & collum promineat extra B fornacem ad dimidij pedis longitudinem, quo recipiens commodiùs poſtea luto adaptari queat. Quo facto, partem fornacis apertam, à craticula ad ſummũ uſq; claude retortã ſimul diligenter luto fornaci coniungẽdo. Ad ſummitatem ubi perueneris, in uno quatuor angulorum facito foramen magnum, oui magnitudine, cũ ſuo operculo, quod admoueri, & remoueri poſsit reliquis tribus angulis itidẽ fiant uentilia, minora tamẽ, ut digitum maiorẽ tantùm capere poſsint. Dehinc fornax paulatim eſt contrahenda, & in acutũ efformanda ita, ut in ſummo foramen quoq; ea amplitudine relinquatur, quæ manũ intromiſſam liberè admittat, cui operculum quoq; fabricandũ, quo claudi poſsit aut aperiri. Poſteaquã fornaC cis extructionẽ unà cũ retorta ei indita ita perfeceris, recipiente ſatis magno opus eſt, idq; collo retortæ, quod extra fornacem eſt exertũ, accommodandum ita, ut collum alterius ſatis profundè in recipiens ingrediatur, & utrumq; ſimul, diligenti ſtudio, & optimo luto cõiungatur, ut moris eſt. Vbi hæc omnia præparata, calefiat fornax igne carbonum, & Piger Henricus magnis carbonibus repleatur: operculo impoſito claudatur, & omnia reliqua uentilia, exceptis tribus ſuprà memoratis paruis. Oſtium quoq;, quod ſub cratere eſt, unitate notatum, ex parte dimidia claudendum, propter aerem, ad conſeruandum ignem. Procedendo itaque primò igne mediocri, deinde paulatim fortificãdo ignem, donec ad D ſummum perueniat, liquorque extillare deſinat.

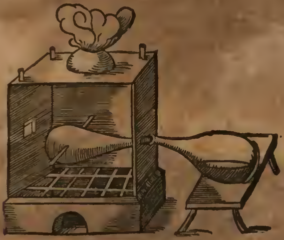
CAETERVM retortæ ex optimo uitro, cuiuſmodi eſt Venetũ mediocriter craſſo eſſe debent: atq; luto optimè (de quo præcedenti capite egimus) munitæ, ne ui ignis diſsiliant, uel alioqui diffluant id quod ſæpenumero contigit. Qua de cauſa retortam duobus fruſtis figulinis, retortæ figura formatis, includere ſoleo, ita tamen ut retorta à fruſtis nulla ex parte præter ima (debet enim ſupra fruſtulum luti poſita eſſe) tangatur, ſed quodammodo in medio cauitatis ſita ſit: ſic enim ab igne defenditur, quo minus rumpi, aut fundi poſsit retorta.

NOTANDVM etiam hîc eſt, recipiens uas refrigerandum eſſe alio uaſe aqua frigida pleno, cum epiſtomio, ut ſupra recipiens uas continuè aqua frigida deſtillet: aut impoſito huic uaſi filtro, aqua ſimiliter

ſupra recipiens deſtillet, ſicq́ue refrigeretur recipiens, quod ui exceden- A
tis caliditatis alioquin diſsiliret. Poſt abſolutam deſtillationem & fornacis retortæq́ue refrigerationem, oleum in balneo mariȩ corrigendum, & aqua, quæ ei permiſta eſt, deſtillando ſeparanda, & remanebit in cucurbita oleum. Fit autem hæc ſeparatio cucurbita uitrea erecta cum capitello & recipiente.

Primum fornacis genus.

B

C

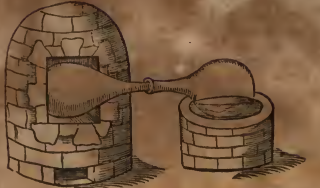
Alterum fornacis genus.

1 *Porta, per quam aer ingrediens ignem fouet.*
2 *Craticula, cui carbones incumbunt.*
3 *Piger Henricus, carbones deferens.* D
4 *Locus quo repoſitum eſt oblongum ferrum, ſuſtinens bocciam.*
5 *Collum bocciæ prominẽs, deorſum inclinatum.*
6 *Recipiens magnum.*
7 *Ventilia quatuor.*
8 *Foramen magnum in ſummitate fornacis.*

Tertium

A. Tertium.

B.

DE DESTILLATIONE PER DESCENSVM. CAPVT XLIII.

C PER deſcenſum quoq; olea & aquæ eliciuntur. Aquæ quidem ex floribus roſarum aliiſq; ſimilibus. Olea uerò ex lignis, ut iuniperi, aloes, guaiaci, fraxini, piceæ, &c. Ex lapidibus, ut gagate, & marinis, ut ſuccino, aliiſq; quæ contumacius oleũ reddunt. Ex lignis fit hoc modo. Accipe inuerſam bocciam, eam impletam lignis conciſis, luto cum fornace optimè coiunge, ea nimirum parte, qua corpus bocciȩ fornacẽ contingit, & impone alteri bocciæ inferiùs ſitæ: tum ſuperiori carbones ſuperimpone circumcircà, & accẽde per aliquot horas, donec quicquid pingue, & aquoſum eſt, effluxerit. Remota poſtea ſuperiori boccia, inferiorem accipe, & oleũ exime, atq; ab aquoſitate ſecerne, ut ſuprà docuimus. Ex roſis, aliisq; floribus, per deſcenſum deſtillatur aqua hoc modo.

D Accipitur mortarium, uel olla uitreata, uel ænea, & tegitur lineo panno firmiter undiquaq; ſuccincto & colligato panno, impone qcquid deſtillare uolueris, uerbi gratia, folia roſarum, deinde patinam prunis impletã immediatè impone roſis: ita deorſum aqua deſtillabit ſatis bona, & fragrans. Tantùm cauendum eſt, ne flores adurantur, & aqua aduſtionẽ reſipiat. Quidam inter materiam & uas ignem continens, chartã mundam interponunt, ita minus facilè illam aduſtum iri credunt. Hæc ratio deſtillandi idiotis & mulierculis familiariſsima eſt, ſed tamen nõ omnibus rebus idonea. Ad deſtillandum uerò oleum ſuccini, aliis inſtrumẽtis opus eſt. Quantum ad fornacem attinet, ſit ea rotunda, duorum cum dimidio pedum altitudine, latitudo uerò ipſius diametralis ſit duarum ſpithamarum. Extruatur aũt uel ex lateribus, uel ferro, luto obducto habens duo

foramina rotunda, per quæ (ut pòſt depingemus) canales inſtrumenti A
exire queant. Porrò alia duo præparari tibi curato inſtrumenta ex cupro
intus ſtanno obducta præſertim inferiùs, ſuperiùs habeat figuram cucur
bitæ, altitudine ſpithamæ unius & dimidiæ, ex integra lamina compoſi-
tum, & collum ipſius applicetur inferiori inſtrumento, illudq; ingredia-
tur. Paretur etiam ex cupro operculum rotundum, & foraminib. plenũ,
ut tectum eo ſuccinum, emanare & deſtillare ſuccinum poſsit. Inferius
uerò inſtrumentum recipiens ſuccinum, ſit rotundum, habens collum,
quod recipiat & in ſe contineat collum cucurbitæ, capax trium uel qua-
tuor menſurarũ, habens duos canales, quorum unus deſcendat ſitq; in-
ferior, alter uerò aſcendat. Poſtquã fornacem & inſtrumenta tibi omnia B
paraueris, accipe inferius inſtrumentum, impone fornaci, & exerito am
bos ipſius canales, atq; illud in fornace optimè munito lateribus & luto,
fietq; interſeptum ſatis firmum ne ab extrà inſpiciatur, & ignis ipſi incu-
bando nocere poſsit, tantũq; ipſi aquæ infunde, donec ex canali effluat.
Poſtea poſitis alternatim & ſuccino & lapillis in cucurbitam luto ueſti-
tam, ita ne ſuccinum, ſed potiùs lapilli operculũ attingant, tege cucurbi-
tam, ac operculum clauis ferreis ad latera ipſius infixis munito, ne illud
ui & impetu caloris excidat, ſed potiùs oneri ſufficere queat, & impone
cucurbitam inferiori inſtrumento, ac locum, ubi coniunguntur, obline
luto, ne aliquis uapor exire poſsit. Similiter & canalem aſcendẽtem ob- C
ſtrue ligneo cono, ut extrahere eum poſsis, ſi affundẽda eſt aqua calida:
quod fiet, ſi parum ipſi inerit, & oleum exire nequiuerit. Canali inferiori
appone alium canalem ſtanneum, uel ex cupro confectũ, tranſeuntem
uas aqua frigida repletũ, quæ ubi calefacta fuerit, aliam frigidã affunde. Il
li uerò canali receptaculũ adiungito, in quo ſit ℔.I. aquæ frigidæ puriſsi
mæ, ſatis magnum, & capax aquæ cũ oleo. Sit aũt uel uitreũ, uel figulinũ
munitũ uitro, non cupreum, quia facillimè oleum contrahit uiredinẽ ex
ærugine, quæ cupro ineſt, omniaq; optimè & diligentiſsimè obſtruãtur.
Hæc ubi facta ſunt omnia, circa cucurbitam prunis ardentibus accende D
ignem placidũ, ſuppeditantẽ ex omnib. partib. æqualem in principio ca-
lorem, & auge eum ſucceſsiuè, uſq; ad ueſperã (uno enim die ea deſtilla-
tio finitur) donec tota cucurbita tegatur & obruatur ignitis carbonibus.
Et obſeruandũ eſt, ubi cucurbita quaſi excandeſcit, abſolutã eſſe deſtilla
tionem. quare ignis remoueri poteſt: ſtent tamen ſic per integrã noctẽ ſi-
ne igne, ut per ſe frigeſieri poſsint. Poſtea exemptã cucurbitã reperies ua
cuam à ſuccino, lapillos, q ipſi adhuc inſunt, nigros quaſi fuligine obdu-
ctos. In fundo uerò inferioris inſtrumenti cernes fæces uel ſcorias picẽ
referentes, oleo innatante per canalẽ cum aqua ad receptaculum delato,
quæ utraq; reſeruanda ſunt, donec rectificetur oleum. Rectificatur autẽ
hoc modo. Accipe cucurbitã uitreã, atq; in eam infunde aquã cum oleo,
ut uenter ipſius repleatur, uſq; ad collũ, & impoſito ipſi alembico ſimili-

ter

A ter uitreo, balneo cõmitte, & omnia optimè cõire debes, ne calor eá p-fringat, & calida aqua eſt affundenda. Siquidẽ uitrum calefactũ ſubitam frigefactionẽ perferre neq t, ſed rumpitur. Quibus peractis, applica alẽbico quoq; receptaculũ uitreum, & exibit oleum puriſsimũ, pauca aqua permixtũ, quæ ſegreganda eſt ab oleo, ut ſuprà in balneo ſicco diximus.

Inſtrumentum, quo olea ex lignis extrahuntur per deſcenſum.

B

A Cucurbita continens materiam deſtillandam.

BB Fornax carbones continens, ita ut ſuperiorem cucurbitam circumdent.

C Vas recipiens circulo ſtramineo impoſitum.

D Lamina foraminulenta, in circũferentia limbum habens ſuprà infraq; eminens, ut tam cucurbita, quàm uas recipiens in limbos illos immittantur.

C

Boccia ſuperior cum inferiori coniuncta.

D

Inſtrumentum, quo aquæ ex floribus per deſcenſum deſtillantur.

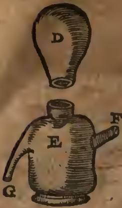
A Vas ignem continens. B Olla uitreata,

Inſtrumenta, quibus ſuccini oleum extrahitur. A

A *Fornax.*
B *Foramen ſuperius, ad canalem alterum.*
C *Foramen inferius, per quod exit inferior canalis.* B

C

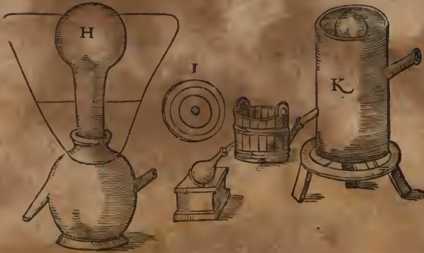

D *Inſtrumentum ſuperius ſeu cucurbita, in quam conijcitur ſuccinum cum ſilicibus.*
E *Inſtrumentum inferius excipiens ſcoriam & oleum.*
F *Canalis ſuperior, per quem ſubinde affunditur aqua calida.*
G *Canalis inferior, per quem oleum unà cum aqua egreditur.*

D

H *Cucur-*

A

B

H Cucurbita cum inferiori inſtrumento coniuncta, ſi ſunt utraq; impoſita fornaci.
I Operculum perforatum, quo obſtruitur cucurbita.
C *K Fornax cum omnibus ad deſtillationem neceſſariis. Fornacis enim ſtructura ad dextrã apparet, in cuius ſummitatis medio cucurbita eminet. Habet eadẽ fornax ad dextram prominentem ſurſum uerſus canalem (qui canalis ſuperior dicitur) ligneo cono obſtructum. In eadem ad læuam conſpicuus eſt canalis inferior, cui alius per refrigeratorium tranſiens, attexitur. In medio apparet uas refrigeratorium, cum ſuo canali ad læuam, cum quo ſtatim recipiens committitur.*

DE DESTILLATIONE IN SOLE, CAP. XLV.

D IN ſole fieri ſolet deſtillatio, locis calore ſolis æſtuantibus, poſito ſuper calidam arenam uaſe uitreo, re deſtillanda repleto, unà cum appenſo ſeu coniuncto recipiente. Verùm hic modus noſtris regionibus, frigidioribus ſcilicet, non admodum uſitatus eſt.

DESTILLANDI rationem per ſolarium radiorum calorem, frigidis etiam regionibus utcunque accommodatum, ut odorem flores uarij, cæteraque deſtillanda, & qualitatem retineant, docet Adamus Lonicerus in nat. hiſtor.

CAVVM, inquit, ignitum ſpeculum, ſolis ſplendori obuerte, uitrum, cui materia ineſt, inter ſolis radios, & ſpeculũ collocato, ita ut radij ſolares in ſpeculo ad uitrum, ſecundum figuram ſubſcriptam, ſe reuerberent.

EST & alius quidã modus, Italis præcipuè uſitatus, deſtillandi aquas

in ſole, hoc modo. Accipiunt duo uitra, unum uacuum, alterum herbis, aut floribus plenum. Hoc uitrum ita plenum panno lineo claudunt, per quem liquor deſtillare poſsit. Deinde huius collum, uitri uacui collo ſuperimponunt, ac diligenter aut luto, ſiue argilla, aut alia quauis materia obturant omnes meatus, ne quid exhalet, colligantes utrunque uitrum, atq; radiis ſolaribus ea exponentes, ut illud quod herbas, uel flores continet, dependeat, alterum quod uacuum eſt, inferius ponatur, ut liquorē, qui in ſole excoquitur, excipiat: ita parant mulieres Bononiēſes aquam ex floribus rubi, ad oculos. A

B.

C

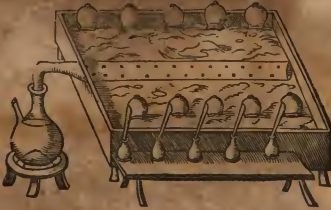
DE DESTILLATIONE IN FIMO, CAP. XLVII.

IN fimo equino uel alia re putreſcente deſtillatio fieri ſolet, ſi uel paupertas, uel alia cauſa impediat, quo minus igne utamur. Verùm ut chymiſtis in multis fuerit utilis, medico tamen non eſt recipienda, propter cauſam in lignis putribus, & ex putredine, uel alia de cauſa graueolentibus, ſi præſertim intra corpus eſt recipienda: nam admouendorum foris minor habetur ratio. EST quoq; deſtillationis apud chymiſtas modus, qui fit in fimo equino, calore eius aucto per fumum, ſeu uaporem aquæ ebullientis, ad hunc modum. Extruatur arca lignea ſex ulnarum longitudine, latitudine uerò tanta, ut commodè & cucurbitarum corpora utrinque recipiat, & ſpacium nihilominus relinquatur, quo canalis inter utrunque bocciarum ordinem penetrare poſsit. Arca repletur fimo ſicco, permixto ſtramini diſſecto, & imponitur in ſcamnum, ut altior extet. Fimo cucurbitæ indantur, capitellis extrà eminentibus, ut D

naſus.

A naſus recipientibus adaptari queat. Inter has medias extendatur canalis æreus, aut plumbeus, aut etiam ſi placet, ligneus, habens multa foramina exigua ſecundum totam canalis longitudinem, extremitas altera ſit incurua, terram uerſus ſpectans. Tum rurſus aliud uas terreum, aut æreum iuxta ponatur, habens collum oblongum, cui adaptetur canalis. Vas inferius aqua replẽdum, & impoſitum tripodi, igne calefiat, ut aqua ebulliat, & uapores inde aſcendentes per canalem fimũ calefaciant, & ſimul quoque cucurbitas, ut figura ſequens nobis repræſentat.

B

C

DE INSTRVMENTIS CRASSIORI PRAEPARATIONI INSERVIENTIBVS, ET PRImo de cultris, limis & malleis, Cap. XLVIII.

D HACTENVS de præparatione tam rudiore, quàm ſubtiliore diſſeruimus: nunc de inſtrumentis pręparationi, & quidem craſsiori famulantibus (de ſubtilioribus enim ſuprà in deſtillandi generibus tractauimus) agemus, à cultris, limis, & malleis initium ſumentes.

Sunt itaq; cultri non unius generis: alij enim ſunt uulgares, & uſitati, quibus radices, & alia communia ſecantur. Alij ad certos uſus deſtinati, quorũ quidam ſunt inciſorij, quibus radices, & aromata inciduntur, qui in capite affixi ſunt tabulæ alicui certo ferramento, in altera parte anſam ligneam habẽtes, qua premuntur res, quæ altera manu cultro ſubiiciuntur. Eſt & culter, quo ſaccharum tundendo finditur, breuis craſſo dorſo, firmus, ne frangatur. Cognata ſunt his ferramenta, quibus flores, herbæ, & alia quædam ad conſeruas, aliaque neceſſaria ſecantur. Alia ſunt figura lunari, utrinque ligneis anſis infixa, alia oblonga, lata, quæ feriendo diſſecant,

LIMIS indigemus propter res, quæ non facilè tundi terique poſ- A
ſunt. Lima alia craſsior eſt, alia tenuior. Vtraque ſuum uſum habet, & neceſſaria eſt.

QVOD ad malleos attinet, duobus generibus opus eſt, uno ligneo, oblongo, graui ſatis, quo in findẽdo ſaccharo utimur: hic cum ſuo cultro in arca ſacchari ſeruetur, reliqui ferro conſtant ad uarios uſus.

DE PILIS, MORTARIIS, ET PISTILLIS, CAP. XLIX.

PILAE aliæ ſunt lapideæ, uel fictiles, aliæ æneæ, in quibus ſemina, B
& nuclei teruntur, aliaq; diuerſi generis ſubiguntur, & miſcentur. Quidam electuaria quædam, ut diaphœnicũ, in eiuſmodi pilis ſubaſperis atterere, & miſcere ſolent, potius quàm in uaſis æneis, aut mortariis, propter acetum.

MORTARIA aut ænea, aut ex orichalco facta, aut lapidea, aut plumbea ſunt: ſufficit unum plumbeum, unum lapideum. Ænea multa, & uaria ſint, unum grande, aut ſi eſt magna officina, duo, in quo duriora, & copioſiora tundantur: reliqua ordine minora ſint proportione, minimum moſcho, & ambræ terendis deſtinatur, magna mortaria ligneo operculo firmo, in medio perforato, tegantur, ſi quid terendum, aut tundendum C
offertur, quod facilè in puluerem diſsipatur.

TOTIDEM ſint piſtilla, quot mortaria, & eiuſdem materiæ, quanquam ad omnia ferrea ferè ſunt accommodatiora: fiant autem ex ferro duriſsimo, ne quid terendo uel tundendo decedat, & materiis admiſceatur. Vnum etiam ſit ligneum magnum, longum, quo recentes herbæ tunduntur.

DE SPATHVLIS, ET COCHLEARIBVS, CAPVT L.

SPATHVLAE magnitudine piſtilla æquẽt, numero uerò excedãt. D
Nam opus eſt ſpathulis etiam ad eximenda medicamina è pyxidibus, item ad confectiones, ne iiſdem ad electuaria & unguenta utendum ſit: quod quidam impuri non ſine incommodo negligunt: ut enim materiæ, ita quoq; inſtrumenta confundi non debent. Ad hæc parũ parua ſpathula, multum maiore, contra quorundam morum eximi debet. Ferreæ ad communem uſum ſunt aptiſsimæ: ad decoctiones uerò qualeſcunq; ligneæ præferuntur, ſi modò ex ſolida materia factæ ſint. Variat etiam figura, extremitas ſit lata, rotunda, oblonga, non nimis magna, ad quoſdam tamen uſus latæ figura linguæ præſtant.

COCHLEARIBVS uariis, & ad uarios uſus pharmacopœus indiget: primùm opus eſt magno ferreo, quo eximantur materiæ in magno mortario,

A mortario tuſæ. Deinde paruis ęneis ad pulueres eximẽdos è pyxidibus. Tertiò magnis ferreis foraminulentis duobus, quibus ſpumæ, aliaq́; excrementoſa in ſummo natantia auferuntur ab iis, quę decoquuntur: uno atq; altero unum foramen habente ad confectiones.

DE CRIBRIS, ET COLATORIIS, CAP. LI.

VARIIS cribris opus eſt, partim minoribus, ex corticib. tiliæ, partim ex ſetis equinis cõfectis. Ex corticib. fiũt magna cribra, & parua quoq;, per quæ ſemina & confectiones traiiciuntur. Setaceorũ B alia ſunt aperta, alia utrinq; clauſa. Per aperta metallica, & terræ ſpecies craſsiores ac uiliores cribrantur, per reliqua alia. Pretioſi lapides per ſericum duab. latæ pyxidis partibus tanquam ſeptum incluſum cribrentur. Non autem uno ad diuerſa, nec diuerſis ad unum utendũ eſt. Hoc ergo pacto diſtinguantur & inſcribantur: ad aromata, ad amara, ad purgantia. Sunt quædam, quæ ſingularia cribra exigunt, ut uenena, ærugo, &c.

COLATORIA alia ex panno lineo, alia ex laneo, alia ex ſetaceo fiũt: alia ſunt raræ texturæ, aliæ denſæ. Quidam colaturi decocta duobus uel tribus colis utuntur, ſupra ſe poſitis. Superiore rariore, inferiore denſiore, medio mediocri, non abſq; ratione, id enim citius, quod uolunt, aſſe-C quuntur. Quædam per ſaccos colantur, &c.

DE AHENIS ET VASIS METALLICIS RELIQVIS, ITEM TORCVLARIBVS, ET FORnacibus, *Caput* LII.

AHENA uarij ſunt generis, & uſus, nec eiuſdem quantitatis, alia ſunt profundiora, alia latiora, alia inter hæc media. Vaſorum reliquorum quædam orichalco conſtant, quibus tonſores uti ſolẽt, his addantur duæ ferreæ anſæ, ut igni imponi, & in tempore remoueri faciliùs poſsint. Horum uſus eſt ad decoctiones. Sunt & alia uaſa non ma-D gna, rotunda, inſtar medij globi, in una parte plicam habentia, in alia manubrium habẽt: cui ligneus pediculus inſertus eſt, ne manus uratur Quibus ad orbiculos fundendos utimur, uocantur uulgò patellæ.

TORCVLARIBVS opus eſt ad ſuccos exprimendos. Duo ſufficiunt. Alterum ad liquores aquoſos: alterum ad olea, aliaq́; pinguia. Nec debent eodem modo promiſcuè exprimi. Fornacum aliæ ſunt portatiles, ex ferro factæ, quarũ caput eſt pilæ ſimile, in fundo foraminulentum uel craticula ferrea conſtans, per quæ cineres decidunt in ſubiectam partem mediam, quæ in latere habet ianuam paruam, ea clauditur, ſi flamma nimis magna eſt, alioqui aperitur, fundum ſolidum habet. Inſiſtit totum opificium tribus ualidis pedibus, & bicubitale eſt. Aliæ fornaces ſunt extructæ ſuis focis, illis ſimiles, ſed abſq; pedibus.

DE TABVLIS ET MENSIS, CAP. LIII. A

VARIAS & diuerſas tabulas habere oportet, ligneas & lapideas: unam ligneam, in quam nudam cribrentur materiæ, aut chartæ ſubſternantur: aliam, in quam materiæ ad compoſitioně Antidotorum diſponantur. hæc tegmentum habeat, ne uel ſi abeundum, uel expectandum alioqui, materiæ confundantur, aut aliæ res extrinſecùs immiſceantur. Non enim pharmacopœus miſcere ſimplicia eiuſmodi debet, niſi medici adſint. Tertia tabula ad materias decoctionum accipiendas. Lapidearum tabularum unà cum lapide manuali ad terendos lapides pretioſos deſtinata ſit: altera ad penidia: tertia ad emplaſtra, cerata. B De menſis non poſſunt tradi præcepta certa. multis enim opus eſt, una in pharmacopolio, in qua materiæ ponderantur: altera, in qua diſpenſantur & reponũtur. hæc debet eſſe libera, ac ſingulis chartis impone aliqd grauе, ac diligenter nota ſingula, ne confuſio aliqua fiat, altera uerò uariis rebus inſtructa ſit. Nam ſupra hanc pendeat inſtrumẽtum, raſtro nõ multum diſsimile, in quo ſuſpendantur lances, uaſcula ex orichalco, cochlearia parua, itẽ duæ pyxides rotundæ, quibus funiculi altera craſsiore, altera tenuiore dependeant. Item forfices aliquot, una magna & firma, qua herbæ inciduntur, reliquæ minores ad chartas & fila. In menſam collocata ſit arcula cõtinens pondera minora omnis generis. In mẽſa ſit foramen, per quod pecunia in ciſtulam ſubiectam demittatur. Sint & aliæ arculæ clauſæ, in quibus res neceſſariæ & pretioſæ contineantur. C Conſultum etiam eſt, omnia in librum referri, quæ uenduntur, ut exacta ſeptimana pharmacopœus accepta cum indice conferre poſsit. In laboratorio ſit menſa munda, in quam penidium diſponatur, rotulæ, morſuli, & alia eiuſdem generis. Deinde alia menſa ad herbas neceſſaria eſt, nec ſunt in terram proiiciendæ, quod quidam faciunt, ne uel pedibus conculcentur, uel à canibus commingantur. Eſt & menſa opus, ſupra quam herbæ deſtillandæ cultris feriantur, reliquas omitto.

DE FORMIS, CAP. LIV. D

FORMAE uariæ ſunt, aliæ ad animalia ex ſaccharo effingenda, quarum aliæ ſimplices ſunt, aliæ duabus conſtant partibus, quæ impoſita maſſa claudantur, & quod ſuperuacaneum eſt, exprimũt: aliæ ad marcipanes, aliæ ad trochiſcos ex metallo: aliæ ad cerã ſigillatoriam, &c.

DE FINE MEDICAMENTORVM, CAP. LV.

CAVSA efficiente expedita, ad finalem nobis perueniendum eſt. Eſt etenim certus medicamentorum finis, ut conferant uel ad neceſsitatem, uel ad ornatum: ad neceſsitatẽ quidem, ut ſanitas uel conſtans conſeruetur, uel lapſa inſenſibiliter præſeruetur, uel ſenſibiliter

lapſa

A lapſa reſtituatur. Ad ornatum uerò, ut pulcritudo ſcilicet conſtans conſeruetur, uel deſtructa reficiatur. Quæ ſanitatem conſeruant medicamēta, eius naturæ ſimilia eſſe debent, quæ conſeruanda eſt. Similia autem ſunt temperata; quæ neq; temperiem, neque compoſitionem, neq; unionem immutant, cuiuſmodi ſunt, quæ medicis res non naturales appellantur. Quæ uerò præſeruant corpus medicamenta, ea partim ſimilia, partim contraria eſſe decet. Præſeruatur namq; corpus partim conſeruando id, quod nondum eſt amiſſum ſimilibus: partim curādo, quod eſt ablatum contrariis. Verùm cum noſtrum inſtitutū hoc loco non ſit diſſerere de medicamentis ſanitatem conſeruantibus, & præſeruantibus (de B his enim in noſtra medicinæ ſyntaxi copiosè tractatum eſt) de iis tantū, quæ ſanitatem ſenſibiliter lapſam, ſiue intemperatura, ſiue mala compoſitio, ſiue unitas fuerit ſoluta, reſtituunt, agendū eſt. Sunt itaq;, quæ ſanitatem reſtituunt medicamenta morbo contraria. Contraria enim cōtrariorū ſunt remedia. Siquidem calida frigidis, frigida calidis, humida ſiccis, ſicca humidis & putridis conferunt morbis. Sic quoq; quæ aperiunt medicamenta, obſtructis, quæ denſant rarefactis, quæ rarefaciunt denſatis, quæ dilatant aſtrictis, quæ aſtringunt dilatatis auxiliantur: quæ detergunt ſordidis, quæ replent, cauis, quę cicatricem inducunt, planis medentur ulceribus: item quæ attenuant, humoribus craſsis, quæ incraſsāt C tenuibus, quæ incidunt lentis, quæ abſtergunt uiſcoſis, quæ euacuāt plenitudini, quæ purgant cacochymiæ ſunt utilia. Quæ uerò medicamenta ſint calida, frigida, humida, ſicca: item quæ aperientia, claudentia, aſtringentia, detergentia, conſolidantia, attenuantia, incraſſantia, incidentia, abſtergentia, & cætera, quæ tertiis agunt qualitatibus (inter quæ ornantia quoque comprehendimus) libro ſecundo ſufficienter dictum eſt, ut pluribus de his diſſerere ſit ſuperuacaneum. Porrò quantùm unūquodque horum immutare debeat, & quando, & ubi, indicabit id nobis tum morbi quantitas, tum tempus & locus. Sed cùm hæc ad praxim potiùs quàm ad medicamentorum tractationem pertineant,
D hic de medicamentorum cauſis finem faciemus.

FINIS LIBRI TERTII.

ANTIDOTARII GENERALIS A

LIBER IIII.

DE MEDICAMENTORVM ACCIDENTIBVS, CAPVT I.

HACTENVS qua fieri potuit breuitate medicamentorum cauſas expediuimus,ut iam nihil aliud reſtare uideatur, quã ut eorum accidentia paucis diſcutiamus. Hîc autem accidentia uocantur,non ut in phyſicis,quæcunq; præter ſubiecti corruptionem adeſſe uel abeſſe poſſunt,ſed ea ſolùm,quę cùm effectus effectus ſint,ſub nullo cauſarum ordine continentur.Ex iis enim,quæ ſuprà deſcripſimus, multa ſunt, quæ ad accidentium claſſes referuntur,cauſarum tamen etiam rationem obtinent.Id in primis & ſecundis medicamentorum qualitatibus animaduertere licet. Quamuis enim ſubſtantiarum,quibus inſunt,effectus exiſtant, cauſæ tamen etiam ſunt aliorum effectuum,quos libro ſecundo, quãtum tulit ipſa breuitas, expoſuimus.Sunt hæc igitur accidentia,de quibus hoc libro ſumus acturi,ex qualitatibus quidem color,odor,ſapor, & conſiſtentia : ex quantitate pondus & menſura,ualor ſeu taxatio, & medicamentorum penuria ſeu defectus,& conuenientium ſubſtitutio,quæ ἀντιβαλλόμενα uocant.Ex loci ſerie,collectio & repoſitio : ex tempore,collectio & duratio: ex ſitu, ordo & diſpoſitio. Cum hæc itaq; medicis negligenda non ſint, de iis aliquid etiam ſcribẽdum eſt,ne quid huic Antidotario deeſſe uideatur. Ad quid autem horum obſeruatio conferat,ſatis ex eorum deſcriptione patebit.Rem igitnr à coloribus exordiemur. B C

DE MEDICAMENTORVM COLORIBVS, CAP. II. D

NIHIL equidem ſuapte natura colores efficiũt, quod ad tuendam ſanitatem, aut depellendos morbos conducat. Non enim medicamenta coloribus,ſed tactilibus qualitatibus humanum corpus immutant.Quæ cauſa eſt,ut colores ad medicamentorũ accidentia,non autem cauſas retulerimus.Cùm tamen ægrotantibus non iis ſolùm inſeruiendum ſit,quæ ſanitatem pollicentur, ſed eorum etiam deſiderio ſępe ſatisfaciendũ:in hoc certè plurimũ intẽtos decet eſſe medicos,ut quoad eius fieri poteſt,medicamentis color inducatur, qui gratus ſit ægrotantibus,uel quo ſaltẽ non offendantur.Fit enim ſępenumero,ut uel ſolus co

ſor

A lor nauſeam moueat, quod omni ratione præcauendum eſt, ne uel ægrotans medicamentum non excipiat, uel non retineat aſſumptum. Variis autem modis medicamenta colore magis grata redduntur. Aut enim lotione ſordes, & ea, quæ colorem magis ingratum efficiunt, abſtergimus: aut aliquorum immixtione color medicamentis inducitur, qui ſit ægrotantibus acceptior. Coctura denique medicamentorum colores immutantur. Quædam enim igne magis albeſcunt, quædam fulua, uel rufa fiunt, tandemque nigerrima, de quibus ſuprà capite de coloratione ſatis actum eſt, ut ea de re non ſit rurſum inſtituenda tractatio. Cæterùm id hoc in loco maximè uidetur eſſe diſcutiendum, ut ſtudioſi colorum differentias, & naturam intelligant. Non enim negligendum eſt, quod à coloribus ſumitur iudicium ad dignoſcenda medicamenta, quæ nimirum ſyncera ſint, & quæ uel tempore uitiata, uel hominum dolis adulterata eſſe conſpiciantur. Differentias itaque philoſophi duas coloribus attribuerunt, ut ſimpliciſsimi colores exiſtant albus & niger. Horum enim temperatura uarios naſci colores exiſtimarunt. Quòd autem medici ſola meditatione contenti non ſint, ſed quæcunque contemplantur, ad uſum referant, non eſt, ut hîc ſubtiliùs colorum cauſas inueſtigemus: id nimirum medico ſatis fuerit, ſi colores oblatos ipſo uiſu diſcernere poſsit: quod certè magis uſu, & conſpectione frequenti, quàm rationis diſcurſu, uel philoſophica diſputatione conſequimur. Non enim qui nunquam oculos aperuerit, quid uel uiride ſit, uel cœruleum, intelligit. Tanta quoque eſt colorum uarietas, ut propriis nominibus deſcribi non poſsint, ſed ab ipſis rebus coloratis ſumendæ ſint denominationes. Herbaceus enim color, aut croceus nominatur nō is ſolum, qui croco, uel herbis inhæret, ſed quicunque uel crocum, uel herbas referunt. Cùm itaque tot tamq; uarij colores medicis ſimplicia perquirentibus offerantur, id certè fuerit meritò conſultiſsimum, ut certis ij differentiis diſtinguantur, ne quos confuſio pariat errores. Sex ergo colorum genera cōſtituere licet, album, nigrum, uiridem, flauum, rubrum, & purpureum. Tot enim colo-

B (margin, beside "ferentias")

C (margin, beside "ſu, uel philoſophica")

D res maximè conſpiciuntur, ad quos reliqui omnes reduci poſsint. Etſi uerò pallidum, & rufum addunt aliqui: cùm tamen color pallidus ſub albo, rufuſque ſub rubro comprehendi poſsit, non uidentur hi ab aliis eſſe diſtinguendi. Quod ad reliquos autem colores attinet, quorum infinitus penè numerus eſt, tales exiſtūt, ut non propriis differentiis à ſe inuicem, & modo deſcriptis, ſed ſecundum magis & minus ſolum diſcrepent, quæ nimirum uarietas uiſu meliùs diſcernitur, quàm uerbis deſcribi poſsit. Porrò non ad dignoſcenda ſolum ſimplicia, ſed ad eorum præparationem colores à medicis obſeruantur. Coctura ſiquidem (ut ſuprà de medicamentorum coloratione dictum eſt) uarios nanciſcūtur medicamenta colores. Vtrum uerò medicamentorum uires ab ipſis eorum coloribus inueſtigari poſsint, quæſitū eſt à multis. Cùm enim color hominum

naturas oſtendat, ut qui cæteris nigriores exiſtunt, temperamēta ſint eò **A** quoq; calidiori: uidetur eadem etiam medicamētorum eſſe ratio, ut quæ ſunt alba, refrigerandi uim habeant, nigra uero calefaciendi. Sed cū contrarium in plurimis animaduertatur, non licet in rebus adeo dubiis generalia conſtituere præcepta. Fortè tamē hac ratione compoſitorum uires ex coloribus agnoſci poſſunt, ut unguenta lacteo colore ob ceruſſam refrigerandi facultatē habere colligas: uiridia uero emplaſtra detergendi, quòd eum ab ærugine colorem maximè recipiant. Verùm (ut dictum eſt) incertum exiſtit de hiſce iudicium, quod non una ſit ratio, qua medicamentis colores inducuntur.

B

DE MEDICAMENTORVM ODORIBVS, CAP. III.

SI colorum in medicamentis habenda ſit ratio, certè nec odores negligendi fuerint. Non enim grauiter olentia cerebro ſolùm offenſa ſunt, ſtomachumq; ſæpenumerò ſubuertunt, & ſyncopen etiam interdum inferuut, cùm benè olentia ſpiritus animales, & uitales reficiant, naturæ nimirum acceptiſsima. Quæ cauſa eſt, ut non aſſumendis modò, ſed extrinſecus admouendis ea ſubinde miſceantur, quæ grato prædita ſunt odore, de quibus ſuprà ſatis actum eſt in medicamentorum præparationibus. Cæterùm ut à ſe inuicem ſimplicia dignoſcātur, ut etiam quę **C** ptoba ſunt, à uitiatis diſcerni poſsint, odores obſeruari debent. Sunt enim, quæ, cùm eodē colore prædita ſint, non uiſu, ſed olfactu diiudicantur. Varia quoque ratione medicamentorum colores ementiuntur, qui nempe fucus odoribus deprehenditur: cùm non ſit perpetuò tutum, ut guſtu medicamenta probentur.

PORRO quod ad medicamentorum uires attinet, eæ meliùs olfactu, quàm uiſu dignoſcuntur. Naturæ ſiquidem accepta ſunt, quæ gratum ſpirant odorem, ut eadem cerebrum, cor, & ſtomachum roborent. Quæ uerò grauiter olent, uires habent naturę contrarias, ut modò dictum eſt: etſi quædam (ut caſtorium) fœtidiſsima, naturæ non ſunt inimica. Quòd **D** autem odorum differentiæ nec nominibus diſtinctæ ſint, nec commodè uerbis deſcribi poſsint, dubium eſt, & difficile, quod ab odoribus ſumitur iudicium, ad exquirendas medicamētorum facultates. Ab ipſis equidem ſaporibus odorum denominationes mutuantur, ut odores uel acerbi, uel auſteri, uel dulces exiſtant. atque adeò tot ſint odorum, quot ſaporum differentiæ. Nequaquam tamen eadem eſt odorum natura, quæ & ſaporum, ut iiſdem nominibus participare debeant. Quis enim ſalſedinem, quis amarorem unquam odorando perceperit? At ſi tamen id ita intelligendum eſſe uelis, ut rerum ſalſarum, acrium, uel amararum odores iis uocibus ideò nuncupentur, non quòd uel ſalſi, uel amari ſint, ſed quòd earum rerum odores exiſtant, nil equidem morer, ſi res

ita

A ita ſe habet: uerùm longè diuerſum animaduertere licet, cùm amara ſit maiorana, libanotis, hyſſopus, & abſynthium, amara item ſit cicuta, cùm horum tamen odores ſint multo diuerſiſsimi. Conſultiſsimum itaque fuerit, ut ſingulorum ſimplicium odores diligenter obſeruentur. Hæc autem olfacientibus occurrunt maximè, pueris etiam notiſsima, ut uel grati, uel ingrati ſint odores. An uerò uel acutus odor ſit, uel obtuſus, non facilè quiuis diſcernere poſsit. Acutus nimirum odor eſt, qui citò cerebrum ferit, eò facilè tenui ſubſtantia penetrans. Obtuſus uero cerebrum quidem attingit, ſed non id irritat. Frigiditatis hic index eſt, ille uerò caloris, intermedij mediam quoque rerum temperaturam indicant, ut quæ
B ſuauem ſpirant odorem, calore ſint prædita temperato. Non qui tamen gratus eſt odor, idem ob id ſuauis exiſtit, cùm plurima, quæ ſuapte natura benè olent, multis aduerſa ſint. Multi namque moſchi offenduntur odore, qui tamen inter cæteros meritò cenſetur eſſe gratiſsimus. Cauſa nimirum hæc fuerit, quòd ſubtiliſsimè fragret, ut cerebrum calidius, tenuesq; ſpiritus nimis conturbet. Quæ uerò grata ſunt olfacientibus, & ita quidem, ut leui quadam dulcedine cerebrum oblectent, nulloq; uigoris exceſſu moleſta ſint, hæc apprimè ſuauia nominantur, quòd omnibus arrideant. Talia ſunt roſæ, uiola martia, uerbaſculum, & ſimilia, quæ nec quantitate, nec diu olfaciendo faſtidium pariunt. A pingui-
C bus & maximè calefactis odor emanat, quem fortè non abſurdè uocauerit aliquis exhalationem, quòd adeo craſſus aliquando ſit, ut eſſumare conſpiciatur. Sunt, qui panis recentis olfactu uitam ad aliquos dies protraxerint. Nemo certè nutriendi uim odoribus adſcripſerit, niſi fortè odoris nomine res odoratæ intelligantur, non quidem unde prodit, ſed quibus ineſt odor. Cùm enim ſuffitus olfactu percipiantur, fit, ut inter odores numerentur. Odor itaque è pinguibus promanans, etſi ſuapte natura nec ingratus eſt, nec uigoris exceſſu uellicat, non ideo tamen ſuauis eſt nominandus, cum ſolis eſurientibus, nec iis quidem omnibus arrideat. Hic etiam temperatus eſt, & inter ſuauem & obtuſum
D continetur. E putridis rebus, & acidis odores quoque uarij prodeunt, qui ſuas pro rebus ſubiectis differentias ſortiuntur. Alia quoque ſunt odorum genera, quorum deſcriptiones ex natura ſaporum deſumendæ ſunt. De his ergo non eſt, ut agamus amplius, cùm ex ſequenti capite, ſi quid in his deſideretur, ſumi poſsit.

DE MEDICAMENTORVM SAPORIBVS, CAP. IIII.

SAPORES non ad alimentorum gratiam ſolummodo requiruntur, ſed medicis eo quoq; nomine diligenter obſeruandi ſunt, ut & medicamenta dignoſcantur, & medicaméta, quæ aſſuméda præſcri-

buntur, gratiora ſint ægrotantibus. Non enim ſatis eſt, ſi medicamentum A uires, quas oporteat, habuerit, ſed in id intentum eſſe decet, ut id finem ſuum aſſequatur. Cùm itaque multa ſint, quibus medicamētorum actio uel inhibetur, uel adiuuatur, eorum quoque ratio medicinam facturis habenda eſt. Non eius ergo parui refert, quo ſint medicamēta ſapore, ſi uel aſſumenda, uel ori admouenda ſint. Ventriculus enim ſi quid aſpernetur, id protinus euomere contendit: quæ uerò grata ſunt, ea ſuo continet amplexu.

CAETERVM qua ratione grati ſapores medicamētis inducēdi ſint, ſuprà ſuo loco dictum eſt, ut ea tractatio nunc non uideatur eſſe repetenda. Quoniam uero ſapores ad dignoſcenda medicamenta, & eorum exa- B men exequendum, certius præbent iudicium, quàm uel colores, uel odores, ob id eorum differentias medici diligentia quoque maiori deſcripſerunt, & hoc eò maximè, quòd guſtus reliquis ſenſibus medicamētorum uires manifeſtiùs edoceat. Cùm itaque ſaporum diſcrimina, uel pueris etiam notiſsima ſint, & propriis diſtincta nominibus, non abs re fuerit, ſi paucis ea, quæ notatu digna eſſe uidentur, exponamus. Tres ergo ſaporum gradus à medicis conſtituuntur, quorum primus eos continet ſapores, qui è tenui ſubſtantia promanant: alter eorum eſt, quos craſſa, terrenaque ſubſtantia producit: tertius odor ſapores comprehendit, quibus natura quodammodo media eſt inter tenuem & craſſam. Saporum te- C nuiſsimus acer eſt, hinc acidus, cui proximus eſt pinguis. Terreſtriū uerò craſsiſsimus eſt acerbus, quem cæteri duo ſubſequūtur, amarus & inſipidus. At ſalſus, auſterus, & dulcis, partim craſsi, partimq; tenues eſſe cenſentur. Vt autem ſaporum natura melius intelligatur, duo ſunt in iis conſideranda, materia nimirum (quæ medicis ſubſtantia nominatur) & forma: de quibus aliquid in præſentiarum agemus. Ad formam primæ qualitates, maximè uero calor & frigus, referuntur, quarum ratione ſapores etiam à ſe inuicem diſtinguuntur, ut paulo poſt edocebimus. Hæc uerò forma in ſubiectis conſiſtit inter ſe plurimùm quoque differentibus. Tres enim (ut modò dictum eſt) materiæ reſpectu ſaporum gradus exi- D ſtunt, & in unoquoque gradu tria quoque ſaporum diſcrimina licet animaduertere. Subſtantiarum itaq; reſpectu ſapores ita diſtinguuntur, ut qui in tenui materia conſiſtunt, ignem, aut aerem: qui uero in craſſa, terram & aquam referant: qui medium in hiſce locum obtinent, eorum, qui prima claſſe continentur, ſubtiliſsimarum partium eſt acer, ut & ſubſtantiæ, & uirium reſpectu (de quibus infrà dicetur) igneus meritò ſit nominandus: eſt enim adeo ſubtili ſubſtantia, ut & linguam quouis ſapore uehemētiùs feriat, & in abditiſsimas corporis partes magna ui penetret. Acidus enim ſapor partium tenuitate linguam pungit, parteſq; quas contigerit, facillimè permeat, nullo tamen caloris adiumento, cùm (ut infrà dicetur) frigida ſint acida, quo nimirum ab acribus differunt. Pinguis autem

Saporū graduſ. (margin)

Acer. (margin)

Acidus. (margin)

Pinguis. (margin)

A autem ſapor tenui quidem ſubſtantia eſt, quæ tamẽ non ſicca, ſed humida ſit, quæ uidelicet cauſa eſt, ut non æquè, ut acida, penetret, cumque calorem ſequatur temperatum, linguam magis oblinit, ac demulcet, quàm aliqua feriat acrimonia. Proximus pingui dulcis eſt, ut qui guſtum non modò non offendat, ſed ſua uoluptate potiùs oblectet. In hoc uerò differunt, quòd humiditas dulcium ſit aquea, ſed pinguium aerea: quo fit, ut non ſapor pinguis, ſed dulcis ad mediam ſaporum claſſem referatur. Aquea quoq; ſaporibus auſteris humiditas ineſt, nullo contemperata calore: quò fit, ut hi ſapores crudi nominentur, quòd in fructibus immaturis maximè percipiantur. Cæterùm partes etiam terrenas quadantenus *Dulcis.* *Auſterus.*

B obtinent, cùm linguam aſperitate quadam contrahant. Salſus autem ſapor aquea ſimul & terrena conſtat ſubſtantia. Linguam enim nõ caloris acrimonia, ſed ſubſtantiæ aſperitate mordicat, raditq; ſiccando: nonnihil tamen humiditatis obtinet, quæ guſtum quodammodo diffundit, ut ſalſus ſapor inter dulcem & amarum ſubſtantia medius exiſtat. Aqueus enim magis quàm amarus eſt, & terrenus magis, quàm dulcis: quò fit, ut nec æquè gratus ſit, ut dulcis: nec ingratus adeò, ut amarus. *Salſus.*

INTER ſapores inſipidus etiam numeratur, etſi ſaporis priuatio magis eſt quàm ſapor: ob id nimirum, quòd inter ſaporum differentias plurimùm occurrat. Neque uerò ſimplex eſt ſaporis priuatio. Guſtum enim *Inſipiens.*

C exigua quadam ratione afficit, quæ non adeò tamen euidens eſt, ut aliæ ſaporum differentiæ. Cæterùm quòd ſapor hic non terrenis ſolùm, ſed aqueis etiam maximè reb. inſit, eius natura nõ ita facilè deſcribi poteſt. Quibuſdam enim terreſtris eſſe uidetur, cùm exiſtiment alij, nõ terream hác eſſe uim, ſed aqueam, quod equidem magis eſt rationi conſentaneũ. Nihil enim eſt, quòd magis quàm aqua ſapores obtundat, & ſi fortè terrena quæpiam ſapore ſint inſipido, non id terrenis, ſed aqueis partibus fuerit adſcribendum, ſiquidem ignis & terra, ut extrema ſunt elementa, uires quoque præ cæteris obtinent magis cõſpicuas, & quæ ſenſus noſtros non leuiter afficiant. Ne tamen à uiris certè grauiſsimis conſtitutos ſaporum ordines immutaſſe uideremur, ſaporem hunc inter eos re-

D duximus, quorum terrena cenſetur eſſe ſubſtantia: licet id quoq; paucis annotauerimus, quòd hanc impugnare poſsit opinionem, eo ſolùm nomine, ut ſtudioſi, quam uellent, ſententiam ſequerentur, & uel ad terrenos ſaporem hunc referrent, uel ei ſalſum ſubſtituerent, quem etiam Galenus terrenum uocat. eum uidelicet lib. 4. de ſimplicium medicamentorum facultatibus amaro conferens. Amarus autem ſapor citra controuerſiam in terrena ſubſtantia conſiſtere creditur. Licet enim manifeſta polleat incidendi facultate, ut Galenus amara dulcibus tenuiora cenſuerit eſſe: ſubſtantia tamen, cui uis hæc ineſt, terreſtris exiſtit. quã calor & aduſsit & extenuauit: quę cauſa nimirum eſt, ut amara guſtui ſint aduerſiſsima, linguamque non feriant modò, uelut acria, ſed radant etiam. ac *Amarus.*

Acerbus. mordicent. Acerbi denique ſapores & uiribus & ſubſtantia maximè terreſtres exiſtunt. Linguam enim aſperitate quàm moleſtiſsima coarctāt, & conſtringunt. Hæc ſunt, quæ nobis de materia ſaporum exponenda eſſe uidebantur. A

Alia ſaporum diuiſio. PORRO ſecundum formam ſapores etiam diſtinguuntur, tribus nimirum gradibus, quorum primus calidos, alter frigidos, tertius eos continet ſapores, qui uiribus utriſque quadam temperatura participant. Saporum itaq; calidiſsimus acer eſt, hinc amarus, deinde ſalſus. Frigidiſsimus uerò eſt acerbus, quem alij duo ſubſequuntur, auſterus & acidus. Dulcis autem, pinguis & inſipidus, calore & frigore quodammodo temperati ſunt, ea tamen ratione, ut ad calorem dulcis & pinguis: ad frigiditatem inſipidus magis deflectat. B

Saporum generatio. CAETERVM quòd ad ſaporum naturam, & uires intelligendas, cauſarum expoſitio, qua uidelicet ex ſe inuicē ratione ſapores generentur, non parum conducat, ea de re paucis aliquid etiam oſtendemus. Quæcunque ſaporem obtinent; ex quatuor elementis compoſita ſunt. Pro uaria ergo eorum mixtione uariæ ſaporum differentiæ oriuntur. Poſita itaque materia (quæ terrenum quidpiam exiſtat nullo quidem preditum ſapore, ſed quod quoſuis ſuſcipere poſsit) calor, frigus, & humiditas ſuas ita uires exerunt, ut frigore citra humiditatem acerbus ſapor naſcatur, quem Galenus ceu reliquorum materiam proponit libro ſuprà citato, ſaporum generationem expoſiturus. Sin uero frigiditas terrenum id elaboret, humiditatis adminiculo ſaporem profert auſterum, acidum, & inſipidum: hoc tamen diſcrimine, ut ſi uincat humiditas, & terrenas partes, & frigiditatem, ſapor naſcatur inſipidus: ſi partes ſint aquæ, & terræ portiones, ut frigiditas non obtuſa humore, ſuas in ſubiectam materiam uires exerat, auſterus prodit ſapor uel acidus. hic quidem, ſi fuerit humiditas aerea: ille uerò, ſi craſſa fuerit & aquea. Calore cruda matureſcunt. At uaria eſt caloris operatio. Nam uel coquit, uel ſi modum excedat, etiam adurit. Quamobrem ſi calor materiam offendat multa fuſam humiditate, dulcem producit ſaporem, aut pinguem: hunc, ſi fuerit humiditas aerea: illū uerò, ſi aquea fuerit. At calor, ſi terrenas partes aduſſerit, ſalſum generat, aut amarum. Salſus equidem fit, ſi partes aduſtæ aqueo humore quodammodo temperentur, quod in amaro ſapore non contingit. Deniq; ſi calor terrenum id ſubiectum tenui temperatum humiditate non quidem aduſſerit, ſed ita & extenuarit, & calefecerit, ut & eius tenuiſsima ſit ſubſtantia, & caloris uires in ea ſummæ conſpiciantur, ſapor acris emanat. Hæc itaq; dicta ſint de ſaporum cauſis, & eorundem generatione. C D

Saporū uſus. QVIS uerò ſit eorum uſus, nondum ſatis expoſitum eſt, ut id nobis ſit nunc etiam paucis diſcutiendum. Ad dignoſcenda medicamenta,

A ta, & eorum examen exequendũ ſapores medicis obſeruandos eſſe, iam dictum eſt. Ad gratiam medicamentis conciliandá, uaria quoq; eſt ſaporum præparatio, de qua non eſt, ut quicquam ſcribamus ampliùs. Vt autem medicamentorum uires expiſcemur, hic maximus eſt ſaporum uſus. Hinc enim iudicium deſumitur nec difficile, nec incertum, quibus uidelicet uiribus polleant medicamenta. Cùm enim pro uaria primarum qualitatum mixtione, ſaporum differentiæ naſcantur (ut modò ſatis apertè docuimus) rationi certè conſentaneum eſt, certis pollere uiribus ſapores unoſquoſque. Licet autem hoc libro nobis nequaquam ſit propoſitum, ut medicamentorum uires oſtendamus: (id ſiquidem libro ſecundo ſatis, ut arbitror, apertè diſcuſſum eſt) hoc ipſum tamen ſaporum tractatio poſcit, ut hîc eorum uſus etiam exponatur. Cæterùm quòd ſuperioribus libris medicamentorum cauſas edocuerimus, & liber hic dicatus ſit accidentibus, ea ſolùm de ſaporibùs deſcribenda ſunt, quoru n reſpectu ſapores non cauſæ ſunt, ſed accidentia. Quamuis itaque de ſaporum uiribus hîc aliqua proponamus, ea tamen ita ſunt intelligenda, non quòd ſapores talia quæpiam efficiant, ſed quòd earum uirium indices exiſtant. Quamobrem cùm acria & acida tenuium partium eſſe dixerimus, conſtat his ineſſe uires, ut uiſcerum obſtructiones ſoluere poſsint. Quòd uerò pinguem inter eos retulerimus, quorum tenuis eſt ſubſtantia, uis hæc ei meritò quoque uidetur eſſe tribuenda. Verùm quæ pinguia ſunt, adeò non incidere nouimus, ut uiſcera potiùs offerciant, quàm eorum tollant obſtructiones. Id ergo fuerit hac in parte diligenter obſeruandum, quam uidelicet ob cauſam pinguis inter tenues, & amarus inter craſſos ſapores reducatur, cùm hoc ad ſoluendas uiſcerum obſtructiones etiam utamur, at illo minimè. Cauſa proculdubio fuerit hæc, quod licet pinguis ſapor minus terrena conſtet ſubſtantia, quàm ſapor amarus, calorem tamen tantum non habeat, ut in abditas corporis partes æquè ac amarus deduci poſsit. Hanc quæſtionem multis utrinq; rationibus diſcutere poſſemus, niſi ſeruanda breuitas id ipſum hoc in loco diſſuaderet. Porrò uires attenuantium ſuprà libro ſecundo deſcripſimus, proprio nimirum capite: ſigillatim uerò cùm de iis ageremus, quæ menſes mouent, de diureticis itẽ, & diſcutientibus. Contrarias attenuantibus uires habent, quicunq; ſapores in craſſa ſubſiſtunt: materia Nam uel incraſſant, uel adſtringunt: indurant auſterus & inſipidus: adſtringunt uehementer quidem acerbus, & leuiter ſalſus & auſterus. De incraſſantibus & indurantibus ſuprà propriis actum eſt capitibus. Adſtringentium uires capite repellentibus dicato ſunt expoſitæ. Pinguium uires emplaſticæ ſunt, quas ſuo quoq; capite diſcuſsimus. Ad nutriendum uerò pinguia maximè conducũt, quæ tñ facultas ad uictus rationẽ refe tur, ut ea nobis in hoc Antidotario non fuerit exponenda. Deniq; cùm laxant & rarefaciant dulcia, ſatis eorum uires ſuprà deſcriptæ

ptæ ſunt. Alias medicamentorum facultates libro iam aliquoties citato A expoſuimus, additis etiam earum notis à ſaporibus deſumptis, ut nunc pluribus de iis agendum non ſit. Hęc ſaltem paucis in hunc locum referre uoluimus, ut hic ſaporum uſus ſtudioſis eſſet manifeſtior. Licet enim ſapores inter accidentia numerentur, nec propriis uiribus morbos oppugnent, medicis tamen in id plurimùm cõducunt, quòd (ut modò demonſtrauimus) uirium in medicamẽtis exquirendarũ indices exiſtant.

DE TACTILIBVS QVALITATIBVS, CAPVT V.

DE primis, ſecundis, & tertiis medicamentorũ qualitatibus (quas B ob id tactiles appellãt, quòd tactu percipiantur) ſuprà libro ſecundo egimus. Eas tamẽ tunc ita diſcuſsimus, ut de iis agendi copioſiùs nobis nunc occaſio non contemnenda ſuperſit. Cùm enim medicamentorum accidentia, quibus ipſa dignoſcuntur, aut eorum uires exponuntur, hoc libro diſcutienda ſumpſerimus, de his etiam meritò fuerit aliquid hac ipſa ratione tractandum, qua uidelicet nõ cauſæ ſunt, ſed cauſas ſuis utiq; notis patefaciunt. Siquidem ad agnoſcenda ſimplicia non à coloribus ſolùm, odoribus, aut ſaporibus indicia ſumuntur, ſed ab his etiam qualitatibus, ut ab ipſa quoque forma & figura, de quibus hoc & ſequenti capitibus agere conſtituimus. Qualitates itaq; tactiles hæ ſunt, C caliditas, frigiditas, ſiccitas, & humiditas, quæ quidem primę uocantur, quòd ex eis reliquæ prodeant. Pro uaria namque primarum qualitatum mixtione, uarias quoq; corpora differentias nanciſcuntur, ut nimirum dura, uel mollia ſint: craſſa, uel tenuia: denſa, uel rara: grauia, uel leuia: lenta, uel friabilia: denique uel læuia, uel aſpera. tot enim maximè tactilium qualitatum diſcrimina medicis obſeruantur, quæ nobis ſigillatim & breuibus exponenda ſunt. Quod ad frigiditatem & caliditatem attinet, qualitates certè ſunt effectu potiùs ipſo & experientia, quàm ſubito tactus indicio dignoſcendæ. Cùm enim cæteræ qualitates actu tales exiſtãt, ut quàm primùm continguntur, hoc ipſo ſenſu ſemetipſas patefaciãt: calor D tamen & frigiditas medicamentorũ tactu non priùs percipiuntur, quàm calore noſtro fuerint in actum reducta. Siquidem poteſtate, nõ actu medicamentis dicuntur ineſſe, niſi cùm (ut modò dictum eſt) ſuos etiã exerunt effectus. Non poſſunt ergo medicamenta qualitatibus hiſce dignoſci, quòd (ſi tactum conſulas) omnia penè ſint eodẽ modo diſpoſita, pro uaria temporum conſtitutione. Siquidẽ frigida ſunt non ea ſolũ, quibus refrigerandi uis ineſt, ſed quæ calore ſunt etiam uehementiſsimo. Licet autem caliditate medicamenta, uel frigiditate tum demum dignoſcantur, ubi ſuis ſe uiribus exeruerint. non ideò tamen cauſarum indices exiſtunt, cùm eas ſubſequantur, indicia uerò medicamentorum uſum præcedere debeant. Verùm hęc fortè ſubtilius, quàm res propoſita poſtulauerit,

A uerit. Humiditas itaque & ſiccitas, cum actu, non ſola poteſtate rebus inſint, ipſo ſtatim tactu medicamentorum differentias exponunt, quibus ea inter ſe dignoſcantur. Fit equidem interdum, ut quæ reuera ſunt humida, ſi congelentur, tactui ſicca uideantur. Hoc tamen in medicamentis rariſsimè contingit. Quod ſi quando contingat, facilè congelatum à ſicco diſtinguitur. Cæterùm hoc in loco humida uocantur, non (ut ſuprà) quę uim habent humectandi, ſed quæ proprio termino contineri nequeunt: quo fit, ut uaſculis excipiantur. Siquidem multa poteſtate ſint humida, quæ ſicca tamē ſunt actu. Liquida igitur forſan magis propriè nominentur. Idem quoque de ſiccitate iudicium eſto Multa namque liquida ſunt
B actu, quibus exiccandi uis ineſt. Sicca uerò dicuntur, non quæ talia ſunt facultate, ſed quę proprio termino continentur. Congelata quidem proprio termino contineri uidentur, quòd in ſeipſis, non autem extrinſecus contineantur. Verùm terminus hic eis proprius non eſt: quo fit, ut leui calore diſſoluatur, atq; ita quæ ſuapte natura conſiſtere uidebantur, ſubitò diffluant. Sunt itaque ſicca (certioris doctrinæ gratia) non ea ſolùm, quæ ſi uaſculis exerantur, non diffluunt: hoc enim pulueribus contingit etiam ſicciſsimis: licet quodammodo tamen conſiſtant: ſed quæ linteaminibus obſperſa madorem eis nullum cōciliant. Dura ſunt autem, quæ *Durum.*
digitis preſſa, non cedunt. Pulſa ſiquidem cedūt etiam duriſsima. Quam
C ob cauſam, uox hęc (preſſa) definitioni uidetur addenda eſſe. ut res, quid ſit, faciliùs intelligatur.

QVAE uerò cedunt, mollia nominantur. Verùm nec id ſatis eſſe iudi- *Molle.*
cauerim. Siquidem liquida digitis etiam preſſa cedunt, quæ tamen mollia non ſunt, niſi uox ea largiùs atque adeò impropriè ſumatur. Dictis ergo id addi poterit, ut molle dicatur, quod digitis preſſum cedit, nec iis amotis denuo coaleſcit. Craſſum autem uocant, (παχυμερὲς Græcis dictū) *Craſſum.*
quod teri quidem poteſt, uerùm difficillimè. Contrarium huic, quod leuiter in puluerem redigitur: (tenue uocāt, ſeu λεπτομερὲς.) Hæc quidē de- *Tenue.*
ſcriptio duris ſolummodo competit corporibus. Cùm tamen hæ uoces
D liquidis etiam attribuantur, alia quoque ratione craſſum & tenue definienda ſunt. Liquida namq; nequaquam conteruntur. Quamobrem liquores craſsi nominentur, quorum guttæ conſiſtunt: tenues uerò, quorum guttæ citò diffunduntur. Tenues etiam uocantur, qui partibus conſtant ſubtilibus, ut quamprimùm euaneſcant. Denſum eſt, quod partes *Denſum.*
ita contractas habet, ut nullo diſtinctæ ſint interſtitio. Poros nominant, ſeu meatus ea corporum ſpaciola, quibus eorum partes à ſe inuicem ſecernuntur. Quod itaque poris conſtat magnis, aut exilibus, & multis, ra- *Rarum.*
rum nominatur: denſum uerò ſiquidem iis deſtituatur. Cæterùm id in hiſce fuerit obſeruandum, ut hoc ipſum deſtitui priuationem denotet, non ſimplicem negationem, quod diſcrimē è dialecticis diſcendum eſt, ne res non integrè intellecta confuſionem & homonymiam pariat. No-

A liquida uiſcoſa, uel alia quapiam uoce, non autem lenta nuncupentur. Sed in his diutiùs fortè moramur, quàm deceat. Aſperum denique dicitur, quod tactum ſua lædit inæqualitate, ſeu quod contactas partes quodammodo radit & exulcerat. Quod autem nihil eiuſmodi continet, quo tactus offendatur, leue dicitur. *Aſperum.* *Leue.*

HAE ſunt ferè tactilium qualitatum differentiæ, quas in medicamentis uel compoſitis, uel ſimplicibus examinandis obſeruant medici. Nunc uerò ut ad exquirendas medicamẽtorum uires, ab hiſce qualitatibus indicia ſumantur, nondum ſatis (ut exiſtimo) liquet. De primis qualitatibus hoc initio huius capitis adnotauimus, eas nempe non ſubitò, ſi tactu percipiantur ea quibus inſunt ſubiecta, proferri, quin priùs in actum
B redigantur. A' primis ergo qualitatibus nil certò colligere licet, an medicamenta uel calefaciendi, uel refrigerandi, uel exiccandi, uel humectandi uires habeant: cum multa poteſtate contrarias habeant qualitates, iis, quas actu exhibent. Vtplurimum tamen ad humectandum liquidis, & ad ſiccandum, ſiccis utimur, ut quandoque tactus ipſe qualitates etiam has oſtendat. Quod ad reliquas autem tactilium qualitatum differentias attinet, nullum omnino, uel certè leuiſsimum, de medicamentorum uiribus iudicium ſubminiſtrant. Voces equidem ipſæ rerum, quibus tribuuntur uires, denotare uidentur, ut quę craſſa ſunt, incraſſandi uim ha-
C beant, quæ mollia, molliendi, quæ ſunt aſpera, tergendi, & cæteræ pariter tactilium differentiæ. Verùm quàm tuta ſit de hiſce coniectura, ij nouerunt, qui hæc diligentiùs examinauerint.

DE FORMA ET FIGVRA MEDICAMENTORVM, CAP. VI.

HACTENVS eas expediuimus qualitates, quæ certis percipiuntur ſenſibus, uiſu nimirum, olfactu, guſtu, & tactu: nunc nobis de figura, & forma medicamentorum aliquid eſt exponen-
D dum, quæ uidelicet qualitates non dictorum ſenſuum aliquo, ſed pluribus percipiuntur. Viſu ſiquidem, & tactu cognoſcere liceat, quæ figura ſit, uel forma medicamentorum: licet hæ qualitates propria non ſint horum ſenſuum obiecta: per accidens enim, reſpectu nimirum coloris, formæ rerum, & figuræ conſpiciuntur: & corpora non ſunt figurarum, aut formarum reſpectu tangibilia. Cæterùm hic forma non eſt ipſa rei per ſe ſubſiſtentis ſubſtantią, quam ſuprà diximus facultatem, & cauſam eorum effectuum eſſe, quos in cauſarum expoſitione ſuprà deſcripſimus: ſed accidens eſt, effectus uidelicet formæ ſubſtantialis, & externa quædam ſpecies, non ratione, ſed modò dictis ſenſibus percipienda. Verùm diſcrimen inter formam, & figuram hîc obſeruari decet. Eſt enim utraque ſpecies quædam externa. Differunt hac er-

go ratione, ueluti ſuperficies à toto corpore differt. Siquidem figura A profunditate, non autem forma deſtituitur, ut plures figuræ formam efficiant, ueluti totum ſuis conſtituitur partibus. Ad ſimplicium itaque dignotionem, figurarum & formarum diſcrimina ſedulò ſunt expendēda. Quod autem tot ſint formarum & figurarum differentiæ, ut paucis generibus comprehendi non poſsint, & hæc indiſcreta multitudo melius experientia, & exercitio frequenti, quàm longa deſcriptione cognoſcatur, nō eſt, ut in hiſce diutius euagemur. Hoc ſaltem exempli loco dixiſſe ſufficiat, in ſimplicibus exquirendis, has maximè figuras animaduerti, circularem, oblongam, uariè diſſectam, uariis item angulis extuberantem, latam, &c. Formæ uerò partibus animalium maximè deſcribuntur, ut oculo bouis, auricula muris, canum teſticulis, cauda ſcorpionis, hirci lingua, dente leonis, & ſimilibus. Qui plures habere uolet formarum & figurarum differentias, herbarum deſcriptiones conſulat. Hic itaque præcipuus eſt uſus formarum & figurarū, ut medici ſimplicia maximè dignoſcant. In compoſitis enim rarò à forma, uel figura iudiciū ſumitur, quod pro cuiuſlibet artificis arbitrio, uarias medicamenta formas nanciſcantur, quibus ſuam pharmacopœi probent induſtriā. Sunt autem, qui præter hanc formarum & figurarum utilitatem, aliam excogitare tentauerint, ad uires uidelicet medicamentorum inueſtigandas. In herbis enim id uſuuenire contendunt, ut qui foliis conſtent latioribus, refrigerandi C facultate polleant, quæ uerò follicula proferant tenuiſsima, calefaciendi: quæ ſpinis, & aculeis munita ſint, incidendi: quā fit, ut etiam plebeis carduus benedictus aduerſum lateris dolores ualere putetur. De cęteris ſimilia quoque uenditant. Verùm in hiſce fallacius eſt iudicium, quàm ut generalibus præceptis certò comprehendi poſsit.

DE PONDERIBVS ET MENSVRIS MEDICAMENTORVM, CAP. VII.

ALIA ſeries accidentium, quæ medicis obſeruanda ueniunt, eſt D quantitas. Hæc enim per ſe nihil agit, quo medicus uel ſanitatem tueri, uel amiſſam reuocare poſsit: quæ cauſa eſt, ut nec inter cauſas numeranda fuerit. Licet autem, ut ſuum medicamenta finē aſſequantur, certa ſit quantitas conſtituenda, nec quiduis qualibet menſura ſuos exerat effectus, hoc ipſum tamen quantitati non eſt adſcribendum, ſed rebus ipſis, quæ certa quantitate comprehenduntur. Nam ſi rhabarbarū drachmæ unius pondere purget, dubium non eſt, quin duarum menſura magis ſit purgaturum: nequaquam tamen hæc ipſa doſis cauſa purgationis ſtatui debet, ſed inſita rhabarbaro facultas. Nam ſi duodecim exhibueris uncias, nequaquam operabuntur, niſi res ipſa, quę tanto pondere menſuratur, eam uim habeat, qua purgare poſsit. Hac eadem ratione refutatur.

A ſutatur eorum inſcitia, qui uenena quædam ſola quantitate lethalia eſſe iudicant. Licet enim clarioris doctrinæ gratia phraſim hanc retineri poſſe concedamus, ut alia ſimpliciter, alia uerò quantitate mortem inferre ſtatuantur: nequaquam tamen hoc ita fuerit intelligendum, atq; ſi quantitas ipſa per ſe lethalis exiſtat, ſed quòd idipſum, cui quantitas adſcribitur, maiores habeat uires, quàm ſi uel dimidiam, uel decimam eius partẽ exhibueris. Vt igitur medicamentorum uires certo fine contineantur, ne uel euagentur ulteriùs, quàm conueniat, uel ſcopum ſibi propoſitum non contingant, pro uariis uniuſcuiuſque uiribus certa quantitate, quæ uel pondere uel menſura circumſcribitur, exhibenda ſunt. Pondera au-
B tem, quibus hodie medici utuntur, hæc ſunt:

GRANVM, σιτάριον, minimum pondus eſt, quo utimur. ſumimus autem grana piperis albi, ſi alia pondera deſunt, quorum uiginti ſcrupulũ, ſexaginta drachmam conſtituunt. atq; eius hæc eſt nota G.

OBOLVS, ὀβολὸς, pendet grana decem, ſeu ſcrupulum dimidiũ. Sic autem ſcribitur, ♎.

SCRVPVLVS, γράμμα, pendet obolos duos, ſeu grana uiginti. Sic notatur ℈.

DRACHMA, δραχμὴ καὶ ὁλκὴ, pendet grana ſexaginta, ſeu ſcrupulos tres: & eſt octaua pars unciæ. huius eſt nota ʒ.

C AVREVS Arabum & denarius Romanus pendet drachmam unam, & inſuper ſeptimam eius partem, unde ſeptem denarij, uel aurei conſtituunt unciam. Sic notatur X.

VNCIA, οὐγγία, duodecima pars librę, conſtat drachmis octo, denariis ſeptem: talis eſt nota ℥.

SEMIS, uel ſemiſsis, id eſt dimidium. ſic ſcribitur, S.

SESCVNCIA, ſeu ſeſcunx, uncia una & ſemis. ſic notatur ℥.j.S.

SEXTANS, duæ unciæ. ℥.ij.

QVADRANS, tres unciæ. ℥.iij. uel q̃d.

TRIENS, quatuor unciæ, quarta pars aſsis.

D QVINCVNX, unciæ quinque.

SEPTVNX, unciæ ſeptem.

BES, uel beſsis, quaſi bis triens, unciæ octo.

DODRANS, unciæ nouem.

DEVNX, unciæ undecim.

AS uel aſsis, unciæ duodecim, ſeu libra.

LIBRA, λίτρα duplex eſt: publica ſeu ciuilis, & Medicinalis. Medicinalis, quæ & Romana, & As, duodecim uncias pendet: & hæc eſt officinis uſitata. Ciuilis ſeu publica, pendet uncias ſedecim, libræ autem hæc eſt nota ℔.

MARCA continet uncias octo, ſeu ſedecim lotones, & his utuntur aurifabri.

ANA idem poteſt, quod ſingulorum tantundem, uel partes æquas, cuius nota eſt añ. A

HAEC autem ſunt pondera, quibus medici & pharmacopœi hodie communiter utuntur, quę his in promptu eſſe debent, ne deficiente uno quid pharmacopœū remoretur. QVOD ad mēſuras attinet, ſunt uel liquidorum, uel aridorū, uel herbarum, florum, radicum, & leguminum.

ARIDORVM menſura eſt

MANIPVLVS, qui dicitur faſciculus herbarum, aut ſimilium, qui manu comprehendi poteſt: ſic ſcribitur M.

PVGILLVS, fit digitis ſimul in extremitate compreſsis: nota eius (eſt P.

LIQVIDORVM uerò menſura eſt B

LIBRA ciuilis, ſeu publica, quæ pendet uncias ſedecim.

HEMINA Italica eſt dimidius ſextarius Atticus, & pendet uncias menſurales nouem: tantundem quoq; pendet cotyla Attica. Cotyla Italica eſt libra menſuralis, ſeu duodecim unciæ.

SEXTARIVS Atticus continet duas heminas, ſeu ℥. decem & octo.

CHOENIX, ſextarij duo.

CHVS, chœnices duo.

CONGIVS, ſiue choa, ſex ſextarios continet.

BICONGIVS, duodecim ſextarios.

TRICONGIVS, octodecim ſextarios. C

SED hæc de ponderibus & menſuris ſufficiant.

DE VALORE, SEV TAXATIONE, CAP. VIII.

SAEPENVMERO contingere ſolet, ut pharmacopœi unū idemq; medicamentum uariè diſtrahant. Alius enim minori, alius maiori pretio rem ſuam uenditat: unde ciues multoties decipiūtur. Interdum etiam accidit, ut in conſcribendis receptis pretij rationem non habeant medici, ægrotantiumq. fortunas minimè perpendant, ſed potius ſumma egeſtate præditis medicamenta ordinent pretioſiora: quæ cùm perſoluere nequeant, negligere tandem cogantur. Quare ut aliquid etiā de medicinarū taxatione, & quidē præcipuarū ferè Germaniæ officinarum, noſtro tempore cōmuni (nō enim omnib in locis obſeruari ſolet) in medium afferamus, operæpretiū eſſe uidetur. Taxationē itaq; hoc in loco nihil aliud eſſe dicimus, q̄ medicinarum ſecundū pretium æſtimationem. Pretium aūt eſſe monetam ſeu pecuniā, quę pro re empta datur. Verùm cùm hæc pro uaria dominiorū ratione uariet, uulgari noſtra moneta (cuius denarij decem, uulgò *Rappen* dicti, bazium Conſtantienſem unum conſtituunt) unumquodq; medicamentorū genus æſtimabimus, initio à ſimplicibus ſumpto, quorum taxa ſeu ualor ſic ſe habet. D

FLORVM noſtratium pugillus denariis duobus, uel ad ſummum tribus plerunq; ueunditur.

A HERBARVM noſtratium manipulus denario unico uel duobus æſtimatur: peregrinarum uerò pluris emitur.

FRVCTVS pro uaria tum ſpecierum, tum loci differentia uariè diſtrahuntur.

SEMINVM uncia dimidia à denario unico ad duos uel tres, ſeplaſiarijs coemitur.

RADICVM uulgarium ℥.s. denariis duobus uel tribus ad ſummum (exceptis peregrinis) comparatur.

QVOD ad compoſitorum taxam attinet, primum locum ſyrupi obtinent, quorum uncia ſemis denariis tribus, uel quatuor ad ſummum emi
B tur, exceptis iis, quibus caſsia, uel manna, uel pretioſorum laxatiuorum aliquod ingreditur, & tunc uncia dimidia denariis ſex, uel pluris pro ingredientis ualore æſtimatur.

AQVARVM deſtillatarum communium uncia una denariis duobus emitur: caponis uerò denariis decem: roriſmarini & maioranæ denariis quinque: & aquarum uitæ compoſitarum baziis duobus Conſtantienſibus comparatur.

SVCCORVM medicatorum (Arabibus Rob) uncia dimidia, denariis tribus uel quatuor ualet.

ELECTVARIORVM ſolutiuorum uncia media, denariis decem
C emi ſolet.

PILVLARVM drachma una, denariis ſex, uel ad ſummũ octo cõſtat.

OPIATORVM uncia dimidia, denariis octo uenditur.

ECLEGMATVM (Arabibus Loch) uncia ſemis, denariis quatuor, uel quinque.

CONSERVARVM uncia una, denariis quinq; uel ſex.

ELECTVARIORVM aromaticorum uncia denariis decem.

SPECIERVM confectionem aromaticarum ſcrupulus unus, denariis quatuor uel ſex emitur, exceptis iis, quibus moſchus uel ambra, uel aurum, uel argentum, uel margaritę ingrediuntur, quorum ſcrupulus de
D nariis octo uel decem ad ſummum uendi ſolet.

TABVLARVM arom. uncia dimidia, denariis quinq;, quę uerò moſchum, uel ambram, uel margaritas recipiũt, denariis decẽ comparatur.

TROCHISCORVM drachma una denariis octo.

OLEORVM uncia dimidia denariis quatuor: olei uerò de moſcho denariis decem: olei uitellorum ouorum denariis octo: balſami artificialis, & cæterorum oleorum deſtillatorum baziis tribus uenditur.

VNGVENTORVM uncia ſemis denariis quatuor, excepto citrino, aureo fuſco, & Ægyptiaco, quorum ℥.s. denariis octo conſtat.

EMPLASTRORVM & ceratorũ uncia dimidia denariis quatuor, excepto ſtomachali ex oxycroceo, cuius ℥.s. denariis decem ualet: & emplaſtri contra rupturam baziis duobus. Et hęc ferè apud nos eſt generalis medicamentorum taxatio.

DE

DE SVCCEDANEIS, SIVE QVID PRO QVO, CAP. IX. A

SVCCEDANEA dicuntur medicamenta, quę pro aliis poſita ſimiles uires habere creduntur: græcè uocantur ἀντιβαλλόμενα: quibus ideo opus eſt, quòd quibuſdam ſimplicibus hoc tempore in uniuerſum caremus, ut balſamo, calamo aromatico uero. Quædam adferuntur quidem, ſed plerunq; uetuſtate confecta & arefacta, ut myrobalani: uel adulterata, uel alioqui uitiata imbribus, aut uicinia atq; contactu rerum noxiarum, pro quibus alia ſupponi neceſſe eſt. Et ut maximè difficile eſt B inuenire, quæ per omnia aliis reſpondeant, melius tamen eſt integris ſuccedaneis, quàm genuinis corruptis uti. Mediocria tamen genuina quibuſuis ſuccedaneis præferantur. Cæterùm hic locus de ſuccedaneis recognitione & repurgatione exactiore opus haberet. Multa enim paſsim apud authores, non Arabes ſolùm, ſed Græcos quoq; extant, quæ non ſatis aptè aliis ſubſtitui poſſe uidentur. Nam pyrethrum pro zingibere poni, haud idoneum eſt. Illud enim feruidam & igneam naturam habet: rectius piperis aliquod genus ſumi uideretur. Pro agarico euphorbium ponere periculoſum. Pro cnidij ſemine, uitis ſemen ineptum, & alia eius generis plurima uiribus diſsimilia. Verùm talia caſtigare non unius ho- C minis, ſed integri collegij medicorum labor eſt. Quare eorum, quæ ſubiungemus, ſuccedaneorum uſus eſſe poterit, donec tempus meliorem aliquem ordinem proferat, aut principum uel magiſtratuum diligentia factum ſit, ut uera ipſa ſimplicia aduehantur. Eorum autem talis erit ordo, ut ſuccedanea illis, in quorum locum ſupponuntur, ex aduerſo ſcribantur: quemadmodum pro

Acacia	Succus hypociſtidis, uel prunorum agreſtium.
Acoro	Radix aſari, aut calamus aromaticus officinarum.
Ammi	Aniſum, cuminum. D
Amomo	Aſarum, aut calamus aromaticus officinarum.
Amygdalis amaris	Abſynthium, nuclei perſicorum.
Adipe uulpis	Vrſinus.
Adipe ceruino	Anſerinus.
Alumine	Sal foſsitius.
Aſaro	Acorus, uel carpeſium.
Aſſa	Aſſa fœtida officinarũ uel ſagapenũ.
Arſenico	Sandaracha.
Aqua pluuia	Aqua fontana pura.

Aqua

A Aqua marina	Aquæ libra una, in qua ſalis ℥.iiij. bullierint, aut muria piſcis.
Aſpalato	Lignum aloes officinarum.
Balauſtio	Malicorium.
Balſami liquore	Terebinthina ſtillatitia, aut oleũ caryophyllorum, aut nucis moſchatæ, aut balſamum quod ex India aduehitur.
Balſami ſemine	Nux moſchata, uel caryophylli.
Been albo, Been rubro	Radices paſtinacæ ſylueſtris, aut ſatyrij, aut terebinthi ſummitates.
B Bitumine	Aſphalthum officinarum, quod uerum bitumen eſt, uel piſaphaltum.
Buccinorum teſtis	Oſtreorum teſta.
Calamo aromatico	Schœnanthos.
Chalcitide	Vulgaris coppa roſa, aut uitriolum uetuſtate candidum factum.
Cardamomo	Cardamomum maius officinarum, uel naſturtium, uel iuniperi, uel cedri baccæ.
Charta uſta	Papyrus uulgaris uſta.
Carui	Aniſum, uel daucus.
C Carpobalſamo	Cubebe, galanga.
Carpeſio, & Caſia	Cinnamomum uulgare electum.
Caphura	Semperuiui ſuccus.
Cinnabari Græcorum	Lapis lazuli.
Cinnamomo	Cinnamomi uulgaris, canellam uocant, duplum.
Coſta	Radix angelicæ, aut zedoariæ.
Chryſocolla minerali	Lapis armenius, & in medicaminibus chirurgicis adulterata ex Dioſcoride.
D Ceruſſa	Spodium, pompholix.
Calamintha	Mentaſtrum, pulegium.
Cubebe	Cinnamomum uulgare ſelectum.
Cumino	Semen rutæ, uel agni.
Cypero	Iuniperus maior.
Dictamno Cretenſi	Pulegium.
Doronico	Galanga, uel caryophylli, uel zedoaria cum citri cortice.
Dauco	Paſtinaca.
Diphryge	Marchaſita uſtus, aut æs uſtum.
Ebeno	Lignum guaiacum.
Elaterio	Succus foliorum cucumeris agreſtis.

Epithymo	Epithymbra Cretica ſub nomine epithymi. A
Eupatorio Meſuæ	Aſari & abſynthij ana dimidium.
Folio	Nardus Indica, macis, caryophylli.
Ferrugine	Squama ferri,
Fimo palumbino	Fimus columbæ.
Felle ſuillo	Fel perdicis uel piſcium.
Galbano	Sagapenum.
Gentiana	Aſari & radicis capparis ana dimidium.
Glaucio	Cityſus, aut memita uulgaris.
Glycyrrhizæ ſucco	Puluis radicis
Gnidij cocco.	Semen lathyridis. B
Harmel	Dictamnum album uulgare, aut ſemen rutæ ſylueſtris.
Hederæ gummi	Gummi perſici.
Hermodactylo	Folium anchuſæ, & dimidiū bdellij foris admouetur dolentibus iuncturis.
Hyſſopo	Hyſſopus uulgaris, aut ſatureia.
Iride Illyrica	Helenium odoratum.
Lacca	Styrax.
Lanariæ radice	Radix ueratri nigri.
Lapide armeno	Lapis lazuli. C
Lapide phrygio	Marchaſita.
Lapide ſmiri	Pumex
Lapide ſciſsili & Lapide ſtellari	Lapis hæmatites,
Lapide aſsio	Gagates.
Liguſtico Dioſc.	Leuiſticus uulgaris, aut cuminum.
Loto amara	Anagallis.
Lycio	Rhamnus ſylueſtris, aut polygoni ſuccus.
Macere Dioſc.	Cupreſſus.
Melantheria	Vitriolum, aut coppa roſa dicta. D.
Malobathro	Nardus Indica.
Melle	Saccharum.
Marrubio	Meliſſophyllum.
Minio ueterum	Cinabrium uulgare factitium.
Molybdæna	Lithargyros.
Myſi	Vitriolum uetuſtum uſtum.
Myrrha	Smirnium.
Myrrha Troglodytica	Calamus odoratus.
Naſturtij ſemine	Folia eius ſicca.
Nardo Syriaca	Iuncus odoratus, ſeu ſchœnanthum.
Nitro	Borax non adulterata, uel ſal foſsile.

Nuce

A Nuce moſchata	Spicanardi.
Oeſypo	Medulla cerui.
Oleo ricinino	Oleum uetus, aut raphaninum.
Oleo laurino	Cedrinum, uel ricininum.
Oleo omphacino	Ablutum oleum dulce.
Oleo roſato	Violatum, amygdalinum.
Omphacio	Succus rhois, uel uinum auſterum.
Opio	Meconium.
Oppoponace	Ammoniacũ, galbanum, ſagapenũ, bdelliũ.
Opobalſamo	Opocalbaſon, uel myrrha ſtacte, uel oleum caryophyllorum, uel oleũ nucis moſchatæ expreſſum.
B	
Oriza	Farina hordei.
Ozimo caryophyllato	Meliſſa, in affectibus cordis.
Phu	Nardus Celtica, aut ualeriana.
Phyco	Sandix, hoc eſt minium uulgare, quæ eſt ceruſſa uſta.
Pipere longo	Album.
Pipere albo	Nigrum optimum.
C Petroſelino Macedonico in theriaca,	Alterius regionis petroſelinum.
Petroſelino	Smirnium, uel cuminum.
Piſaſphalto	Aſphaltum officinarum, aut pix cum bitumine mixta.
Piſſelæo	Pix oleo mixta.
Plumbagine	Lithargyros.
Pompholyge	Spodium, & antiſpodium.
Radice Idea	Sumach.
Raphani ſemine	Succus eius.
Rheo pontico	Centaurium maius, aut rhabarbarum.
D Rhoe coriario	Rhus obſoniorum.
Roſis	Flos ipſarum.
Rubigine	Scoria ferri.
Sale Indo	Sal gemmæ.
Sale ammoniaco	Sal gemmæ, aut factitium.
Scariola	Endiuia ſylueſtris.
Scammonio	Ricinus.
Satyrio	Semen erucæ, ſcincus.
Sagapeno	Ammoniacum.
Sepiæ oſſe	Pumex.
Scilla	Pancratium.
Secacul	Radix paſtinacę ſylueſtris, uel ſileris, uel baucię, *Gibrlen*.

Seſeli	Maſsilienſe Dioſc. aut ſiler montanum uulgare, aut peucedani ſemen. A
Siſone	Daucus.
Spodio	Antiſpodium.
Spuma nitri	Nitrum, aphronitrum.
Stratiote aquatica	Lens paluſtris.
Styrace rubra	Styrax.
Sulphure uiuo	Coctum uel uſtum.
Taraxaco	Cichorium ſylueſtre.
Terra Samia	Lapis hæmatites.
Terebinthina	Reſina laricea, quę eſt uulgaris terebinthina. B
Thymelææ ſemine	Laureolæ ſemen, lathyridis grana.
Thapſiæ ſucco	Cardami, uel erucæ ſemen.
Thymo	Thymbra, aut thymum uulgare.
Venerea concha	Oſtreorum conchæ.
Veratro albo	Nigrum.
Vino falerno	Quoduis fuluum, tenue, perlucẽs, odorum, uel Creticum.
Xylocaſsia	Cinnamomum.
Xylobalſamo	Maceris & cyperi ana part. æquales.
Zedoaria	Ariſtolochia, &c. C
Zurumbet	Zedoariæ duplum.

His itaque ſuccedaneis contẽtos eſſe medicos oportet, donec meliorem aliquem tempus ordinem, ut dixi, proferat: licet quiuis alia multò plura pro uariis locis, & affectibus, & hominum proprietate facere ἀντιβαλλόμενα poſsit. Sed nolim pharmacopœo licere uel clemẽtiſsimum mutare ſine docti medici conſilio, ne audaculus fiat etiam in aliis. Sit itaque religioſus, & formiduloſus in his permutationibus, tam medicus, quàm pharmacopœus.

DE LOCO COLLIGENDI MEDICAMENTA SIMPLICIA, CAP. X. D

AD ſimplicium collectionem nõ parum conferre uidetur locorum cognitio. Siquidem ſimplicia colligi nequeunt, niſi locus, in quo unaquæque naſcitur planta, ſit manifeſtus, & planè percognitus. Non enim omnibus in locis plantæ omnes erumpunt. Alię namque hoc, aliæ illo ſitu, pro ſuæ quæque naturæ ratione lætantur. Quædam enim loco temperato, eoque uel culto, uel inculto enaſcuntur. Quædam intemperatum tractum amant: & uel calidum, ut apricum, æſtiuum, & inſolatum: uel frigidum, ut nemoroſum, opacum, & ſepibus uicinum: uel humidum, ut paludoſum, aquoſum, maritimum, & uliginoſum: uel ſiccũ, & aridum, ut ſaxoſum, montoſum, cliuoſum, locum prope ſemitas, uias,

rudera,

A rudera,parietes,& muros. In temperatis locis,& quidē cultis, ut hortenſibus,feliciter naſcuntur betonica, pulegium, calamenthum, origanum, maiorana,parthemium,ſtœchas;hyſſopus, mentha, ſaluia, ſatureia, thymus,chamępithys,centaurium maius, abſynthium,apium, eupatorium Meſuæ,oluſatrum,uiolaria,ſmyrnium,lactuca,intybus,portulaca, borrago,bugloſſa,fumaria,malua,ſolanum,ſpinachia beta, braſsica, cucumis, melo,cucurbita,&c.Culta deinde campeſtria uirent coriandro, hyacyntho,hypecoo,ornithagolo,elatine,chamæciſſo,ægilope,oſyride,aphaca, orobanche,melanthio, buphthalmo, anthemide,ſylueſtri papauere, xyphio,hyperico,cyano,&c. Inculta uerò uirent pſyllio,hieracio,cardui o-
B mni genere,attractyli,ferulis,ſylueſtri fœniculo,gramine, bunio,&c. In locis calidis plantæ calidæ ualentiores colliguntur. Frigida loca,ut ſylug planæ,ephemerum,hippogloſſum,& filicē amant: montanæ uerò leuiachantam,& inibi prærupta loca petroſelinum,& Rhodiam radicem. In opacis autem ſimul & aridis naſcuntur helenium, chryſocome, aſarum, uiola purpurea,aſtragalus,& cyclaminus:in humidis uerò opacis,clematis altera,quæ & ſecùs aggeres inuenitur,item phyllitis. Agrorum & pratorum ſepibus hærent aſparagus,ruſcus,rhamnus,rubus,rubia, & liguſtrum.In humidis & paluſtribus locis, ac ſecus magnarum ſcrobium aggeres feliciter erumpunt plantago, coronopus, ranunculus, ſcordium,
C eleoſelinum,ſphondylium,lyſimachia,aliſma,chelidonium minus, pentaphyllum, equiſetum, limonium, heliotropium paruum,tuſsilago,uerbenaca,hydropiper,conyza tertij generis.Et magis paluſtribus gaudent cyperus,typha,ſparganium,iuncus. At tam lacunoſis, quàm admodum paluſtribus innatant nymphęa,potamogetum,lotus Ægyptia,colocaſia foliis in aquis conditis,& extrà eminentibus. Malabathrum ſimiliter in Indiæ paludibus naſcitur,atq; in Italia oryza,hippolapathon,ac milleſolium Stratiotes.Tribulus æquè in lacubus,paludibus,fluminibus naſcitur,atq; in mari: quorum litoribus ac ripis familiare ſpectatur nerium. Adiantum,itemque trichomanes uliginoſis ſpecubus gaudent, præſertim ſi ſecundùm amnes exiſtant: aut aſperginoſas ſequuntur ripas, quæ
D præruptis locis inhærent. Vitex deinde,elichryſon,bubonium,botryx, rha fluminum ripas accolunt. Crithamum uerò,braſsica marina, chamęleo niger,androſaces,papauer corniculatum,dorychnium, ſolanum ſomniferum,glaux,hippohanes, hippophęſtũ,tragiũ, tithymalus paralius, peplis, alypon, abſynthium ſeriphum in maritimis tum litoribus, tum ſcopulis,tum etiam collibus emergunt. Tripolium etiam in maritimis exurgit, ubi ſcilicet allidit unda, iterumq; recedit, modò in mari, modò in ſicco degens. Non niſi aquis proueniunt bryon,thalaſsion,& alga. At in riguis fontium,pręſertim quæ hyeme tepeſcunt, ſion, atq; aquaticum ſiſymbrium unà innatant, ut quaſi inuicem fraternam uideantur iniiſſe amicitiam.Pratis lætantur trifolium,lotus ſylueſtris,anonis, daucus,ca-

rum,oxylapathum,centaurium minus,hemerocallis,colchicum,betoni A
ca,&c.Sicca,arida & ſiticuloſa loca petunt eryngium,ſatureia,lithoſper-
mon,lycium,ſaluia,ſtachys,onoſma,lonchitis, cynogloſſum,echium,bu
gloſſum,chamæpitys,ueratrum nigrum. Aridiſsimis & ſaxoſis exurgunt
capparis,paronychia, aſplenum, clinopodium,circæa, lichen, libanotis,
ſymphytum petræum,ſaxifragum, helxine,hemionitis, ſedi utrunq; ge-
nus,cotyledon cymbalion,polytrichon, ita ut harum pleræq; ſæpius in
ædificiorum ruinis,ac ſaxoſis admodum locis uireſcát. Montes adamát
nardum tam Indicum & Syriacum, quàm Celticum & montanum, cen-
taurium maius,mandragora,haſtula regia,ſatyrium,gentiana, liguſticũ,
alyſſon,ſmyrnium,ueratrum album,ruta ſylueſtris, polemoina,polygo- B
natum,tithymalus characias,polium,parmica,thymelæa,chamęlæa, gly
cyrrhiza,aſclepias,narciſſus,thapſia,pæonia,æthiopis, clymenum, ona-
gra,cacalia,aconitum,daphnoides,hyſſopum agreſte, peucedanum,cha
mædaphne.Coliium amœnitate capiuntur nepeta, ſpartium, cuminum
ſylueſtre,chamædrys,phalangium, thymum,&c. Tam intra quàm extra
oppida & urbes, in plateis, monumentis,parietinis, ruderibus, propter
muros & hortorum ſepimenta uiſuntur uerbaſcum, blattaria, thlaſpi,i-
beris,malua,chelidonium maius,urtica,ebulus,ſambucus, eryſimũ, ari-
ſtolochia longa,marrubium, chryſanthemum, galiopſis, ſenecio, tribu-
lus terreſtris,ſideritis,eupatoriũ,hyoſcyamus,cicuta, perſonata, xáthiũ, C
ſylueſtris cucumis. Sunt præterea,quæ arboribus innaſci uelint,in qui-
bus reſident,atq; ab iiſdem ſuſcipiunt alimentum, ut agaricum, uiſcum,
polypodium,lichen,ſphagnos,dryopteris. Aliæ quidem in arborib.con-
ſpiciuntur,aliæ uerò priùs è terra extoræ, per arbores repunt, quemad-
modum labruſca,uitis nigra,bryonia,hedera, clematis altera, ſmilax,lu-
pulus,conuoluulus,periclymenum. Non deſunt etiam herbæ,quæ ſine
radicibus in aliis herbis proſiliant, neq; alibi, quàm in illis reperiátur, ut
caſſutha,epithymum,epithymbrum,& epiſtœbe. Quare cùm ſimplicia
ſeu plantæ ignorato loco colligi nequeant, loca diligenter medicinæ ſtu
dioſis ſunt perſcrutanda,ut ſciant,quib.in locis unaquæq; naſcatur plan
ta:licet ſuos unaquæq; ſequatur ſitus,nihil tamen obſtat,quin eædẽ mo- D
dò in montibus,modò in planis,nunc in collibus,ſæpe in uallibus, non-
nunquam in agris & pratis,ac etiam in aliis uariis locis nullo diſcrimine
inueniri poſsint.

DE DOMO, SEV ÆDIFICIO ET OFFICINA PHARMACOPOEI, CAP. XI.

HACTENVS de loco colligẽdi ſimplicia diſſeruimus: nũc de loco cõſeruandi ſeu reponendi medicamẽta agendũ eſt. Cũ aũt medicamẽta non ſolũ ſpeciatim in uaſis, uerũ etiam generatim in domo & officina reponãtur, primò pharmacopœi domũ ſeu ædificium, & officinam, deinde particularia uaſa exequemur. Sit itaq; pharmacopœi ædi-

A ædificium in foro ſitũ, aut in aliqua celebri platea, in capite eius loci, cuius exterior & libera pars ad orientem: altera ad ſeptentrionem ſpectet. Ianua iuxta murum, qui in occidentem uergit, collocetur. Ad ſiniſtram, ubi introitur, ſit pharmacopolium ſatis magnũ, quadratũ, lucidum feneſtris amplis, non nimis altum, ut tituli pyxidum ſupremarũ legi poſsint. Non procul à muro ſeptẽtrionali in domo ſit feneſtra, quę emptoribus ſemper pateat. Neque enim commodum eſt, ut quiuis admittatur, ſicut inhumanum, emptores in domum non admittere. Pharmacopolium habeat duas ianuas, altera qua introitur, altera per quam in culinam (ut ita dicam) exeatur. pharmacopolio cõtinuum ſit hypocauſtum, tribus aut
B quatuor gradibus altius, ſed multo minus, in quo ſaccharum & confectiones ſiccæ ſeruentur, & hyberno tempore miniſtri ueſperi cõueniant. Habeat tres feneſtras, unam magnam ad plateam, per quam lumen recipiat. Duas paruas, quarum altera in pharmacopolium tendat, altera in culinam in ipſa, uel iuxta ianuam. Oportet enim pharmacopœum ualde oculatum eſſe, & non Ianum bifrontem, ſed Argum centoculum agere: proxima eſt culina, uulgò laboratorium dictum, in qua coquatur, conficiatur, & aquæ deſtillentur: ſequatur mox conclaue, in quo materiæ, peregrinæ præſertim, ſeruentur, ſub quo ſit cella, in qua olea, pinguedines, radices glycyrrhizæ recẽtes, & ſimilia reponantur: ſupra culinã ſint con-
C clauia duo, alterũ ad uitra, ollas, pyxides, arculas, & ſimilia reponendà, alterum ad plantas indigenas reponendas: in hoc ſint longæ ciſtæ diſtinctæ ſuis interſeptis, in quas plantarum partes diſtinctæ ordine alphabetico condantur. Supra hæc ſint duo palatia ad plantas exiccandas. In ſumma, tota officina à reliqua domo & œconomia ſit diſtincta & ſeparata.

DE HYPOCAVSTO, CAP. XII.

IN ſuprema hypocauſti parte ſacchari coni collocentur: deinde confectiones in repoſitorium uariis arculis conſtans: ſupra fornacem ſit ſtructura quædam lignea, cui cribra impleta recentibus confectioni-
D bus imponuntur, ut meliùs exiccentur. Deinde ſit aliud repoſitorium diſtinctum, in quod fragmenta crudi ſacchari imponuntur. Non procul ab hac reponatur in locum aptum puluinar cum cultro longo, lato, tenui, quo folia auri & argenti diuiduntur, affixum tabulæ, quæ uolumen auri & argenti contineat. Eodem loco & formæ ad ſaccharum ſeruentur.

DE PYXIDIBVS, ARCVLIS, VITRIS, SACCIS, OLLIS, ET CAETERIS LOCIS REPOnendi *medicamenta*, Cap. XIII.

PYXIDIBVS uariis opus eſt, uidelicet ligneis, ſtanneis, plumbeis, ęneis, ad medicamẽta ocularia, lapideis, fictilib. in primis uerò una, in qua butyrũ ad pilularũ cõfectiones cõtinetur. deinde alia, in quã

conii-

coniiciuntur. Hæc eſt rotunda, plana inſtar orbis, utraque pars continet A tres rotundos pedes, & in altera parte margine lata circundatur, ut claudi poſsit.

ARCVLIS maioribus ad herbas opus eſt, alij ſcatulis (ut uocant) utuntur minoribus, ad ſemina, & alia.

VITRA alia ad liquores, alia ad antidotos uſurpantur, in quibus rectiſsimè pleraq; ſeruarentur, niſi in fragilitate periculum eſſet.

QVOD ad ſaccos attinet, alij ſunt uſitata forma, in quibus materiæ adportantur, & ſuſpenſæ ſeruantur. Quidam enim herbas omnes in ſaccis ſuſpendunt. Alij ſunt, per quos materiæ colantur, & exprimuntur. Alij uerò figura longa acuminata, ex quibus mucagines mulgentur. Tali- B bus etiam utimur ad decocta, liquores, & in uina factitia colanda.

OLLAE & VRCEI omnis generis in certis quibuſdam arcis ſeruentur in pharmacopolio, ut ſemper in promptu ſint, ne ſi quid eiuſmodi uaſculis excipiendum, aliunde primùm ſit petendum.

CAETERVM herbæ probè ſaccis lineis, uel, quod melius eſt, arculis ligneis reſeruantur, ne à puluere offendantur.

FLORES arculis tiliaceis reponuntur.

FRVCTVS armariis, pyxidibus, uel ſportis aſſeruantur.

SEMINA uaſculis uitratis, aut ſacculis ritè cuſtodiuntur, aut charta aptè inuoluuntur. C

RADICES, integræ filo traiecto ſuſpenſæ ſeruantur, loco umbroſo.

CORTICES autem arculis ligneis reconduntur.

SVCCI liquidi in phialis anguſti oris adſeruantur, ſuperfuſo aliquantulo oleo: ſicci uerò uaſculis uitratis aut pyxidibus reponuntur.

GVMMI lacrymæ ſicco loco cuſtodiuntur, quemadmodum etiam animalia, & eorundem partes.

AQVAE ſtillatitiæ uaſis uitreis, loco temperato commodè fouentur.

SYRVPI quoq; uaſis uitreis aut figulinis retinentur.

OLEA expreſſa & macerata uaſis uitreis, aut figulinis uitratis ritè repônuntur: deſtillata uerò, uaſis uitreis ore anguſto, bene obturata ſeruantur. D

SPECIES aromaticæ ſacculis coriaceis, bene conſutis, aut uaſis uitreis, uel ſtanneis, uel pyxidibus optimè clauſis retinentur.

ELECTVARIA, opiata, & conſeruæ uaſis figulinis uitratis, aut ſtanneis bene oburatis, reponuntur.

CONDITA pyxidibus, aut aliis uaſis obturatis aſſeruantur.

LOCH & extracta figulinis uaſis uitratis cuſtodiuntur.

LINIMENTA & VNGVENTA uaſis figulinis, uitratis, uel pyxidibus ſtanneis reponuntur.

EMPLASTRA & CERATA chartis oleo inunctis inuoluuntur, uel pyxidibus ſeruantur.

TA-

A TABVLAE, orbiculi, arculis tiliaceis loco calido reſeruantur.

TROCHISCI papyro inuoluti pyxidibus ligneis reponuntur commode.

PILVLAE ueſica, uel corio, uel, quod melius eſt, papyro ceræ liquatæ intincta inuoluuntur, & pyxidibus ſtâneis ſicciore loco adſeruantur.

COLLYRIA arida, chartis inuoluta, pyxidibus reponuntur.

CONFECTA loco calido cuſtodiuntur.

DE TEMPORE COLLIGENDI SIMPLICIA, CAP. XIIII.

B

EXPEDITO tum colligendorum, tum reponendorum medicamentorum loco, de colligendi quoq; tempore, licet ſuprà in primo libro ſparſim, hoc tamen capite coniunctim, cùm non minus, ac locus obſeruatione ſit dignum, nobis tractandum eſt. Niſi enim certo colligantur ſimplicia tempore, ſingularem & propriam uirtutem habere nequeunt, maximè ſi aut immatura, aut iam uetuſta & conſumpta recipiantur. Colligenda itaq; certo tempore ſunt ſimplicia, eoq; cùm propriam iam uirtutem ſunt adepta. Propriam autem uirtutem habere dicuntur, cùm maximè uigent, ſeu matura ſunt. Habet namq; quælibet planta, &
C pars eius ſuam maturitatem, quæ non tempore tantùm anni, & dierum numero, ſed magis ex ipſius rei natura æſtimatur. Quæ enim perfecta ſunt, ea eligenda: quæ ultrà citraq; exiſtunt, ad medicamentorum uſum parum ſunt idonea. In peregrinis tempus collectionis ſciri non poteſt: ideò tantum ex ſpecie, odore, ſapore, colore, & aliis accidentibus iudicium fieri oportet. Tempus autem collectionis in genere ſic ſe habet.

FLORES uigore ſuæ maturitatis, iam aperti (exceptis roſis) antè quàm marceſcant, aut cadant, quod uere plerunq; fit, colliguntur. *Flores.*

HERBAE iam florentes, & ſemen quodammodo conficientes, colligi debent, tempore meridiano, cœlo ſereno, nullis per aliquot antè dies *Herbæ.*
D decidentibus pluuiis, nec etiam rore nimiùm madentes, nimiòue ſolis calore retorridæ: id quod plerunque fieri poterit uere, uel prima æſtate. Herbæ autem quæ in hortis per totum annum uirent, & non reponuntur, quouis tempore colligi poſſunt.

SEMINA cùm maturuerunt, & incipiunt exiccari, antè quàm décidant, recipiuntur, uidelicet æſtate, ut Iunio, uel Iulio menſibus. *Semina.*

FRVCTVS dum maturuerunt, & boni ſunt, antè quàm marceſcant, decerpuntur. *Fructus.*

RADICES, fructu iam deperdito, & incipiente foliorum defluuio, (quod plerunq; autumno fieri contingit) cœlo ſereno, effodiendæ ſunt. *Radices.*

SVCCI plantarum, dum uirent & folia earum adhuc ſunt tenera, exprimendi ſunt, *Succi.*

DE MEDICAMENTORVM DVRATIONE, CAP. XV.

A

DE collectionis tempore hactenus egimus: nunc de tempore durationis differendum eſt. Alia enim medicamenta longiori, alia minori tempore durant. Quæ namque ſubſtantiam habent raram, citius uiribus deſtituuntur: quæ uerò craſſam, diutiùs uires retinẽt. Præterea non omnia medicamenta recentia in uſum ueniunt. Quædam enim ſi ante ſex menſes (ut opiata) exhibeantur, non mediocre ægris periculum inferunt. Quare ut medici ritè, & bona cum conſcientia medicamenta exhibere queant, eorum tempus, & non ſolùm anni, uerùm etiam menſis & diei, quo ſcilicet ſint collecta, uel confecta, diligenter obſeruandum eſt. Tempus autem durationis in hunc modum ſe habet. B

Flores. FLORES quandiu coloris, & odoris gratiam retinent, tandiu adſeruari poſſunt, quod in paucis ultra annum non contingit. Quare ſingulis annis renouandi ſunt.

Herbæ. HERBAE, licet diutiùs quàm flores conſeruari poſsint, tutius tamẽ eſt, ut ſingulis annis renouentur.

Semina. SEMINA biennium duranr, præter minuta ſemina frigida, quæ quolibet anno ſunt renouanda. C

Fructus. FRVCTVS quotannis mutantur.

Radices. RADICES ſubtiles, exiguæ, & raræ ſubſtantiæ, quolibet mutantur anno: quæ craſſæ, maiores ac denſæ, per duos & tres annos ſeruantur.

Cortices. CORTICES in annum perdurant.

Succi. SVCCI liquidi mutantur quotannis. Sicci uerò, & apud nos expreſſi, aut ſingulis annis, aut ad ſummum biennio.

Gummi. GVMMI & reſinæ diu perdurant, modò non in loco humido putridoq; collocentur.

Animalia. PAVCA animalia integra ſeruantur. Sicciora, ut cantharides, non difficulter, ubi ſemel probè exiccata fuerint, cuſtodiuntur: humidiora uerò, & pinguiora facilè corrumpuntur, putreſcunt, & uermes generant: unde abſynthium, & ſimilia putredinem arcentia illis adduntur. D

Animalium partes. Partes uerò animalium molles, aliæ aliis diutiùs durant, nec certus terminus præfiniri poteſt. Pleræque annum durant: quædam uel propter cœli intemperiem, uel propter malam aſſeruationem citiùs corrumpuntur. Quotannis autem uſitatè mutantur, interdum conſultò quædam diuriùs anno ſeruantur. Quoniam uerò diligentia præparandi, & reponendi multum ad durabilitatem facit, bonitas earum non ætate ſola, ſed ex qualitatibus æſtimari debet. Valent ergo, & efficaces ſunt, quandiu non corrumpuntur. Corruptionem fœtor, rancidus ſapor, ſitus, & coloris mutatio indicat. Eadem in aliis quoque obſeruanda. Omnia enim

ſimpli-

A ſimplicia quandiu natiuos colores, ſapores, & odores retinent, efficacia ſunt, ac nequaquam reiicienda.

AQVAE deſtillatæ quotannis mutantur. *Aquæ.*

SYRVPI longi & aquoſi paucis diebus conſeruantur: ad iuſtam uerò conſiſtentiam cocti, ſimplices in ſua bonitate annum ſeruantur, compoſiti biennium. *Syrupi.*

DECOCTA per dies quatuor, uel quinque ſeruantur. *Decocta.*

ROB ſingulis annis commutantur. *Rob.*

ELECTVARIA aromatica, & quidem grata per annum, ingrata, & amara per duos ſeruantur: ſolutiua uerò annum durant. *Electuaria.*

B OPIATA uſque ad annos ſex, uel in decennium, in ſua bonitate permanere poſſunt. *Opiata.*

CONSERVAE annum unũ durãt. Condita fructuum annos duos, corticum uerò diutiùs ſeruantur. *Conſeruæ.*

LOCH, ſiue ecligmata ſimplicia in ſua perfectione annum ſeruantur: compoſita bienniũ, exceptis, q̃ amygdalas, pineas & piſtachias recipiũt. *Loch.*

TROCHISCI, & Sief, ſiue collyria durant annum unũ, & qui opium recipiunt, duos, tres, uel plures annos. Qui foris applicandi ſunt, cùm ex medicamentis conſtent, quæ non facilè reſoluuntur, ſeruari poſſunt in annum unum, uel duos. *Trochiſci.*

C SPECIES aromaticæ, ſingulis annis ut plurimum renouari debent. *Species.*

PILVLAE purgantes annum unum ſeruari poſſunt: quæ uerò opiũ acceperunt, duos, tres, uel plures annos. *Pilulæ.*

VNGVENTA, emplaſtra, & cerota, ad annũ ut plurimũ cõſeruãtur. *Vnguenta, emplaſtra & cerota.*

OLEA temperata, ut amygdalarũ, & ſeſaminũ, uix per menſem: frigida per annũ: calida uerò per duos, uel tres annos ſeruãtur. Quæ ex fructibus odoratis, ut nuce moſchata, exprimũtur, ſemeſtri ſeruari poſſunt: quę uerò ex liquioribus, ſeminib. & lignis deſtillãtur, diu durare poſſunt. *Olea.*

DE COLLOCATIONE MEDICAMENTORVM IN FORMVLIS, SIVE RECEPTIS PRAEſcribendorum, Cap. XVI.

D EXPLICATIS medicamentorum accidentibus ferè omnibus, de ordine quoq; in præſcriptis, ſeu receptis faciendis, aliquid dicendum uidetur, præſertim cùm maxima medicorũ pars, alioqui etiã doctorum, non parua cum ægrotantium iactura, ordinẽ hactenus prorſus neglexerit. A quibus autẽ rationibus huiuſmodi ordo ſit perdiſcendus, quinq; regulis generalib. demõſtrabimus, quarũ prima talis exiſtit. Quæ longiori egent præparatione, ea priùs ſcribantur: quę uerò breuiori, poſtea: hoc eſt, ſi quid difficiliùs trituretur, uel infundatur, uel coquatur, uel miſceatur, priùs: ſi quid uerò breuiori tritura, uel infuſione, uel coctione egeat, deinceps ſcribatur, ut omnia ritè & perfectè præparẽtur. *Regula prima.*

Sæpenumerò namque pharmacopœi tanto cum ſcelere, omnia pertur- A
bant,ut eorum,quæ minus coquenda ſunt,nimia coctione ſæpè uis pror
ſus deperdatur: contrà ea, quæ longiſsima coctione egent, cum eorum
uis à mediocri etiam erui non poſsit, quanta neceſſaria eſt, non extraha-
tur. Quod idem in aliis præparandi formis euenit. Quam rationem ho-
die à quamplurimis empiricis negligi apparet, qui infundunt ſimul, &
decoquunt guaiacum,ſantalos,cinnamomum,ſenam,& alia multa,quo-
rum uel ea, quæ ſunt odorata, & purgantia, uim ſuam amittunt, uel alia
non ſatis decoquuntur: uel utrunque contingit. Quare optimum ob-
ſeruare ordinem uidentur ij, qui radices craſsiores, duriores, & crudio-
res(quæ longiori decoctione & trituratione indigent)primo ordine col B
locant,tum ligna non odorata,& cortices: deinde herbas: tertio loco fru
ctus: quarto ſemina: ultimo flores,& quæcunque ſunt odorata, uel pur-
ecunda re- la. gantia, &c. Altera regula in ordinandis formulis hæc eſt. Si ſint aliqua
coquenda, uel infundenda, ſimulq; ſint aliqua trituranda, priùs illa ſcri-
bentur, ut non ſolùm, quæ longiori præparatione egent, prius præpa-
rentur, uerùm etiam dum coquuntur illa, uel macerantur: hæc teri poſ-
rtia regu. ſint: ſicque nulla fiat temporis iactura. Tertia regula. In iis quæ eadem
indigent præparatione,ea præponantur,quorum maior requiritur quan
titas. Hunc ordinem antiqui in componendis medicamentis diligen-
tiſsimè ſunt ſecuti, ut uidere licet in pilulis Sebellinis, in quibus ſpica C
nardi ob maiorem quantitatem in prima ſede ponitur: item in aromati-
co roſato maiore ex deſcriptione Gabrielis, roſæ propter maiorem quan
titatem primo loco ponuntur. Eodem modo ſe habet Philonis antido-
tum apud Meſuem, ubi ob maiorem quantitatem piper album, & hyo-
ſcyamus prima acie ponuntur: in qua compoſitione manifeſtè apparet,
medicamentorum ordinem, ſecundum maiorem,& minorem quantita-
tem, eſſe ſeruandum, ita ut maxima quantitas prima ſede ponatur, mini-
Quarta. ma uero poſtremo. Quarta regula huiuſmodi eſt. In iis,quorum eadem
eſt præparatio,eademque quantitas,ea præferantur,quæ commoditate,
aut nobilitate aliqua præſtant: quam regulam etiam non minus, quàm D
modò dictam,maiores noſtri ſunt ſecuti,ut clarè in deſcriptione tum pi-
lularum de hermodactylis apud Meſuem, tum Sebellinarum uidere li-
cet.In hac enim ſpica nardi,in illa uerò hermodactyli,ob nobilitatem pri
Quinta. mo ordine ponuntur. Quinta & ultima. Poſtremo loco ſcribantur ea,
quæ materiæ rationem obtinent: ut cera in unguentis: aloe in pilulis:
mel in magnis confectionibus. Id quod ueteres etiam animaduerterunt,
ut in theriaca,& pilulis de hermodactylis deprehendere licet. In illa náq;
mel,in his aloe in fine,materiæ uice,ponitur. His itaque quinq; regulis,
uidelicet medicamenti proprietate, quantitate, & nobilitate, percogni-
tis, facilè quiuis manum formulis admouens perſpicere poterit,num ab
hoc,uel illo ſit ordiendum.

DE.

A DE COLLOCATIONE MEDICAMENTORVM IN OFFICINIS, CAP. XVII.

LICET pharmacopolium non ſolùm multis, & uariis ſimplicibus, uerùm etiam tot & tantis compoſitis, quibus medicus illius regionis frequentiùs uti nouit, ornatum eſſe deceat, ita tamen omnia diſpoſita eſſe debent, ut omnia, cùm opus fuerit, in promptu, & ad manum habeantur, hoc eſt, ſciatur, quibus ex locis quæq; ſint depromēda. Quare officina in certas claſſes diuidenda eſt: id quod commodè fiet, ſi ea tribus partibus in ſex uel ſeptem ordines, tabulis inter ſe diſtinctos, diſtri-
B buatur, ſuperioribusq; tabulis ea, quibus minus frequenter utimur, cuiuſmodi ſunt metalla, lapides, terræ, ligna, extracta, opiata, trochiſci, & cōdita, reponentur: mediis uerò, & quæ inde ſequuntur, quæ nobis frequētiùs ſunt in uſu, ut cortices ſemina, radices, ecligmata, ſyrupi, electuaria tā aromatica, quàm ſolutiua, pilulæ, cōſeruæ, ſpecies aromaticæ. olea, unguenta, emplaſtra, & cerota. Verùm hæc omnia ordine ita diſponenda ueniunt, ut ſimplicia ex una parte, compoſita uerò reliquis duabus partibus contineantur: item calida & frigida minimè confundantur, uerùm ſingula ſeorſim ponantur. Cæterùm arculæ quamplurimæ inferiori parte fabricandæ ſunt, quibus herbæ flores & fructus uſitatiores imponan-
C tur. Nequaquam tamen has arculas uſqueadeo demiſſas eſſe oportet, ut pauimentum attingant, ne cùm uertitur pharmacopolium, uel alia ratione madeſcit, humore uitiata medicamenta, iis arculis contenta ſitū contrahant, uel etiam putrefiant. Præterea medicamenta ſingula propriis ſuis uaſis (ut ſuprà ſuo loco docuimus) recondi debent, ſingulaq; uaſa ſuo titulo obſignari, ut nobis, quid in eo repoſitum ſit, ſignificet, ne diu nos anxios per officinam errare contingat. Eandem ob cauſam id etiam obſeruandum fuerit in compoſitis medicamentis, & maximè purgantibus & opiatis, ut eorum author & anni tempus, menſis, adeoq; dies, quæ paratæ ſunt compoſitiones, uaſculorum operculis adſcribantur. Multa
D ſiquidem alias tempore uires acquirunt, ut quæ opium continent: multa etiam temporis diuturnitate penitùs elanguent. Hæc itaq; bona fide medicis exponet pharmacopœus. Succos liquidos, & aquas ſtillatitias, propter aeris intemperiem in officina commodè reponere non licet. Siquidem hyeme ob frigus facilè congelantur, æſtate uerò citò corrūpuntur: quare temperato potiùs loco conſeruanda ſunt. Tabulæ, confecta, ſaccharum, aliaque ſolida ex ſaccharo parata, calido loco, ut hypocauſto, probè parte ſuperiore reponuntur. Porrò ut ſingularum officinarum omnia medicamenta, exteris quoque medicis ſint manifeſta, catalogum, cui medicamenta omnia ordine ſint inſcripta, additis etiam (ut modò monuimus in uaſorum operculis) compoſitorum medicamentorū authoribus, & confectionis tempore, quemque pharmacopœum in offici-

na ſua affixum habere decet, ut exteri in conficiendis formulis, meliùs ſeſe accommodare ualeant. Sed hæc de medicamentorum ordine nobis ſufficiant. Hactenus in genere quàm breuiſsimè potuimus, de medicamentorum cauſis & accidentibus, quatuor libris diſſeruimus, hoc potiſſimùm nomine, ut non ſolùm medicis & pharmacopœis prodeſſemus, uerùm etiam communi utilitati ſeruiremus. Quare Deum optimum maximum precamur, ut is noſter labor quamplurimis uſui eſſe poſsit.

ANTIDOTARII GENERALIS LIBRI *quarti & ultimi finis.*

Vni Deo & trino gloria.

ANTIDOTARII GENERALIS INDEX.

A

Animalium electio 10
Animalium, eorundemq́; partiũ dignotio 10
Animalia, eorumq́; partes, quibus in uaſis reponenda 10
Animalium, eorumq́; partium doſis ib.
Animalium partium duratio ibid.
Aquæ ſtillatitiæ ex quibus 12
Aquarum deſtillatarum electio 12
Aquæ ſtillatitiæ quibus in uaſis cõſeruandæ 12
Aquarum deſtillatarum doſis 12
Aquarum deſtillatarum duratio ib.
Aquarum deſtillatarum taxatio ib.
Apophlegmatiſmus quid 40
Apophlegmatiſmorum compoſitio 40
Apophlegmatiſmorum doſis 40
Apophlegmatiſmis quando utẽdum 41
Apophlegmatiſmorum uſus 41
Aſtantium officium 105
Aegrorum officium ibid.
Aſſatio quomodo fiat 116
Aromatizatio quomodo fiat 122
Abena præparationi craſsiori inſeruientia 164
Aſperum quid 179
Arculæ medicamentorum 192

B

Balneum quid 20
Balnea naturalia 21
Balnea artificialia ibid.
Balnea ex quibus conſtent ibid.
Balneorum ingredientium doſis ibid.
Balneis quo tempore utendum ib.
Balneis quandiu utendum ib.
Balnei ex lacte uſus 22
Balnei ex uino uſus 22
Balnei ex oleo uſus 22
Balneorum naturalium uſus 22

C

Cerealium doſis 6
Corticum electio 8
Cortices quibus in locis colligendi 8
Cortices quo tempore colligendi 8
Corticum doſis 8
Corticum duratio 8
Cornuum doſis 11
Clyſter quid 16
Clyſterum compoſitio 16

Cly-

Clyſteres quo tempore inijciendi 17
Clyſteres quandiu retinendi 17
Caputpurgia quæ 18
Caputpurgia ex quibus parentur 18
Cathartica ex quibus 27
Catharticorum ingredientium doſis 27
Cathartica quibus uaſis reponenda 27
Catharticorum duratio 27
Catharticorum doſis 27
Cathartica quo tempore utenda 27
Catharticorum taxatio 27
Catharticorum uſus 27
Conſeruæ 28
Conſeruarum ingredientium doſis 28
Conſeruarum doſis: duratio 28
Conſeruæ quo tempore utendæ 28
Conſeruarum taxatio ſeu ualor 28
Conſeruarum uſus 28
Conſeruæ quibus uaſis conſeruandæ 28
Condita ex quibus fiant 29
Conditura florum 29
Conditura fructuum 29
Conditura radicum 29
Conditura corticum 29
Condita quibus uaſis ſeruanda 29
Conditorum duratio 29
Conditorum uſus 30
Condita compoſita 29
Cataplaſmata 33
Cataplaſmatum ingredientium doſis 33
Cataplaſmata quibus partibus applicentur 33
Cataplaſmatis quando utendum 34
Cataplaſmatum uſus 34
Ceratum quid 34
Cerata ex quibus 34
Ceratorum ingredientium doſis 34
Cerata quibus partibus applicanda 34
Ceratis quando utendum 34
Confectiones ſolidæ 36
Collyria quæ 40
Collyria liquida ibid.
Collyriorum compoſitio ibid.
Collyriorum doſis ibid.
Collyria quibus uaſis conſeruanda ibid.
Collyrriorum duratio ibid.
Collyriorum uſus ibid.
Confecta quæ 41
Confectio ſeminum ibid.
Confectio fructuum ibid.
Confectio corticum ibid.
Confectio aromatum 42
Confecta quomodo coloranda ibid.
Calefactio quomodo fiat 108
Coloratio quomodo fiat 121
Conditura quomodo fiat 123
Confricatio quomodo fiat 127
Coctio ut fiat 130
Cribratio ut fiat 132
Clarificatio ut fiat 137
Colatio quomodo fiat 138
Cultrorum craßiori præparationi inſeruientium diuiſio 163
Cochlearia præparationi craßiori inſeruientia 164
Cribra & colatoria craßiori præparationi inſeruientia 165
Craſſum quid 177

D

Doſis herbarum 2
Duratio herbarum 2
Dignotio herbarum peregrinarum 2
Dignotio florum 2
Doſis florum 3
Duratio florum 3
Doſis fructuum 4
Doſis pulparum 5
Dignotio fructuum 3
Dignotio ſeminum 5
Doſis ſeminum 6

Doſis cerealium 6
Doſis farinæ 6
Doſis leguminum 7
Dignotio radicum 7
Doſis radicum 7
Duratio radicum 7
Doſis lignorum 8
Doſis corticum 8
Duratio corticum 8
Duratio ſuccorum 9
Doſis liquorum 9
Duratio liquorum 9
Dignotio animalium 10
Doſis animalium, eorumq́; partium 10
Duratio partium animalium 10
Doſis metallorum 11
Doſis gemmarum 11
Doſis lapidum 11
Doſis terræ 12
Doſis aquarum deſtillatarum 12
Doſis ſyruporum 13
Duratio ſyruporum 13
Decoctorum & ſyruporum differentia 14
Decoctorum compoſitio 14
Decoctorum purgantium componendi ratio 15
Decocta quibus uaſis conſeruanda 15
Decoctorum duratio 15
Decocta quo tempore exhibenda 15
Decoctorum doſis 15
Doſis ingredientium in decoctis 14
Duratio decoctorum 15
Doſis purgantium in infuſionibus 16
Duratio infuſionum 16
Doſis infuſionum 16
Doſis decocti in clyſteribus 16
Doſis purgantium in clyſteribus 17
Doſis olei in clyſteribus 17
Doſis ſalis in clyſteribus 17
Doſis gargariſmatum 17
Duratio gargariſmatum 18
Doſis ingredientium in caputpurgijs 18
Doſis ingredientium in epithematis 19
Doſis ingredientium in fomentis 20
Doſis ingredientium in embrochis 20
Doſis ingredientium in inſeſſionibus 20
Doſis ingredientium in balneis 21
Doſis ingredientium in lotionibus 22
Doſis olei communis 23
Doſis olei in unguentis, in ceratis, in metallicis 24
Duratio puluerum 25
Doſis puluerum 25
Doſis ingredientium in tragematis 26
Doſis ingredientium in electuarijs 26
Doſis electuariorum 27
Duratio electuariorum 27
Duratio catharticorum 27
Doſis catharticorum 27
Doſis opiatorum 28
Duratio conſeruarum 28
Doſis conſeruarum 28
Doſis extractorum 31
Duratio extractorum 31
Doſis ingredientium in unguentis 31
Duratio unguentorum 32
Doſis ingredientium in emplaſtris 33
Duratio emplaſtrorum 33
Doſis ingredientium in cataplaſmatis 33
Doſis ingredientium in ceratis 34
Dropax quid 34
Dropax ex quibus 34
Dropacum forma 34
Dropacum uſus 34
Doſis ingredientium in ſinapiſmo 35
Doſis ingredientium tabularum, orbiculorum 35

Dura-

Duratio tabularum, orbiculorum 38
Duratio trochiſcorum 38
Doſis trochiſcorum 38
Doſis pilularum 39
Duratio pilularum. 39
Doſis collyriorum 40
Duratio collyriorum 40
Doſis ingredientium in glandibus 43
Deus medicamentorum cauſa 101
Diſſolutio quomodo fiat 113
Duratio quomodo fiat 115
Deſpumatio quomodo fiat 136
Deſtillatio in balneo mariæ quomodo fiat 140
Deſtillatio in uapore aquæ ut fiat 144
Deſtillatio in cineribus, & arena quomodo fiat 142
Deſtillatio in balneo ſicco 146
Deſtillatio per ignem 154
Deſtillatio per deſcenſum 157
Deſtillatio in ſole 161
Deſtillatio in fimo 162
Durum quid 177
Denſum quid ibid.

E

Electio herbarum domeſticarum 1
Electio herbarum peregrinarum 2
Electio florum 2
Electio fructuum 3
Electio ſeminum 5
Electio radicum 7
Electio lignorum 8
Electio corticum 8
Electio ſuccorum 9
Electio liquorum, gummi 9
Electio animalium, eorumq; partium 10
Excrementorum doſis 10
Electio metallorum 11
Electio aquarum deſtillatarum 12
Errhina quæ 18
Errhinorum tria genera 18
Errhinorum doſis. 18
Epithemata quæ 18
Epithematum compoſitio 19
Epithemata quibus partib. applicetur 19
Epithemata quo tempore applicanda 19
Epithematum doſis 19
Epithematum uſus 19
Embrocha quid 20
Embrocha ex quibus componatur 20
Embrocha quibus partibus applicetur 20
Embrocharum ingredientium doſis 20
Electuaria 26
Electuaria ex quibus 26
Electuariorum ingredientium doſis 26
Electuaria quibus uaſis conſeruanda 27
Electuariorum duratio. 27
Electuaria quo tempore uſurpanda 27
Electuariorum doſis, taxatio, uſus 27
Eclegmata 30
Extracta quæ 30
Extracta ex quibus parentur 30
Extracta quibus uaſis conſeruanda 31
Extractorum duratio 31
Extractorum doſis 31
Extracta quo tempore utenda 31
Extractorum uſus 31
Emplaſtrum quid 32
Emplaſtra ex quibus 32
Emplaſtrorum compoſitio 32
Emplaſtrorum ingredientium doſis 33
Emplaſtra quibus uaſis conſeruanda 33
Emplaſtrorum duratio 33
Emplaſtrorum taxatio 33
Emplaſtris quando utendum 33
Emplaſtrorum uſus 33
Emplaſtra impropriè quæ 33
Errhina quæ 41
Errhinorum compoſitio. ibid.

Errhinis quando utendum 41
Errhinorum uſus ibid.
Extinctio quomodo fiat 109
Exiccatio quomodo fiat 114
Expreßio quomodo fiat 129
Extractio quomodo fiat 134

F

Florum electio 2
Florum dignotio 2
Flores quibus in locis colligendi 2
Flores quo tempore decerpendi 2
Florum duratio 3
Florum doſis 3
Florum taxatio 3
Fructus qui 3
Fructuum electio 3
Fructuum dignotio 3
Fructus quibus in locis colligendi 3
Fructus quo tempore colligendi 4
Fructuum doſis 4
Fructuum taxatio 5
Farinæ doſis 6
Fellium doſis 11
Fomenta unde dicta 19
Fomenta ex quibus fiant 19
Fomenta quibus partibus applicentur 19
Fomenta quo tempore applicanda 19
Fomentorum doſis 20
Fomentorum uſus 20
Frixio quomodo fiat 116
Fartura quomodo fiat 124
Fißio & Fractio quomodo fiant 124
Fornaces præparationi craßiori inſeruientes 165
Formæ uariæ 166
Friabilia quæ 178

G

Gemmarum doſis 11
Gargariſmatum compoſitio 17
Gargariſmatum ingredientium doſis 17
Gargariſmatum duratio 18
Gargariſmata quo tẽpore uſurpanda 18
Gargariſmatum uſus 18
Glandes quæ 43
Glandium compoſitio ibid.
Glandium ingredientium doſis ibid.
Glandes quo tempore ſubiiciendæ ibid.
Glandium uſus ibid.
Globuli 44
Graue quid 178

H

Herbæ quæ 1
Herbarum domeſticarum electio 1
Herbæ quibus in locis colligendæ 1
Herbæ quo tempore colligendæ 1
Herbæ quibus uaſis reponendæ, ſeu conſeruandæ 1
Herbarum duratio & doſis 2
Herbarum taxatio 2
Herbæ peregrinæ 2
Herbarum peregrinarum dignotio 2
Hepatum doſis 10
Humectatio quomodo fiat 110

I

Inteſtinorum doſis 10
Iulapium quid 14
Infuſio quid 15
Infuſio quotuplex 15
Infuſionum duratio 16
Infuſionum quantitas 16
Infuſiones quo tempore aſſumendæ 16
Inſeſſus quid 20
Inſeſſus ex quibus componatur 20
Inſeſſus quo tempore utendi 20
in Inſeſſu quandiu morandum 20
Inſeſſuum uſus 20
Inſolatio quomodo fiat 108
Infuſio quomodo fiat 111
Inſtrumenta craßiori præparationi inſeruientia: ut ſunt cultri, limæ, mallei, &c. 163

163.164.inde

L

Locus colligendi herbas 1
Locus reponendi herbas 1
Locus colligendi flores 2
Locus colligendi fructus 3
Locus colligendi ſemina 5
Leguminum doſis 7
Locus colligendi radices 7
Locus reponendi radices 7
Lignorum electio 8
Lignorum locus colligendi 8
Lignorum doſis 8
Lignorum tempus 8
Locus colligendi ligna 8
Locus colligendi cortices 8
Locus reponendi ſuccos 9
Lachryma quid 9
Liquor quomodo à ſucco differat 9
Liquorũ,lachrymarũ,& gũmi electio 9
Liquores et gũmi quo tẽpore colligẽda 9
Liquores quibus in locis colligendi 9
Liquores quibus uaſis reponendi 9
Liquorum doſis 9
Liquorum duratio 9
Locus colligendi liquores 9
Locus reponendi liquores 9
Lapidum doſis 11
Locus reponendi aquas ſtillatitias 12
Locus reponendi ſyrupos 13
Locus reponendi decocta 15
Laconicum quid 21
Laconici uſus 21
Lotiones ex quibus componantur 22
Lotionum uſus 22
Lotionum ingredientium doſis 22
Locus reponendi pulueres 25
Locus reponendi electuaria 27
Locus reponendi catharticã 27
Locus reponendi opiata 28
Locus reponendi conſeruas 28
Linctus 30
Linctus ex quibus 30
Linctus quibus uaſis conſeruandi 30
Linctuum duratio 30
Linctus quo tempore utendi 30
Linctuum ualor 30
Linctuum uſus 30
Locus reponendi linctus 30
Linimenta quæ 31
Linimenta ex quibus conſtent 31
Linimentorum doſis 31
Linimenta quibus uaſis conſeruanda 31
Linimentis quando utendum 31
Linimentorum uſus 31
Locus reponendi linimenta 31
Locus reponendi unguenta 32
Locus reponendi emplaſtra 33
Locus reponendi tabulas,orbiculos 38
Locus reponendi trochiſcos 38
Locus reponendi pilulas 39
Locus reponendi collyria 40
Liquatio quomodo fiat 113
Limatura quomodo fiat 124
Lotio quomodo fiat 129
Limarum craßiori præparationi inſer-uientiũ uſus 164 earundẽ diuiſio, ib.
Leue quid 178
Lenta quæ ibid.
Leue quid 179

M

Menſura,ſeu doſis herbarum 2
Metallica quæ 11
Mineralia quæ ibid.
Metallorum electio ibid.
Metallorum doſis ibid.
Modus coquendi decocta 15
Medicamẽta ſicca quomodo & quamdiu maceranda 16
Mora in inſeſſu 20
Mora in balneis 21
Modus parandi unguenta 32

Morſelli ex quibus 36
Medicamenta alterantia qualitate manifeſta 47
Medicamenta temperata quæ 48
Medicamenta ordine primo excalfacientia 49
Medicamenta gradu ſecundo, tertio & quarto calefacientia 50
Medicamenta refrigerantia quæ 51
Medicamenta humectantia quæ 52
Medicamenta exiccantia quæ ibid.
Medicamenta emollientia quæ 53
Medicamenta indurantia quæ 54
Medicamenta tendentia & laxantia quæ 56
Medicamenta rarefacientia & denſantia quæ 57
Medicamenta ora uaſorũ aperientia quæ 59
Medicamenta attenuantia quæ 60
Medicamenta attrahentia 61
Medicamenta diſcutientia 61
Medicamenta repellentia 62
Medicamenta adurentia 63
Medicamenta extergentia quæ 64
Medicamenta emplaſtica quæ 65
Medicamenta pus mouentia 66
Medicamenta urinam cientia 67
Medicamenta menſes mouentia 68
Med. lac generantia, & minuentia 69
Medic. ſemẽ generantia, & minuẽtia 70
Medicam. dolorem ſedantia quæ 72
Medicamenta carnem generantia 73
Medicamenta glutinantia quæ 74
Medicamenta cicatricem inducentia 75
Medicamenta uenena arcentia quæ 76
Medicamenta ornantia quæ 78
Medicamenta alterantia qualitate occulta quæ 80
Medicamẽta certis corporis partibus addicta quæ 82
Medicamenta cephalica quæ 83
Medicamenta pectoralia quæ 86
Medicamenta cordialia quæ 87
Med. ſtomachica quæ 89
Med. hepatica 90
Medicamenta ſplenica 91
Medicamenta renum & ueſicæ quæ 92
Medicamenta hyſterica quæ 92
Medicamenta arthritica 94
Medicamenta purgantia quæ 95
Medicamentorum purgãtium electio 96
Medicamentorum purgantium correctio 98
Medicus quis 103
Medici officium 103
Magiſtratus, eiusq; officium 104
Medicamenta quot modis calefiant 108
Mollitio quomodo fiat 112
Malleorum craßiori præparationi inſeruientium genera 164
Mortaria craßiori præparationi inſeruientia ibid.
Menſæ craßiori præparationi inſeruientes 165
Medicamentorum finis 166
Medicamentorum accidentia 168
Medicamentorum colores ibid.
Medicamentorum odores 170
Medicamentorum ſapores 171
Molle quid 177
Medicamentorum forma & figura 179 *pondera & menſuræ* 180 *ualor ſeu taxatio* 182
Medicamenta ſuccedanea quæ 184
Medicamenta ſimplicia colligendi locus 188 *eadem conſeruandi ſeu reponendi locus* 190. 191. inde
Medicamenta ſimplicia colligẽdi tempus 193.

Medicamentorum duratio 194
Medicamentorum in formulis ſiue receptis præſcribẽdorum collocatio ibid.
eorundem collocatio in officinis 197
N
Noduli 44
Natura quid 101
Nutritio quomodo fiat 110
O
Ordo in coctura qualis ſeruandus 15
Oleum quid 22
Olea ſimplicia compoſita 22
Olea ex quibus parentur 23
Olea per expreſsionẽ parandi modus 23
Olea per macerationẽ parãdi modus 23
Olea per deſtillationẽ parãdi modus 23
Olea quibus in uaſis ſeruanda 23
Olea quo tempore ex fructibus elicienda 23
Oleorum quantitas ſeu menſura 23
Olei communis doſis 23
Oleorum taxatio 24
Oleorum uſus 24
Opiata quid 28
Opiata quibus uaſis conſeruanda 28
Opiatorum doſis 28
Opiatorum duratio 28
Opiatis quando utendum 28
Opiatorum ualor ſeu taxatio 28
Opiatorum uſus 28
Orbiculi 36
Orbiculorum compoſitio 36
Orbiculorum ingredientium doſis 36
Orbiculi quibus uaſis ſeruandi 38
Odoramenta quæ 45
P
Pulmonum doſis 10
Perlarum doſis 11
Purgantia quandiu irriganda, & quomodo exprimenda 16
Pulueres 24
Pulueres & ſpecies quõ differant 24
Pulueres ex quibus componantur 25
Pulueres quibus uaſis conſeruandi 25
Puluerum duratio 25
Pulueres quo tempore utendi 25
Puluerum doſis 25
Puluerum ualor ſeu taxatio 25
Pilulæ 32
Pilularum compoſitio 32
Pilulæ quibus uaſis conſeruandæ 32
Pilularum duratio 32
Pilulis quo tempore utendum 32
Pilularum doſis 32
Pilularum ualor 32
Pilularum uſus 40
Peſſus quid 45
Peſſorum differentiæ 45
Peſſorum compoſitio 45
Peſsis quando utendum 45
Peſſorum uſus 45
Purgationis tempus 97
Purgandi ratio 92
Pharmacopœi officium 105
Putrefactio quomodo fiat 108.131
Purgatio medicamentorum 126
Pulſatio quomodo fiat 127
Pilæ & piſtilla craſsiori præparationi inſeruientia 164
Pharmacopœi domus ſeu ædificiũ & officina 190 eiuſdem hypocauſtum 191
Pyxides medicamentorum ibid.
Q
Qualitates tactiles 176
R
Radicum electio 7
Radicum dignotio 7
Radices quo loco colligendæ 7
Radices quibus uaſis conſeruandæ 7
Radices quo tempore colligendæ 7
Radicum curatio 7
Radicũ doſis in apozematis, in balneis 7

Radicum ualor ſeu taxatio 7
Rob quid 14
Refrigeratio quomodo fiat 109
Raſio quomodo fiat 124
Rarum quid 177

S

Semen quid 5
Seminum electio & dignotio 5
Semina quibus in locis colligenda 5
Semina quo tempore decerpenda 6
Seminum doſis 6
Seminum ualor ſeu taxatio 7
Succi 9
Succorum electio 9
Succi quo tempore colligendi 9
Succi quibus uaſis reponendi 9
Succorum duratio 9
Syrupus quid 13
Syrupi ſimplices ex quibus 13
Syrupi compoſiti ex quibus 13
Syrupi quibus uaſis conſeruandi 13
Syruporum doſis 13
Syruporum duratio 13
Syruporum taxatio 13
Syruporum uſus 14
Sapa quid 14
Syruporum et decoctorũ differentia 14
Solium quid 21
Solij uſus 21
Species aromaticæ 24
Species & pulueres quõ differant 24
Sinapiſmus quid 35
Sinapiſmi ingredientium doſis 35
Sinapiſmi parandi ratio 35
Sinapiſmi uſus 35
Sternutamentum 41
Suppoſitoria 43
Sacculi 44
Sacculorum compoſitio ibid.
Sacculi quibus partib. adhibeantur 44
Suffimenta quæ 46
Suffituum compoſitio, uſus 46
Salitura quomodo fiat 121
Sectio quomodo fiat 124
Spathulæ præparationi craſsiori inſeruientes 164
Saporum gradus 172 *eorundem generatio & uſus* 174
Succedanea medicamenta quæ 184
Sacci medicamentorum 192

T

Tempus colligendi herbas 1
Taxatio herbarum 2 *florum* 3
Tempus colligendi flores 2
Tempus colligendi fructus 4
Taxatio fructuum 5
Tempus colligendi ſemina 6
Taxatio ſeminum 7
Tempus colligendi radices 7
Taxatio radicum 7
Tempus colligendi ligna 8
Tempus colligendi cortices 8
Tempus colligendi ſuccos 9
Tempus colligendi liquores 9
Teſtarum doſis 11
Terræ doſis 12
Taxatio aquarum deſtillatarum 12
Tempus exhibendi ſyrupos 13
Taxatio ſyruporum 13
Tempus exhibendi decocta 15
Tempus aſſumendi infuſiones 16
Tempus inijciendi clyſteres 17
Tempus detinendi clyſteres 17
Tempus uſurpandi gargariſmata 18
Tempus uſurpandi caputpurgia 18
Tempus applicandi epithemata 19
Tempus utendi fomentis 19
Tempus inſedendi 20
Tempus balneandi 21
Tempus lauandi caput 22
Taxatio oleorum 24
Tempus utendi pulueres 25

Taxa-

Taxatio puluerum 25
Tragemata 25 *ex quibus* 26
Tragematum doſis 26
Tragemata quo tempore utenda 26
Tragœa rubra 26
Tempus utendi tragemata 26
Taxatio ſeu ualor electuariorum 27
Tempus utendi cathartica 27
Taxatio ſeu ualor catharticorum 27
Tempus utendi opiata 28
Taxatio opiatorum 28 *conſeruarũ ib. linctuum* 30 *unguentorũ* 32 *emplaſtrorum* 33 *pilularum* 39
Tempus utendi conſeruas 28
Tempus & modus utendi linctus 30
Tempus utendi extracta 31 *linimẽta* 31 *unguenta* 32 *emplaſtra* 33 *cataplaſmata* 33 *cerata* 34
Tabulæ 36
Tabularum ingredientium doſis 26
Tabularum parandarum modus 37
Tabulæ quibus uaſis ſeruandæ 38
Tabularum duratio 38
Tempus & modus utendi tabulas 38
Taxatio tabularum 38
Trochiſcus quid 38
Trochiſcorum compoſitio 38
Trochiſci quibus uaſis conſeruandi 38 *eorum duratio & doſis* 38 *uſus* 39
Tempus utendi pilulas 39
Tempus utendi apophlegmatiſmata 40 *errhina* 41 *glandes* 43
Tempus purgationis 27
Tuſio ſiue tritura quomodo fiat 125
Torcularia præparationi craſsiori inſeruientia 165
Tabulæ præparationi craſsiori inſeruientes 166
Tenue quid 177

V

Vſus ſyruporum 14 *gargariſmatum* 18
Vſus errhinorum 18
Vſus epithematum 19
Vſus fomentorum 20
Vſus inſeſſuum 20
Vſus lotionum 22
Vſus balneorum 22
Vſus oleorum 24
Vſus electuariorum 27
Vſus opiatorum 28
Vſus conſeruarum 28
Vſus linctuum 30
Vſus extractorum 31
Vſus linimentorum 31
Vnguentum quid 31
Vnguenta ex quibus 31
Vnguentorum ingredientium doſis 31
Vnguentorum parandi modus 32
Vnguenta quibus uaſis conſeruanda 32
Vnguentis quando utendum 32
Vnguentorum duratio 32
Vnguentorum taxatio 32
Vſus emplaſtrorum 33
Vſus cataplaſmatum 34
Vſus ſinapiſmi 35
Vſus trochiſcorum 39
Vſus pilularum 40
Vſus collyriorum 40
Vſus apophlegmatiſmorum 41
Vſus errhinorum 41
Vſus glandium 43
Vſus peſſorum 45
Vſus ſuffituum 46
Vſtulatio & Vſtio quomodo fiat 116
Vaſorũ metallicorũ præparationi craſſiori inſeruientium genera & uſus 165
Vitra medicamentorum 192

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

EPI SCOP.